

خوانه تا خپل آرزوست

او مسؤليتونه پيژندلي دي؟

د خوان نسل فكري روزنه ډيره ضروري ده، ځكه اوسني
خوانان د خواهشاتو په سند كې غرق دي، د دوى سالمې

په زېته بايد لازمه توجه وسپاري
Ketabton.com

ليکوال:

فريد احمد (مبارز)

د کتاب پيژندنه

د کتاب نوم: خوانه تا خپل آرزښت او مسؤليتونه پيژندلي دي؟
ليکوال: فرید احمد (مبارز)
کمپوزر: خپله ليکوال

فهرست

مخ	موضوع
۱	د کتاب پیژندنه.....
۲	بسم الله الرحمن الرحيم.....
۳	فهرست.....
۴	سریزه.....
۵	ځوانه تا خپل آرزبنت پیژندلی دی؟.....
۹	ځوانه تا خپل مسؤلیتونه پیژندلي او درک کړي دي؟.....
۲۰	ځوانه ته باید په ژوند کي باهدفه تگلاره وټاکي.....
۲۳	ځوانه د ژوند بڼه تنظیم د بریالیتوب شرط دی.....
۲۶	ځوانه د وخت قدر او آرزبنت وپیژنه.....
۳۲	ځواني غنیمت وگڼه ستا څخه د ځوانی په هکله پوښتنه کيږي؟.....
۳۴	ځوانه د ژوند آرزبنت په هدف ټاکلو کي دی.....
۳۷	ځوانه د بریالیتوب لومړی شرط د ځان اداره کول او پر ځان باور درلودل دي.....
۴۲	ځوانه ځانگړتیاوي دي وپیژنه.....
۴۸	ځوانه ستا څخه اسلام څه غواړي؟.....
۵۵	ځوانه د غرور څخه ځانه وساته غرور جهالت دی.....
۶۰	ځوانه سیرت النبي (صلی الله علیه وسلم) د ځان د اصلاح لپاره غوره کړه.....
۶۶	ځوانه کبیره او صغیره گناهونه وپیژنه او ځان ځيني وساته.....
۷۰	ځوانه تقوا اختیار کړه تر څو ژوند دي د نیکمرغيو څخه ډک سي.....
۷۳	ځوانه د دعوت او تبلیغ آرزبنت دي پیژندلي دی؟.....
۸۲	ځوانه پوهیږي د امر بالمعروف او نهی عن المنکر مفهوم څه دی؟.....
۸۵	ځوانه خپل د بي لاریتوب اسباب وپیژنه.....
۸۷	ځوانه د ټولنیزو رسنیو په استعمالولو کي د ډیر احتیاط څخه کار اخله.....
۹۲	ځوانه زموږ د عظیم تاریخ کارنامي دي لوستلي دي؟.....
۱۰۰	ځوانه ته د اسلامي نړی سرښندنکي اتلان پیژني؟.....
۱۱۲	ځوانه خپل دوښمن وپیژنه.....
۱۱۸	ځوانه د نشنلیزم یا ملتپالنې د ناوړه اعمالو څخه په ټینگه ځان وساته.....
۱۲۴	ځوانه د فکري جگړې خطر دي حس کړی دی؟.....
۱۵۹	ځوانه مسلمانان ولي وروسته پاته سول؟.....
۱۷۹	ځوانه ستا د بریا راز په څه کي وو.....
۱۸۲	ځوانه د ځان سره محاسبه وکړه او د ژوند اصلي مسیر درک کړه!.....
۱۸۳	ځوانه موسیقي د روح غذا نه، بلکي زهر ده.....
۱۸۸	ځوانه د گناهونو څخه د توبي کښلو نیت نه لري؟.....

سريزه

الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين والصلوة والسلام على اشرف الانبياء محمد مصطفى (صلى الله عليه وسلم). اللهم صل على محمد وعلى آل محمد كما صليت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انك حميد مجيد. اللهم بارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انك حميد مجيد. اما بعد!

خوان په ټولنه كې د ملا د تير حيثت لري، د خوانی عمر يو داسې حالت دی، چې په دې كې د انسان ټول قوتونه د رشد په حالت كې وي، همدا د سمون او فساد عمر دی، له دې امله هره نظريه، فكر، نظام او حركت د خوانانو پواسطه قوي كيږي او د خوانانو پواسطه كمزوری كيږي، اسلام په ډير بڼكاره ډول د خوانانو څخه غواړي تر څو غښتلي واوسي، پياوړتيا او غښتلتيا د شخصيت جوړولو او ژوند تيرولو په هر پړاو كې ډير اړين او غوښتل سوی شي دی، چې خوانان بايد ځانونه پرې روږد كړي، غښتلتيا او پياوړتيا تر لاسه كول د الله سبحانه وتعالی د لوري يو لازمي شی دی، خوان بايد په دې پوه سي چې ده ته په شخصي او ټولنيزه برخه كې كوم مسؤليتونه او دندې متوجه دي، د ټولني د بڼه سمون لپاره كوم وگړي ډير گټور واقع كيدای سي او هغه څوك دي؟ هغه خوانان دی، خوانه ته بايد اسلامي عقايد، عبادات، معاملات، حقوق او د اسلام هر اړخيز نظام په بڼه ډول د افراط او تفريط څخه پرته په ډير حكمت او نرمی سره وروښول سي، استعدادونو ته يې بايد درناوی وسي، وړتياوي يې بايد په كار ولوږي، د خوانانو پوښتونو ته بايد جواب وويل سي او هر څه د دوی په ژبه ورته وړاندي سي، خوان بايد د خپلو خواهشاتو څخه ځان وژغوري، د اسلامي اُمت آينده د خوانانو څخه غوښتنه كوي چې په دې لار كې تكليف وگالي، تر څو هغوی او راتلونكي نسلونه د رنځ، غريبی، وروسته پاته والي او جلاوالي څخه نجات ومومي، دا كار يو عملي پروگرام ته ضرورت لري، چې په دې توگه خپل اهداف تر لاسه كړو، او په اسلامي ټولنه كې د خوانانو ژوند يو هدفمند ژوند وگرځي، مسلمان خوان بايد تل په خپل اسلامي هويت ووياري او ددې هڅه وكړي، تر څو ريښتيني مسلمان سي، مسلمان خوان يوازي بايد پر الله سبحانه وتعالی ايمان ولري، د زړه له تله د الله سبحانه وتعالی په يووالي باور ولري، خواني غنيمت گڼل په كار دي، د خپل ځان او نورو په اصلاح كې استعمالول يې په كار دي، ځكه چې د قيامت په ورځ به ستا څخه ستا د خوانی په هكله پوښتنه كيږي: تا د عمر دغه تر ټولو غوره برخه چيري او څنگه تيره كړه، د خوانی څخه دي خپله څومره گټه تر لاسه كړې وه او نورو ته دي څومره گټه رسولي وه؟

په درنښت

فريد احمد (مبارز)

خوانه تا خپل آرزښت پيژندلی دی؟

خوان په ټولنه کې د ملا د تير حيثت لري، همدا خوانان دي چې په نړۍ کې بدلونونه او انقلابونه راولي، همدا خوانان دي چې د ټولني د پرمختگ سبب گرځي، که خپل اسلامي تاريخ ته ځير سو او وگورو نو په دې به پوهه سو، همدا خوانان وه، چې د الله (جل جلاله) دين يې په نړۍ کې تر مور پوري را ورسوي، حضرت ابراهيم (عليه السلام) خوان وو، په پيغمبرۍ لا مبعوث سوي نه وو، د الله (جل جلاله) د توحيد او وحدانيت لپاره يې مبارزه وکړه او ټول بتان يې مات کړه، که د حضرت موسی (عليه السلام)، حضرت داود (عليه السلام)، حضرت سلیمان (عليه السلام)، حضرت عیسی (عليه السلام) څخه يادونه وکړو، نو ټول خوانان او د الله (جل جلاله) دين د حاکميت لپاره الله (جل جلاله) دنيا ته راليرلي وه، که د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) او د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) صحابه کرامو تاريخ ته وگورو، رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د نبوت د بعثت څخه مخکي په آمین مشهوره وو او د نیکو اخلاقو خاوند وو.

د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) صحابه کرامو حضرت ابوبکر (رضي الله عنه)، حضرت عمر (رضي الله عنه)، حضرت عثمان (رضي الله عنه) او حضرت علي (كرم الله وجهه) ټول خوانان وه، د دين څخه يې خپل مالونه او سرونه قربان کړه، ددې دين او د بشريت د اصلاح په خاطر يې خپل د مور پلار وطن پرېښود، مدينې منورې ته يې هجرت وکړ، نن چې مور او تاسو په سپيڅلي دين اسلام مشرف سوي يو، دا اصحابو کرامو او رسول الله (صلی الله عليه وسلم) قربانيانې وې، د نن ورځې خوان که خپل ځان اصلاح کړ، بيشکه ده ټولنه اصلاح کړه، د خوان سره بايد همدا هدف وي، چې د نن په پرتله راتلونکي ته ترجيح ورکړي او خپل ټولني ته د داخل څخه وگوري، نه د دباندې څخه، تر څو ټولنه مو د پرمختگ، سوکالی، خوشحالی او ترقي په لور پرمختگ وکړي.

د اسلامي نړۍ د لوی مفکر، د غوره اسلامي احساس او ميني څخه برخمن شخصيت علامه اقبال څخه به يې واورو، چې دی هر مسلمان خوان ته څنگه خطاب کوي او څه ته يې متوجي کوي؟ مسلمانان خوانه! نژدې ده چې زه په ژړا کې ويني توی کړم، که زه تا په دغه نرم حالت کې وينم، په تا کې خیر نسته، که څه هم چې د دنيا پاچا سي، تر هغو چې تا د حضرت علي (كرم الله وجهه) د ځواک او د حضرت سليمان (عليه السلام) د استغناء څخه برخمن ونه وينم. ای خوانه! تاته تعجب کوم د نړۍ افق درته وځلیدی، مگر ستا څخه ځان ورک سو، تر څو به ته غافل، ضایع او معطل ناست يې؟ زما بلي او روښانه ډيوې ټوله پخوانۍ نړۍ رڼا کړله، تياره شپه يې منسوخ کړله او لا تر اوسه پوري هغه (يدبيضا) چې تا ته د حضرت موسی (عليه السلام) څخه په ميراث پاته دي، ستا په ورغوي کې دی. بیده گله! د هغه نرگس په شان دواړه سترگي خلاصي کړه، چې سترگي يې يوه لحظه هم نه پټيږي.

ته آزي ناموس او آمين يي، ستا پيداينت د خاورو څخه وو، مگر پر تا باندي د نړۍ دريدل او اُمتونو بقاء ده، د يقين ډکه پياله وچيبنه، د گومان او اټکل د تل څخه لور سه، ستا هغه ژور خوب اوږد سو، متوجه سه! گوره هغه څوک چي خپل ځان وپيژني، هغه کس خپل آرزبنت او مرکزيت پيژني، چي يوازي د پاچاهانو او سلطانانو تختونه ورسره مناسب دي، ژوندۍ اوسيدل شرف او کرامت نه دی، مگر په دغه معرفت کي کله چي تا دغه معرفت په واک کي راوست، نو ټوله نړۍ دي په واک کي راوستله، خو که دي دا معرفت د لاسه ورکړ، نو غورځول سوی مال سوي، زما د شعر او ادب په مدرسه کي داسي ځوانان روزل کيږي، چي هيڅ درهم او دينار نه لري، مگر د پاچاهانو خوی لري، ته اختيار لري چي څه دي خوښه سي هغه غوره کړه، خو ما ته د ژونده تيښته، په کونجونو او گوښه ځايونو کي کښينستل غوره معلوم نه سول. مسلمانان! که عربي يي او که عجمي د شهادت په کلمو ستا نطق ناآشنا خبري دي، تر څو ستا زړه پرې شاهدي ونه وايي.

مسلمانان ځوانان! ستا پر دې محکوم حالت دا محکه او نور مخلوقات خواشيني دي، ځان دي نه دی اندازه کړی، تر څو به د ذليلي دنيا تر شاه ځغاستي کوي او ورته تابع کيږي به؟ يا يي په پوره توگه زده کړه، زهد په کښي وکړه او لاس ځيني واخله، يا يي خپله کړه، لور سه او مشري وکړه، مگر د دوو منزلونو په منځ کښي مه اوسيره. اي د اسلامي توحيد ميراث خوره ځوانان! هغه جذابي او ساحري ويناوي، ځواکمن او تيار کار دي د لاسه ورکړی دی، د ورځو څخه يوه ورځ به چي تا يو چا ته وکتل، نو د بيړي به په لړزه سوه، زړه به يي ستا د نظر اور وخورۍ، مگر نن ټولو ته د ټولو خلگو په شان سوی يي، بي روحه سور، نفسونه نه جذبوي. اي مسلمانان ځوانان! خپل ځواک او عزت ته ور وگرځه او د ورځو واک خپل کړه، د تاريخ جلب ټينگ ونيسه او د بشريت قافله لور هدف ته ورسوه، په نړۍ کي بُتان نوي سوي دي، داسي نوي عبادت ځايونه ودان سوي دي، چي په هغو کي د قوم پرستۍ، وطن پرستۍ، نفس او شهوت عبادت کيږي، د غه بت پرستۍ اسلامي او عربي نړۍ ته سرايت کړی دی.

نو آيا نړۍ نوي ابراهيمي انقلاب ته اړتيا نه لري او داسي بت ماتونکي ته اړتيا نه لري، چي د غو عبادت ځايونو ته ننوځي او دغه بُتان ټوتي ټوتي کړي؟ د پيداينت او کار هدف، د دين او اسلام راز دا دی چي ورورگلو، مينه او دوستي پرمختگ وکړي. اي مسلمانان ځوانان! د رنگ، غوښي او وينو بُتان مات کړه او حق ته په حنيف ملت کي ذوب سه، تر څو نوي خپلوي رامنځته کړي، داسي خپلوي چي په هغه کي توپيرونه، جنسيت پرستي، تعصب او قوم پرستي نه وي. کلک يقين، سم دوامدار عمل او د عظيم رسول الله (صلی الله عليه وسلم) مينه د ملتونو او اُمتونو فاتح دی، هغه د ژوند په جگړه کي د سړيو او اتلانو په لاسونو کښي را ايستل سوي توري دي، نو څه ورته لازم دي، چي بايد سړی ځان ورباندي بنايسته کړي؟ سليم زړه، صافه سرچينه، د نظر، پریشانه زړه او گرمه هڅه لرونکي مينه.

مسلمانان ځوانه! راسه چي د اُمتونو د پای په اړه تا خبر کړم، اُمتونه چي د بابيزو سندرو، عياشيو او بي حيايي مرحلې ته ورسيري، د عياشي په هر رنگ خوند اخیستلو باندي اخته سي، د ټولو اخلاقي حدودو، انساني اعتباراتو څخه تير سي او هر حقيقت هير کړي، نو دا هغه مهال دی چي الهي غضب مداخله کوي، په جراحي عملياتو سره يې را اخلي او د دغه ټپ څخه دغه د سرطان دانه د ټولني د وجود څخه قطع کوي. مسلمانان ځوانه! که ته خپل رازق ونه پيژني، نو پاچاهانو ته به اړ يې، مگر که دي هغه وپيژاندي، نو لوی پاچاهان به تا ته اړ او محتاج وي، استغناء پاچاهي ده او د نس عبادت د روح وژل دي. گوره! دغه انسان چي د خټو څخه پيدا سوی دی، په خپل طبيعت سره رڼا او اور نه دی، بلکي ژوند يې پر عمل ډير او مبارزې ولاړ دی، بيا د جنت او اور لاري ته ځي، او د خپل عمل ثمره اخلي.

اي الله (جل جلاله) د ځوانانو ځيگرونه د ديني دردونو په غشو باندي ټپي کړي، بيدي هيلي او آرزوگاني يې په سينو کي ستا د آسمانونو په هغو ستورو ويښي کړه، چي لا تر اوسه پوري د شپې ويښ دي، د اسلام بازانو ته داسي وزرونه او اوچت پرواز ورکړه، چي ورباندي الوزي او بنکار باندي کوي، د مسلمانانو ځوانانو زرونه ژوندي وساته، حساس او درديلي ولره. الله سبحانه وتعالی د ټولو مخلوقاتو دوه (۲) ډوله پيدا کړي دي، يو هغه چي مکلف نه دي، پر هغوی کوم عبادت فرض کړل سوی نه دی، او نه به د هغوی څخه پوښتنه کيږي، بلکي هغه په فطري او پيدائشي ډول د الله سبحانه وتعالی د حکمونو پابند دي، او د کوم هدف لپاره چي الله سبحانه وتعالی پيدا کړي دي، هغه په بڼه ډول سر ته رسوي، دوهم ډول هغه مخلوق دی چي هغه مکلف دی، پر هغه باندي الله سبحانه وتعالی خپل حکمونه عملي کول فرض کړي دي، هغه ته يې د خپلي تابعداری امر کړی دی، د هغه د ژوند تيرولو لپاره يې بيلا بيلي طريقې او قوانين برابر کړي دي.

بيا مکلف مخلوق پر دوه (۲) ډوله دی، يو هغه چي په هيڅ وخت کي د الله سبحانه وتعالی د حکمونو نافرمانی نه کوي، او د خپل فطرت سره د الله سبحانه وتعالی د حکمونو داسي پابند دی، لکه په هغو کي چي د مخالفت توان نسته، دا فرشتي يعني ملائکي دي، د مکلف مخلوق دوهم ډول هغه دی چي په هغه کي د خير او شر، نيکی او بدی، عبادت او مخالفت، تابعداری او نافرمانی صلاحيت سته، هغه په خپله خوښه د الله سبحانه وتعالی د حکمونو تابعداري هم کوي، او نافرمانی هم کوي، په دنيا کي پر دوی باندي هيڅ قسم پابندي نسته، د انسانانو او پيريانو د ژوند اصلي هدف د الله سبحانه وتعالی عبادت کول دی، تر څو د عبادت په نتيجه کي الله سبحانه وتعالی راضي او دوی د جنت مستحق وگرځوي، او په دنيا کي څومره رزق د هغوی لپاره مقرر سوی دی، بيله کمی او ډيرينته يې هغوی ته ورکوي، کله چي انسان خپل هغه مقصد پوره کړي د کوم لپاره چي پيدا سوی دی، نو د دنيا رزق خو هسي هم هغه ته ورکول کيږي، په آخرت کي به جنت هم ورکړل سي.

خو که انسان د رزق په گټلو کې د الله سبحانه و تعالی د عبادت څخه غافله سي، نو رزق به د خپل مقدار په اندازه لاسته راوړي، مگر د جنت د لاسته راوړني څخه به محروم سي، بیا په هره نوعه کې د خپل عمر، قابلیت او نورو وجوهاتو د امله بیلا بیلې مرحلې وي او د هرې مرحلې خپلې غوښتنې وي، چې د هغو پوره کول ضروري وي، انسان الله سبحانه و تعالی په ډیر ښه ډول د لوړو صلاحیتونو سره پیدا کړی دی، بیا الله سبحانه و تعالی د انسانانو د لارښوونې لپاره پیغمبران، کتابونه او صحیفې را واستولې، تر څو نافرمانه انسان ته سمه لاره وښيي، د عمر په لحاظ د دغه انسان مختلفې مرحلې دي، ماشومتوب، هلکوالی، ځوانی، سپین ریروالی، په کوچینوالي کې انسان مکلف نه وي، پر هغه کوم حکم فرایض نه وي، په خپله خوښه چې څه غواړي هغه کوي.

د سپین ریروالي په حالت کې د انسان ټول قوتونه کمزوري سي، دماغ، د وینا قوت، د اوریدو قوت، د لیدو قوت په هر شي کې یې کمزوري پیدا سي، چې ددې د امله انسان په ښه ډول د الله سبحانه و تعالی د عبادت حق نه سي ادا کولای، مگر د ځوانی عمر یو داسې حالت دی، چې په دې کې د انسان ټول قوتونه پر خپل ځای وي، همدا عمر د سمون او فساد دی، له دې امله هره نظریه، فکر، نظام او حرکت د ځوانانو پواسطه قوي کیږي او د ځوانانو پواسطه کمزوری کیږي، د همدې اهمیت د امله اسلام د ځوانانو د اصلاح او سمون لپاره خاص حکمونه بیان کړي دي، او د اسلام ستر پیغمبر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په خپلو احادیثو کې د ځوانی او ځوانانو اهمیت ښکاره کړی دی.

خوانه تا خپل مسؤليتونه پيژندلي او درک کړي دي؟

خوان ته ډير لوی مسؤليت متوجه دی، بايد خپله خواني د اسلام د گټو او د مسلمانانو د حقوقو د اداء کولو لپاره قربان کړي، ځکه داسي يوه ورځ راتلونکي ده چي الله سبحانه وتعالی به د ده څخه پوښتنه وکړي: اي زما بنده! هغه عمر، خواني او استعداد چي ما درکړی وو، هغه دي په څه کي استعمال کړل؟ خوان استعداد هغه لويه هستي ده چي کولای سي يوه داسي ستره اسلامي بریا لاسته راوړي چي ټول اسلامي امت په امن کي سي، نو زموږ د ټولني خوانانو ته په کار ده، چي خپل مسؤليت درک کړي او خپله وظيفه سرته ورسوي، تر څو ټولنه مو د اسلامي آرزبنتونو ته په نظر کي نيولو سره د اصلاح په لور حرکت وکړي، راتلونکي ژوند مو سوکاله او خوشاله تير سي، په يوه ټولنه کي که هغه ډيره عادي هم وي يا ډيره پرمختللي وي، دري (۳) ډوله انسانان ژوند کوي، چي يوه برخه يي ماشومان دوهمه برخه يي خوانان او دريمه برخه يي مشران يعني هم سپين ږيري دي، که چيري موږ وغواړو چي يوه ښه پرمختللي د بدمرغيو او تاوتریخوالو پاکه او سوچه ټولنه ولرو، د ټولني هر يو وگړی او خصوصاً خوان دا مسؤليت او دنده لري چي خپل مسؤليتونه وپيژني.

خوان بايد په دي پوه سي چي ده ته به شخصي او ټولنيزه برخه کي کوم مسؤليتونه او دندې متوجه دي، دا سمه ده چي په ټولنه کي هم ښه او هم خراب انسانان ژوند کوي، يو ډول انسانان په ټولنه کي د انساني نظام پر ضد عمل کوي او يو ډول نه غواړي چي په ټولنه کي داسي چاري تر سره کړي چي د انسانانو د ښوو صفاتو او شهرت لامل وگرځي، د ټولني د ښه سمون لپاره کوم وگړي زيات گټور واقع کيدای سي او هغه څوک دي؟ هغه خوانان دي چي بادرکه، با احساسه وي پوهه او علميت ولري، که چيري دغه ټول ياد ټکي په خوانانو کي شتون ولري، حتمي ده چي ددي تر څنگ خوانان انرژي، ځواک، وړتيا، صبر، حوصله او د پاک زړه خاوندان هم وي، خوانان هيڅ کله د چا سره بي ځايه شخړه نه کوي او کله چي د داسي چارو سره مخ هم سي، نو د صبر او زغم څخه کار اخلي.

يو انسان ته الله سبحانه وتعالی يو نعمت چي هغه ځواک، توان او پوهه ده ورکړي وي، ددي تر څنگ دا مسؤليت هم ورته متوجه دی چي د دغه ځواک او توان د استعمال او مصرف پوښتنه هم ځيني کيږي، کله چي يو خوان دې ته متوجه سي چي زه په ټولنه کي څوک يم او څه مسؤليت لرم همدومره کفايت کوي چي دي ته هم متوجه سي چي دي بايد څه وکړي، لومړی هر خوان ته لازمه ده چي خپل ځان سم کړي، پوهه حاصله کړي، که چيري موږ په ټولنه کي داسي خوانان ولرو چي د ښوو زده کړو خاوندان وي، زموږ راتلونکي ژوند به ډير آسانه وي، که چيري خوانان خپل ځانونه د علم په گانه سينگار نه کړي هيڅ کله هم نه سي کولای چي د ټولني په اصلاح کي ونډه واخلي، ټول خوانان دي علم تر لاسه کړي، که علم او پوهه نه وي هيڅ کله به انسانان په ژوند کي نيکمرغه نه سي، ځکه نو هر خوان ته په کار ده چي خپل اصلي شخصيت او خپل اصلي مسؤليت وپيژني، د حق او باطل تر منځ فرق وکړي.

د مسلمان ځوانانو په اوسني عصر کي دیني مسؤلیتونه: ۱: مسلمان څوک دی؟ ۲: ځواني د قوت او ځواک دوره ده. ۳: ځوانان د وحیې او رسالت حاملان یعنی ورونکي. ۴: د ځوانانو لپاره بنې بیلگې او نمونې؟ ۵: د مسلمان ځوانانو څلور (۴) خاص مسؤلیتونه: ۱: د اسلام صحیحه پیژندنه. ۲: په اسلام او علم باندې عمل کول. ۳: اسلام ته د دعوت او بلنه کول. ۴: د دعوت په کار کي همکاري او ورورولي کول. ځوانانو د یو کورنۍ، ټولني، یوه هیواد او ملت د ملا د تیر حیثیت لري، که چیري د یوې ټولني یا کوم هیواد ځوانان د عقیدې، فکر، اخلاقو او جسم د لحاظه جوړ، پیاوړي، ځان پیژندونکي او مسؤلیت پیژندونکي وي، نو هغه ټولنه او هیواد به د هره اړخه منظم، د هر راز مادي او معنوي پرمختګ څخه به برخمن وي، او که داسي نه وي، نو هغه ملتونه به د هر راز بدبختیو بنکار، په هر وخت او ځای کي به هره لحاظه د غلیم او استعمار په وړاندې پر گوندو وي، د هر هیواد او ملت د ځوانانو کمزوري د هغه ملت د ضعف یوه مهمه او اساسي نقطه ده، چي د اسلام غلیمانو د اسلامي اُمت ددې ضعیفي نقطې څخه ډیره گټه پورته کړي ده، اوس هم په ډیره چټکتیا سره اخته دي.

زموږ ځوانان هم ددې بلا څخه خوندي نه دي پاته، ټول ممکنه وسایل یې په کار اچولي دي، ډیر کسان یې گومارلي دي، تر څو د مختلفو لارو د مسلمانانو ځوانانو د نارینه او بنځي عقیده، فکر او اخلاق فاسد او منحرف کړي، خپل ځان، اسلامي هویت او خپل دیني مسؤلیتونه ځیني هیر کړي، د نفس او شیطان بندگان یې کړي، د خپلو کرغیرنو موخو او شیطاني اهدافو په خاطر یې په پټو سترگو د ځان مقلدین کړي او د استعماري اهدافو په گټه یې وکاروي، نو دغو خطرنو ته په پام سره چي نوی مسلمان نسل تهدیدوي، دا د اسلامي علماؤو، مشایخو، دعوتگرانو، والدینو، لیکوالانو او استادانو اسلامي دنده ده، چي مسلمان ځوانان ددې ویجاړونکي گرداب او گمراه کوونکي طوفان څخه چي د لویدیځ د لوري په چلیدو دی وژغوري، ځوانان په اسلامي لارښوونو او اسلامي اخلاقو سمبال کړي، دوی ته خپل اسلامي عقاید، عبادات، معاملات، حقوق او د اسلام هر اړخیز نظام په ښه ډول د افراط او تفریط څخه پرته په ډیر حکمت او نرمۍ سره وروښوي.

د دوی استعدادونو ته باید درناوی وسي، د دوی وړتیاوي باید او پر کار ولویږي، د ځوانانو پوښتونو ته باید جواب وویل سي او هر څه د دوی په ژبه ورته وړاندې سي، د دوی به زړونو کي د خپلو مقدساتو لکه: الله سبحانه و تعالی، قران کریم، رسول الله (صلی الله علیه وسلم)، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) اصحاب کرام (رضي الله عنهم) او نورو سلف صالح (رحمة الله عليهم) سره مینه او محبت یې پیاوړی سي. د مسلمان ځوانانو دیني مسؤلیتونه په اوسني عصر یعنی انترنیټ او ارتباط په عصر کي د ځوان مسلمان نسل دیني دندې او مسؤلیتونه، په عامه توگه د ځوانی مفهوم د خلگو سره یو څه، مگر د یو مسلمان ځوان په حیث ځواني بل مفهوم لري، مسلمان ځوان د خپلي عقیدې او ټولني په وړاندې ډیري دندې او مسؤلیتونه لري.

خواني د قوت، خواک او توان دوره ده، خواني د ژوند منځنۍ مرحله ده او د هر شي منځنۍ برخه د هغه شي غوره برخه وي، د خواني مرحله د انسان په ژوند کې د ميراني، خوځښت، بيدارۍ او تازگۍ مرحله ده، په همدې دليل د انسان د ژوندانه ډيره مهمه مرحله شميرل کيږي، خواني د ورکړي او بخشش، د ستونزو او مشکلاتو په وړاندي د صبر، استقامت او پایداری مرحله ده، همدا لامل دی چې د آسماني او الهي دعوتونو بلوونکي، حاميلين او ملاتړي ټول خوانان وه، د مسلمان خوان درې (۳) اساسي مسؤليتونه په لاندې ډول دي:

۱- د اسلام صحيحه پيژندنه: د اسلام د دين په سمه توگه پيژندل دي، او ځان باندې پوهول، ځکه د عمل څخه مخکې پر هغه عمل پوهه او علم درلودل ضروري دی، ددې لپاره چې مسلمان خوان د خپل دين څخه خبر سي، بايد د اسلام حقيقت په ښه توگه وپيژني، الله (جل جلاله) خپله دا دين پوره او کامل نازل کړی دی او په هغه کې د هيچا ډيروالی او کموالی نه مني، کله چې د مسلمانانو حال او اوضاع بدلون وموند او پر مسلمانانو باندې د انحطاط او وروسته پاته والي دور راغلی، ددې پر ځای چې د دنيا په کارونو کې يې په اختراع او نوي والي لاس پوري کړی وای، په دين کې يې په نوي والي او بدعتونو لاس پوري کړ، په دنياوي ژوند کې د هيڅ ډول پرمختگ او ترقي خاوندان نه سول، چې په نتيجه کې د مسلمانانو ژوند د ولاړو اوبو په شان وگرځيدی، نو ځکه د مسلمانو خوانانو څخه غواړو چې اسلام په سمه او صحيح توگه زده کړي، تر څو بېرته وځپلي اصلي او رڼي سرچينې ته وگرځي، اسلامي لارښوونې او احکام ټول په يوه درجه او مرتبه کې نه دي واقع، بلکې هر يو د خپلې مرتبې درلودونکي دي، په دې معنا چې عقيدوي مسائل د اسلام اساس، بنسټ او پايه تشکيلوي.

د اسلام بنياد پر پنځو (۵) شيانو ولاړ دی: ۱: ددې شاهدي ورکول چې الله سبحانه و تعالی څخه پرته پل معبود نسته او حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د الله سبحانه و تعالی رسول او پيغمبر دی. ۲: لمونځ کول. ۳: زکات ورکول. ۴: د رمضان د مياشتې روژه نيول. ۵: حج کول د هغه چا لپاره چې لار ورته پيدا کړي او وس يې ولري.

خوانه ته بايد د الله (جل جلاله) کتاب قرآن کریم او د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) و سنتو ته مخه کړي، اصحاب کرامو او تابعينو (رضي الله عنهم اجمعين) پوهي او درک ته چې د اسلام په اړه يې درلودی، ځان متوجه کړي، ځکه هغوی په ډير ښه وخت او عصر کې اوسيدل او اسلام يې لکه څنگه چې ښايي هماغسې زده کړی وو، هغوی د اسلام پيغام او روح تر مور ډير ښه پيژندی او د عمل په ډگر کې خو مور د هغوی د پينو خاورو ته هم نه سو رسيدلای، په اسلام باندې زموږ عمل د دوی د اعمالو په پرتله داسې دی، لکه د ريگ يوه دانه د لوی غره په مقابل کې، نو بايد اسلام د هماغه لومړنۍ مدرسې څخه زده کړو، هغه مدرسه چې هيڅ ډول شک او گډوډۍ هغې ته لاره نه درلوده، تر څو پاکه او روښانه څهره يې ور بدرنگه نه کړو، بيله شکه په اسلام او مسلمانانو کې د اسرائلياتو، ضعيفو رواياتو، موضوعي احاديثو، افراطي

او تفریطي خیالاتو ورگیدیل او وروسته د اسلام بڼه غوره کول، د اسلام بڼکلي څهره ور بدرنگه کړل، دا ټول د مسلمانانو سره د نورو ملتونو، اُمتونو، مختلفو ډلو او مذاهبنو په گډه او یو ځای اوسیدلو په نتیجه کي رامنځته سول، دا ځکه چي د نورو انسانانو د عقایدو، دود، دستور او افکارو څخه اغیزمنتیا د انسان طبعي او بشري غوښتنه ده، د دغو او نورو موضوعاتو په اړه باید د پوهو او مخلصو عالمانو څخه پوره او سم معلومات تر لاسه کړو، او په دې باندې وپوهیږو، نو مسلمان ځوان باید د اسلام څخه سمه پوهه ولري، په دین کي تخصص، پوره پوهه درلودل او څیړنه کول فرض کفایي ده، نو ځکه باید ځیني کسان دغه مسؤلیت پر غاړه واخلي، تر څو وکولای سي چي نورو ته یې ور زده کړي او عامو مسلمانانو ته د دیني پوښتنو د جواب او فتوا مرجع وگرځي، مگر دا بیا پر هر مسلمان فرض ده، چي خپله عقیده وپیژني، حلال او حرام، امر او نهی، عبادات او معاملات، اخلاق او په سمه توگه د الله (جل جلاله) او د الله (جل جلاله) د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د لارښوونو سره سم تر سره کړي، د الهي احکامو او حدودو څخه تیری ونه کړي، اسلام باید د خپلو پاکو، رڼو سرچینو او منابعو څخه چي قرآن کریم او نبوي سنت دی زده کړل سي.

په دې اړه باید د افراط او تفریط څخه په کلکه ډډه او پرهیز وسي، ډیر لوی زیان او تاوان چي اسلام او مسلمانانو ته رسیدلی، هغه د افراط او تفریط څخه رسیدلی دی، هغه مسلمان ځوان چي په اسلام عمل کوي، باید په درس ویلو کي تر نورو ځان مخکي او گړندی کړي او د یوې غوره نموني په توگه نورو ته دا خبره ثابته او واضح کړي، چي دین د تحصیل، زده کړي او پرمختگ د لاري خنډ نه دی، په دې ډگر کي باید یو مسلمان ځوان ډیر ځیر او متوجي اوسي، چي خپل ټول دیني او دنیوي واجبات او مسؤلیتونه پر خپل ځای او وخت کي تر سره کړي، هر کار او هر شي ته د هغه مقام او مرتبې په اندازه آرزښت او اهمیت ورکړي، درس ویل او په خپلو درسونو کي بریالیتوب تر لاسه کول د هر دعوتگر لپاره واجب او ضروري کار دی، په دې توگه چي د ژوند ټوله گړنلاره باید د دیني لارښوونو پر اساس منظم او عیار کړي.

یو مسلمان ځوان باید د ورځني ژوندانه آداب، احکام او مسائل لکه: خوراک، څښناک، لیدل، اوریدل، د خلکو سره ناسته او ولاړه او داسي نور... هغه کارونه چي د ورځني ژوند په بهیر کي ورسره مخامخ کیږي زده کړي، اسلام یو داسي دین دی، چي اساس او بنسټ یې پر علم او پوهي ولاړ دی، د اسلام دین د نورو دینونو غوندي نه دی، چي وایي: په پټو سترگو او په مطلقي ناپوهی سره یو شي ته عقیده ولره، په پټو سترگو او تړلو غوږونو پیروي او تقلید وکړه، یا د علم او پوهي څخه ماسیوا تقوا غوره کړه! نو هر څوک چي د الله (جل جلاله) او د الله (جل جلاله) د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) پیرو او اُمتي وي، د هغه دنده او وظیفه همدا ده چي په دلیل، برهان، پوهي او معرفت سره به خلگ د الله (جل جلاله) دین ته دعوتوي، اسلام هیڅکله نه غواړي چي انسان په توره تیاره کي روان سي.

اسلام هیڅکله نه غواړي چې یو عاقل مسلمان دي د نجوم گرانو، فال کتونکو په خبرو او وړاندوینو پسي روان سي او باور پرې وکړي، اسلام د مسلمان څخه غواړي چې دین په دلیل، برهان او علم سره وپېژني، په لارښوونو او تعلیماتو یې پوره پوهه ولري، هر کله چې د یو مسئلې په اړه بڼه معلومات تر لاسه کړي او دلیل یې وغواړي تر څو زړه یې آرام او مطمئن سي، مسلمان دا حق لري چې د احکامو دلایل وپېژني او په اصل کې د علم معنا همدا ده چې انسان حق او حقیقت د دلیل سره وپېژني، د دغو مسائلو پېژندل په ځانگړي ډول په اوس عصر کې ډیر مهم او ضروري دي، ځکه هڅې او کوشنونه کېږي، تر څو مسلمانان د خپلو دیني تعلیماتو او مفاهیمو څخه ناپوه او جاهل پاته سي، د کومي مودې څخه چې مسلمانانو خپل یووالی، سیاسي قدرت، شان او شوکت، علم او معرفت، تقوا او پرهیزگاري د لاسه ورکړي، فقر او غربت یې ملا ماته کړې ده، په دیني او او دنیوي چارو کې وروسته پاته سوي دي، ځکه نو په اکثره اسلامي هیوادونو کې درسي کتابونه، مدارس او مکتبونه داسې جوړ او عیارېږي چې مسلمان نسل د خپل دیني تعلیماتو او لارښوونو څخه لیري وساتي.

اوس یو مسلمان ځوان د اسلام د تاریخ څخه د اورپا تاریخ ډیر بڼه پېژني، ناپلئون تر اصحابو کرامو ډیر بڼه پېژني، او د اسلامي دعوت د دوران په پرتله یې د فرانسې د انقلاب په اړه بڼه معلومات لري، نبوي سیرت یې یو څو صفحې سر سري مطالعه کړی وي، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د اصحابو او یارانو په اړه یوازې یې د هغوی اختلافات لوستلي وي، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د پاک او سپیڅلي شخصیت د مختلفو اړخونو په اړه هیڅ معلومات نه لري، نه پوهیږي چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) څه شی نړۍ والو ته وړاندي کړي دي؟ د اسلام د تمدن، تاریخ، فلسفې او نورو په اړه لږ معلومات لري، او که یې لري هم هغه یې د ختیځ پېژندونکو د آثارو او لیکنو څخه زده کړي دي، چې هغه د مختلفو دلایلو پر اساس هیڅکله د غرض څخه خالي نه دي، اسلام په داسې وخت او عصر کې هغه رباني، انساني اخلاقي تمدن منځته راوړل، چې لویدیځوال د علم، پوهې او تمدن څخه خبر هم نه وه.

نو باید اسلام بڼه درک کړو، باید د هغه څخه گرد او غبار لیري کړو، دین باید بڼه زده کړو، تر څو لومړی خپله د دلیل سره عمل پرې وکړو او بیا یې نورو ته ور زده کړو، د گمراهانو او لار ورکو شبهاتو او شکونه چې په اسلام کې یې پیدا کړي او باطل یې د حق سره گډ کړی دی واضح او رسوا کړو، هغه تهمتونه او درواغ چې په ناحقه پر اسلام، د الله (جل جلاله) پر رسول (صلی الله علیه وسلم) او پر اسلامي امت تړل سوي او ویل سوي رسوا او بیرته یې دوی ته ور زده کړو، حتماً باید د رسول الله (صلی الله علیه وسلم)، د دین، قرآن کریم، شریعت، تاریخ اسلامي فرهنگ او امت څخه دغه ډول کامل او اصولي شناخت او پېژندنه ولرو، تر څو د حق حقوالی او د باطل باطلوالی د اسلام د دوښمنانو د هیلو او تمې خلاف روښانه او څرگند کړو، که څه هم مور مسلمانانو ته دا نه بنیایي چې د اسلام د حقانیت د اثبات په اړه یوازې د

فاعي دريځ ولرو، بلکي بايد اسلام بڼه وپيژنو، بيا د دوښمنانو سره دليل او برهان په زور مقابله وکړو، او تهاجمي بڼه ځان ته غوره کړو، ځکه چي اصلي دلايل زمور او ستاسي په اختيار کي دي، د غلطو، خرافي او ناوره عقيدو څخه پرته کړو، د دوی ناپوهي، گمراهي، د اسلام سره د دوی بعض او کينه، د اسلام او مسلمانانو په اړه د دوی غلط، بي انصافه او غيري عادلانه قضاوتونه په خپل دليل او عمل سره ټول بشريت ته واضح او روښانه کړو، د خپلي عقيدې پاکوالي، حقانيت او عظمت ورته څرگند کړو. د زانگو څخه تر قبره پوري د علم په لټه کي اوسه. د يو عالم څخه وپوښتل سوه: آيا زاړه او د ډير عمر خاوندان هم بايد علم حاصل کړي؟ هغه په جواب کي وويل: هر کله چي جهل او ناپوهي د ده په زيان او ضرر تماميري، نو علم او پوهه يې د گټي او برياليتوب لامل گرځي.

مگر اوس داسي وخت راغلی دی، چي د مسلمانانو اکثريت د لوستلو سره هيڅ آشنايي نه لري، د کتاب سره هيڅ ډول مينه او علاقه نه لري، دا ډير د افسوس ځای دی، نو اړينه ده چي ددي ستونزي په وړاندي ژغ پورته کړو او ددي اُمت تگلوری سم لور ته واړوو، تر څو لوستلو او مطالعي ته مخه کړي، علم او پوهه تر لاسه کړي او په دې لاره کي انتهايي هڅه وکړي، وخت يې بي ځايه ضائع نه سي، استعدادونه او وړتياوي يې په گټورو کارونو کي بوخت او په کار ولوړي. ځينو علماء کرام وايي: علم هيڅکله خپله يوه برخه تاسو ته نه درکوي، تر څو تاسو خپل وجود هغه ته ورنه کړی، يعني تر څو ټولي هڅي، استعداد او وخت د علم د زده کړي لپاره وقف نه کړی د علم د حقايقو څخه به برخمن نه سي.

۲: په اسلام او علم باندي عمل کول: اسلام هيڅکله دا نه مني، چي مسلمان دي يوازي ديني معلومات تر لاسه کړي، عالي تحصيلات دي تر سره کړي، عالم دي سي او بيا دا گمان وکړي چي ديني مسؤليتونه يې اداء کړي، هيڅکله نه! اسلام داسي علم غواړي چي د عمل په ميوه ښکلی او ښايسته وي، نه داسي علم چي ثمره او حاصل يې يوازي بحث او جدل وي، اسلام داسي علم او پوهه غواړي چي پر زرونو او دماغ اغيزه او اثر ولري، داسي علم چي د مسلمان اراده او وجدان په حرکت او خوځښت راولي، هغه علم چي په زرونو کي د الله (جل جلاله) څخه بيره پيدا کړي، داسي علم او معرفت چي انسان تقوا او پرهيزگاری ته چمتو کړي.

کله چي حضرت عمر (رضي الله عنه) د منافق عالم څخه و الله (جل جلاله) ته پناه وړل، د ده څخه وپوښتل سول: څنگه کيدای سي چي منافق دي عالم وي؟ حضرت عمر (رضي الله عنه) وفرمايل: کله چي په ژبه عالم او پوه وي او په زړه جاهل او ناپوهه وي. علم پر دوه (۲) ډوله دی: يو هغه د الله سبحانه وتعالی دليل او حجت دی، د حضرت آدم (عليه السلام) پر اولاد يعني انسانانو او بل هغه علم دی چي په زړه کي وي، دا ډير گټور علم دی. مسلمان عاجزي، خاکساري، ريښتولي، صداقت، سخاء، او داسي نور... زده کوي، او بيا په دغو لارو باندي پوره عمل کوي، حلال او حرام په سمه توگه پيژني او بيا د حرامو څخه ځان ساتي، د حلالو څخه گټه

او فايده اخلي، هم دا مفيد او گټور علم دی، کله چي يو مسلمان خان په اسلامي لارښوونو او اسلامي اخلاقو سمبال، ښکلی او د ژوندی نموني په توگه د خلگو په منځ کي څرگند سي، نو په دې وخت کي د خلگو پام او توجه ده ته ور اوږي، که يو مسلمان د زړه له کومي خان په اسلامي لارښوونو او اخلاقو سمبال کړي، نو خلگ حتماً د ده د اخلاقو او د ده دين څخه اغيزمن کيږي، او اسلام هم په دغه ډول په نړۍ کي خپور سوی دی. اسلام په جذابو، شاعرانه ويناوو او مقالو د نړۍ وه هر گوټ ته نه دی رسيدلی، بلکي د مسلمانانو اسلامي کړنلاري او اخلاقو د لاري و ټولي نړۍ ته رسيدلی دی، اسلام د تاريخ په اوږدو کي د نورو اديانو غوندي د حرفه يي مبلغانو درلودونکی نه وو، ډير هغه کسان چي د اسلام په تبليغ او خپريدو کي يي ونډه اخيستي ده، عادي خلگ وه، لکه: سوداگر، صنعت کاران او داسي نور... اسلام د حضرموت د سوداگرانو پواسطه اندونيزيا او ډيرو نورو هيوادو ته ور داخل سو، د جنوبي کوريا يو زيات شمير خلگ د مسلمانانو د نيک چلند تر اغير او تاثير لاندې راغلل او اسلام يي ومانه، ترکي مسلمان سرتيرو هم د کوريا په جگړه کي برخه درلودل.

کله چي به د لمانځه وخت سو، دغو مسلمانو سرتيرو به خپل ټول کارونه پريښوول د اوداسه او نظافت وروسته به په ډير نظم، صف صف، په ادب او عاجزي د جماعت پر لمانځه ودريدل، کله چي نورو سرتيرو دغه صحنه وليدل، ډير اغيزمن سول او پوښتنه يي وکړل: تاسو څوک ياست؟ هغوی په جواب کي ورته وويل: موږ مسلمانانو يو! بيا يي پوښتل: اسلام څه شی دی؟ هغوی هم د خپلي پوهي په اندازه اسلام ور معرفي کړ، په دې توگه په زرگونو خلگو د اسلام سپيڅلی دين ومني، اسلام د نيکو، ښو او ژونديو عملي نمونو او مثالونو پواسطه خپريږي، نور چي کله د اسلام څهره د مسلمانانو په نيکو اخلاقو او ښه چلند کي وويني، نو د دوی په خاطر د اسلام سره د هغوی مينه پيدا کيږي، په تير وختونو کي اسلام په دغه ډول په نړيوالو کي خپور او نشر سوی دی، لوی خنډ او مشکل چي نن ورځ د اسلام د خپريدو په مخ کي پروت دی.

هغه د ننني مسلمانانو د بد اخلاقی او په اسلام باندي د نه عمل کولو په خاطر دی، د اسلام څهره په کتابونو کي ډيره ښکلي او سپيڅلي ده، مگر کله چي نور ملتونه او خلگ د اوسني مسلمانانو بدو کړو او هر اړخيز بد حال ته گوري، نو داسي وايي: ولي اسلام خپلو پيروانو ته هيڅ گټه او فايده نه ده رسولي؟ ولي اسلام د خپلو پيروانو په ژوند کي هيڅ بدلون نه دی راوستلی؟ ولي اسلام پر خپلو پيروانو اغيزمن نه دی؟ او داسي نور... دا په داسي حال کي چي اسلام او انضباط امر کړی دی، مگر اسلامي هيوادونه په بي نظمي او گډوډي کي د نورو لپاره مثل گرځيدلي دي، اسلام د يووالي، همکاري او ورورولۍ امر کړی دی، مگر اسلامي هيوادونه تيت او پرک او ټوټه ټوټه سوي دي، حتی د هيوادونو په دننه کي په بي اتفاقی، قومپالني او گوند پالني اخته دي، په دې لار کي د سخت او ناروا تعصب څخه کار اخلي، اسلام د ژوند په هر ډگر کي په قوت، طاقت او توان لرلو سره امر کړي يو.

مگر مسلمانان تر ټولو ضعیف او ناتوانه دي، دا ولي؟ اسلام د هر روا کټور علم، پرمختګ او ترقي په لاسته راوړلو امر کړی دی، مگر اسلامي هیوادونه د بي علمی، بي سوادۍ، بي وزلي، فقر او وروسته پاته والي بني بیلګي او نموني دي. یو لويديځوال چي د اسلامي کتابونو د لاري د اسلام سره آشنا او مسلمان سوی وو، ډیره هیله یې وه، چي اسلام عملاً د مسلمانانو په ژوند کي وويني، مگر کله چي یو شمیر اسلامي هیوادونو او بیا یې حج ته سفر وکړ، کومي بي نظمۍ، بد اخلاقی او د حیرانتیا وړ کارونه چي یې د سفرونو په دوران کي ولیدل، نو داسي یې وویل: الهي زه ډیر شکر گزار یم، چي د اسلامي هیوادونو د سفر مخکي دي د اسلام په دین مشرف کړم. یعنی که چيري ما د اسلام راوړلو مخکي د مسلمانانو دغه اوسنی حال او اعمال لیدلي وای، هیڅکله به مسلمان سوی نه وای. ددې لپاره چي د اسلام بنکلي څهره لکه داره نه سي، نو د اسلامي ټولني هر غړی او هر ځوان باید د اسلامي عملي نمونه، د اسلامي اُمت ژوندۍ او فعال غړی وي، او باید قرآن کریم په خپلو نیکو اعمالو تفسیر کړي، په همدې خاطر مورن پر کار او عمل ټینګار کوو، هغه عمل چي نیک او خالص وي.

اسلام زموږ څخه غواړي چي د الله سبحانه وتعالی فرایض او واجبات پر ځای کړو، د منهیاتو او منع سویو شیانو څخه پرهیز او ډډه وکړو، ټول هغه حقوق او واجبات چي د ځان او نورو په وړاندي پرې مکلف کړي یو، مراعات او پر ځای کړو. مثلاً: الله (جل جلاله)، د الله (جل جلاله) رسول (صلی الله علیه وسلم)، ټولنه، کورنۍ، میلمه، خپل نفس، جسم او نور... هر یو پر مورن ځانګړي حقوق لري، چي باید د هر یوه حقوق اداء او پر ځای کړو. په ژوندانه کي یو ډول توازن او هماهنگي وجود لري، چي مسلمان باید د هغه لپاره هڅه وکړي، تر څو د ژوندانه په جریان کي د هر چا حق پر ځای، ژوند یې بڼه تنظیم او برابر سي، ځکه اسلام د منظم او برنامې درلودونکي ژوند غوښتونکی دی، د هغه په وسیله د مسلمان ټول رفتار او کړنه صحیح کيږي، بڼه کړنه او عمل په اسلام کي د سمې پوهې ثمره او یا پایله ده.

د مختلفو وګړو او افرادو کړني او اعمال په مختلفو مراحلو کي توپیر لري، لکه یو متعلم او طالب العلم چي مرحله په مرحله مخ په وړاندي ځي، نو اعمال هم مخ په وړاندي ځي، ترقي کوي او پر یوه حال باقي نه پاته کيږي، د نیکو اعمالو په اړه شاید یو مسلمان په ابتداء کي په فرایضو او واجباتو بسنه او اکتفاء وکړي، مگر وروسته سنت او مستحبات هم پر ځای کوي، په همدې شکل پرمختګ کوي، د منهیاتو په مورد کي هم همداسي وي، لومړی د محرماتو او حرامو څخه ډډه او پرهیز کوي، وروسته د شبهاتو څخه ځان ژغوري او د هغه څخه وروسته د مکروهاتو څخه ځان ساتي، چي په اخیر کي د ریښتینو او صادقو پرهیزګارانو په قطار کي راځي، بیا د هر کار او هري خبري په کولو کي د ډیر احتیاط څخه کار اخلي، په دې خاطر چي د گناه مرتکب نه سي، بل دا چي یو مسلمان هر وخت باید بڼه نیک اهداف او موخي ولري او د الله (جل جلاله) سره ډیر ریښتني او صادق واوسي، دا ځکه که چيري اهداف او نیتونه سم وي، نو په اطمینان سره ویلای سو: د خوښت او حرکت تګ لوری به هم صاف او روښانه وي.

۳- اسلام ته دعوت او بلنه: هر مسلمان د الله (جل جلاله) دین ته د دعوت او بلني دنده او مسؤلیت دی، یوازي د یو مسلمان د عمل سموالی کافي نه دی، بلکي اسلام د یو مسلمان څخه غواړي، چي علاوه پر خپل ځان نور هم اصلاح کړي او خلگ سمي لار ته راوبولي، په همدې خاطر الله (جل جلاله) د (عصر) په مبارک سوره کي د تباهي او زیان څخه د انسان د خلاصون یو شرط دا هم بولي، چي هغه نورو ته د حق او صبر توصیه وکړي، د الله (جل جلاله) لاري او دین ته یي راوبولي او د نورو څخه هم دا توصیه قبوله کړي، مسلمان باید یوازي په ایمان او صالح عمل بسنه ونه کړي، بلکي حق نورو ته ورسوي، او د نورو څخه یي هم قبول کړي، یعنی دغه کار حق، صبر او توصیه باید برابره وي، نو په دې دلیل باید هر مسلمان خپل ځان د حق په لاره کي آماده کړي، باید خپل ځان په دې لاره کي په صبر او حوصله سره عادت کړي، په همدې خاطر الله (جل جلاله) د حق د رسولو او صبر لارښوونه یو ځای کړې ده، تر څو دغه دواړه په حق سره توصیه او صبر هر وخت یو ځای وي.

صبر او حوصله په ځانگړې توگه په اوسني وخت کي ډیر اړین دي، په اوسني وخت کي د دعوت کار د مختلفو خنډونو او موانعو په اساس ډیر ستونزمن دی، هغه لکه د خلگو دین ته شا کول، د دنیا سره افراطي مینه، د یقین لږوالی، د آخرت هیږیدل یا آخرت ته نه پاملرنه، د خیر په لاره کي د ډیرو موانعو شتون، د گمراه کوونکو شیانو ډیریدل او داسي نور... نو دعوتگران باید ډیرو سختیو ته ځان چمتو او ډیري ستونزي وگالي، ډیر کله یو دعوتگر په دې لاره کي د مختلفو خنډونو سره مخ کیږي، حتی کله کله خپل کورنی کي هم امکان لري، چي پلار، ورور، ملگري او نژدې دوستان د ده د لاري خنډ وگرځي، او په دې لاره کي یي اراده او عزم ورکمزوری کړي، او ورته ووايي: ته په دې مسائلو څه کار لري؟ آیا غواړي چي دا بلا او هغه بلا دي پر سر نازله کړي؟ او داسي نوري خبري، که د مسلمان ځوان ایمان او اراده ضعیفه او کمزوري سول، د دغو باطلو او فساد اچوونکو خبرو تر اغیزې لاندې راغلل، نو ځوانه طبقه به گمراه سي.

په اوس وخت کي ډیر عوامل وجود لري، چي خلگ گمراه کوي او هغوی د خپل دین څخه لیري کوي، باید د موجوده ټولنیزو او کورنیو فشارونو سره سره په ټینگ ایمان او اراده اسلام ته وفادار واوسو او نور خلگ هم ورته دعوت کړو، د دغو ټولو ستونزو او مشکلاتو په وړاندې ودریږو، خپلو ځانونو ته قوت او ځواک ورکړو، ځکه هیڅ داسي دعوت نسته، چي مقاومت او میراني ته اړتیا ونه لري، هر الهي او حق دعوت دوشمنان او مقاومت کوونکي لري، الله (جل جلاله) حضرت آدم (عليه السلام) پیدا کړی، شیطان یي هم ورسره پیدا کړی، الله (جل جلاله) حضرت ابراهیم (عليه السلام) پیدا کړی، نمرود یي هم ورسره پیدا کړی، الله (جل جلاله) حضرت موسی (عليه السلام) پیدا کړی، فرعون یي هم ورسره پیدا کړی، او الله (جل جلاله) حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) پیدا کړی، نو ابو جهل یي هم ورسره پیدا کړی.

د فرعون، نمرود او ابو جهل غوندي کسان په هر وخت کې موجود دي، که څه هم نومان او لقبونه به يې توپير لري، مگر داسې کسان خورا ډير دي، يوازې يې نوم بدل وي، په اوس وخت کې چې د نويو ايډيالوژيو يعنې عقايدو عصر يې بولي، يهوديان، مسيحيان يعنې عيسويان، بهايان، کمونستان او قاديانان هر يو ځانگړي پيروان او بلوونکي لري، نو په دې صورت کې اسلام بايد دعوتگران ونه لري؟ په داسې حال کې چې حق او کامل دين دی او په خپل طبيعت کې د دعوت او نشرولو دين دی، مسلمان ځوان بايد خپل ځان د الله سبحانه و تعالی لوري ته د دعوت لپاره چمتو او تربيه کړي، ددې مسؤليت څخه بل هيڅ لور او غوره مسؤليت نسته، ځکه چې دا د الله سبحانه و تعالی د پيغمبرانو (عليهم السلام) د مسؤليت دوام او د هغوی لاره ده، دا مسؤليت قبلونه ددې لامل گرځي چې مسؤليت منوونکی شخص پر الهي رسی منگولي ټينگي کړي، ځکه يو کس چې نور خلک اسلام ته رابولي، نو خپله هم هڅه کوي چې د هغو مسائلو په اړه بڼه عملي نمونه وگرځي، کوم چې دی نور خلک ورته دعوتوي، او په دې خبره يې قانع کوي، چې هغه اسلامي احکامو او لارښوونو ته پابنده واوسي.

هغه ځوانان چې د دين سمه، صحيح پوهه او پر هغه باندي د ټينگ او قوي ايمان درلودل، او الهي دين ته د نورو خلکو دعوتول د ځان تر ټولو لوی او لومړی مسؤليت گڼي، هغوی ته لازمه ده، چې يو تر بله مرسته او همکاري وکړي او په خپل منځ کې نژدې اړيکي ولري، تر څو ځواکمن سي، په اسلام کې په انفرادي شکل کار نسته، ځکه چې انفرادي او يوازې کار کفايت نه کوي، ټول کارونه بايد په ټوليزه او يو ځايي توگه تر سره سي، د گډ کار څخه موخه دا ده، چې مور بايد يو تر بله د اخوت او ورورولۍ اړيکي ولرو، زمور او ستاسي يو تر بله همکاري، ليدل، کتل، ناسته او ولاړه بايد ټول د الله (جل جلاله) لپاره وي، په مشترکو او گډو مسائلو کې بايد يو تر بله تفاهم او پوهاوي ته ورسيرو، که څه هم د دعوت په لار کې په مختلفو ډلو او ټولنو پوري تړلي يو، که گډه همکاري او نژدې ارتباطات ونه لرو، نو هيڅ کار به مخ په وړاندي ولاړ نه سي، او بل دا چې اوس فساد اجتماعي او عام دی.

نو دا کار اجتماعي اصلاح او کار ته اړتيا لري، د اجتماعي فساد مخه په يوازې او انفرادي شکل نه نيول کيږي، کافران يو د بل مرستې ته وردانگي او يو د بل لاس نيوی کوي، مور مسلمانان هم بايد يو د بل مرستې او همکارۍ ته وړاندي سو، نژدې او د ورورولۍ اړيکي سره ولرو، داسې نه وي چې باطل او فساد ته بلوونکي يو موتي، يو تر بله همکار وي او د حق، اصلاح پيروان، دعوتگر، متفرق او پاشلي وي، پر جزي مسائلو اختلاف او تعصب يې تر منځ واټن ور ډير کړی وي، چې دا کار د اسلام د دوښمنانو په گټه تماميږي، نو په دې صورت کې به مخکې د فساد او فتنې څخه ډکه او لويه تباهي به رامنځته سي، مسلمان ځوان بايد دغه درې (۳) اساسي مسؤليتونه بڼه درک کړي، ځان په وپوهوي. د خپل ځان څخه دي وپوښتي: آیا دغه مسؤليتونه يې منلي؟ غاړه يې ورته ايښي ده؟ او آیا د دغو ديني مسؤليتونو

حق يې پر خای او اداء کړی دی؟ مسلمان خوان باید په اوسني عصر کي خپلي دندي او مسؤليتونه وپيژني، د ليري او نژدې تاريخي پيښو څخه ډير درسونه او عبرتونه واخلي او په دې وپوهيږي چي څه ډول د اسلام په لار کي د اسلام سره حرکت وکړي، تر څو اسلام خواکمن سي او يو واقعي اسلامي حکومت رامنځته سي، دا د مسلمانانو لپاره د شرم خبره ده، چي هر دين او د هر مذهب پيروان حکومتونه لري، مگر اسلام او مسلمانان يې نه لري، مور د اسلام او مسلمانانو لپاره د داسي يوه حکومت غوښتونکي يو، تر څو وکولای سي اسلامي عقیده، اسلامي شريعت، اسلامي اخلاق، اسلامي کلتور، اسلامي تمدن او د ژوندانه اسلامي نظام رامنځته او پلي کړي.

خوانه ته بايد په ژوند کي باهدفه تگلاره وټاکي

د باهدفه ژوند پشپړ مفهوم د هدف څخه پرته د انسان ژوند يو بي نظمه ژوند دی، او اسلام هيڅکله په بي نظمې او پلانگذاري څخه پرته منځته نه سي راتلای، لکه ډيرو پوهانو چي دي ته اشاره کړي ده، او دا يو څرگند حقيقت دی چي بي نظمې او بي پروگرامي د مسلمانانو يوه عمومي نښه گرځيدلې ده او همدا د مسلمانانو د وروسته پاته والي اساسي سبب دی، نو ددې څخه د خلاصون لاره مور بايد د ژوند په هر اړخ کي لومړی په اصولو کي او بيا په جزئياتو کي يو باهدفه ژوند وي، تر څو د پيلامو څخه مطلوب نتايج تر لاسه سي، د انسان د ژوند لپاره باهدفه تگلاره وضع کول گران کار نه دی، ځکه ددې بنياد زموږ په مبارک دين اسلام کي د پخوا څخه وجود لري، انسان د پرديو جوړ کړي پوښاک استعمالولای سي، تياره سوي غذا خوړلای سي، مگر تر هغه پوري د يو مسلمان ځوان ژوند اسلامي ژوند نه سي کيدای، تر څو د داسي تگلاري پر بنياد ولاړ وي، چي اسلامي بنسټونه ولري، هغه بنسټونه چي پر قرآن او سنت ولاړ وي.

په اسلامي تاريخ متقي وي او داسي بنسټونه ولري چي خالص اسلامي وي، د بل چا څخه وارد کړل سوي نه وي، تر څو په ښه او دقيق توگه دا تگلاره پرې قائمه سي، د باهدفه ژوند معنا دا ده د انسان ژوند بايد مهم او باهدفه وي او د هر کار څخه د مخه ددې سوالونو جواب ولټوي. ولي؟ څنگه؟ کله؟ چيري؟ د کومه ځايه؟ د باهدفه ژوند بنسټ هيڅکله پر ناپوهی دريدلای نه سي او نه دا د مسلمان لپاره جواز لري، ځکه چي الله سبحانه و تعالی انسان د هغه د پيدايښت څخه را په دې خوا لويه مرتبه ور په برخه کړې او په ځانگړي توگه يي بيا د علم په ميدان کي فضليت ور په برخه کړی دی، ددې لپاره چي انسان د الله سبحانه و تعالی خليفه جوړ سي. باهدفه ژوند يو څه نور بنسټونه هم لري، د مثال په توگه وخت: وخت د ځوانانو لپاره ډير اهميت لري، بايد يوه دقيقه بي فائده ځيني تيره نه سي. انسان خو يا بايد کار وکړي او يا د عبادت څخه وروسته استراحت وکړي کار او استراحت ټول د هغه مسلمان لپاره عبادت شميرل کيږي، چي د الله سبحانه و تعالی په لور يي د هجرت نيت کړی وي.

د حکمت تقاضا او غوښتنه دا ده: ډيري خبري پريږدو او د هغه پر ځای کار کوو، سره له دې چي په يو باهدفه ژوند کي چي په بيلا بيلو مرحلو او ټولنو کي په دقيقې پلانگذاري ولاړ وي، کله چي ژوند داسي وي نو وخت د افرادو او ملتونو په پرمختگ کي بنسټيز عنصر گرځي، نو بايد ځوانان خپل ځانونه په ټولو ځايونو کي د حق لپاره په کار مشغول وساتي، هغه شخص چي د حق لپاره کار نه کوي ضرور په باطل کي مصروف سي، ځکه چي د حق څخه وروسته يوازي گمراهي پاته کيږي، انسانان بايد دا حقيقت درک کړي خپلي هيلي دومره لاسته رواړي، څومره چي د هغو لپاره مشقت گالي، نن ورځ ځوانان زر ځله مري پرته له دې چي په دې پوهه سي چي خپل وخت هم ضايع کوي او د نورو وخت هم، دا د ناپوهی له امله داسي کوي، د اسلامي امت باهدفه مستقبل دا غوښتنه کوي چي هر مسلمان د خپلو خواهشاتو څخه

خان وژغوري، دې عظيم مصلحت ته پر خپلو شخصي گټو ترجيح ورکړي، د اسلامي امت آينده د امت د خوانانو څخه غوښتنه کوي چې په دې لار کې تکليف وگالي، تر څو هغوی او راتلونکي نسلونه د رنځ، غريبۍ، وروسته پاته والي او جلاوالي څخه نجات ومومي، دا يوازي د خبرو کولو څخه په لاس نه راځي، بلکې يو عملي پروگرام ته ضرورت لري، داسې پروگرام چې د کار وسائل او اساسات تعيين کړي، تر څو کار په دې بنيادونو استوار سي، په دې توگه خپل اهداف تر لاسه کړو، او په اسلامي ټولنه کې د خوانانو ژوند يو باهدفه ژوند وگرځي، چې بنياد يې د پرديو پر مرستو ولاړ نه وي، دا د يو کس يا يوې ډلې کار نه دی، دا يو داسې کار دی چې اجتماعي او د الله سبحانه و تعالی د رضا لپاره خالص کار ته اړتيا لري، چې هيڅ ډول تنظيمي تعصب په کې نه وي، که څه هم هر څوک په خپل تنظيم کې پاته هم سي، مور څنگه خوانان په راتلونکي کې د خپل رول د لوبولو لپاره تيارولای سو، بل دا چې مور خپل راتلونکي تعين کړو، چې مور څنگه مستقبل غواړو؟ دلته اوس د اسلامي پلانگدارۍ مفهوم تبارز کوي.

چې د ترقۍ د مشکلاتو د حل لپاره د اسلام عملي نظريه څرگنده کړل سي او د ټول انسانيت تر منځ د اړيکو جوړولو، د ټولو انسانانو تر منځ د تعاون او متبادلي مرستې له منځته راوړلو لپاره د نړيوالو اسلامي مؤسسو سره همکاري وکړي، د يو اسلامي جماعت چې د امکاناتو او صلاحيتونو څخه په اعظمي استفادې سره د اصلاح او تعمير په کار کې د امت نمائندگي وکړي او خپل رول ولوبوي، په جوړولو سره د الله سبحانه و تعالی د عبادت معنا تحقق مومي، ځکه د يوې اسلامي ټولني پر مخ وړل د الهي شريعت د پلي کولو بنياد دی، دا ټول بايد د باهدفه تگلاري مفهوم په دائره کې واضح وي، هغه داسې يو ژوند وي چې د يو پروگرام او يو ټاکلي سياست پر بنياد روان وي، وسائل او موجود امکانات د اهميت په تناسب استعماليري، د هر کار څخه وروسته ژوره بررسي او احتساب صورت ونيسي، چې د خپل ځای څخه پيل کيږي، د هر کار څخه وروسته او هره ورځ سر ته ورسيري.

حضرت عمر (رضي الله عنه) فرمايي: د خپل خان سره محاسبه وکړئ، مخکې له دې چې ستاسې سره محاسبه وسي. هغه آينده چې مور يې جوړول غواړو بنيادونه يې فرد، کورنۍ او ټولنه ده، هر فرد بايد دا حقيقت درک کړي چې د ټولنو بنياد په علم او پر هغه باندې پر عمل کولو ولاړ دی. په زړه کې د توحيد د ټينگيدو څخه وروسته په اوسني عصر کې تر ټولو ښه علوم عصري علوم دي، همدا راز په اوسني زمانه کې ضروري او ښه علوم د ادارې، تنظيم او مطبوعاتو علوم دي، په دې ټولو کې وروسته پاته والی د اسلام د دعوت وروسته پاته والی گڼل کيږي، او په دې کې مهارت تر لاسه کول د اسلام د عظيم دعوت د خپرولو ذريعه ده، د داسې چا په علم بايد مور خوښ نه سو چې علم حاصل کړي، د کورنۍ او ټولني په وړاندې خپلو مسؤليتونو ته پام ونه کړي، دا د انقلابونو کار نه دی، بلکې د غوره افکارو خپرېدل، روجي لارښوونې او نفس امارتي ددې کار يوازينی لاره ده، پر ټولو مسلمانانو او خصوصاً په خوانانو کې د ژوند اهميت احساس پيدا کړل سي، فني ماهرين بايد نويو اختراعاتو ته وهڅول سي.

ددې لپاره باید د نور هر څه څخه ډیر په ټولنه کې د استعدادونو پلټنه وسي، او هغه په کار واچول سي، گټه د مشقت په اندازه وي، باید د وخت څخه استفاده وکړو او خپل وختونه باید په داسې کارونو کې مصرف کړو، چې د فرد، کورنۍ او ټولني لپاره گټور وي، ټولنه باید د اسراف د نقصاناتو څخه خبره کړو او د هر کار په دقیقه توگه د سرته رسولو اهمیت ور په گوته کوو، اسراف یوازې په خوراک کې نه دی، بلکې په خبرو او وسائلو کې هم دی، مور باید وپوهیږي او که مسلمانان په همدې حالت کې پاته سي، نو تر ډیرې مودې پورې به یې د سرمایه دار نظام او یا کوم بل نظام څخه استفاده کوي، باید د اسراف څخه هم ځان وساتو، د نارینه وو او ښځو د ټولو د صلاحیتونو څخه استفاده وکړو، تر هغه حده پورې چې د شریعت مخالفت په کېښي نه وي، د نورو ملتونو د تجربو څخه باید استفاده وکړو، د خپل تاریخ څخه درس او عبرت حاصل کړو، د ټولني اهداف او مقاصد باید تعین سي او هغه اساسي هدف چې د هغه تر څنګ ټول تنظیمونه او افراد پرې راتولیدای سي هغه باید څرگند سي، دا مقصد د یو پرمختللي ټولني د جوړولو په ذریعه د الله سبحانه و تعالی رضا تر لاسه کول دي، چې امر بالمعروف او نهی عن المنکر کوي.

لویو گټو ته په تنظیمي، قبیلوي او قومي گټو ترجیح ورکوي، چې په هغه کې مشران او افراد خپل شخصي خواهشات پریردي، په دې موقع باید ددې کار د سرته رسولو ثوابونه هیر نه کړو، ځوانان دي دا حقیقت درک کړي اسلام د مشکلاتو په مخ کې او د هغه نظامونو په مخ کې چې افرادو او ملتونو د اصلاح لپاره ضروري دي لاس تړلي نه دریري. امام حسن البناء د اخوان المسلمون د تنظیم بنیاد ایښودونکی دی، ددې تنظیم لپاره یې د اسلام پر اساساتو برابر یوه تگلاره وټاکله او د اسلامي ټولني د بیا ژوندی کولو لپاره یې د نوي روح په حیث وړاندې کړه، د مصر د درې (۳۰۰۰) زره کلیو او ښارونو څخه یې لیدنه وکړه، تقریرونه یې وکړل، خلگ یې د خپلو سیاسي، اقتصادي او ټولنیزو ستونزو هوارو ته متوجه کړل. د امام حسن البناء څخه پوښتنه وسوه: کله بیدیري؟ امام حسن البناء په جواب کې ورته وویل: آیا د دعوت دې لوی بار مور ته د خوب وخت پرې ایښی دی؟ آیا مسؤلیتونه د وخت په پرتله ډیر نه دي؟ هغه به په شپه او ورځ کې څلور (۴) ساعته بیدیدی.

سید قطب هغه شخصیت دی چې ویل به یې: زموږ خبري بی روحه وي، مگر کله چې د هغه په لاره کې شهیدان سو، نو هغه ژوندی سي. هغه خپل ژوند د اسلامي امت څخه قربان کړ او د هغه فکر د ځوانانو د صحیح او بشپړې باهدفه پوهې لپاره توبښه وگرځیدله. امام مودودي (رحمة الله علیه) د هند په نیمه وچه کې د جماعت اسلامي بنیاد ایښی دی، که چیرې اخوان المسلمون او نورو اسلامي تحریکونه نه وای، نو اوسنۍ نړۍ کې به داسې څوک نه وای، چې اسلام د یو بشپړ نظام په حیث وپیژني، اسلام به یوازې د څو بی روحه عبادتونو نوم وای او په خاصه توگه هغه وخت چې دعوتگران حاکمانو د گټو ساتونکي او د هغوی غلامان وي. دې مثالي شخصیتونو د خپل ژوند یوه لحظه هم بی ځایه تیره نه کړه، دا ستراتیژیکو نمونو د اسلام لپاره په داسې وخت کې کار او قرباني ورکړي، چې په خلگو کې د سربښندنې جذبه مړه وه او دوی بی حرکت پراته وه، هر ځوان باید د خپل ځان لپاره د ژوند بشپړ پلان تنظیم کړي، تر څو د امت د آینده د جوړولو کار په ښه ډول صورت ونیسي.

ځوانه د ژوند بڼه تنظيم د برياليتوب شرط دی

الله سبحانه وتعالی دا لوی نظام ډیر دقیق، عجیب او حیرانونکی جوړ کړی دی، هیڅ ډول گډوډی او بې نظمۍ ته ځای په کېښي نسته، ددې بې ساري تنظيم سره الله سبحانه وتعالی د خاص حکمت لپاره انسان ته یو څه اندازه آزادي او اختیار د امتحان لپاره ورکړي دي، ددې ورکړل سوي آزادی پواسطه انسان کولای سي خپل ژوند تنظيم کړي او یا یې همداسي گډوډ پریري، انسان ته د شپې او ورځې بدلون د موسمونو اختلاف، د میوو پخیدل، د حیواناتو تکاثر او تناسل او حتی د کون د ذرې څخه تر آسمانه پوري په تنظيم کي عظیم درس ورکوي، اسلامي شریعت ددې حقایقو مراعات په خپلو ټولو احکامو معاملاتو او عباداتو کي کړی دی، کله چي انسان ددې ټولو حقایقو څخه استفاده ونه کړي او خپل پاته ژوند ددې اختیار په حدودو کي ترتیب او تنظیم نه کړي، په پایله کي به ستړی زیانمن، ناکام او خفه به سي.

تنظیم د بڼه پلان پواسطه د غوره سویو هدفونو د لاسته راوړني لپاره د موجودو وسایلو سمی کاروني ته ویل کیږي او ددې لپاره ځیني ټکي په نظر کي نیول په کار دي: ۱: د مطلوبه وسایلو اندازه. ۲: د هري وسیلي د آرزبنت پیژندنه. ۳: د کار لپاره د هري وسیلي د استعمال ځای پیژندل. ۴: د هري وسیلي لپاره د مناسب وخت ټاکل، او د هر څه د مخه د منظم پلان پواسطه د موخو دقیق څیرل.

د ژوند د گډوډۍ او نه تنظیم لاملونه: د وخت څخه مناسبه گټه نه اخیستل او په بې هوډه چارو کي یې تیروول، د عاقلو خلگو لپاره تر ټولو لوی مصیبت گڼل کیږي، ځکه هره شیبه چي تیریري بیرته نه راگرځي، عاقل په دې پوهیږي چي وخت د ده تنفس دی او د هري دقیقې په تیریدو سره ژوند په کمیدو دی، نو له همدې امله باید عاقل انسان ددې احساس په درلودلو سره د هري شیبې څخه اعظمي استفاده وکړي، په دې فکر چي الله سبحانه وتعالی د ده د عمر او ځوانۍ پوښتنه ځیني کوي، چي په څه کي یې تیر کړي دي. د بې کاره او بې هدفه انسانانو سره وخت هیڅ قیمت نه لري، په لوبو او بې ځایه چارو کي یې تیروي، په دې هکله هیڅ فکر او اهتمام نه لري، ان تر دې پوري چي د وخت د وژلو او ساتیرۍ رغ پورته کوي او په دې نه پوهیږي چي دوی خپل ځانونه وژني. د فرد او امت د پرمختگ او تمدن د لاملونو څخه یو هم د وخت آرزبنت، پیژندنه او بڼه ډیره استفاده ځیني کول دي، کله چي انسان د وخت څخه په استفاده روږد سي، کولای سي د خپل ژوند ټول کارونه منظم او ترتیب کړي، او تل یې دا حکمت په یادوي: وخت ژوند دی، په خپله او نورو سره په گټه اخیستلو کي مرسته وکړه. د ډیرو آرزبنتاکو او لږ آرزبسته چارو تر منځ توپیر نه کول، ځکه ځیني خلگ خپل قیمتي وخت او وسائل په کم آرزبسته چارو مصرفوي.

د ډيرو آرزبنتناکو چارو څخه غافل او ناخبره وي، پر مستحباتو باندي اهتمام کوي، مگر فرض ځيني پاته کيږي، همدارنگه د ځينو خلگو ژوند د درواغجنو او بي معنا مظاهرو څخه ډک وي، مگر که د حقائقو پلټنه، د علم او عمل پوښتنه يې وکړي، هيڅ به ورسره نه وي، دا ډول خلگ که څه هم تر يو مهاله په کبر او غرور کي ژوند وکړي، مگر يوه ورځ به هر ورو هغه وخت راويښ سي، چي د ژوند پانه يې ژړه سي، خلگ يې هير کړي، يا مړ سي، او آخرت ته ولاړ سي، هلته انسان ته معلومه سي چي څگونه بي گټي دي، عمر يې نه وي او خلکو ته گټه نه سي رسولای، د باطل ملگري تل کوبښ کوي چي زيارکښ او د لور همت څښتنان په کوچنيو او لږو گټو لرونکو چارو اخته کړي، د لويو چارو د ترسره کولو مخه يې ونيسي، او ژوند يې غيري منظم تير سي، د کوچنيو چارو لپاره خلگ ډير دي، مگر د لورو او سترو چارو لاري د تلوونکو څخه خالي دي، که د لور همت خاوند يې، نو پر دې لاره ولاړ سه، د کارونو د ترسره کولو لپاره نامناسب وخت ټاکل، او يا يې د وخت څخه مخکي يا وروسته کول، يعني هر کار بايد په خپل وخت کي تر سره سي.

که نظام ته ځير سو، دا به راته څرگنده سي، چي الله سبحانه وتعالی د هر څه لپاره وخت ټاکلی دی، چي تقديم او تاخير نه مني، لکه: د شپي او ورځي بدلون، د لمر طلوع او غروب او د ژونديو تناسل او داسي نور... په همدې ډول د الهي شريعت د احکامو لپاره وختونه ټاکل سوي دي، لکه: د لمونځ، روژې، حج، زکات او نور... احکام. انسان بايد ددې کون سره ځان منسجم او منظم کړي، د وحیي د احکامو سره په پابندي خپل ژوند ترتيب کړي، د هر کار لپاره پر خپل وخت اقدام وکړي، د کار نيمگړی پريښوول، ډير خلگ د خپل ژوند ډيره موده د گټورو چارو په عملي کولو کي تير کړي، مگر د بشپړيدو څخه مخکي ځيني لاس په سر سي، بل کار پيل کړي هغه هم نيمگړی پريږدي، وختونه تيريري، مگر ثمرې او پايلې ته نه رسيري او په بي هدفه چارو پسي ځغلي.

د کړي کار بيا بيا تکرارول، په دې گومان چي مخکي يې دا کار کړی نه دی، د کار د کولو لپاره ناسم پلان، ځيني خلگ ددې پروانه لري چي خپل کار د کوم ځای څخه شروع او چيري يې پای ته ورسوي، دا ښه ده چي انسان د هر څه لپاره د مخکي څخه وسائل برابر کړي، مگر په هغه صورت کي چي ترتيب يې په نظر کي نيولی وي، ددې لپاره وخت او امکانات ولري، د کار د عملي کولو لپاره له مخکي څخه پلان نه درلودل، دا د انسان د ژوند د گډوډی او د وسائلو د بي ځايه کاريدو لامل گرځي، يوازي په منظم پلان سره انسان کولای سي خپل هدفونه وټاکي، د وخت او وسائلو څخه په زړه پوري گټه واخلي. څنگه خپله ورځ تنظيموی؟ کله چي انسان د خپلو ورځنيو چارو په تنظيم کي بريالی سي، هغه کولای سي د خپل ژوند په تنظيمولو کي هم بری ومومي، ډير خلگ خپله ورځ بي هدفه تيروي، له دې امله د ډول ډول ستړياوو او کړاونو سره مخامخ کيږي.

منظم ژوند هغه دی چې پر پلان ولاړ وي: پلان د ښه ژوند لپاره لومړی شرط او د گډوډۍ مخه نیونکی دی، د پلان لپاره خپل شرائط او اساسات دي: ۱: د مهم کار لپاره د پلان گذارۍ پر مهال په ذهني، بدني او نفسياتي لحاظ سره سالم، معتدل مزاجه، قرار او هيله مند يې، ځکه پلان ستا ټول ذهني ځواک ته په تفکیر يادښت او تصور کي اړتيا لري. ۲: دا په عادي حالت کي، مگر په بېرنيو حالاتو کي بيا هماغسي مناسب تصرف په کار دی، ځکه د هر حالت لپاره خپل احکام دي. ۳: د موجوده حالاتو او د راتلونکي پروژې په هکله بشپړ معلومات راټولول، ځکه د پروژې کاميابي د حالاتو د څرنگوالي سره مستقيم تړاو لري، او همدارنگه د پروژې په اړوند تفصلي معلومات، لکه: موخي، وسائل، گټي او اړتياوي لاسته راوړل په کار دي. ۴: د خپلي پروژې لپاره موخي ټاکل په داسي ترتيب سره چې عملي کول يې ممکن او د اړتيا پر مهال بدلون هم منلای سي، پوره څرگند او د واقعيتونو سره برابر وي.

۵: د هغو مادي او بشري وسائلو او امکاناتو بشپړه احصائيه چې د کار په عملي کولو کي ورته اړتيا ده، د هغو شتون او نشتوالی په ښه کول، او دا چې غيري موجود څنگه لاسته راتلای سي؟ دا ټول بايد په منځنۍ کچه وي، د اسراف څخه ليري وي، او حالوالی يې هرو مرو په نظر کي ونيول سي. ۶: د پروسې د عملي کولو وخت او ځای بايد په څرگنده او دقيقه توگه ټاکل سوی وي، د ژوند د هر کار لپاره وخت او ځای ځانگړی ارزښت لري، چې پرته له دې څخه يو کار هم شونۍ نه دی، له همدې کبله بايد وخت، ځای، د موجوده وسائلو نقش او د هري برخي کار له مخکي څخه وټاکل سي. ۷: د پروسې د عملي کونکي مشخص کول، که هغه په نامه وي يا په صفت، يوکس وي او که ډله، نو بيا وکتل سي چې ددې کار لپاره هغه صفات په کښي سته چې ددې کار د عملي کولو وړتيا لري، ځکه د هر فن لپاره خپل خلک په کار وي.

خوانه د وخت قدر او آرزبنت وپيژنه

د قرآن کریم په ډیرو برخو کې د وخت یادونه د وخت په آرزبنت باندي دلالت کوي، البته خورا لوړ آرزبنت یې له دې څخه معلومیري، چي الله سبحانه وتعالی په وخت باندي څو ځله قسم یاد کړی او په قرآن کریم کې یې پوره سورت د العصر په نامه د وخت په نامه را نازل کړی دی. الله سبحانه وتعالی په وخت سره قسم یاد کړی او فرمایي: (وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالْحَقِّ ۗ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾. ژباړه: قسم دی په زمانې سره بیشکه! انسان خامخا په تاوان کبني دی مگر هغه کسان چي ایمان یې راوړی وي دوی او عمل یې کړی وي نیک (بڼه) او نصیحت یې کړی وي (یو دبله سره) د حق (دین) او نصیحت یې کړی وي (یو دبله سره) د صبر. (سورت العصر)

که څه هم د وخت آرزبنت یو کوچنی عنوان دی، مگر د معنا په لحاظ بیا ډیر اړخونه لري، هغه دا چي وخت د فلسفیانو سره یو ډول آرزبنت لري او د سوداګرو سره بل ډول آرزبنته لري، سیاست پوهانو، جنگیالیو، ځوانانو، سپین ږیرو، زده کوونکو، عالمانو او پوهانو هري یوې ډلې د وګرو سره جلا جلا ډول آرزبنتونه لري. وخت د توري په څیر تیره دی، که یې پرې نه کړي، نو تا به پرې کړي. ابن ابي جمرة (رحمة الله عليه) ددې جملې معنا داسي کوي: وخت په کار کولو سره پرې کړه، څو تا په معطلې او ناوخته کیدلو سره پرې نه کړي. د وخت ضایع کول د هلاکت لویه نښه ده. وخت په حقیقت کې د انسان عمر دی، د تل پاتي نعمتونو او ابدي ژوند لپاره هم یو بنیاد دی، په دنیا کې هغه کسان چي مور او تاسو یې د پرمختګ په حالت کې وینو، لکه: پوهان، سیاسي چارو شنونکي، ستر لیکوالان، دغو ټولو کسانو د وخت قدر یې کړی دی، ځکه خو دغو لوړو مرتبو ته ورسیدل، او چا چي د وخت قدر نه دی کړی، هغو ته وخت د تل لپاره لوی دوبنمن ګرځیدلی دی.

وخت د انسان د عمر فرصتونه، کلونه، میاشتي، ورځي، ساعتونه، بلکې دقیقې، ثانیه او لحظې دی او دا هغه قیمتي پانګه ده، چي د انسان سره تر هغې بله لویه او قیمتي پانګه شتون نه لري، د وخت څخه سمه استفاده کول هغه لوی توفیق دی، که د انسان په برخه سي، نو د مادي او معنوي پرمختګ او لوړوالي تر ټولو لوړو مرتبو ته رسیدای سي، وخت د انسان سره په شته څیزونو کې تر ټولو ډیر قیمتي او آرزبنتناک شی دی، ځکه وخت د انسان د هري کړني، هري هڅي او هري لاسته راوړني لپاره لوبڼی دی، چي په حقیقت کې د فرد او ټولني رښتیني پانګه بلل کیږي، که په سمه توګه د ظاهر او باطن د ترقی لپاره وکارول سي، نو د ترقی او لوړوالي زینه او ډیره آرزبنتناکه سرمایه ده، مگر که په سمه توګه استفاده ځیني ونه کړل سي، بیا سرمایه نه، بلکې سرمایه ده، د ټولو ناخوالو او بدبختیو لپاره ځاله جوړیږي.

حافظ ابن قیم (رحمة الله عليه) په خپل یوه کتاب لیکي: هوبنیار هغه څوک دی، چي پر وخت مین وي.

په دې اړه ځيني علماء ليکي: انسان بايد د ځان جوړونې او معنوياتو د تر لاسه کولو لپاره سهار د ورځې د پيل څخه بيا د شپې د خوب تر وخته پورې لاندي پنځه (۵) مرحلې په خاص ترتيب سره ترسره کړي: ۱: مشارطه. ۲: مراقبه. ۳: محاسبه. ۴: معاتبه. ۵: مکافئه. مطلب دا چې انسان بايد په لومړۍ مرحله کې د الله سبحانه و تعالی سره تعهد وکړي او شرط وکړي چې گناه به نه کوي. په دوهمه مرحله کې به متوجه او مراقب وي، څو په خپل عهد باندي وفا وکړي، د جدي مراقبت په پايله کې د گناه نه کولو ته ادامه ورکړي. په دريمه مرحله او د کار په پای کې بايد د خپل ځان سره محاسبه وکړي، د خپلو کړنو او ويلو دقيق حساب او هر اړخيزه ارزونه وکړي. که يې په محاسبه کې وموندل چې گناه ځيني سوې ده، نو په څلورمه مرحله کې بايد توبه وکړي، خپل سرکبنه نفس ورتي او ملامت يې کړي، څو د نفس سرکبنې يې ماته سي. په پنځمه مرحله کې به متوجه وي چې د ده څخه د گناه ترسره کيدل يوه ننگونه ده، نو د گناه له امله دغه را منځته سوې تشه بايد په نيکو کړنو او د خير په کارونو سره ډکه کړي. د پنځو مرحلو دغه کړنلاره په يو ډول سره د وخت پيژندل او د طلايي وخت څخه د گټې پورته کولو يو فرصت دی، چې هرومرو د معنوي ترقي، په دنيا او آخرت کې د بري لامل کيږي.

امام شافعي (رحمة الله عليه) فرمايي: ما د صوفيانو سره ملگرتيا وکړه، يوازي مي دوي خبري ځيني زده کړې: ۱: وخت د توري په څير دی، که يې پرې نه کړي، نو تا پرې کوي. ۲: که دي ځان په حقه لاره کې بوخت نه کړ، نو په باطله لاره به اخته کيږي.

علماء ليکي: په وخت باندي د الله سبحانه و تعالی په قسم يادولو کې مؤمنو بنده گانو ته د وخت د ساتني او اهتمام لارښوونه ده، ځکه د ژوند څخه د انسان برخه همدغه وخت او زمانه ده، نو انسان خپل وخت بايد په هغه څلورو (۴) شيانو باندي ډک کړي، د کومو يادونه چې د عصر په سورت کې سوې ده او که يې په دې څلورو (۴) شيانو سره ډک نه کړي، نو هرومرو انسان په لږ يا ډير خسران او تاوان کې دی. الله سبحانه و تعالی دي مور، تاسي او ټول مسلمانان د دا ډول لوی تاوان څخه وساتي، هغه څلور (۴) شيان عبارت دي له: ايمان، نیک عمل، د الله سبحانه و تعالی لور ته بلنه او د همدې بلني په سلسله کې پر مشکلاتو باندي صبر کول.

څنگه د وخت څخه سمه استفاده وکړو: هر انسان بايد د خپلو مثبتو کړنو لپاره د وخت په نظر کې نيولو سره دقيق او هر اړخيز پلان جوړ او داسي يې پلي او تعقيب کړي، چې د کومي ورځې د نه پلي کيدو په صورت کې د ننگوني او کمبود د احساس سره مخ سي، د هغې د جبيره کولو هڅه وکړي. د ژوند تنظيمول د ژوند د برياً لامل کيږي، ځکه الله سبحانه و تعالی دنيا په يوه دقيق او هر اړخيز نظام سره روانه کړې ده، داسي نظام چې په هغه کې گډوډۍ او عبث ته هيڅ ځای نسته، الله سبحانه و تعالی د خپل حکمت سره سم انسان ته آزادي او اختيار ورکړی دی، څو د امتحان او آزمايښت دوره باندي تکميل کړي، له دې آزادي څخه په گټې اخيستنې سره انسان کولای سي، خپل ژوند تنظيم کړي، ښه او مؤثره استفاده ځيني وکړي او يا يې همداسي معطل او عبث تير کړي. د وخت څخه په گټه پورته کولو کې تمبلي کول او په بې گټې شيانو سره د وخت ضايع کول. د کارونو تر منځ توپير نه کول.

لکه دا چې نه ور معلومېږي، چې د کوم کار اهمیت پیر دی او لومړی باید تر سره سي او د کوم یوه اهمیت د هغه څخه کم دی، لکه ځیني خلگ چې فرايض او واجبات ځیني پاته وي، په مباح یا سنت کړنو باندي بوخت وي، د هر کار لپاره یې خپل وخت په پام کي نه نیسي، ځیني کارونه د وخته مخکي او ځیني نور یې بیا د خپل وخت څخه وروسته تر سره کوي، دا دواړه کړني د وخت د ضایع کولو په معنا دي، د پیل کړي کار نه پوره کول، ځیني خلگ ټول ژوند نن په یوه او سبا په بل کار کي په داسي توگه تیر کړي، چې هیڅ یوه پیل کړي کړنه ترسره نه سي، د یوه کار تکراري ترسره کول، یوه کړنه په دې فکر سره څو ځله تکرار کړي، چې گواکي نه یې ده ترسره کړي، ځواني دي په څه شي کي ختمه کړه، وختونه تل خالي نه پاته کیږي، نو هغه باید د خیر په کړنو سره ډک کړل سي، هر انسان که خپل زړه او نفس په حق سره بوخت نه کړي، نو نفس به دی په باطل سره مشغول کړي، په خاصه توگه کله چې ځواني، شتمني او بې کاري سره یو ځای سي، نو د خطراتو د گواښ کچه یې لوړیږي، د وخت پر وړاندي د مسلمان مکلفیت، د وخت په اړه تر ټولو لومړی او مهم د مسلمان دنده دا ده چې د خپل وخت ساتنه وکړي او د خپل وخت څارونکی وي.

د مال څخه پیر باید د خپل وخت ساتنه وکړي، ځکه مال بیا هم تر لاسه کیږي، مگر وخت چې یو ځل تیر سي، بیا په هیڅ ډول سره نه را گرځي، وخت نه عوض کیږي، نه ذخیره کیږي او په هر څومره لوړ قیمت سره نه سي اخیستل کیدلای، د ژوند هره لحظه باید د ځان او ټولني د نیکبختی، مادي او معنوي ترقی لپاره ولگول سي، څوک چې د خپل ژوند وختونه بې گټي او بې پایلي تیروي، یقیناً هغه د خپل وخت حق نه دی پوره کړی او د ځان سره یې ظلم کړی دی، وخت ته باید سمه کتنه وسي، په سمه توگه وخت ته کتنه هغه فکر دی چې تیره سوي، راتلونکي او موجوده زمانه په خپله غیره کي رانغاړي او هري یوې ته ځانگړي پاملرنه کوي، مسلمان ته اړینه ده چې تیري سوي زمانې ته دقیقه او هر اړخیزه کتنه وکړي.

څو د پخوانیو اُمتونو د برخلیک او د هغوی په اړه د الله سبحانه وتعالی د کړنو څخه پند او عبرت واخلي، ځکه تیره سوي زمانه د پېښو او عبرتونو خزانه ده، اړینه ده چې انسان خپل راتلونکي ته هم یوه کتنه او یو څه پاملرنه وکړي، ځکه انسان د طبیعت پر بنسټ د راتلونکي سره اړیکه لري او نه سي کولای چې د خپل راتلونکي څخه سترگي پټي کړي، لکه څنگه چې الله سبحانه وتعالی انسان ته حافظه ورکړې ده، څو د تیري زمانې سره اړیکه باندي ټینگه کړي، همدارنگه یې انسان ته د تخیل قوه ورکړې ده، څو خپل راتلونکی د ځان لپاره منسجم کړي، مگر مهمه دا ده چې انسان باید په موجوده حال زمانه کي هدفمند او میوه لرونکی ژوند ولري او د راتلونکي لپاره معقوله هڅه وکړي، خپل فکر د راتلونکي لپاره وکاروي او د تیر څخه عبرت واخلي، ځکه همدا د شپو او ورځو تیریدل هر تازه شی زړوي، هر لیري شی رانږدې کوي، عمرونه رانږدوي، زاړه د فنا لور ته ټیله کوي، نو مسلمان باید د شپو او ورځو د بدلون څخه غافل نه وي، بلکي فکر وکړي چې د شپو او ورځو په دې بدلون کي د عقل د څښتنانو لپاره لویې نښانې دي.

هره کړنه ځانگړی وخت لري، که انسان د شپو او ورځو بدلون او یو پر بل پسي راتلو ته دقیق سي، نو وبه مومي چي هره لحظه يي ځانگړی طبيعت لري او د جلا کړني غوښتنه کوي، په دې اړه د شريعت کړنلاره ډيره ښکاره ده. د مثال په توگه: لمونځ چي په خپل خاص وخت کي ترسره کيږي، همدا ډول نور عبادتونه. هره کړنه په خپل معين وخت کي د خورا لور ارزښت څخه برخمنه وي او که د وخت څخه تيره سي، نو يا خو د سره ارزښت نه لري او يا يې هم ارزښت را کميږي. په اصطلاح په اوسنی پرمختللي نړۍ کي هم د هري کړني لپاره د وخت په نظر کي نيول خورا ارزښتناک کار دی، که څوک خپل کارونه په ټاکل سوي وخت کي ترسره کړي، نو بريالی او هدف ته رسيدونکی انسان دی، ددې لپاره چي انسان د خپل وخت څخه سمه استفاده وکړای سي، بايد د خپلو کړنو لپاره اهداف وټاکي، او په هدف ټاکلو کي هم مهم اصل دا دی، چي هدف بايد يو وي، د هغه د تر لاسه کيدو وروسته بايد بل هدف وټاکل سي، که يو څوک د ځان لپاره دوه يا درې هدفونه وټاکي، نو تر لاسه کول به يې ستونزمن وي.

انبياءو (عليهم السلام)، صحابه کرامو (رضي الله عنهم)، تابعينو او په همدې ترتيب پخوانيو اُمتونو مسلمانانو د وخت څخه سمه استفاده کړي ده او د هدف په ټاکلو کي بريالي وه، ځکه هغوی يو هدف ټاکلی وو، چي هغه د الله سبحانه وتعالی رضا وه، که هر کار به يې ترسره کوی مطلب به يې دا وو، څو خپل هدف ته ور نږدې سي، که به يې عبادت کوی، که به يې تجارت کوی، که به يې د چا سره ناسته او ولاړه کوله او داسي نور... په ټولو کي يې مقصد هماغه ټاکلي هدف ته ځان رسول وه، او همدوی وه چي د وخت څخه يې سمه استفاده کړي ده، هغوی د وخت په تړاو د ځانونو په تنظيم کي د نورو لپاره تل پاته مثالونه دي او که هر مسلمان د هغوی په قدم روان سي، هر ورو به بريالی وي.

د هغوی د ژوند حالاتو ته په کتو سره ويلای سو: وخت بايد په دريو برخو سره ووېشل سي:-
 ۱: د وخت يوه برخه د الله سبحانه وتعالی سره په مناجات، د حقيقي خالق، مالک او رازق سره په اړيکه ټينگولو کي بايد تيره کړل سي. ۲: د وخت بله برخه د ژوند د اړتياوو، لکه: خوراک، لباس، مسکن او داسي نور... په پوره کولو او برابرولو کي بايد ولگول سي.
 ۳: د وخت دريمه برخه په استراحت او د حلالو څخه په خوند اخيستلو باندي بايد تيره سي.

د عقل لرونکي انسان هيڅ کړنه بايد د دغه دريو (۳) برخو څخه بهر نه وي، په عامه توگه انسانان خپل قيمتي وخت تر مال او ثروت قربانوي او هغه د مادي ترقي لامل بولي، حال دا چي مال او ثروت بايد د وخت په خدمت کي مصرف کړل سي، هر څوک چي د وخت ارزښت وپيژني، د هغه څخه معقوله او په جدیت سره استفاده وکړي، يو ځای ته رسيږي، که څوک خپل وخت بې گټي او معطل پريردي، نو خپل ځان د تباهۍ ځاه ته غورځوي، ځيني انسانان د ښو فرصتونو نه شتون د خپلي ماتي لامل بولي، حال دا چي لوی خلگ فرصتونه را منځته کوي او د ډيرو کوچنيو پښو څخه لوی لوی فرصتونه جوړوي، د انسان لپاره تر ټولو لويه تيروتنه دا ده چي د ځان لپاره د فرصت پيدا کولو پر ځای ټول عمر د فرصت راتللو په انتظار کي تير کړي، لويو خلگو هيڅ شی د بخت پريکړو ته نه دی پرې ايښی.

حسن بصري (رحمة الله عليه) ويلي دي: ته همدغه ورخي بي، نو يوه ورخ چي كمه سي په حقيقت كي ستا يوه برخه كمه سوه او پوهيرئ چي دا په كوم لوري ته وركمه سوه؟ د آخرت او قبر په طرف!

دكتور وهبت الزحيلي (رحمة الله عليه) وايي: دا چي زما د علمي خدماتو دائره دومره پراخه سوي ده، چي پنخوس (۵۰۰۰۰) زره پاني او يوسلو شل (۱۲۰) جلده كيږي، وجه يي دا ده: د وخته څخه مي ښه گټه اخيستي ده.

امام ابن القيم الجوزي (رحمة الله عليه) فرمايي: د وخت ضايع كول، د مرگ څخه هم ډير سخت دي، ځكه د وخت ضايع كول د الله سبحانه وتعالى او د آخرت د كور څخه قطع كول او مرگ دي د دنيا او څه چي په دنيا كي دي، يعني اهل د دنيا څخه قطع كوي.

امام محمد (رحمة الله عليه) به شپه په درو (۳) برخو ته ويشله: ۱: خوب. ۲: عبادت. ۳: تصنيف او ليكني.

بلكي د مادي او معنوي ترقيو تر ټولو لوړو څوكو ته يي د همت او ټينگ هوډ په ملتيا ځانونه رسولي دي، د تيرو ناكاميو په جنازه باندي د وير او ماتم پر ځاي د راتلونكو كاميابيو لپاره بايد لاس پر كار سه، تيره سوي زمانه مړه او د ترميم وړ نه ده، كوم شي چي د ترميم قابليت لري هغه موجوده او راتلونكي زمانه ده، نو پورته سه د همدغو خامو موادو حال او راتلونكو زمانو څخه داسي شكل او صورت جوړ كړه، چي خوښ مو وي، د وخت ضايع كول د مرگه سخت دي، ځكه د وخت ضائع كول تاسي د الله سبحانه وتعالى او آخرت څخه جلا كوي او مرگ تاسي د دنيا او اهل څخه جلا كوي، انسان چي كله مړ سي، د ايمان او نيكو اعمالو خاوند وي، نو د دنيا څخه جلا خو د آخرت د ښكلاوو سره يو ځاي كيږي، چي په حقيقت كي تاوان نه، بلكي لويه كاميابي او برياه ده، ځكه هر انسان د فاني دنيا څخه تلونكي دي، او برعكس كه څوك خپل وخت د الله سبحانه وتعالى د عبادت او اطاعت څخه پرته ضائع كړي، نو دا شخص د الله سبحانه وتعالى او آخرت څخه ليري سو، چي دا په حقيقت كي لوی تاوان او نه جبيره كيدونكي ضائعه ده.

وخت سره زر دي، مگر نه، وخت ژوند دي او ژوند د سرو زرو څخه خورا ډير قيمتي دي، د پيداښت او مړيني تر منځ چي كومه زمانه ده، همدا د انسان ژوند دي، كه يو څوك سره زر نه لري، نو يو ورخ نه يو ورخ به يي تر لاسه كړي، مگر تير وخت هيڅكله هم بيا انسان نه سي تر لاسه كولاى، ډيري داسي ځوانان سته، چي خپل وخت په عجيبه توگه سره تيروي، كه شپه باندي اوږده سي، نو په بي گټو خبرو او يا هم د اوسني ټيكنالوجي سره يي داسي تيروي چي هيڅ گټه هم نوموړي ته نه ورسوي، او كه ورخ باندي اوږده سي، نو بيا يي په خوب تيروي، هو په دي كي هيڅ شك نسته، هر ځوان ځان ته موخي او هيلي لري، موخي او هيلي مو ډيري درني دي، د پلان او تنظيم لپاره وخت نه لري، مگر دا غلطه ده، ځكه سم پلان او ښه تنظيم د انسان سره د بوختياوو په ښه تر سره كولو كي مرسته كوي، همدارنگه د ژوند تنظيم د انسان سره د كارونو په ترسره كولو كي مرسته كوي، په كمه هڅه لويه لاسته راوړنه او ډير فرصتونه پيدا كولاى سي. گران ځوانه ښه پوه سه، وخت دومره ارزښت لري، چي يوه گړى يي هم بايد ضايع نه سي.

د وختونو بي خايه تيريدل هغه خطرناکه ستونزه ده، چي د نړۍ ډير ملتونه او وگړي ورسره مخامخ دي، د وخت ضايع د ژوند ضايع ده، هر شي که تير سي، بيا لاسته راتلاي سي، مگر وخت هيڅکله بيا لاسته نه راځي، زيار وباسه چي لاندي کلمات تل ياد ولري او په لوی خط يي د ځان په وړاندي وليکي: وخت نه زيږي، نه اورډيږي، نه دريږي، نه بيرته راگرځي، بلکي تل پرمخ درومي. په دې پوه سه چي په ژوند کي د برياليتوب لومړی شرط د وخت بڼه اداره کول دي. په حقيقت کي د وخت اداره د انسان په وس کي نه ده، ځکه وخت د الله سبحانه و تعالی په امر جريان لري، تل په حرکت کي دي، بلکي انسان کولای سي د کوبښ په پايله کي د وخت څخه بڼه استفاده وکړي.

نن چي مور ځوانان په کومه بي پرواهي سره وخت ضايع کوو او د ژوندي خورې شپې او ورځې په ډيري بي غمی سره سبا کوو، داسي احساس کيږي، چي نه زموږ سره هيڅ غم سته او نه هم هيڅ دوښمن لرو، ناخبره ددې نړۍ د نوبت او ابتکار په ډگرونو کي په څومره تيزی سره حرکت کوي، او مور په ډير بي پرواهي سره ورته گورو، نور بس ده، دا د غفلت خوب څخه راويښ سه، د ټولو ځوانانو څخه هيله کوم نور د وخت ضايع کول بس کړي، خپل مسؤليت او حق کوم چي ټولنه يي پر تاسو لري سرته ورسوي، نو مور ته هم اړينه ده، چي د وخته گټه واخلو، د خپلو اسلافو تگلاره خپله کړو، د هغوی په شان د وخت په قدر ځانونه پوه کړو او خپل وخت په ډير خوب، خوراک، او خبرو ضايع نه کړو.

خوآني غنيمت وگڻه ستا ڇخه د خوآني په هڪله پوښتنه ڪيري؟

خوآني غنيمت گڻل په ڪار دي، د خپل ځان او نورو په اصلاح ڪي استعمالول يي په ڪار دي، ځکه چي د قيامت په ورځ به ستا ڇخه ستا د خوآني په هڪله پوښتنه ڪيري: تا د عمر دغه تر ٽولو غوره برخه چيري او څنگه تيره ڪري، د خوآني ڇخه دي خپله څومره گټه تر لاسه ڪري وه او نورو ته دي څومره گټه رسولي وه؟ عمر د الله سبحانه و تعالى ډير لوی نعمت دی، په دي شرط چي انسان دغه عمر د الله سبحانه و تعالى په عبادت او د الله سبحانه و تعالى د دين په خدمت ڪي مصرف ڪري، په دغه ډول د عمر يوه خاصه برخه خوآني هم د الله سبحانه و تعالى ډيره لويه پيرزوينه ده، او دا دواړه نعمتونه داسي دي چي د تيريدو وروسته بيا نه راگرځي، نه تير سوی عمر بيا راگرځي او نه تيره سوی خوآني بيا راگرځي، له دي امله په ڪار ده چي د دغه دواړو نعمتونو د ضائع کولو څخه ځان وساتل سي، او په ڪار ده چي انسان په خپل ژوند او خوآني ڪي د الله سبحانه و تعالى رضا تر لاسه ڪري.

تر څو که سبا ورځ په قيامت ڪي د دغه دواړو په هڪله پوښتنه ځيني وسي، دی بايد سم جواب ورکري، مگر که انسان خپل عمر او خوآني ضائع ڪري وي، د دنيا په ټوکو ټکالو ڪي يي مصرف ڪري وي، د بي ديني په کارونو ڪي يي مصرف ڪري وي، د اسلام په دوښمنی او د باطل په خدمت ڪي يي ڪار ځيني اخيستی وي، نو بيا به دغه انسان پښيमानه وي او د دغه ڪار پايله به د الله سبحانه و تعالى عذاب وي، خوآني داسي بي گټي او بي فايدي شي نه دی، چي انسان دي خوآني د الله سبحانه و تعالى په نافرمانی او سرغړونه ڪي تيره ڪري، بلڪي په ڪار ده چي خوآني غنيمت وگڻل سي، د خپل ځان او نورو د اصلاح، د خپل ځان او نورو د دنيا او آخرت د سمون لپاره وکارول سي، ژوند د مرگ څخه مخکي، صحت د ناروغي څخه مخکي، بيڪاري د روزگاري څخه مخکي، خوآني د سپين ږيروالي څخه مخکي او مالداري د فقر څخه مخکي غنيمت وگڻه.

خوآني د سپين ږيروالي څخه مخکي غنيمت گڻل او هغه کارونه کول چي بيا يي انسان په سپين ږيروالي ڪي نه سي کولای، د فکر څخه نيولي تر عمل پوري، د لمونځ څخه نيولي تر حج پوري، کوم شی چي د خوآني په حالت ڪي څه ډول ڪيري په سپين ږيروالي ڪي هغه رقم نه ترسره ڪيري، نن که الله سبحانه و تعالى تا ته بنايسته خوآني درکري ده، ٽول قوتونه او صلاحيتونه په تا ڪي پوره دي، ته دغه قوت او صلاحيت په ټوکو ټکالو، نشو او تماشو ڪي مه تيره وه، کله چي سبا ته سپين ږيری سي، ستا قوتونه او صلاحيتونه کمزوري سي، په خوآني ڪي عبادت وکړه، په ڪار ده چي يو ځوان خپله خوآني په بي گټو شيانو باندي د تيرولو پر ځای په هغه شيانو تيره ڪري، کوم چي د ځوان ژوند د تاوان څخه ساتي، که د ځوان څخه پوښتنه وسي: تا خپله خوآني څنگه تيره ڪړه؟

نو ځوان به په جواب کي ووايي: په کومو شيانو چي د انسان ژوند د تاوان څخه ساتل کیدی، په هغو شيانو ما خپله ځواني مصرف کړې ده. په دې جواب سره به انسان کامياب سي، او که جواب يې بل څه وو، نو دی به هلاک سي. د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د حکمت څخه ډک وصيتونه عقل مند انسان متوجه کوي، چي خپل ځان د راتلونکي لپاره وساتي، او د الله سبحانه و تعالی د ورکړل سويو نعمتونو څخه پوره گټه واخلي، په ځانگړي ډول د الله سبحانه و تعالی طرف ته د دعوت په ميدان کي، او د الله سبحانه و تعالی د رضا لپاره په کار کولو کي، ځکه چي د دعوت لار د مشکلاتو او سختيو څخه ډکه لار ده، دا آسانه او تياره لاره نه ده، بلکي د سربښندي، صبر، او شهادت لاره ده، ځوانان ددې کارونو د سر ته رسولو طاقت درلودلای سي، رسول الله (صلی الله عليه وسلم) به هم د دعوت د کار لپاره اکثر ځوانان انتخابول، څوک چي د خپلي ځوانی ساتنه وکړي، د هغه اثر به په سپين بريروالي کي وويني او بدله به يې په آخرت کي د الله سبحانه و تعالی څخه تر لاسه کړي.

امام رازي (رحمة الله عليه) د يو عالم قول رانقل کړی دی، وايي: ما د سورة عصر مطلب د يو يخي خرڅوونکي څخه زده کړ، هغه په بازار کي نارې وهلي: پر هغه چا رحم وکړی، چي د هغه سرمايه ويلي کيږي. کله چي ما د هغه دا آواز واوریدی، نو ما په زړه کي وويل: همدا د سورة العصر مطلب دی. د ژوند کوم فرصت چي الله سبحانه و تعالی انسان ته ورکړی دی، هغه د يخي د ويلي کيدو په شان په ډير سرعت سره تيریږي، که دغه ژوند ضايع کړي، يا يې په ناروا کارونو کي تير کړي، نو همدغه د انسان تاوان دی.

خوانه د ژوند آرښت په هدف ټاکلو کې دی

عقل او هوښیار انسان د خپل عقل او فطرت پواسطه دا احساس کولای سي، چې الله سبحانه و تعالی ددې نړۍ دومره لوی نظام په ښه صورت کې د انسان تخلیق هر ورو د غټ هدف او مقصد لپاره پیدا کړی دی، نو له همدې امله انسان ته نه ښایي چې د خپل ژوند یوه شیبه هم بې هدفه ضائع او بې ځایه تیره کړي، باید د خپل وخت د هر گړي لپاره موخه، او د هر کار لپاره هدف ولري، او په همدې ډول د خپل ژوند لپاره پروگرام تنظیم کړي، که چیرې د بریمنو او پرمختللو انسانانو ژوند ته ځیر سو، دا به څرگنده سي چې د هغوی بریالیتوب او پرمختګ د ژوند د چارو د ښه تنظیم او هدفمن پلان نتیجه وه. د ژوند هدفونه پر دوه (۲) ډوله دي: -

۱: د اوږدې مودې هدفونه. ۲: د لنډې مودې هدفونه. جزي هدفونه باید د لوی هدفونو د تحقیق او لاسته راوړني لپاره وکارول سي، د مسلمان لپاره په خپل ژوند کې ستر او اصلي هدف د الله سبحانه و تعالی چې خالق، رازق او پالونکي یې دی، رضا لاسته راوړل دي.

د ژوند د مختلیفو اړخونو لپاره د هدفونو ټاکني: خوانه پام کوه، چې ځان په بې هدفه کارونو روږد نه کړي، ځکه ځان د ماشوم خاصیت لري، په څه چې دي روږد کړ، بیا یې نه سي پریښولای، هر کار کول چې غواړي باید څه موخي ورته وټاکي، د هغو د تحقق لپاره مهال ویش جوړ کړي، او بیا وگوره چې څومره اهداف دي لاسته راوړي دي، کله چې ځان په داسې ډول منظم ژوند روږد کړي، پخپله د گډوډۍ مخه نیول کيږي، او د ژوند هره شیبه گټوره تیريږي. د هدفونو د ټاکني په وخت کې باید موجوده او راتلونکي وسائل په نظر کې ونیول سي، او د هغو په انډول پلان جوړ سي، هسي نه چې اهداف ستر او وسائل یې په پرتله ډیر لږ وي، د وسائلو او امکاناتو د ضایع او عبث پاتې کیدو څخه به هم ډډه وسي، او د هغه په پرتله د کوچنیو هدفونو لپاره کار کول هم مناسب نه دی، په هر وخت کې د وسائلو او هدفونو تر منځ ښه پرتله اړینه ده.

د هدف د لاسته راوړني لپاره کافي وخت درلودل په کار دی، ځکه د وخت کموالی هم د هدف تحقق ناشونی کوي، همدارنگه د اړتیا څخه ډیر وخت یو کار ته ورکول سره له دې چې د هغه څخه په لږ وخت کې یې کول ممکن وي، د وخت آرښت او اهمیت پیژندل د بریالیتوب په لاره کې لومړی ستر قدم شمیرل کيږي، او په دې سره کولای سو د تیرو ضایع سویو وختونو تاوان یې کم کړو، د وخت زیان د پیسو او مال د زیان څخه ډیر دی، چې جبر کول یې ناشونی دی، د کوم هدف لپاره چې کار کوي، باید مشروع او روا وي، مشروع هدفونه ډیر دي، هیڅکله باید د ناروا هدف لپاره کار ونه کړو، کیدای سي داسې هدفونه هم وي چې انسان ځان ته ظاهري گټه په کښي ویني، مگر د الله سبحانه و تعالی په وړاندي ناروا او باطل وي، انسان چې کله د الله سبحانه و تعالی د دین په سوري او د وحیې په رڼا کې ژوند تیر کړي.

هغه کولای سي د مځکي د آبادۍ، د ځان او بشریت د نیکمرغۍ او سوکالی لپاره کار وکړي، او د الله سبحانه و تعالی رضا لاسته راوړي، مگر هغه زړه چې د محمدي رسالت په رڼا نه وي روښانه سوی، تل په دنیا کي د وړانکارۍ فساد او ځوروني کارونه کوي، هدف باید څرگند او ټاکل سوی وي، نامعلوم هدف ته رسیدل ناممکن دي، هدف باید داسي څرگند وي، لکه لاسته راوړل سوی چې وي، ددې لپاره یې هر اړخیز فکر کړی وي، او پلان یې سنجول سوی وي، د هدف د لاسته راوړني لپاره باید عملي پلان جوړ سي، که هدف هر څومره ستر، سپیڅلی، ممکن او ټاکل سوی وي، مگر تر څو چې منظم پلان نه وي ورته جوړ سوی، یوازي هڅي، افکار او هیلي به پاته وي، همدا راز د زیارکښو انسانانو او هغو کسانو چې هر څه ورته سر سري او بې ځایه ښکاري لوی توپیر دی، د تصمیم او پیاوړي ارادې په پایله کي د هدف د تحقق په لاره کي ټول خنډونه له منځه تلای سي.

هغه څوک چې نن او سبا کوي تصمیم نه لري، هدفونه یې تل خیالونه وي او د ثمر مرحلي ته نه رسیږي، ځکه دوی ددې لپاره یو قدم هم پر مخ نه ځي، د پلان جوړوني د اړتیاوو پوره کوني او د وخت د ټاکنې څخه وروسته د نوموړي پلان د پلي کولو لوري او د څارني د لوري ټاکنه هدف ته د رسیدو لپاره اړینه ده، کیدای سي دواړه کارونه تنفیذ او څارنه یو جهت په غاړه واخلي، کیدای سي انسان د عملي کار په پایله کي د ډیرو ستونزو او لاینحل مشکلاتو سره مخامخ سي، مگر په پلان کي د جزي بدلون راوستولو سره کار پر مخ تلای سي، او اساسي هدف ته مو رسوي، نو باید له مځکي څخه ددې لپاره تیاري ولري، هدف ته د رسیدني لپاره باید کلک هوډ ولري، او د کار د شروع څخه وروسته هیڅ ډول مایوسی ته په زړه کي ځای ور نه کړي، ډیر سخت کارونه د پیاوړي هوډ په پایله کي آسانه او سرته رسیږي، او آسانه کارونه د تردد او زړه نا زړه توب د امله ناشوني کیږي.

هغه هدف چې د لاسته راوړني کوښښ یې کیږي، باید اړین، د نورو څخه ښه او د لومړیتوب وړ وي، کله چې یو سړی یو هدف ته د رسیدو لپاره ټول شرائط برابر کړي، مگر دا هدف د یو بل هدف په مقابل کي اړین او د لومړیتوب وړ نه وي، د هدفونو په روڼولو کي گډوډي د انسان ژوند په کوچنیو او نااړینو چارو کي اخته کوي، هغه کارونه چې ده او نورو ته یې په دنیا او اخرت کي ډیره گټه رسیږي، د پاته کیدو او وروسته والي قرباني کیږي، انسان باید د موخو په ټاکنه کي د لوړ مورال او لوی هوډ څښتن وي، ځکه ژوند شمیرلي ورځي دی او فرصتونه هم نه تکراریږي، په کوچنیو او بې گټي هدفونو خپل ژوند تیرونه انسان زیانمن، د لوړتیا او ترقی هسکو څوکو ته د رسیدني څخه پاته کوي، همدارنگه یو انسان خپل ژوند په لوبو او بیکاری کي تیروي، که چیري یې همدا وخت د الله سبحانه و تعالی په عبادت، ذکر، د کسب یادونه او بیوزلو سره په مرسته کي تیر کړ، ددې څخه به گټور ورته تمام سي، مگر بې همتی، په لږ شي او وروسته پاته ژوند قناعت دي ته چمتو کړ، کله چې دي خپل لوی هدف

وتياكى او ٽول شرائط ورته برابر سول، نو بايد نوموري هدف په څو کوچنيو برخو وويشي او د عملي پلان په پايله كي قدم په قدم په تدريجي ډول پر مخ ولاړ سي.

امام حسن بصري (رحمة الله عليه) وايي: زه گمان نه كوم چي عمر بن عبدالعزيز (رحمة الله عليه) به خپل يو قدم هم بي هدفه او بي تصميمه نه ايښوى.

سلمان فارسي (رحمة الله عليه) وايي: زه د خپلو كړو په څير د خوب اجر هم د الله سبحانه وتعالى څخه غواړم، دا ځكه چي خوب كله هدفمن سي اجر لري.

ځوانه د برياليتوب لومړی شرط د ځان اداره کول او پر ځان باور درلودل دي

ځيني هغه قواعد او ضوابط که انسان يې په خپل ژوند کي عملي کړي، واقعاً هغه د ځان قابو کولای سي. د الله سبحانه و تعالی د حقونو ورکړه او د الله سبحانه و تعالی څخه په هر څه کي مرسته و غواړه، که انسان خپل پالونکی د راحت په وخت کي وپيژني، پالونکی به يې د سختی په وخت کي مرسته وکړي. د الله سبحانه و تعالی اطاعت او بنده گي په صداقت او ايماندارۍ سره وکړه، الله سبحانه و تعالی به دي د هري ستونزي په وخت کي مرسته وکړي. ځوانه ته د الله سبحانه و تعالی سره اوسه، الله سبحانه و تعالی به ستا سره وي، او هيڅکله به دي هڅي بې ځايه نه کړي، ان شاء الله. خپل فکر په هيله ډک کړه او د الله سبحانه و تعالی په امر د برياليتوب هيله ولره، تل د خوشحالی زيږی پر خپل فکر او حس مسلط ساته، ځان په دي رورډ کړه، چي د هر کار هدفونه او موخي دي عالی او روښانه وي، خپل ځان د ژوند د هر کار لپاره په منظم پلان جوړولو مکلف کړه، او کوبښن وکړه چي په چارو کي د گډوډۍ او بي نظمۍ مخه ونيسي، زيار دي منظم کړه، د څرگند هدف لور ته پام واړوه او هدف ته د رسيدو په لاره کي د بي نظمۍ څخه ځان وژغوره، هدف ته د رسيدو پروگرام دي په عملي ډگر کي شروع کړه.

د بي کارۍ او سستی څخه ډډه وکړه، د خپل وخت د بي ځايه کيدو څخه ځان وساته، د وخت ضايع د ژوند ضايع ده، کوبښن وکړه چي هره ورځ د خپل هدف لور ته قدم واخلي، څوک چي په لاره ځي هر ورو رسيري، خپل عقايد او ايډيالوژي د هر څه څخه آررښتناکه او هر کار د هغي پر محور وڅرخوه، او که داسي دي ونه کړل، نور ژر ده چي ځان سپک او بي معنا درته ښکاره سي، که څه هم نور خلگ دي درناوی او ستاينه هم وکړي، د منافقت څخه په هر څه کي ځان وساته، په صداقت او ادب سره د حق ويلو زيار وباسه، په دوو لارو کي د حق او باطل تر منځ د پريکړي کولو ځواک په ځان کي پيدا کړه، د خپلو چارو پايلي په ميرانه، صبر، ثبات، حوصله او مسؤليت سره قبولي کړه، د مصيبت اجر د الله سبحانه و تعالی څخه و غواړه، په دي پوه سه چي هر څه د الله سبحانه و تعالی له طرفه دي.

برخليکونه ليکل سوي دي، د ډير شکايت او غصي څخه ځان وژغوره، ځکه دا د کمزورو خلگو صفات دي، صابرانو ته الله سبحانه و تعالی بي حسابه اجر ورکوي، خپل شخصيت دي د هينداري په څير مه روښانه کوه، چي دننه هر څه هر چا ته ځيني ښکاره وي، په ژوند کي ډير بي کاره او مضر خلگ سته، خپل ځان د اسرارو په ساتنه رورډ کړه، هر چا ته د خپلو افکارو او اسرارو د ښکاره کولو څخه ډډه وکړه، په سختو حالاتو کي پر خپل ځان قابو ولره، خبري په احتياط وکړه، هر څه ته ښه فکر او سوچ وکړه، رسول الله (صلی الله عليه وسلم) څوک چي په بشري ټولنه کي تر ټولو د لور مقام څښتن دی، سيرت يې د خپلي لاري مثال وگرځوه، د ژوند په هر اړخ کي چي اړتيا وي د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د پاک سيرت په چوکاټ کي حل ورته سته، نو ددي لپاره تل د نبوي سيرت مطالعه او د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د ژوند د طريقو لټون وکړه.

د غیری ضروري شيانو څخه ځان وساته، خپلو هدفونو ته د رسیدو لپاره اړین شيان واخله، اوري دي مه درنوه، څوک چې د خپلو خواهشاتو غلامي کوي، هغه ته یې پریښوول مشکل وي او تل د کمزوري ارادې او تپت همت څښتن وي. په هر انسان کې د ځواکمنتیا او کمزورۍ صفات سته، ته پخپله د نورو څخه خپل ځان بڼه پیژني، که د عناد، کبر او ناپوهۍ څخه کار وانه خلی، عاقل هغه دی چې د ځواک په صفاتو ترکیز وکړي او د کمزورۍ د صفاتو څخه ځان لیري کړي. خپل کارونه دي د ژمنو په لیکلو او پر هغوی باندي په پابندی منظم کړه او د مراعات هڅه یې وکړه، همدارنگه په خپل کور، کتابتون او لار کې دي ټول شيان داسې ترتیب او تنظیم کړه، چې استعمال یې درته آسان وي، د مهمو چارو څخه د ساتیري او لوبو لور ته د خپل ځان د تینتې واګې راټینګې کړه، په یاد ولره کارونه د وختونو څخه ډیر دي، زیار وباسه چې په کوچنیو او بې ارزښته کارونو کې یې تیر نه کړي، بلکې هر وخت سترو او ارزښتناکو کارونو ته لومړیتوب ورکوه.

د خیر په چارو کې بیره او هڅه خپل شعار وگرځوه، څه چې تیر سوه بیرته نه راګرځي، په ژوند کې انتظار او لټۍ ته ځای نسته، که په خپلو عادتونو کې دي د خپل پرمختګ خنډ ولید هغه له منځه یو سه، عادتونو ته پر ځان قابو مه ورکوه، یوازي د ګټور شي او حق پلوي کوه، روږدوالی دې ته وایي چې انسان یې بې فکره او بې تکلیفه هر وخت تکراروي، عادتونه لاسته راوړل کیري، نو ددې لپاره یې بدلون د اړتیا پر مهال شونۍ دی، د ټینګ تصمیم په توسط ډیر ژر کیدای سي، انسان کولای سي په بڼو او ګټورو چارو او یا هم په فساد، بې کارۍ او لټۍ خپل ځان روږد کړي، او خپل عادت یې وگرځوي، په دې کې شک نسته چې انسان د خپل ژوند په اوږدو کې د خوښو او ناخوښو دریځونو، موافقو او مخالفو خلکو سره مخامخ کیري، نیوکه د موخو د اختلاف له امله مختلفې بڼې لري، چې د ملګري، دوښمن، نږدې او لیري وګړو څخه صادریري، انسان ته په کار دي چې خپل ځان په زغم، لویه سینه، صبر او په کوچنیو خبرو غصه نه کولو روږد کړي، کله چې په غصه کیري، نو خپل ځان دي قابو کړي، که داسې ونه کړي د بل څخه به مخکې ځان ته زیان ورسوي.

د خلکو په زړونو کې به د ځان سره کرکه پیدا کړي، د نورو د فکر د آزادۍ د مخنیوي د امله به لوی ټولنیز زیان رامنځته کړي، په ژوند کې د بریالیتوب لومړی شرط د ځان اداره او د خپل نفس سره په بڼه توګه چلند کول دي، هغه څوک چې د ځان په قابو او اداره کې ناکام سي، هغه غالباً د دنیوي او آخروي ناکامۍ سره مخامخ کیري، دا بدلون کله بڼه اړخ ته او کله هم ناوړه اړخ ته وي، کله مور ته داسې ښکاري چې ځیني خلګ د ځان په قابو کولو کې د ناکامۍ سره سره بریالي دي، مګر دا یو وهم او غلطه خبره ده، ښکاره یو څه او د پردې تر شا بل څه دي، د لږ ټکان په پایله کې بیا حقیقت ښکاره سي او د بریالیتوب هیڅ نښه نه وي، بلکې بدمرغي، پریشاني او ذلت ورسره مل وي، که څه هم لږ موده د زړه وړونکو منصبونو، علیشانو وسایلو او د لوی دولت څښتنان وي. خپل ځان څنگه قابو کولای سو؟ انسان ته ډیر سخت کار د خپل نفس سره مبارزه، ناوړه عادتونه بدلول او پر ځای یې بڼه اخلاق، نیک

عادتونه او ښه صفتونه پیدا کول دي، د انسان هر شخصي سلوک او اخلاقي وضعیت هر ورومرو نفسي انگیزه لري، ددې لپاره چې انسان خپل سلوک، اخلاق او کړنې قابو کړي، باید لومړی نفسي انگیزو ته پام واړوي او د سمون کوښښ یې وکړي، او که غواړی چې د ښو اخلاقو او نیکو صفاتو څښتن سی، نو باید خپلي نفسي غوښتنې او انگیزې اصلاح او د خپلو هدفونو خوا ته یې وهڅوی، دا په ریښتیا یو سخت او دروند کار دی، ځکه چې دا خپل نفسي، سلوکي او اخلاقي جوړښتونه بدلول دي، نفس تل د واقعیت د بدلون سره مقابله کوي، او کله چې دا واقعیت د عقیدې، فکر، قلبی او بدني لذت او یا منل سوي عادتونو سره تړاو ولري، نو ددې لپاره باید هغه بنسټونه چې دغه اخلاق، سلوک او عادتونه پر ولاړ وي بدل سي، په کوښښ، ټینګار او د عقلي قناعتونو په بدلون او پرله پسې کار کولو سره کولای سو، چې د خپل نفس واک په لاس کې واخلو، او کوم پلو ته چې غواړو هماغسې یې په آسانی سره سوق او توجیه کړو، پر خپل ځان دي خپله داخلي څارنه وګوماره، چې د اخلاقو سلوکياتو او عادتونو څارنه دي وکړي، د خپلو ځانونو سره حساب وکړی، مخکې له دې چې حساب در سره وسي او خپل عملونه وتلی، مخکې له دې چې هغه وتل سي.

ځینې هغه حالات چې انسان د خپل ځان قابو کول په کېني د لاسه ورکوي، د انسان لپاره په ژوند کې ډیره ستره ستونزه خپل ځان د قابو څخه وتل دي، په نفسي غوښتنو او خواهشاتو پسې تلل او عقل د هغوی تابع کول دي، خپل ایماني ځواک ته وده ورکړه، د ایمان پواسطه انسان کولای سي چې د ژوند سفر په سلامتیا سره ترسره کړي، ایمان په اطاعت سره ډیریري او په گناه سره کمزوری کیري، پر ځان د وس څخه ډیر بار مه اچوه، د پروگرام لپاره دي خپل وخت، وسائل او حالات په نظر کې هر ورومرو ونیسه، که داسې دي ونه کړل په خپل کار دي د ناکامی او پر ځان دي د بدمرغی پریکړه وکړه، زیار وباسه چې خپل پروگرام د آرزښت پر بنسټ ترتیب کړی، داسې ونه سي چې غیری ضروري مخکې کړی، په ننني متمدن ژوند کې د چارو ډیروالی انسان حیرانوي، چې په کوم یو پیل وکړي، مګر که مهم یا هغه کار چې په وروسته کیدو د لاسه وځي مخته سي، هیڅکله به د گډوډی سره مخامخ نه سي، د ځینو لور همتو په څیر یوازي ناکامیو ته مه ګوره.

بلکې د بریالیتوبونو اړخ ته ډیر پاملرنه وکړه او د الله سبحانه وتعالی شکر پر ځای کړه، ځکه بيله دې انسان د مایوسی او ناهیلی سره مخامخ کیري او دا لویه گناه گڼل کیري، کوښښ وکړه چې ځان ته دي هم حق ورکړه، د ځان حق هیر نه کړی، بلکې دا د خپل پروگرام یوه برخه وشمیره، هیڅکله یې د پریښوولو فکر ونه کړی، پر ځان باور لرل په ژوند کې د بریالیتوب لار ده، خپل ځان کمزوری گڼل، خپل وسائل کم گڼل، په کار کې د ډاډ نشتوالی او ناهیلی د ناکامی څخه بله پایله نه لري، د همدې منفي فکر له امله ډیر استعدادونه او وسائل چې ډیر څه کولای سي بې گټې د لاسه وتلي دي، په ژوند کې منفي فکرونه افکار په اخلاقو، سلوک، عادت، دود او خبرو کې څرگندیري، په خپل ژوند کې ټول منفي افکار او صفات په ښه کړه، هر منفي فکر او صفت جلا کړه، د هر یوه په هکله ژور فکر وکړه لامل او حقیقت یې وګوره.

خپل فکر دي په ژور انداز سره په يوې مثبتې پيښې پورې وتړه، غور په کښې وکړه، انسان بايد په خپل ژوند کې کار وکړي، ژوند د لنډوالي سره سره د وگړو او ملتونو تر منځ د سيالي ډگر دی، هوښيار هغه څوک دی چې دا حقيقت يې درک کړی وي، خپل ځواک او صلاحيت يې په ښه طريقه د ښه توليد او ورکړې لپاره په کار اچولی وي، کيدای سي چې کار ماموريت، کسب، سوداگري او داسې نور... وي، د هر يوه لپاره د برياليتوب ځانگړي شرطونه دي، د الله سبحانه و تعالی څخه وبييرېده، حلال وخوره، او په ياد ولره هره غوښنه چې په حرامه رازرغونه سي په اور به خامخا سوځي، کار دي بايد روا وي، په صداقت او امانتدارۍ سره يې د ترسره کولو کوښښ وکړه، د وخت د عبث کيدو څخه ډډه وکړه، ځکه دا په هر کار کې د ناکامۍ لامل گرځي، د علمي او تخنيکي وسايلو د پرمختگ څخه د استفادې پواسطه د خپل استعداد، صلاحيت او توليدي قدرت زياتوالی او ښه والی مه هيروه، د لټی او د کارونو د وروسته کولو څخه ډډه وکړه، هر کار په خپل وخت کې سرته ورسوه، خپلې دندي او مسؤليتونه بيله بيرې او تشويش اجراء کوه، دا په هر کار کې چې کول يې غواړي د برياليتوب لومړی شرط دی.

په ژوند کې د منفي اړخونو او د چارو د ځنډ مخه نيول: په کافي اندازه خوب کول، چې اسراف په کښې نه وي، سهار وختي کار شروع کول. د سهار لمونځ په خپل وخت په جماعت سره ادا کول. سهار وختي ذکر کول، ځکه دا ستا د ورځې د نيکمرغۍ کيلي ده. خپل ورځني پروگرامونه په آرامو اعصابو جوړول، کوښښ کول تر څو پروگرام د په زړه پوري شيانو په کښې ځای پر ځای کول، د کور څخه د وتلو پر مهال دعاء کول، د ورځي پروگرام د ورځي تر پای پوري سرته رسول، تر څو سبا ته پاته نه سي، کور ته د بيرته راستنيدو پر مهال د خپل فاميل د حال او احوالو اخیستل، که څه سوغاتونه وي، دا بيا يو په زړه پوري کار دی، که چا په دې ورځ کې څه برياليتوب لاسته راوړی وي، هغه ته مکافات ورکول، په خپل پروگرام کې د استراحت او سياحت لپاره وخت ورکول، که څه هم لږ وي، خپلو خپلوانو، ملگرو سره په ټولنيزو مناسباتو کې په مناسبه طريقه گډون کول.

په ژوند کې د گډوډۍ مخنيوی کول: ژوند ته ښه په ځير د زړه په سترگو وگوره او دا يقين ولره چې په دنيا کې کمال نسته، مگر هغه څه چې ښه والی يې په نيکمرغۍ پورته وي د ژوند هدف دی او د لاسته راوړلو هڅه يې کيږي، دا تل په ياد ولره ستا مسؤليت او ستا څخه غوښتنه يوازي د کار او د موجوده وسائلو په کار اچول دي او پایلې يې د الله سبحانه و تعالی په بيلاکيفه لاس کې دي، د مشرانو تاريخ مطالعه کړه، د هغوی پر ژوند څيړنه وکړه، دا به درته معلومه سي، چې ټول برياليتوبونه نه، بلکې ناکامی او نيکمرغۍ هم ورسره مل دي، په خپل ځان کې د ځواک او کمال صفتونه په ښه کړه، څو د الله سبحانه و تعالی ځيني نعمتونه درته معلوم سي، چې په تا کې د کمزورۍ او نيکمرغۍ پرته ښه صفات هم سته، هغه فعاليتونه در په ياد کړه، چې ښه برياليتوب دي لاسته په کښې راوړی وي، هر کله چې د ناهيلی او کمزورۍ احساس درته کيدی هغه برياليتوبونه در په يادوه، که چيري لور مقام ته ځان رسول غواړي کار وکړه، او زيار وباسه، دريدل او انتظار هدف ته د رسيدو لاره نه ده.

خپل عقل په کار واچوه، په دې کې فکر وکړه چې یا به کار کوي، هر کار چې وي او یا به هیڅ نه کوي، نو بیا وگوره چې په دواړو کې به کومه لاره ښه وي؟ دریمه لاره دې مخکې نسته، که کله هم په ځینې چارو کې د ناکامۍ سره مخامخ سوي، د هر مصیبت اجر د الله سبحانه و تعالی څخه وغواړه، او د خپلو گناهونو د بڅښني غوښتنه ځینې وکړه، بیا په ډیر ډاډ او آرامۍ سره د ناکامۍ په لاملونو کې غور وکړه، که چیرې دې د بل کار د پیل عزم ونه کړی، بیا د هماغه کار د کولو کوښښ وکړه، ذهني گډوډۍ سره ډیر خلگ مخامخ دي، د عمر د ډیریدو او د ژوند د ستونزو د زیاتیدو له امله دا مسئله نوره هم ډیریدای سي، دا ستونزه انساني ځواک چې عقل او فکر دي له منځه وړي، ددې ستونزې د حل لپاره باید لومړی ددې د لاملونو لټون وسي، ځینې هغه افکار او لارې چې د ذهني گډوډۍ په مخنیوي، او په خپل ځان کې د ذهني ترکیز لپاره مرسته کولای سي، هر هغه څه چې ذهن گډوډوي او پر فکر ناوړه اغیزه کوي د ځانه لیرې کړه.

کوښښ وکړه چې د ژوند په موجوده شیبو کې ژوند وکړي، تیر او راتلونکی هیر کړي، څه چې تیر سول، هغه هیر سول، راتلونکی نامعلومه دی تا ته یوازې همدا شیبې دي چې په کښي اوسیرې، که د لټی احساس دي وکړ ځای بدل کړه، لږ حرکت وکړه، مخکې له دې چې فکر او کار پیل کړي، ځان ته مناسب آرام او استراحت ورکړه، انسان د محدود او ټاکلي ځواک څښتن دی، نه سي کولای چې د هغه څخه ډیر ځواک په کار واچوي او یا د هغه څخه ډیر څه په غاړه واخلي، مگر ځینې خلگ د فرصت څخه د استفادې په نامه او یا د ډیرې لور همتی له امله دومره کارونو ته اوره ورکوي، چې د وس او ځواک څخه یې بهر وي، نو له دې امله په خفگان، گډوډۍ، ستړیا او بې حوصله توب اخته کیږي.

ځوانه ځانگړتياوي دي وپيژنه

مسلمان ځوان بايد تل په خپل اسلامي هويت ووياري او ددې هڅه وکړي، تر څو ريښتيني مسلمان سي، د زړه له تله د قرآن کریم تلاوت وکړي، په لوړو معناگانو کې يې فکر وکړي، تر څو قرآني حکمتونه تر لاسه کړي، زړه راکښوونکي وعضونه او پندونه يې عملي کړي، مسلمان ځوان يوازي بايد پر الله سبحانه و تعالی ايمان ولري، د شرک او شرک ته ورته کارونو څخه ځان وژغوري، د زړه له تله د الله سبحانه و تعالی په يووالي باور ولري، او ووايي: يوازي همدغه الله (جل جلاله) د نړۍ واکداره دی، پرته د الله (جل جلاله) څخه بل هيڅوک گټه او تاوان رسوونکی نسته، او په همدې پياوړي عقيدې سره ځان د ناسمو خيالونو څخه راوباسي. د ستونزو په وړاندي بې پروا مخته ولاړ سي، د خپلي مبارزې تگلارې خطرات زغملای سي، دعوت او مبارزې ته په مينه ورودانگي، مسلمان ځوان د نبوي سپيڅلي سيرت زده کړي بايد وکړي، په دې لاره کې خپل وروستی کوبښښ دي نه دريغوي، تر څو د نبوي ژوند ريښتيني بڼه خپله کړي، نبوي سيرت د خپل ژوند تگلاره وگرځوي.

په حکمتونو يې ځان وپوهوي، د نبوي کړنو وروستی پايلې وڅيري، د هر گام او اقدام کلکو موخو ته يې متوجه سي، تر څو وپوهيږي چې دا کړنې پرته د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) څخه د بل چا څخه نه څرگنديږي، که څه هم بل څوک د لوړ عقل، تيزې پوهې او لوړې ځيرکتيا څخه برخمن وي، او کلونو کلونه يې ددې لپاره نه ستري کيدونکي هڅي کړي وي، مسلمان ځوان بايد د الله سبحانه و تعالی هر امر ته په ورين تندي بڼه راغلاست ووايي، د الله سبحانه و تعالی عبادت ته په هر ځای او هر وخت کې ژمن وي، پنځه (۵) وخته لمونځ په وينښ زړه سره اداء کړي، د بې باکه ځوانانو تر اغيزې لاندې هيڅ کله را نه سي، د هغوی تمسخر او خندا ته هيڅ ارزښت ور نه کړي، دا خو د ضعيف ايمان ځوانانو کار دی چې تل د نورو تر اغيزې لاندې راځي، مسلمان ځوان بايد په خپل دين ووياري، د خپل دين څخه دفاع وکړي، په منطقي او د حکمت څخه په ډکو دلايلو د دين د دوښمنانو جواب ووايي.

مسلمان ځوان هر کله د خير ښيگڼې عمر غواړي، د بدمرغۍ لوري ته په تلو د خپل ژوند د پای غوښتنه کوي، تل په دې هڅه کې وي تر څو د ژوند يوه گړۍ يې هم بې ځايه او بې گټې تير نه سي، علم او پوهه تر لاسه کړي او صالح عملونه ترسره کړي، مسلمان ځوان ته چې کله کوم کار ورسپارل کيږي، نو په پوره امانتدارۍ يې سرته رسوي، ځکه دی په دې پوهيږي چې خلگ د کار په بڼه ترسره کولو سره عزت تر لاسه کوي، مسلمان ځوان خپل مسؤليت په بڼه توگه پيژني او ددې احساس کوي چې ورته سپارل سوی امانت د هغه چا په وړاندي ترسره کوي چې پر مخکې او آسمان کې هيڅ شې د ده د علم څخه نه سي پټيدای، مسلمان ځوان بايد د الهي نور په وړانگو مخ په وړاندي ولاړ سي، د دوښمنانو د تقليد هڅه ونه کړي، خپل اسلامي لباس، عادات رواجونه ورته محترم واوسي، د نورو عادات او رواجونه پرته له کوم مصلحت څخه پلي نه کړي، مسلمان ځوان بايد د شريعت احکام د خپلي خوښې سره سم تعبيروي نه کړي.

شريعت د ځان تابع ونه گرځوي، بلکي دا عقیده ولري چي دی د شريعت تابع دی، مسلمان ځوان د ملحدينو مجلسونو ته ورنه سي، د بي باکه غيرو مسلمانو په ناستو کي گډون ونه کړي، ځکه د ده زړه په ايمان سره ژوندی دی، د دين په وړاندي هره خبره يې ځوروي، او دا خو د تاريخ په اوږدو کي څرگنده ده چي کفار او مشرکين ددې کوښښ کوي، تر څو مسلمانان په خپلو ناستو کي وځوروي، که په صراحت سره نه وي نو رمزونه او کنایې خو خامخا وايي چي منل يې سخت دي، مسلمان ځوان د اسلام په رڼا کي د بڅښني لوی لاس لري، د خلگو په اصلاح کي پوره هڅه کوي، د ښکلو اسلامي اخلاقو نمونه وي، کله چي د کومي علمي راکړي ورکړي خبره ياديري د خپل دين په ريښتينو حقايقو بسنه کوي، او د دين په ښکاره دلایلو سره پر هغو دليل راوړي، د سختو او بي معنا خبرو څخه په کلکه ځان ژغوري، تر څو د قهر او غوصي سره مخ نه سي، ځکه ډيري نرمي خبري د حق د منلو لامل گرځي، منکر لوري ته د تدبير او فکر وخت ورکوي، او را غواړي يې، تر څو دلایل د سره يو ځل بيا وڅيري، کله نا کله د مصلحت له مخي کيدای سي مسلمان ځوان چوپتيا غوره کړي.

که څه هم خبره يې حق وي، مگر که چيري څه وايي بايد حق ووايي، ريښتني خبري تل د راتلونکي لپاره په انسانانو کي روجي ځواک رامنځته کوي، مسلمان ځوان بايد خلگو ته د مال او منصب له مخي قدر او عزت ورنه کړي، هغه خلگ غوره دي چي د سالم عقل څښتنان وي، پاکه ماضي ولري، د علم او پوهي څښتنان وي، مسلمان ځوان بايد د خپلو دنيوي ستونزو د حل لپاره د حلال مال د پيدا کولو لپاره هڅه وکړي، ځان هيڅکله هم د نورو پر اوږو بار نه کړي، په کار باندي ونه شرميري، مسلمان ځوان نه غواړي د الله سبحانه و تعالی ورکړی وقار يې بل ته په احتياج کي له منځه ولاړ سي، پر الله سبحانه و تعالی توکل ولري، خپل عزت ته درناوی کوي او دا عزت پر ټوله دنيا نه ورکوي، بالاخره مسلمان ځوان بايد کله چي د شريعت خلاف کار وويني مخنيوی يې وکړي، کله چي د شريعت سره سم د خير ښيگڼي کار وويني درناوی يې وکړي او تاييد يې کړي، د اسلام د دين د امر بالمعروف او نهی عن المنکر کار تر يوه ځانگړي ټولې پوري خاص نه دی، بلکي هر هغه څوک چي د خير کار پيژني نورو ته يې ښوول شرعاً واجب دي، او هر هغه څوک چي ناروا کار پيژني مخنيوی يې پرې واجب دی، خپل ځان او نور بايد ځيني منع کړي، مسلمانان دا مسؤليت لري تر څو خپل مسلمان ورور د جهنم د اور څخه وژغوري.

۱:- د عبادت فضيلت: په ځوانی کي عبادت کول او ځواني په عبادت کي تيرول د پيغمبرانو (عليهم السلام) عادت وو، په ځوانی کي د عبادت ثواب او اجر ډير دی، تر دې پوري چي په ځوانی کي عبادت کوونکي به د قيامت په ورځ د الله سبحانه و تعالی د عرش د سيوري لاندې ناست وي. هغه حال لږ در په ياد کړه، کله چي ټول انسانان لڅ د الله سبحانه و تعالی د فيصلې په انتظار وي، او الله سبحانه و تعالی د خپل شان موافق پر عرش باندي وي، هيچا ته د خپل ځای څخه د حرکت اجازه نه وي، ټول د حساب کتاب په انتظار کي وي، د گرمو سکروټو په شان پر گرمه مځکه ولاړ وي، نه به ابادي وي نه ونه، نه به سيوری وي، په همدې حالت

کي به ځيني نيکبخته کسان د الله سبحانه و تعالی د عرش تر سيوري لاندي په ډير بڼه حال کي ناست وي، نه به گرمي وي نه به لمر، بلکي پټ او ښکاره دواړه به په اطمینان کي وي، دا خلگ به څومره خوشحاله وي، په دې خلگو کي به هغه ځوان هم وي، چا چي د خپل نفس غوښتنې تر پښو لاندي کړي وي او خپله ځواني يې د خپل رب په عبادت کي تيره کړي وي، خپل عمر او ځواني يې د خپلو نفسي غوښتنو په منلو کي نه وي برباد کړي، بلکي د الله سبحانه و تعالی په خوشحالولو کي يې تيره کړي وي. ځوانه د قيامت نه ختميدونکی ژوند د دنيا له منځه تلوونکي ژوند په بدله کي مه ضايع کوه، نن دا لږ ژوند د الله سبحانه و تعالی د حکمونو موافق تير کړه، تر څو چي سبا دي په نه ختميدونکي ژوند کي نعمتونه او راحتونه په برخه سي.

امام ابن حجر (رحمة الله عليه) وايي: ځوان يې ځکه په ځانکړي ډول ذکر کړ، په ځوانۍ کي د شهوت غلبه ډيره وي، د نفسي غوښتنو قوت زورور وي، چي له امله يې عبادت گران کار وي، نو په ځوانۍ کي عبادت کول ددې نښه ده، چي ددې انسان تقوا پر خواهشاتو برلاسي ده.

۲: د الله سبحانه و تعالی د رحمت څخه نه ناامیده کيدل: ايمان د امید او بيړي تر منځ ساتل کيږي، بيړه د الله سبحانه و تعالی د عذاب څخه او امید د الله سبحانه و تعالی د رحمت او بخشش څخه، که انسان يوازي بيړه کوونکی سي او د الله سبحانه و تعالی د رحمت او مغفرت هيڅ امید ورسره نه وي، نو له دې امله انسان گمراه کيدای سي، او فکر به کوي هسي هم د بخښني څه امید نسته، نو څه چي دي خوښه وي هغه کوه، که بي بيړي سي او فقط امید کوونکی سي، نو دا هم د خطر څخه ډک کار دی، چي څه کوي هغه کوه، الله سبحانه و تعالی غفور او رحيم ذات دی، الله سبحانه و تعالی به بخښنه وکړي، بيړه به هم کوي او ناامید کيږه به هم نه، بيړه به دي د گناهونو څخه وساتي، او امید به دي د الله سبحانه و تعالی د رحمت او مغفرت طلب کوونکی کړي.

د کوم ځوان په زړه کي چي امید او بيړه دواړه يو ځای سوی وو، معلومه خبره ده چي امید خو د عبادت پرته نه رامنځته کيږي، خامخا هغه به يو عبادت کوونکی ځوان وي، او د خپل عبادت په وجه به يې دا امید لري، چي الله سبحانه و تعالی به په خپل رحمت کي ځای ورکړي، مگر ددې سره بي بيړي هم نه وي، چي خامخا به د هغه عبادت قبليري او نه به دغه ځوان خپل ځان د گناه څخه پاک گني، له همدې امله د هغه په زړه کي به بيړه وي، هسي نه چي د گناه په وجه هغه ونه نيول سي، مرگ خامخا راځي، مگر وخت يې معلوم نه دی، ماشوم، لوی، ځوان، سپين ږيري، سړی، ښځه، مالدار، غريب بلکي ټول مري، نو آیا د دغه ناڅاپي راتلوونکي شي لپاره تياری نه دی په کار؟ آیا کوم ځوان امید او بيړه د مرگ لپاره د توبني په ډول تياروي؟ په کار ده چي ځوان هغه عبادت د ځان لپاره توبنه وگرځوي، د کوم په نتیجه کي چي امید او بيړه پيدا کيږي.

۳:- د مشرانو عزت کول: په اسلام کي د ټولني د بيلا بيلو مرحلو خلگ د يو بل سره د اړيکو ساتلو لپاره لارښووني سوي دي، کشرانو ته د لويانو د عزت کولو حکم سوی دی، او لويانو ته پر کشرانو د شفقت او مهرباني امر سوی دی، د علماؤو احترام کول، پر يو بل سلام کول، د خبرو اترو د ادابو لحاظ ساتل، او د غلطی په وخت کي د معافی کولو لارښووني سوي دي، په دغه ډول په قرآن کریم او سنت کي د ټولو هغه کارونو څخه د ډډي کولو حکم سوی دی، کوم چي په ټولنه کي د فساد او اختلاف لامل کيږي، د يوې مسلماني ټولني د پر ځای ساتلو لپاره پر دې عمل کول ضروري دي، نن ورځ د دغه اسلامي لارښوونو څخه د سر غروني له امله په اسلامي ټولنو کي بيلا بيل فسادونه خپاره سوي دي، د بې اتفاقی، بدگمانی او بې امنیتی لامل هم دغه دي.

د ټولني د بيلا بيلو مرحلو په لحاظ ساتلو سره په ځوانانو باندي د خپلو مشرانو احترام لازمي سوی دی، او د هغه ځوانانو فضيلت بيان سوی دی، څوک چي د مشرانو احترام او عزت کوي، که يو ځوان له دې امله د يو مشر عزت وکړي، چي د ده څخه په عمر کي لوی دی، نو يوه ورځ به خامخا داسي راسي چي دی به اړتيا لري او الله سبحانه و تعالی به د يو ځوان په ذريعه د ده عزت او خدمت وکړي، ځکه چي تا د چا سره څه رقم سلوک وکړ، هغه شان ستا سره کيږي، که چا د مشر بې عزتي وکړه، نو يو ورځ به د ده بې عزتي کيږي، او که چا د مشر عزت او احترام وکړ، نو د ده به هم عزت او احترام وکړل سي، که چا د خپل پلار سره بد چلند وکړی، نو سبا به د ده سره د ده زوی بد چلند وکړي، که چا د خپلي مور او پلار خيال ونه سانی، نو سبا به د ده زوی او لور د ده خيال ونه ساتي.

۴: د شکمن يعني د گناه د ځای څخه ليري اوسيدل: د گناه څخه ځان ساتل او تقوا اختيارول د هر مسلمان مسؤليت دی، مگر پر ځوانانو باندي دا مسؤليت د نور څخه ډير دی، ځکه چي د هغوی استعدادونه ډير دي، او د گناه له امله د هغه صلاحيتونه ختميږي، صلاحيتونه د انسان سره د الله سبحانه و تعالی امانت دی او د گناهونو له امله په دغه امانت کي خيانت کيږي، اسلام غواړي چي ځوانان خپل صلاحيتونه پر خپل ځان او د نورو په گټه راولي، او د هر هغه شي څخه ځان وژغوري، چي د ده صلاحيتونو ته تاوان رسوي، چي په هغه کي گناه هم شامله ده. اسلام د يوې ځانگړي گناه يعني زنا د منع کولو پر ځای د هغې خوا ته د ورتگ څخه هم منع کړې ده، زنا نه کول او د زنا خوا ته نه نږدې کيدل، په دواړو کي لوی توپير دی. زنا ته د نږدې نه ورتلو مقصد دا دی: د هغه شي څخه هم ځان وساته کوم چي د زنا باعث کيږي، لکه: پردی ښځي ته کتل، مخلوط مجلسونه کول او داسي نور... ځکه چي دا زنا ته د نږدې کيدلو لاري دي، که دا لاري بندي سي، نو زنا په خپله له منځه ځي، مگر که دا لاري خلاصي وي، نو بيا په زنا کي واقع کيدل گران کار نه دی. د گناهونو وسيلي او لاري بندول ضروري دي، او دا ويل نه دي په کار چي په دې باندي هيڅ نه کيږي.

خُکه زموږ مخته د رسول الله (صلي الله عليه وسلم) او د صحابه کرامو (رضي الله عنهم) ژوند پروت دی، سره له دې چې هغوی د ټولو څخه غوره مخلوق وه، مگر بیا یې هم احتیاط کوی، که د یو صحابي او صحابيې په زړه کې شیطان وسوسه اچولای سي، او د اسلام د پیغمبر دا بیرې وي، چې کیدای سي ددې ځوان او پیغلي په زړه کې شیطان د گناه وسوسه واچوي، نو د نن سبا په ځوانانو او پیغلو باندي څه باور کیري. ځیني خلک وايي: د ناوړه اړیکو د مخنیوي لپاره د نارینه وو او بنځو تر منځ د حجاب لازمول او په ټولنه کې د هغوی په گډ ژوند باندي بنديز لگول په حقیقت کې د دوی په اخلاقو او سیرت باندي حمله کول دي، ځکه چې ددې څخه خو دا معلومیري چې د ټولني ټول وگړي بد کاره دي او څوک یې دا رقم پابندیاني لگول غواړي، په حقیقت کې د هغوی په خپلو نارینه وو او بنځو باندي یقین نسته.

دا خبره خو په بنکاره معقوله بنکاري، مگر هر قلف چې دروازي ته لگول کیري، گویا دا ددې خبري اعلان دی، چې ددې دکان یا د کور څښتن ټولو خلکو ته غله وایي. کوم تدبیرونه چې د جرم د مخنیوي لپاره کیري، په هغو کې دا خبره شامله ده: ټول هغه خلک په امکانې ډول مجرمان گنل کیري، پر چا چې د دغه تدبیر اغیزه کیري، ددې دلیل په رڼا کې خو دغه دلیل ویوونکو خلکو ته د غلو، خیانتگرو او بدمعاشانو په نظر گوري، مگر د خپل عزت په معامله کې یې هیڅ پروا نسته، نو بیا ولي فقط په دغه یوه معامله کې احساسات دومره نازک سوي دي.

۵:- د پاک لمنی په خاطر واده کول: الله سبحانه وتعالی د واده پر کولو تاکید کړی دی، او د ټولو هغه نارینه او بنځینه د واده حکم یې کړی دی، چې واده ته اړتیا لري، د واده چې کومي گټي دي ټول قوم دي د هغه څخه برخمن سي، او د واده د نه کولو چې کوم نقصانونه دي ټول قوم دي د هغو څخه وساتل سي، ځکه هیڅ یو عقلمند انسان ددې څخه انکار نه سي کولای چې که چیري د جائز واده دروازه وتړل سي، نو د ټول قوم اخلاقي حالت خرابیږي. واده کول د هر اړخ څخه یو غوره کار دی، ځکه چې واده د انساني او حیواني فطرتونو غوښتنې او د الله سبحانه وتعالی د قانون هدف پوره کوي، ددې امله ځوانانو ته په کار دي چې د خپل پیغمبر په نصیحت عمل وکړي، د خپلي پاک لمنی لپاره واده وکړي او خپل صلاحیتونه د ذهني کشمکش پر ځای د ټولني د سمون او جوړښت لپاره په کار واچوي، الله سبحانه وتعالی دي مور او زموږ ځوانانو وروڼو ته د اسلام ددې پیغام د پوهي او پرې د عمل کولو توفیق راکړي.

مولانا ظفر الدین وايي: واده کول د ټولني د سمون لامل کیري، او د واده څخه سرغړونه، یا په هغه کې ورسته والی، یا د رسمونو او رواجونو له امله واده گرانول په ټولنه کې د فساد لامل کیري، ځکه خو رسول الله (صلي الله عليه وسلم) ځوانانو ته د واده کولو حکم کړی دی، تر څو د هغوی فطري غوښتنې په سمه او شریعي توگه پوره سي. د واده له امله ځوان پاک لمنی کیري او انسان د حرامو څخه ساتل کیري، د نکاح دا تاکيدي حکم په مصلحت او حکمت باندي ایښوول سوی دی، ځکه چې د انسان په خټه کې جنسي میلان پروت دی، چې د ځوانی

د رسیدو وروسته د هغه نښانې ښکاره کیږي او کرار کرار ډیریري، چې د غوښتنې رنگ غوره کوي، په خوب او وینه، گرځیدو او راگرځیدو، ناسته او ولاړه، هر وخت کي همدغه یو احساس پر ځوان باندي غالبه او برلاسی وي، د زړه او عقل تر منځ هر وخت جنگ وي، د طبیعي بریدونو د مراعاتولو پرته خپله غوښتنه پوره کول غواړي، مگر عقل هغه سمبالوي، د عقل او طبیعت په دې جنگ کي کله عقل غالب وي او کله طبیعت برلاسی سي، د بې واده توب په زمانه کي په خاص ډول د ځوانی په ورځو او شپو کي همدا کشمکش جاري وي، مگر کله چې انسان واده وکړي او د نفسي غوښتنو د پوره کولو جائز لاره ورته پیدا سي، نو انسان د دغه کشمکش څخه خلاص سي، د دغه بې فائدي خیالونو څخه نجات ومومي، په گټورو کارونو کي د وخت د لگولو موقع په لاس ورسې، آرام او اطمینان ور په برخه سي، او دا یو حقیقت دی کوم کار چې په سکون او اطمینان ترسره سي، هغه کار گټور او د ښو پایلو لرونکی وي.

ددې حکمونو او لارښوونو څخه د اسلامي شریعت هدف دا دی: د جنسي پراگندگی ټولې لارې دي وتړل سي، نفسي غوښتنې دي د واده په دائره کي بندي کړل سي، د دغه دائرې څخه دباندې چې څومره ممکن وي، جنسي فعالیتونه دي له منځه یوړل سي، او کومي غوښتنې چې طبیعي دي د هغو د پوره کولو لپاره یو مرکز جوړ کړل سي، چې هغه مرکز د سړي لپاره خپله ښځه او د ښځې لپاره خپل خاوند دی، تر څو انسان د ټولو غیري طبیعي او په خپل لاس جوړي سوي ذهني پراگندگی او د کار د انتشار څخه وژغورل سي، په خپل ټول طاقت سره د ټولني خدمت وکړي، د صنفي محبت او جذابیت کومه ماده چې الله سبحانه و تعالی ددې کارخاني د چلولو لپاره په سړي او ښځې کي پیدا کړې ده، هغه د یوې کورنۍ په جوړښت کي مصرف کړي.

ځوانه ستا څخه اسلام څه غواړي؟

اسلام ځوانانو ته ځانگړې پاملرنه کړې ده، څرگنده ده چې اسلام د ټولو خلکو دین دی، پرته له دې څخه چې د چا قوم، جنس او عمر په نظر کې ونیسي، مگر ددې سره سره د اسلام سپیڅلي دین د ځوانانو دواړو جنسونو یعنی نارینه او ښځې ته خاصه پاملرنه کړې ده، ځکه د ځوانۍ دور هغه وخت دی چې انسان یې په رارسیدو پیاوړی کیږي، لوړ جسمي قوت تر لاسه کوي، شهوت او دنیا غوښتنه یې را برسیره کیږي، د دنیا سره یې زړه مېنلې او د فاني دنیا غولونکې څهره یې په همدې وخت کې خطاء باسي، حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په ډیرو حدیثونو کې د دغه شیطاني دور په اړه څرگندونې کړي دي، ځوانانو ته یې د لوړو اجرانو او ثوابونو ژمنه ورکړې ده، که چیرې دوی د الله سبحانه و تعالی پر مستقیمه لار برابر د الله سبحانه و تعالی د دین خدمت وکړي، حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د انسانانو د اوو (۷) غوره او بریالیو ټولنو په یادونه کې یو هم د ځوانانو ټولنی یادوي، کوم چې د الله سبحانه و تعالی د عرش تر سیوري لاندې به په هغه ورځ ناست وي، چې پرته د عرش د سیوري څخه به بل هېڅ سیوری نه وي.

اسلام د ځوانانو څه غوښتنه لري؟ اسلام په ډیر ښکاره ډول د ځوانانو څخه غواړي تر څو غښتلي واوسي، نو پیاوړتیا او غښتلتیا د شخصیت جوړولو او ژوند تیرولو په هر پړاو کې ډیر اړین او غوښتل سوی شی دی، چې ځوانان باید په کلکه ځانونه پرې روږد کړي، غښتلتیا او پیاوړتیا تر لاسه کول د الله سبحانه و تعالی د لوري یو لازمي شی دی، قرآن کریم په هر څه کې په عامه توگه د ځواک غوښتنه کوي، انسان باید د ژوند په هر پړاو کې او د پېښو په هر بهیر کې ځواکمن او غښتلی وي، له دې څخه په ډاگه څرگندیږي چې اسلام ډیر لوړ دین دی، انسان ته یې ډیر لوی عزت وربخښلی دی، د ژوند لاري چاري یې ورته ښوولي دي، ځکه اسلام غواړي چې امت یې تر ټولو ډیر غښتلی، عزتمند او سرلوری امت وي.

غښتلتیا په څه کې؟ ځوانان باید د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم)، د صحابو (رضي الله عنهم) او اسلامي امت د تیرو سویو صالحو علماؤو په پله پل کښیږي، او د هغو زده کړي چې د ژوند په کومو اړخونو کې څومره پیاوړي وي، څومره ځوانان یې درلودې، چې په خدایي ځواک سره غښتلي وه:

۱:- د ایمان پیاوړتیا: مسلمان ځوان باید قوي ایمان ولري، په خپل عبادت کې ډیر غښتلی وي، د الله سبحانه و تعالی سره په مینه او محبت کې پیاوړی وي، لکه څنگه چې معاذ بن جبل، ربیعة بن کعب، علي بن ابي طالب، انس بن مالک، عائشة (رضي الله عنهم) د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) عقیفه میرمن او فاطمة د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) لور، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) نور په سلگونو ځوان ملگري صحابه چې په دې اړه پیاوړي او غښتلي وه.

۲:- په اسلامي دعوت او سياسي فکر کي پياوړتيا: په ټولنيزو اسلامي کارونو کي غښتلتيا، ځوان بايد د اسلامي دعوت په لمړيو صفونو کي د اسلام د دين د لوړولو لپاره کار وکړي، پټي سترگي مخ پر وړاندي ولاړ نه سي، وگوري چي زما ټولنه، ملت، خلک او زما هيواد د چا سره په کومو کړکيچنو پيښو کي راگير دی، د حل لاره يې څه ده او زه د يوه مسلمان ځوان په حيث څه مسؤليت لرم، لکه زمور تکره او غښتلی ځوان حسن البناء چي د خپل عمر په دووشت (۲۲) کلنی کي يې خپل ځان د اسلام د خدمت لپاره پوره چمتو کړ، د مصر په بنارونو کي کلي په کلي وگرځيدی او خلک يې په خپل اسلامي شان او شوکت وپوهول، په روښانه ټکو يې ورته وويل: تاسو لره پرته د اسلامه هيڅ عزت او نصرت نسته او ستاسو ځواک په اسلام کي غښتی دی. د اسلامي دعوت يوه نمونه بلل کيږي، د اسلام په برخه کي يې پياوړي څيرنه کړي ده، او د اسلامي نړۍ په سياسي برخه کي پوره ځيرکتيا لري، د سکولريزم په وړاندي په کلکه مبارزه کوي، په غربي او مادي فرهنگونو نيوکي کوي.

۳:- علمي پياوړتيا: ځوانان بايد په علمي ساحه کي هم تر نورو ډير غښتلي او ځواکمن وي، لکه علامه امام شهاب الدين قرافي لوی عالم او مخترع چي په لومړي ځل يې ويونکی ساعت جوړ کړی. همدارنگه علامه ډاکټر ابن نفيس چي د ويني د جريان په اړه يې په لومړي ځل څيړني او اکتشافات کړي، هغه نه يوازې يو طبيب وو، بلکي د ديني علومو استاذ هم وو، چي د فقهي درس به يې په قاهره کي د المسرورية په مدرسه کي ورکوی، ډير کتابونه يې په فقه او حديثو کي ليکلي دي، سره له دې چي په طبي برخه کي يې څيړني او ليکني نړيوال شهرت لري. امام نووي چي د دين لوی عالم وو، هغه د خپل عمر تر څلويښت (۴۰) کلنی ونه رسيدی، مگر يو لوی او معتبر کتاب يې په اسلامي فقه کي (المجموع شرح المهدب) په نامه وليکی. أبو ریحان البيروني کوم چي يو د مستشرقينو څخه يې په اړه وايي: هغه د تاريخ په اوږدو کي د يو لوی عقل څښتن وو، په ادب، تاريخ، جغرافيه او ژبپوهنه کي يې لوی لاس درلودی، په پنځو (۵) ژبو په روانه توگه رځيدی. په ننني عصر کي مور داسي عالمو پوهانو ځوانانو ته سخته اړتيا لرو، چي د خپل ديني علم تر څنگ په نورو علمي ډگرو کي تخصص ولري او غښتلي متخصصين وي، ځکه زمور عصر د علم او ټيکنالوژۍ وخت دی، ملتونه د علم په ميدان کي سره پرتله کيږي، اسلام خو بايد تر ټولو مخکي وي، نو مسلمان ځوان بايد دا ننگونه ومني، د علم په برخه کي ځان ورسوي، تر څو د خپلو ملتونو په پرمختگ او هوساينه کي يې لويه ونډه اخيستی وي.

۴:- د جسم پياوړتيا: مسلمان ځوان بايد خپل جسم ته هم ځانگړې توجه وکړي، ځکه اسلام لکه څنگه چي په روحي پياوړتيا امر کوي او خلک د الله سبحانه وتعالی عبادت، علم او اسلامي دعوت ته رابولي، همدارنگه په جسمي غښتلتيا هم امر کوي، په بستره کي پروت ځوان عالم به اسلام ته څه گټه ورسوي، هغه ځوان چي خپلي بدني روزني ته پاملرنه نه کوي، په حقيقت کي يې د اسلام يو حکم تر پښو لاندي کړی دی.

۵:- په اسلام باندي وياړ: مسلمان ځوان بايد په خپل دين باندي ووياري او د خپل دين د وياړونو په بيان كې پياوړی وي، لكه ځنگه چې جعفر د حبشي د پاچا سره په خبرو كې په خپل دين وياړي، لكه ځنگه چې ربعي بن عامر د وخت د لوی طاغوت رستم فارسي په مخكې دريري او په ډير جرأت سره د الله سبحانه وتعالی د دين عزت ورته بندي، همدارنگه غبنتلی ځوان امام نووي چې د بيبرس سره مناظره كوي، سلطان العلماء چې د مصر د پاچا ايوب په مخكې خپل سر نه ټيټوي، همداسي په ننني عصر كې هم مور ځيني ځوان پياوړي علماء لرو، چې د لويو قدرتو په مخكې په ډير ځواک سره خپله خبره بيانوي.

۶:- د اخلاقو پياوړتيا: ځوانان بايد په عالی اخلاقو ملبس وي، صبر او حوصله ولري، د خپل عفت او عزت په ساتلو كې غبنتلی وي، د امانت په ساتلو كې ريښتنی وي، د خپلو مؤمنو ملگرو په وړاندي ډير متواضع وي، هغوی ته بخښنه وكړي، پر هغوی رحم وكړي، مرسته او ملاتړ يې وكړي او د كافرانو په وړاندي خپل سر ټيټ نه كړي.

نو اې ځوانانو! ستاسو څخه د اسلام غوښتنه همدا ده، چې د خپل دين چوپړ ته ور ودانگئ، په خپل دين ووياري، د دين گټې په پام كې ونيسئ، خپلي روحي او جسمي پياوړتيا ته په كلكه پاملرنه وكړئ، كمزوري ټكي له منځه يوسئ، د وخت څخه سالمه گټه پورته كړئ، وخت بې ځايه مه تيروئ، ځكه ستاسو پالونكی ستاسو د ځوانی پوښتنه كوي، او د هغه حساب په ريښتني توگه ډير سخت دی، مسلمان ځوانه ستا دم او قدم دواړه په حساب كې دي، مسلمان ځوان بايد د خپل ژوند د هرې شيبې په اړه له مخكې چمتو وي، چې څه به كوي، بيا د هرې شيبې په تيريدو بايد د ځان سره حساب وكړي، چې ټاكلي كارونه يې ترسره كړي او كه يا، ژوند د الله (جل جلاله) له طرفه پر مور مسلمانانو ستره پيرزوينه ده، د هرې لحظې څخه يې بايد ممكنه گټه واخيستل سي، په ژوند كې يوه مرحله داسي ده چې د بل هر وخته ډيره د آرزښت وړ ده، په دې مرحله كې د انسان جسم د لويو كارونو د ترسره كولو جوگه كيږي.

عقل يې پخيري او په ماغزو كې يې ستر سوچونه گرځي راگرځي، نوي هيلي او آرمانونه يې په زړه كې راټو كيږي، د مسلمان ځوان آرمانونه بايد الهي رضا وي، د ځوانانو او مسلمانو ځوانانو تر منځ ډير لوی توپير تر سترگو كيږي، د نورو ځوانانو آرمانونه ډيري دنيوي او مادي وي، مگر ددې پر ضد د مسلمان ځوان آرمانونه الهي او اخروي وي، هغه په دنيا كې ددې آرمان د پوره كولو لپاره شپې سبا كوي چې د آخرت د تلپاته ژوند لپاره غوره او نيكه توبه برابره كړي، په ژوند كې د ځوانی آرزښت ته په پام سره بايد هر مسلمان ځوان د ټول ژوند او په تيره بيا د ځوانی لپاره ټاكلی او څرگند پلان ولري، د ځوانی څخه مخكې د كوچينوالي پر مهال انسان هيڅ ډول ديني مسؤليت نه لري او كله چې د سپين ريرتوب پراو ته رسيږي، نو بيا د عبادت كولو وس بيا ورسره نه وي، مسلمان ځوان د يوه اغيزمن مدير په توگه بايد د خپل ژوند د هرې شيبې په اړه له مخكې څخه چمتو وي، مسلمان ځوان بايد د يوه اغيزمن مدير په څير په لږ وخت كې د كم شمير منابعو په لگښت ډيره گټه لاسته راوړي او په پای كې د ژوند دا ستره او آرزښتناکه پروژة په برياليتوب عملي كړي.

د اسلامي اُمت اوسني ځوانان په ژوند کي د کومو آرمانونو د پوره کيدو په لټه کي دي، د هغو په څرگندولو انسان ته د غم او اندېښني څخه پرته نور هيڅ په لاس نه ورځي، د يوه مسلمان ځوان آرمانونه بايد اسلامي وي، د ده سره بايد د هر څه څخه ډير د اسلام فکر او غم وي او دا ددې لپاره نه چي گني اسلام ورته اړ دی، بلکي ددې لپاره چي همدا اسلام يې د سرلوري او پرمختگ يوازينی لاره ده، د اسلام کره پوهه باندي بايد مسلمان ځوان وپوهيږي چي دا دين د کومو کارونو د ترسره کولو غوښتنه ځيني کوي او د کومو څخه يې منع کوي، په خپل شخصي او ټولنيز ژوند کي د اسلام ټول احکام پلي کول، اسلام د يوه کامل ټولنيز نظام په توگه غواړي چي د مخکي پر سر هر وگړي ته د اسلام بنسټيزه ورسيري، ځکه نو خپلو ټولو پيروانو ته حکم کوي: د دين د پوهي او د عمل وروسته نورو ته ددې خير په رسولو کي هڅاند واوسي. آن تر دې پوري چي دا کار يې په هر يوه مسلمان فرض گرځولی دی.

د نفس او شيطان د شر څخه ځانه وساته: نفس يوازي په هغه علم سره د جهالت څخه سالم پاته کيدای سي، کوم چي شريعت راوړی دی، او په نیک عمل سره د ظلمه ساتل کيږي، مسلمان بايد تل الله سبحانه وتعالی ته زاری وکړي، د الله سبحانه وتعالی څخه وغواړي، چي نفس او ځان يې ور اصلاح کړي، کله چي نفس په شريعي علم او نیک عمل سره پاک نه سي، پر هغه جهل او ظلم واکمن کيږي، د هوا او خواهشاتو تابع گرځي، په دې وخت کي ددې نفس خاوند د الله سبحانه وتعالی ژمني او وعدې نه مني، د شهوتونو تابعداري کوي، چي بالاخره د زيان، عذاب او مصيبت په کنده کي لويږي، دنيا او آخرت يې برباديږي، مگر کله چي نفس په گټور علم او نیک عمل سره پاک کړل سي، هغه بيا د الله سبحانه وتعالی هره وعده او ژمنه ريښتيا بولي، د خپل رب وخوا ته مطمئن او آرام وي، او د مرگ پر وخت هغه ته زيږي ورکول کيږي، ترټلی، ناپاک او د انسان دوښمن شيطان چي د خير د لارو پرې کوونکی، د بديو او گناهونو لاري ته بلوونکی دی.

الله سبحانه وتعالی دي مور ځيني وساتي، الله سبحانه وتعالی د انسانانو لپاره فتنه او امتحان گرځولی، چا چي يې اطاعت وکړ، د هغه ځای ډير بد دی، او چا چي يې نافرمانی وکړه، هغه به په غوره ځای کي وي، د هغه خوند او خوشحالي د انسانانو په گمراه کولو او خرابولو کي ده، شيطان انسان د الله سبحانه وتعالی د ثواب او عذاب د وعدو درواغ گڼلو ته دعوتوي، هغه ته گناهونه بنکلي کوي، د فرضونو او مستحباتو څخه يې راگرځوي، د انسان سره درواغچي ژمني کوي، په خبيثو او ناوړو وسوسو يې خطاء باسي، شيطان لومړی مسلمان کفر ته رابولي، که چيري يې انسان خبره ومنله، نو شيطان خپل هدف ته ورسیدی، او انسان يې د خپلي زيانمني ډلي سره يو ځای کړی، که يې انسان د کفر دعوت ونه مني، بدعت ته يې رابولي. که چيري د قرآن کریم او سنتو د متابعت په وجه د بدعت څخه وژغورل سي، وروسته يې لويو گناهونو ته رابولي، ورته بنایسته کوي يې، او ورته وايي: وروسته به توبه وکاري. کله چي انسان په لويو گناهونو اخته سي، نو هلاک سي.

که چیري په کبیره گناهونو کې د شیطان خبره ونه مني، کوچنیو گناهونو ته دي رابولي، هغه کوچني درته بنکاره کوي، کله چې انسان پر کوچنیو گناهونو همیشه توب وکړي، او کوچني گناهونه یې ډیر سي، نو په همدې همیشه توب سره دغه کوچني گناهونه په لویو گناهونو بدلیري، او که توبه ونه باسي، نو دغه انسان هلاک کیري، او که چیري یې انسان په کوچنیو گناهونو کې هم دعوت او بلنه ونه مني، نو بیا یې د ډیرو عبادتونو پر خای د مباح او روا کارونو کولو ته رابولي، الله سبحانه و تعالی دي مور خیني وساتي، په همدې سره یې د آخرت لپاره د ډیري توبې برابرولو څخه اخته کوي، او که یې په دې کې هم خبره ونه مني، بیا یې هغه عملونو ته رابولي، چې هغه غوره او افضل نه دي، ددې لپاره چې په آخرت کې یې ثواب او اجر لږ سي، ځکه نیک عملونه هم په خپل ځان کې لوري او کبنته درجې لري، او که چیري شیطان په دې کارونو کې هیڅ هم ونه سواي کولای، بیا نو خپل لښکر او خپل تابعداران پر هغه مسلطوي، تر څو هغه ته دنیوي ضرر او زیان ورسوي، انسان یوازي هغه وخت د شیطان د شره خلاصیدای سي.

چې همیشه په الله سبحانه و تعالی پناه وغواړي د شیطان څخه، تل د الله سبحانه و تعالی ذکر وکړي، د جماعت پر لمونځونو همیشه توب وکړي، پر الله سبحانه و تعالی توکل وکړي، تل د شیطان سره مقابله وکړي، او پر بندگانو د ظلم کولو څخه ځان وساتي، ځکه دا ټول د انسان لپاره د کلا، پناه او نجات په ډول دي، په دنیوي ژوند غافله کیدل او بل هغه شی چې انسان د حق، استقامت او غوره لاري څخه راگرځوي، د دنیا سره مینه، دنیا پر آخرت غوره کول، دنیا ته زړه بڼه کول، د دنیا حلال او حرام را ټولول او د آخرت هیروول دي، دنیا د انسان د بڼمنه ده، کله چې د انسان پر زړه واکمنه سي، دی پرې مشغوله سي، او د آخرت د اعمالو څخه مخ واړوي، هلاک کیري، د محکي اکثره خلکو دنیا غوره کړې ده، د دنیا د شره امان د دنیا د شر، زیان او بدی څخه څوک هغه وخت په امن کې کیري او ساتل کیري، چې دنیا او مال په روا او مشروع لارو لاسته راوړي، او الله سبحانه و تعالی چې څه ورته روا کړي دي، بیله اسراف او زیاتوالي، خوشحالی او تکبر، او پر خلکو د لوړوالي پرته د هغو څخه گټه واخلي.

همدارنگه باید په زور سره د بندگانو حقوق لاندي نه کړي، انسان باید خامخا د دنیا حقیقت وپېژني، او باید پوه سي چې دنیا د خطاء ایستلو شی دی، ژر له منځه ځي، کله لږ وي، کله ډیره، او باید دا حقیقت همیشه په یاد وساتي، په دې سره به یې زړه سالم پاته سي، انسان باید همیشه د دنیا د شر او عاقبت څخه په بیره کې وي، همیشه باید له دې څخه وښیري، چې شیطان به ورته ووايي: دا دنیا الله سبحانه و تعالی تا ته ستا د غوره والي او ستا د علم او پوهي په خاطر درکړې ده. لکه څنگه چې یې قارون همداسي خطاء باسی، د هغه عاقبت یې ور خراب کړی. د دنیا په هکله یوه مهمه خبره دا ده، په دې دنیا او مال کې انسان د الله سبحانه و تعالی او د بندگانو واجب حقوق اداء کړي، لکه: زکات، د کورنۍ او اولادونو نفقه، د میلمه

حقوق، د اړمنو مرسته، د هر خیر په لار کې نفقه او خرڅ، دا هر څه باید د ریاء، ستاینې او ځان خوښونې څخه لیرې په پوره اخلاص سره وسي، ځکه ریاء او ځان خوښونه د انسان عملونه بریادوي، ډیرو لویو اصحابو کرامو مالونه درلودل، مگر بیا هم دوی تر ټولو د دنیا څخه لیرې وه. امام ابن القیم (رحمة الله علیه) وايي: څوک چې د خپل ځان او نفس حقیقت او خویونه وپېژني، پوه به سي چې دا نفس د هر شر او بدۍ سرچینه ده، او په دې نفس کې چې کوم خیر او ښه والی سته، هغه یوازي او یوازي د الله سبحانه و تعالی مهرباني او فضل دی.

ځوانه اسلامي عقائد زده کړه، د اهل السنة والجماعة عقائد معلوم کړه او هغه خپله عقیده وگرځوه، د ټولو بې لارو ډلو لکه: قادیاني، آغاخاني، او داسې نورو... ډلو څخه لیرې اوسه او د بدعتونو څخه ځان وساته. پر هر عاقل، بالغ مسلمان پنځه (۵) وخته د سهار، ماسپینین، مازدیگر، ماښام او ماسختن لمونځونه فرض دي، دا به په کور، سفر، ناروغی، تجارت، کار او هر حالت کې اداء کول فرض دي، هېڅ وخت به یې نه قضاء کوي، ځوانه په مسجد کې په جماعت سره لمونځ اداء کړه، په جماعت سره د یوه لمونځ ثواب اووه ویشته (۲۷) درجې دی. نفل لمونځونه هم د ډیر اهمیت څخه برخمن دي، چې تحية الوضوء، تحية المسجد، اشراق، څښت، تهجد او د ماښام د لمانځه وروسته نفل په کښې شامل دي، د نوافلو ذخیره هم باید د ځانه سره ولرو. د قرآن کریم تلاوت وکړه، هره ورځ یوه یا دوه سپارې تلاوت وکړه، د قرآن کریم د هر توري په ویلو یوه نیکی ورکول کيږي، چې د لسو (۱۰) نیکیو سره برابره وي. ځوانه د حقوق العباد یا د بنده د حقوقو د اداء کولو په فکر کې اوسه، باید ښه فکر وکړي، چې د چا حق را باندي سته، که یا؟ که د چا مالي حق دي په غاړه وي، لکه پور، یا د هغه په مال کې دي خیانت کړی وي او یا دي د مالک د اجازې پرته اخیستی وي.

نو که یې مالک او څښتن معلوم وي او هیر کړی یې نه وي، خپله ورسه او د هغه حق اداء کړي، که حق غیري مالي وو، لکه د هغه غیبت یا دي کړی وي، یا دي اوریدلی وي، یا دي پر هغه ناحقه تور یعنی بهتان پوري کړی وي، باید بڅښنه ځیني وغواړي، کنه نو هغه بیا به دومره استغفار او دعا وغواړي، تر څو زړه دي اقرار وکړي، چې حق یې اداء سو، د حقوق العباد معامله ډیره ستونزمنه ده، په آخرت کې به هر شخص خپل حقدار ته د حق په بدل کې خپله نیکی ورکوي او که نیکی یې پوره نه سوې، نو د هغو گناهونه به پر خپله غاړه اخلي او په دې ترتیب سره به جهنم ته ځي، اړتیا ده چې په دې تړاو ډیر فکر وسي، په ځانگړي ډول هغوی ډیر فکر وکړي. زړه دي د شرکي او کفري عقائدو، د ریاء کارۍ د جذبو، د ناروا دوښمنۍ، حسد، بغض، کینه، تکبر او غرور، دماغ دي د بدو فکرونو، لاسونه دي د حرام کسب څخه، لاسونه دي په ترازو کې د کمي کولو، سترگي دي غلطو ځایونو ته د کتلو څخه، شرمگاه یا ځانگړي غړي دي د بدکاری څخه، غوږونه دي د سندرو، غیبت او هر ډول بدو خبرو د اوریدلو څخه، ژبه دي د تهمت او غیبت کولو، د درواغو ویلو، ښکښل کولو، درواغ او ناحق

قسم خورلو او بي خايه خبرو خخه، نس دي د حرام خورلو او تول بدن دي د هر ډول گناه خخه وساته، يعني د تولو ياد سويو بدو اعمالو خخه خان وژ غوره، او ياد سوي غري دي ددي کارونو د سر ته رسولو خخه وژ غوره، حلال وگتیه او حلال وخوره، د خپلو مالي سرچينو په اړه د علماؤو خخه پوښتنه وکړه: حلالی دي او که یا؟ رشوت مه اخله او د سودي معاملو خخه په کلکه ډډه وکړه، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) پیروي وکړه، خپل شکل او صورت د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په خیر جوړ کړه. د علماء کرامو مجلسونو ته ولاړ سه، د نیکو او دینداره خلکو سره اړیکي ولره، د هغو سره ناسته ولاړه وکړه، د اهل سنت والجماعت د علماؤو کتابونه مطالعه کړه، چي په زړه کي دي د دنیا محبت کم او د آخرت محبت مستحکم سي.

خوانه د غرور څخه خانه وساته غرور جهالت دی

کله کله انسان د ځواک، ځوانۍ، مال، دولت او حیثیت له امله د مخلوق او خالق په وړاندې خپل وظیفه او مسؤلیت هیروي، د الله سبحانه و تعالی د نعمتونو او عظمت څخه په افسوس سره سترگي پټوي او د غرور په لومه کې لویږي، ځوانه څنگه د خپل هغه رب په اړه اشتباه کوي، چې تا ته یې سم او سالم، روغ او رمت ذهن، فکر، استعداد، بنکلا، بقاء او سلامتیا درکړې ده، نه دي په جوړښت کې کوم عیب او نقص سته او نه دي په بنایست کې، متوازن او متعادل یې جوړ کړی یې، کمال ته یې رسولای، د ژوند لازم شرائط یې درته برابر کړي دي، رزق، روزي او ستا ټول ضروریات یې تأمین کړي دي، ځوانه ددې مادي او معنوي نعمتونو د برابرولو او د خپل واک نه لرلو په شتون کې د غرور هیڅ ځای نه پاته کيږي، کله چې انسان وغواړي د ځوانې، مال، دولت، حیثیت او نور د احساس له امله غرور او تکبر وکړي او د الهي نعمتونو د ورکړې سترگي پټي کړي، الله (جل جلاله) بیا پوښتنه ځيني کوي.

غرور او تکبر د متکبر انسان د غفلت او ناپوهۍ پایله ده، د ده جهالت او غفلت دی، تیاره او ظلمت دی، بي عقلي او ناداني ده، د ځان خطاء ایستل دي، فریب او غولیدنه ده، چې انسان وغولوي، بي عقله یې کړي او الله (جل جلاله) ځيني هیر کړي، که انسان ددې غولوني او فریب تر اغیز لاندې رانه سي، الله (جل جلاله) به په خپلو ټولو حواسو سره درک کړي، د ده خپل وجود، هغه تعادل او توازن چې د ده په جوړښت کې مراعات سوی دی، هغه بنایست او بنکلا، هغه بي شمیره پیرزويني چې د ده رب پر کړي دي، دا ټول به د ده زړه او دماغ، عقل او شعور د الله (جل جلاله) په شته والي ډاډه کړي، د خپل خالق د نعمتونو شکر به وباسي، قدر به یې وکړي، په هر حالت کې به مطع او راضي واوسي د زړه د تله به ووايي: څه شي د خپل رب په اړه غولولی یې، څه شي دي ته هڅولی یې، چې خپل رب هیر کړي او د اوامرو څخه یې سرغړنه وکړي.

ابلیس علیه لعنه روجي او جسمي شیطان نه درلود، مگر بیا یې هم د خپل رب هغه امر چې وېي فرمایل: (فسجدو) څخه سرکښي وکړه او کبر یې وکړ، چې زه د اوره پیدا او حضرت آدم (علیه السلام) د ختو څخه جوړ دی، ولي به سجده وکړم! همدا کبر او مغروري وه چې شیطان وکړه او د الله (جل جلاله) د لوري ورتل سو. دا کبر او غرور د څه له کبله وو؟ آیا شیطان هم زموږ غوندي یو ابلیس په جسم کې درلودی، چې دی و همدې سرکښۍ ته وهڅوي؟ نه! بلکې د ده علیه لعنه خپل نفس وو، همدا نفس که زموږ سره وو، موږ به هیمشه د بدو لارو ته تمایل کوي، زموږ ساتنه په فرمانبردارۍ او ایماندارۍ پوري اړه لري. شیطان صرف یو وسوسه د یو کار درته پیدا کوي او نور پر تاسو جبري گناه نه سي کولای، نو دا باید په یاد ولرو که چیري انسان شیطان نه درلودای، بیا هم د بدیو لارو ته د نفس د لوري مایل کیدی، مگر ساتنه به یې په شخصیت پوري اړوند وه، له بده مرغه نن ورځ لیدل کيږي، چې په عامه مجلسونو، فردي ځایونو، ټولنیزو شبکو او نورو کې هڅه کيږي چې غرور او تکبر د عزت او عظمت،

لورټيا او پوهي په توگه وښيي، عامه ذهنيټ دې ته چمتو کړي چې دا يو منلی حقيقت دی، او په مټ يې انسان کولای سي، چې لوړ مقام، خای او شخصيت تر لاسه کړي، په داسي حال کي چې دا تيروتنه او غولونه ده، د عزت او عظمت، لورټيا او پوهه نه، بلکي جاهليت، ناپوهي، ناداني، اخلاقي خرابي او د انساني کرامت خورټيا ده. مغرور انسان تل د اخلاقي او ټولنيزو ديني معيارونو خلاف فکر کوي، چې د هر چا او هر څه څخه لوړ دی، هغه دا په بشپړه توگه هيروي چې هغه د نورو الهي مخلوقاتو په څير د يو واحد خالق تخليق دی، د هغو نعمتونو هيڅ خپلواکي نه لري چې د الله سبحانه و تعالی له خوا ورته ورکړل سوي دي او په هر وخت کي هغه کولای سي، دغه الهي نعمتونه چې واک او اختيار يې د الله (جل جلاله) سره دی د لاسه ورکړي، د ده د کبر، غرور او ناشکری کاسه نسکوره کړي.

که په انساني خلقت کي فکر وکړو نو راته معلومه به سي چې انسان د بيلا بيلو مثبتو او منفي پديدو څخه جوړ دی، دغه پديدې په ټولنه کي د انسان د چال چلن څخه د ورايه معلوميري او د انسان د همدغه چلن له مخي خلگ د هغه په اړه د ښه او بد قضاوت کوي، يو انسان چې په خپل شخصيت کي څومره ډيري مثبتې پديدې ولري، همدومره يې په ټولنه کي خای او مقام لوړيري، خلگ په درنه سترگه ورته گوري، يو ښه الهام ځيني اخلي، او څومره چې انسان په ټولنيز ژوند کي د منفي پديدو څرگندونه وکړي، همدومره په خلگو کي په بد او سپک نامه ياديري، د انساني شخصيت د دغو منفي پديدو څخه يو هم تکبر دی، کبر د نفس هغه حالت ته ويل کيري چې انسان خپل ځان دروند، لوړ او لوی وگني، بل انسان بيا د ځان په پرتله حقير، سپک او کم وبولي، تکبر يوه لويه اخلاقي ناروغي ده، ځکه يې پايلي د مسلمان لپاره نه يوازي دا چې په نړۍ کي رسوا کوونکي او سپکوونکي دي، په آخرت کي هم انسان د همدې ناروغي له امله د دردونکي عذاب سره مخامخ کيري، تکبر که د يوه پلوه په خپله ستره اخلاقي ناروغي ده، نو له بله پلوه دا د نورو ناورو ناروغيو لکه: حسد، کرکي او ناپوهی زيرونکي هم ده، لويي هغه ناوره رنځ دی چې د کبرجن پر عقل او فکر باندي د جهالت او ناپوهي پرده غوړوي.

ناقصي ويناوي يې تر پام ښي، جالبي او باطل دلايل يې په فکر کي د حق په ښه خای نيسي او په دې توگه ټولي شيطاني کړني ده ته ډيري ښايسته معلوميري، اسلام د يوه فطري دين په توگه تل په خپلو تعليماتو کي د فرد او ټولني د حالت پر اصلاح ټينگار کړی دی، ښکاره خبره ده چې سالمه ټولنه د سالمو افرادو څخه جوړيري او سالم افراد هغه دي چې د هر ډول اخلاقي، نفسياتي او باطني ناروغيو څخه پاک وي، څنگه چې لويي او تکبر د گڼو نورو ناروغيو زيرونکي پديده ده، ځکه نو د اسلام مبارک دين هم په خپلو تعليماتو او نصوصو کي د هغي درملني ته ځانگړي پاملرنه کړي ده، کبرجن تل بيريري که څه هم خلگ يې عزت او درناوی وکړي، کبرجن د خپل گومان سره سم په کبر کي د ځان لپاره عزت ويني، حال دا چې که نوموړی حق ته سر ټيټ کړي، لويي، کينه، کرکه، حسد او داسي نور... د زړه څخه وباسي او عاجزي غوره کړي، نو په خلگو کي به يې عزت يو په سله ډير سي، تاسي خو لږ د صحابه کرامو او په ځانگړي ډول د حضرت عمر (رضي الله عنه) حالت ته څير سئ، کله چې يې حق

ته غاړه کښيښوول، عاجزي يې غوره کړه او ايمان يې راوړ، نو د کفر او لويي تر مهال يې د اسلام او عاجزي پر مهال په عزت کي يو په سله زياتوالی راغلی، هغه داسي چي ټول مسلمانان حضرت عمر (رضي الله عنه) ته درناوی کول د خپل ايمان د بشپړتيا يوه اړينه برخه بولي.

د کبرجن نښي نښانې: که څه هم د کبر يا لويي نښي او ډولونه په خلگو کي دومره ډير دي چي شميرل يې گران دی، بله دا چي دغه نښي په هر چا کي د خوی، وخت او چاپيريال د پلوه مختلفي وي، چي په دې ډول دي:- ۱: کبرجن انسان پر مخکه باندي په ناز او نخرو روان وي. ۲: د چا سره د خبرو کولو پر مهال د سر په اشارو خبري کوي. ۳: د خپل ځان په اړه د مبالغې ډکي خبري کوي. ۴: د نورو د خبرو په منځ کي ورلويږي، د چا خبرو ته غوږ نه نيسي. ۵: د نورو څخه يې دا تمه وي چي تل دي ده ته غوږ ونيسي او د ده صفتونه دي بيانوي. ۶: چا ته په سلام اچولو شروع نه کوي، ډير مهال د بل سلام ته جواب هم نه ورکوي. ۷: د شاوخوا ناستو کسانو څخه بل خوا ته مخ اړوي. ۸: په مجلسو کي د مخ په صفونو کي د ناستي هڅه کوي. ۹: د نورو کسانو څخه خپل درناوی غواړي، مگر د هغوی درناوی نه کوي. ۱۰: کبرجن تل دا گومان کوي چي دی الله (جل جلاله) ته نږدې کس دی، ځکه نو ځان تر نورو لوړ او ښه گڼي. ۱۱: د کبرجن پاڅي تل تر بيگلکو کښته وي. ۱۲: په لويو مجلسونو او د عزت په ځايونو کي نور کسان سپکوي. ۱۳: خپله خبره ډيره معقوله او قاطعه ورته معلوميري، مگر بل څوک چي د ده په خبره کي رايه ورکړي، هغه سپک کړي اختلاف ورسره کوي. ۱۴: کبرجن سړی تل تر ځان لوړو کسانو ته چاپلوسي کوي او تر ځان د ټيټو کسانو څخه د چاپلوسي غوښتنه کوي. ۱۵: کبرجن سړی هيڅکله هم دا ونه وايي چي ده ته دغه شتمني الله (جل جلاله) ورکړي ده، دا چي الله (جل جلاله) يې ځيني غصب کولای هم سي، بلکي دی به تل دا گومان کوي او وايي به دا خو ما د خپل عقل او متو په زور گټلي ده. ۱۷: کبرجن سړی د تکبر له امله تل د ما او زه کلمه کاروي، ما داسي ورته وويل، ما دا وکړل، ما هاغه وکړل، ته ما نه پيژني؟ زه به داسي وکړم، زه به هاغسي وکړم، تا لا زه نه يم پيژندلی، زه يې اوس درته بنيم چي زه څوک يم او داسي نور... متکبران کلمات.

د کبر او لويي لاملونه:- ۱: څنگه چي کبرجن انسان ځان په هر څه پوه او د هري خوا پوره بولي، نو د لويي سبب يې کله دنيوي لامل وي، لکه ښه نسب يعني غټ قوم او لويه کورنۍ، کله د اولادونو او ملگرو زياتوالی، کله ښايست او ښه بدني جوړښت، کله شتمني، کله بدني ځواک، کله سياسي يا ټولنيز نفوذ او داسي نور... او کله بيا د لويي لامل ديني وي، لکه يو څوک ځان ښه عالم، زاهد، متقي او پرهيزگاره بولي، نور خلگ ناپوهان، بي دينه او بدعمله ورته معلوميري، په اړه يې دا گومان وي چي دی خو د دين په بنسټونو هم نه پوهيري، نو په خپل علم او عبادت لويي او تکبر وکړي، نور ورته حقيران او ذليل معلوميري. ۲: ناپوهي او کم عقلي هم د کبر لاملونه دي: ډيري وخت انسان د ناخبرۍ او غفلت له امله انسان د ټولو نعمتونو نسبت ځان ته کوي، هر نعمت د خپلو متو زور او د خپلو هلو ځلو لاسته راوړنه بولي، نو په دې ډول دی په لويي اخته کيږي، دا فکر کول په کار دي چي که الله (جل جلاله) چا ته د لويي

اجازه ورکولای، نو خپلو نبیانو ته به یې ورکړې وای، حال دا چې الله (جل جلاله) خپل ټول پیغمبران د لویې پرېښوولو او د عاجزي خپلولو ته رابللي دي. ۳: د هیچا په وړاندي هم عاجزي نه کول: څنگه چې ځیني کبرجنان د هیچا په وړاندي هم د عاجزي کولو سره مینه نه لري ځکه نو ډیری مهال دوی د الله (جل جلاله) د اطاعته هم سرغړونه کوي، د پالونکي څښتن د لوی ذات په وړاندي هم د سرکښي څخه کار اخلي، او امر یې نه مني، د نواهیو یې ځان نه ژغوري په دې ډول دوی ځانونه د دوږخ کندی ته سپاري. ۴: په نورو باندې ځان لوړ او غوره گڼل: هغه کسان چې په ځاني لویي اخته وي د ټولني هیله من وي چې ده ته په ځانگړي امتیاز قائله سي، کله چې ټولنه ده ته دغه حق ور نه کړي، نو دی د ټولني سره کینه اخلي او په پایله کې یې عجیب او غریب خندونکي کارونه ځیني ترسره کيږي. ۵: ځان ښوونه: د چا سره حسد کول او کرکه درلودل هم د لویي د اسبابو او لاملونو څخه گڼل سوي دي.

د کبر یا لویي درملنه: الله (جل جلاله) د مرگه پرته هیڅ داسې بدني، روحاني، رواني او قلبي ناروغۍ نه ده پیدا کړې چې هغه دي درملنه ونه لري، نو کبر او لویي یوه قلبي ناروغي ده چې درملنه یې شونې ده، انسان ته نه ښایي چې د یوه گړي لپاره هم ددې ناروغۍ د درملني څخه بې غوره سي، بلکې اړینه ده چې په درملنه کې یې هڅه وکړي او وخت ضایع نه کړي، کله چې انسان د لویي د درملني هوډ وکړي نو ده ته په کار ده چې د غفلت د خوبه نور راوینښ سي، خپل زړه د پښیمانی په اوبو باندې پاک کړي، دا به د زړه څخه ددې رذیل خوۍ د ایستلو په لور لومړی گام وي، کبرجن انسان دي لومړی پخپل ځان، د لویي په مفسدو، د کبر په ناورو، منفي اغیزو باندې ژور او هر اړخیز فکر وکړي، لومړی دي د خپل ځان سره داسې فکر وکړي چې زه څومره عاجزه انسان یم، زه د یوې څومره ناپاکي نطفې څخه چې د ټولو خلگو په آند نجسه ده، زیریدلی یم، بیا ماشوم وم، کمزوری او ناتوانه وم، تر دې پورې چې لوی او بالغ سوم، بیا مې هم ځواک، ځوانی، روغتیا، د ناروغیو او مصیبتونو خلاصون په خپل واک کې نه دی.

آن تر دې پورې چې سپین ږیری به سم بیا به کمزوری او ناتوانه، عاجز به سم، د بل د لاس محتاجه به سم، یو گام به پخپله نه سم پورته کولای، تر دې پورې چې مړ به سم، یوه څه وخت وروسته به د ډیري بد بویي په خاطر خپلوانو به مې سږمې پټي کړي وي او قبر ته به مې کښته کړي، که زه ځان د لویي او کبر څخه ونه ساتم، نو د مهلکو اغیزو څخه به یې هلته هم ونه ساتل سم او په داسې ډول ډول عذابونو به اخته یم چې بیانول یې ناشوني دي، کله چې انسان د علمي درملني پر مهال د لویي ناوړه اغیزې په خپل ایمان او په برزخي ژوند کې پر خپل ځان باندې د دردناکو عذابونو په بڼه متصورې کړي، مگر بیا یې هم د لویي او کبر د ناولي عادت څخه خلاص نه سي، بیا نو د ده لپاره دا اړینه ده چې ددې بې کاره خوښه څخه د ځان خلاصولو په موخه په عملي ډگر کې هم گامونه پورته کړي، د لویي د ورکولو لپاره تر ټولو غوره لاره د نفساني غوښتنو پر ضد دي عمل وسي، معنا دا چې کله نفس و غواړي چې د یو چا سره لویي وکړه، نو هلته دي د نفس حکم نه مني، لویي دي نه کوي.

بلکي د نفسي غوښتنې په مخالفت کي دي د نوموړي سره ښه عاجزي وکړي، د کبرجانو خويونه دي نه کوي، بلکي ځان دي د عاجزانو په څير کړي، ژوند پر ځان باندي لږ تنگ کړي، د خپل ژوند ښه دي ډيره عادي کړي، د اسرافه دي لاس واخلي، عادي خوراک، څښاک دي پيل کړي، د فقيرانو او عاجزانو سره دي ناسته ولاړه شروع کړي، د هغو مجلسونو ته دي ورځي او د هغوی سره دي مرسته کوي، که يې چيري د قوم مشري ته زړه کيدی نو قوم دي تر ځان مخکي کړي، که يې د چا سپکولو ته ليواله وو، يا يې هم د چا د حق خورلو ته تلوسه سوه، نو پر دې مهال دي د الله (جل جلاله) هغه عذابونه ورياد کړي کوم چي د کبرجنو او ظالمانو لپاره تيار سوي دي، د کبر په درملنه کي تر ټولو مهمه مسئله د علماؤ و کرامو، مشايخو، مصلحينو او داعيونو په اصلاحي مجالسو کي ناسته ده، د نفساني ناروغيو د درملني او دين ته د رجوع، تقرب الی الله تر ټولو اغيزمنه لاره ده، د پنځه (۵) وخته لمانځه اداء کول او د قرآن کریم تلاوت خو داسي څه دي چي هر سړی يې کولای سي، د قرآن د نص له مخي لمونځ سړی د فحشاء او بدو کارونو څخه چي يو يې هم تکبر دی راگرځوي.

خوانه سيرت النبي (صلى الله عليه وسلم) د خان د اصلاح لپاره غوره كړه

خوانان بايد د خانونو اصلاح وكړي او په خپل هغه آرزبنت باندي خان پوه كړي، كوم چي قرآن كريم او حديث وركړى دى، كه چيري يو خوان په ننني عصر كي د مادياتو او خواهشاتو په دي دور كي د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) لاره تعقيب كړي او د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) تعليمات خپل كړي، نو دغه خوان به د صدق او امانت سمبول وگرځي. په دار ارقم كي سابقون الاولون كي اكثره خوان صحابه كرام داخل وه، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د دوى د تربيت، د مسؤليتونو او دينداريو اړوند داسي روزنه وكړه، چي دوى د هر ډول ستر مسؤليت اهل او لايق جوړ سول، د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د همدې ځانگړي روزني برکت وو، چي نړى دا معجزه وليدل، د دغه خوانانو يعني خلفاء اربعه او صحابه (رضوان الله عليهم اجمعين) تر ربع سكون پوري خپور سو او په دي لړى كي د يو اهم امر اړوند د هيڅ يو غيري عرب محتاجه نه سوه. د محمديه سيرت او نبوي تعليماتو څخه معلوميري، چي د خوانانو د مسؤليتونو په ضمن كي د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ځانگړي دري (۳) اهداف وه: تعليم او تربيت. دعوت او تبليغ. او مبارزه يعني جهاد.

رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د صحابه كرامو بالخصوص د خوان صحابه كرامو په تربيت او روزنه كي دي امورو ته خاصه پاملرنه كول: تقوا، د مسؤليت احساس، عمل، عدل او انصاف، تواضع او عاجزي، شرم او حياء، عفت او پاك لمني، سترگي د نامحرماتو څخه ساتل، د مشرانو او والدينو عزت او احترام، پر ماشومانو او كشرانو شفقت، نظافت او روغتيا. كه د نن عصر خوان د خان اصلاح غواړي، پورته ځانگړني دي خپلي كړي، نو ان شاء الله دغه خوان به يو متقي، پرهيزگاره، د هيواد او ملت اړين كس، د مور، پلار او قريبانو وياړ، په ظاهري او باطني لحاظ سره د دين او د دين د شعائرو يو محافظ مسلمان وي.

د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) سيرت يوه مهمه موضوع ده، د بشريت او خصوصاً د خوان نسل د اصلاح لپاره د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د سيرت ډير مهم دى، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) درويشت (۲۳) كاله د نبوت او رسالت ژوند كړى دى، متوجه اوسه مور ټول د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) اُمت يو، او غواړو چي د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) پر لار ولاړ سو، بلكي غواړو چي متابعت يې هم وكړو، نو بايد مور په خپل ژوند كي د دغه هدف او مقصد لپاره كوښښ وكړو، يا د محكي د اصلاح لپاره يا پر باطلو او شخصي گټو د حق د كاميابه كولو لپاره، ځكه د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) رسالت د ټول بشر لپاره دى، او د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ژوند يوه انساني تجربه ده، ما او تا ته يې د كاميابى لار را وښوول، تا وليدل چي د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) رسالت ژوند په څومره ضعف او تنهائي سره شروع سو؟ او په څومره كاميابي سره پاى ته ورسيدى، دا ټوله د بشر په كوښښ سره وه او ته هم بشر يې.

خوانه ته به وايي د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) په ژوند کي وحيي وي او زما په ژوند کي وحيي نسته، وحيي يو قانون دی چي نازلیدي او هغه قانون نن ورځ ما او تا ته پروت او موجود دی، چي هغه قرآن مجید دی، د ټولو مسلمانانو حتی د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) قانون قرآن مجید دی. تر څو چي زموږ په ژوند کي مهمي مادي چي د سيرت النبي خلاصه او نتیجه ده نه سي پيدا، موږ په خپل ژوند کي تمدن او نهضت، ترقي او کاميابي نه سو را وستلای. ټول عالم او بشريت چي په هر ځای او هر ديارت سره وي و دي ته اړ او محتاجه دی چي د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) څخه زده کړه او تعليم وکړي، د بشريت او انسانيت قوانين ځيني زده کړي، اداره، پلان جوړول، سياست، حلم، صبر، جنگ، صلحه او د ژوند ټول اخلاق ځيني زده کړي.

ايمان د کاميابي سبب دی: که ايمان نه وای صحابه کرامو ولي خندق کندی؟ که ايمان نه وای ولي يي په خندق کي قرباني ورکولي؟ که ايمان نه وای ولي يي په اُحد کي ځانونه و مرگ ته سپارل؟ که ايمان نه وای ولي يي د حديبيي صلحه قبلول؟ که ايمان نه وای داسي نور ډير کارونه دي چي هغه به نه کيدلای، د اسلامي ملکو افراد يا امت مسلمه بيله يوي ژبي په بل څه نه پوهيري، چي هغه د دين او ايمان ژبه ده، هغه مهم او يوازينی شی چي د اسلامي ملکو د افرادو که نارينه دي، که بنځي، که لويان دي، که کوچنيان په وجدان او ضمير کي بنځ او پروت دی د هغه نوم ايمان دی. موږ داسي يو قوم يو چي الله (جل جلاله) په ايمان سره معززه کړي يو، که موږ نهضت او ترقي بيله اسلامه او ايمانه په بل شي کي وغواړو، الله (جل جلاله) به مو ذليله کړي، دا زما قول نه دی دا د حضرت عمر فاروق (رضي الله عنه) قول دی، که څوک د هغه له نظره څخه مخالف نظر لري هغه سهوه او خطاء دی، دين زموږ د الله (جل جلاله) د طرفه زموږ ساتونکی او زموږ کاميابه کوونکی دی.

پنځه (۵) اساسي اخلاق: د نهضت او ترقي لپاره موږ هم بايد هغه اخلاق په خپلو ځانو او خپل ژوند کي پيدا کړو، هغه اخلاق څه شي وه؟ الف:- صدق: يا ريښتيا ويل، په ټولو کارو کي بايد صادق و اوسو. باء:- امانت: په هر کار کي بايد امانت کاره يو، د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) لقب صادق الامين وو. جيم:- وفاء: د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) سره په ټول ژوند کي وفاء ملگري وه. دال:- اتقان: يعني هر کار په صحي ډول سره کول او پای ته رسول، د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ټول پلان جوړول او عمل، په سل کي سل صحي او پر ځای وو. هاء:- اُميد: دغه خوی هم بايد حتماً په موږ مسلمانانو کي موجود وي، د خپل صحي عمل د نتيجي څخه بايد ناامیده نه سو، تاسي رسول الله (صلى الله عليه وسلم) څنگه او څه ډول د خپلو اصحابو معنويات د اُميد په خوی سره ور لوړول، مسلمانان هيڅ وخت د خپل کار او عمل د نتيجي څخه نه ناامیده کيدل. پسله هغه څخه چي کفارو و حضرت حُبيب (رضي الله عنه) ته په اور او سرو سوو ډبرو آزارونه ورکړه، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) څه ورته وويل؟ ټول د کاميابي اُميدونه او زيري وه، د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) په ټول ژوند کي نااميدي نه وه. اوس هم په ځوانانو کي هغه څوک و رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ته حبيب دی، چي ناامیده کيري نه، نور خلک هم نه ناامیده کوي.

صبر او قرباني: د ترقي لپاره به دي قرباني د ويني او روح تر حده پوري وي، حضرت حمزه (رضي الله عنه) دي په ياد دي؟ د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د مبارک مخ څخه دي د وينو بهيدل په ياد دي؟ ترقي او نهضت بيله وينو نسته، هر هغه څوک چې د روح او وينو و قرباني ته آمادگي نه لري، هغه دي په کور کي کښيني د ترقي او کاميابي نوم دي نه يادوي.

خپل منځي اتحاد: د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) سياست د خلکو جمعه کول، يو ځای کول او متفق کول وه، نه د خلکو پاشل او متفرق کيدل، مگر بدبختانه مور اوس خلک د ژبي او منطقي پر اساس يي سره جلا کوو، نو ځکه اسلامي اُمت مو ټوک ټوک او پاشلی دی، مگر د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) منهج او طريقه تجميع وه نه تفريق، يو ځای کول وه نه پاشل، نو هر څومره چې مو په وسه پوره وي خلک سره متفق کوي، تاسي په ټول سيرت کي وگورئ، چې رسول الله (صلى الله عليه وسلم) خلک څنگه سره متفق کول، حبشي او رومي، عربي او فارسي ټولو د يوه هدف لپاره ژوند کوي.

فن او ثقافت: که تاسو د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) پر سيرت يو دقيق نظر واچوي، و به ويني چې ټول عالم و دغه مبارک سيرت ته اړ او محتاجه دي، د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د سيرت څخه زده کړه د هري زمانې او هر ځای ضرورت دی، دغه سيرت يوازي په هغه وخت او زمان پوري تعلق نه درلودی، بلکي د هر وخت او هر ځای د واقعاتو او حادثاتو لپاره درس ځيني اخستل کيدلای سي، نو فن او ثقافت هغه شئ دی چې رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د خپلو اصحابو د معنوياتو د لوړولو لپاره استعمالاوه، ستاسي په ياد دي کوم وخت چې رسول الله (صلى الله عليه وسلم) مديني منوري ته داخلیدی، انجونو او کوچنيانو تراني ويلې، د مسجد قُباء او مسجد نبوي د جوړولو په وخت کي شعرونه ويل کيدل، د خندق د کندلو په وخت کي اصحاب کرامو اشعار ويل، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) خطيب او شاعر درلودی، نو د نهضت او ترقي لپاره فن او ثقافت مهم دي.

فعال او مناسب پلان: د يوه شي يا يوه کار لپاره صحي نقشه جوړول او بيا د هغې نقشي جدي عملي کول، نو که ته اوس د دوهم وار لپاره سير النبي (صلى الله عليه وسلم) ووايي يا واورې ته به وويني چې هلته څنگه پلان او نقشه جوړيدل، هغه پلان او نقشه بيا څنگه په جدي ډول سره عملي کيدل، نو پلان د نهضت او ترقي مقصد ته د رسيدلو لپاره د مهمو شرطو څخه دي، بيله پلان هيڅکله نهضت، ترقي او کاميابي په وجود نه سي را تلای، زمور او ستاسي څخه هر يو په خپل ژوند او د خپل مسؤليت په اندازه بايد خامخا پلان او نقشه ولرو او دا مو بايد عقیده وي چې زه د دغه پلان د عملي کولو مسؤله يم، يو مسلمان د اسلامي رسالت مسؤله دی، نو هر سړی بايد د کار په شروع کي يوه صحي نقشه او پلان ولري، ځکه بيله پلان نهضت او ترقي په وجود نه سي را تلای او بيا د هغه پلان لپاره صحي او جدي کار او عمل وکړي، يوازي د خولي په خبرو يي هم سر نه سره ورځي.

د مخالفينو سره چلند: د مخالفينو سره په ښه نيت او پراخه زړه ژوند کول دي، ستاسي په ياد دي؟ چي رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د مديني منوري و مختلفو طوائفو ته چي د مختلفو ديانتو تابع وه، يو قانون جوړ کړی. رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د محکي و پاچهانو ته ليکونه ليرل. رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د حديبيي صلحه يي وليکل. دا ټوله د مخالفينو سره ژوند کول وه، مگر دا دا معنا نه لري چي زه به تر خپل حق تيريرم، هو! د مخالفينو سره ژوند کوم، خو خپل حق هم حتماً غواړم او په خپل دين سره قوي او محترم يم، اي هغو مسلمانانو چي په غرب کي اوسيری هلته و اوسيری، مگر دا هم په ياد ولری چي په خپل دين سره ونه شرميری، پام کوئ هغه عزت چي تاسي يي په خپل دين سره لری د لاسه ورنه کړی، په خپل دين معززه اوسئ، په خپل دين سره فخر کوئ او خپل لاسونه په خپل حق پوري ټينگ ونيسئ، تا وليدل چي رسول الله (صلى الله عليه وسلم) که په زور وو، که په رضاء خپل حق خامخا اخستی، و قريشو ته يي ويل: ما او خلک سره پريردی، د دعوت د کاره څخه يي په هيڅ طريقه سره لاس نه اخستی.

د حالاتو سره سم وعظ او نصيحت: د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ديني خطاب! رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د هر وخت سره مناسبې ديني بيانيې دايرولي، کوم وخت چي د مسلمانانو په منځ کي ورورگلوې او محبت ته ضرورت وو، هلته د أخوة آياتونه او احاديث نازلیدل، نو زموږ په ټولنه کي بايد ديني خطاب د هغو حالاتو سره موافق او مناسب وي چي موږ ژوند په کښي کوو، نو نهضت او ترقي بيله دې څخه نسته چي ديني خطاب به مو د وخت د حالاتو سره موافق وي او د ژوند و نوي مرحلې ته به مو ور داخلوي.

د ملت او رعيت رايه او نظر اوریدل: د ملت او رعيت د رأيي او نظر احترام، د خلگو د رأيي قبول، خلک په آزاده سره خبرو ته پريښوول، دا هغه طريقه ده چي رسول الله (صلى الله عليه وسلم) په خپل ژوند کي عملي کول، تاسي ونه ليدل؟ د خندق په غزاء کي يي د سلمان فارسي (رضي الله عنه) په رايه سره په جنگ کي يوه نوي طريقه اختيار کړه، که څه هم سلمان فارسي (رضي الله عنه) يو آزاد سوی مری بلل کیدی، نو د ملت او خلگو د فکر او نظر احترام کول، او د هغو خبرو ته غور نيول په خلگو کي نژدې والی راولي، تر څو چي د خلگو د رأيي احترام ونه سي، نو نهضت او ترقي په وجود نه سي راتلاي، د نهضت او ترقي فکر کول بي معنا دی په داسي حال کي.

صلحه: اصل په اسلام کي صلحه ده، نه جنگ، جنگ هغه وخت منځته راتلاي سي، چي مسلمانان ور ته مجبوره سي، مثلاً: غدر او خيانت ور سره وسي، يا د رسالت د رسولو څخه چي دعوت، امر بالمعروف او نهی عن المنکر دی منع کړل سي، ستاسي د بدر، اُحد، خندق، غزاوي په ياد دي؟ د ټولو سبب دا وو، چي قريشو مسلمانان و تبليغ او دعوت ته نه پريښوول، خو چي بيا قريشو په حديبيه کي صلحه و غوښتل صلحه ور سره وسوه، د خيبر جنگ هم د

صلحي لپاره وو، نو اصل په اسلام کي صلحه او امان دی، نه د وینو د تویولو شوق، که د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د وینو بهولو اراده وای، د مکي مکرمي په فتحه کي به یې د وینو ویالی بهولي وای، او دا کار یې ونه کړی، ځکه صلحه او امان یې غوښتل.

تدریب او تعلیم: چي مور یې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د سیرت څخه را ایستلای سو، ستاسي په یاد دي چي رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د أرقم بن ابي الأرقم (رضي الله عنه) په کور کي خپلو اصحابو کرامو ته فکري، روحاني، اخلاقي، سياسي، ایماني، تدریب او تعلیم ورکوی؟ او د هغه ځایه څخه دغه عالي او ممتاز نسل راووتی چي دنیا یې په نور ډکه کړه، که نن ورځ مور خپلو ځوانانو ته فکري، سياسي، روحي، ایماني، اخلاقي، تعلیم ورنه کړو، نو د نُهضت او ترقی امید هیڅکله مه کوی. اې ځوانانو! که څوک تاسي ته ایماني او اخلاقي تعلیم نه درکوي تاسي په خپله باید په تعلیم پسي سئ، ځکه تعلیم د ترقی لار ده، لهو او لعب، عبث ژوند، د وخت ضائع کول او بي ځایه خواهشات پریږدی.

د سیرت النبي (صلی الله علیه وسلم) تر مطالعه کولو وروسته د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سره ډیر زیات او شدید محبت، داسي محبت چي ستا زړه او وجود ټول په ډک وي، داسي محبت چي ستا د وینو په رگو کي بهیږي، مور مسلمانان باید خامخا رسول الله (صلی الله علیه وسلم) خوښ ولرو، ځوانه د دغه محبت لپاره ستا مرسته کوونکی په دقت سره د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د سیرت مطالعه کول دي، ځوانه ته باید په دې فکر کي سي چي زه باید په مځکه کي اصلاحات راولم، ځکه ته د رسالت خاوند یې، ته د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) اُمتي یې او دغه رسالت ستا پر غاړه امانت دی، وگوره په هر شي کي چي ته مهارت لري په هغه شي کي د مځکي او انسانانو په اصلاح پسي سه، د مسلمانانو څخه هر یو باید په خپل قدرت او خپل مهارت کي جدي عمل وکړي، هو د دینه څخه باید دومره زده کړه وسي چي خپل دین وپیژني او خپل اعمال د شریعت سره موافق اجراء کړي، حق او باطل سره وپیژني.

مگر تعلیم، صحت، زراعت، تخنیک او داسي نور... علوم هم باید ولري، چي اسلامي اُمت پر خپلو پښو و دروي او د مځکي په اصلاح کولو سره د خپل رب عزوجل عبادت وکړي، ځوانه که ته د رسالت د رسولو په نیت سره ژوند وکړي، ان شاءالله په جنت کي به د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ملگری یې، هو! هغه څوک چي د رسالت د رسولو لپاره ژوند کوي یقیناً به هغه کسان په جنت کي د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ملگری وي، دا معلومه ده چي ټول اُمت لمنځونه کوي، روژي نیسي، حج کوي، د قرآن مجید تلاوت کوي، ژړلي یې دي او دعاوي یې کړي دي، مگر په جنت الفردوس کي به څوک د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ملگری وي؟ هغه څوک چي د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سره ډیر محبت لري او هغه څوک چي د رسالت په رسولو کي ډیر زیار او زحمت باسي، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) تر رحلت وروسته د رسالت رسول او تبلیغول، امر بالمعروف او نهی عن المنکر، د رسول الله

(صلی الله علیه وسلم) د اُمت پر غاړه امانت دی، خُوانه ته باید رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په داسې اندازه سره خوښ ولري چې په هر قیمت او هره ممکنه وسیله سره چې وي د اسلامي اُمت د اصلاح لپاره حرکت در په کښي موجود کړي، خُان د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) اُمتي و بوله او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) پر لار رهي سه. مگر متأسفانه څنگه چې مورن مسلمانان د اسلام په اساساتو او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په لارښوونو پوره نه يو خبر، نو د پرديو د قانون صفت کوو او ښه يې وايو، حال دا چې د هغو د قانون د صفت وړ مادي، هغه مادي چې د انسانيت او بشريت په نفعه دي او ته يې خوښي لري، هغه د مسلمانانو د دين او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د لارښوونو څخه اخستل سوي دي.

خوانه کبیره او صغیره گناهونه وپیژنه او خان ځیني وساته

د کبیره او صغیره گناه تعریف او تشریح: د علماؤو د یوې ټولې قول دا دی: هر ه گناه کبیره ده، هیڅ صغیره گناه وجود نه لري، ځکه چې په هر ه گناه کي د الله سبحانه وتعالی او د الله سبحانه وتعالی د رسول (صلی الله علیه وسلم) د ارشاد مخالفت دی. د الله سبحانه وتعالی او د الله سبحانه وتعالی د رسول (صلی الله علیه وسلم) مخالفت چې څومره لږ وي، بیا هم غټه گناه ده، ددې امله صغیره گناه نه سي ورته ویل کیدلای. بیا چې د صغیره او کبیره گناهونو کوم تقسیم مشهور دی هغه فقط اضافي او نسبي دي، یعنی ځیني گناوي د نورو گناهونو په مقابل کي صغیره دي. د شیخ ابو اسحاق اسفرائني، قاضي ابوبکر باقلاني، امام الحرمین تقي الدین سبکي او د عامه اشاعره علماؤو (رحمة الله عليهم) همدا قول دی.

د جمهورو علماؤو مذهب: گناهونه ځیني کبیره او ځیني صغیره دي ځکه چې پر دې خبره د ټولو اتفاق دی، ځیني گناوي داسي دي چې د هغه کونکي فاسق او مردود الشادة گنل کيږي، او بعضي بیا داسي دي چې د هغه کونکي ته فاسق نه ویل کيږي او د هغه شهادت نه رديږي. لومړی قسم گناه ته په اصطلاح کي کبیره گناه او دوهم قسم ته یې صغیره گناه ویل کيږي.

امام غزالي (رحمة الله علیه) فرمایي: کومه گناه چې انسان په بي باکي سره کوي، هغه کبیره گناه ده که څه هم صغیره وي، او کومه گناه چې ناڅاپه وسي او په زړه کي د الله سبحانه وتعالی څخه بیره، پښیماني او تاسف ورسره وي، هغه صغیره ده که څه هم غټه گناه وي. والله اعلم

د کبیره او صغیره گناه په تعریف کي د علماؤو اقوال مختلف دي: علامه ابن نجيم (رحمة الله علیه) په خپله رساله کي تقریباً څلویښت (۴۰) قولونه نقل کړي دي. همداسي علامه ابن حجر هیثمي (رحمة الله علیه) هم ډیر بیلا بیل قولونه را نقل کړي دي، مگر په ټولو کي ډیر جامع قول د اصحابو، تابعینو او علماء کرامو څخه نقل سوی دی. هغه دا دی: پر کومه گناه باندي چې په قرآن کریم یا حدیث کي د اور او دورخ سزا راغلي وي هغه کبیره گناه ده، او پر کومه گناه باندي چې د اور او دورخ سزا په بنکاره سره نه وي راغلي هغه صغیره گناه ده.

پر صغیره گناه باندي همیشه توب یا تکرارن کول امام رافعي (رحمة الله علیه) فرمایي: کومي گناه ته چې صغیره گناه ویل کيږي، دا تر هغه وخته صغیره گناه ده، تر څو چې دوام او همیشه توب پر ونه سي، کله کله وسي څوک چې پر صغیره گناه باندي دوام وکړي، هغه د کبیره گناه کونکي سو، همداسي که څوک په ډیرو صغیره گناهونو کي بوخت سي، تر داسي حالته پوري چې د هغه پر اطاعتو باندي غالب سي هغه هم فاسق او مردود الشادة دی. کتاب زواجر

لوی گناهونه یعنی کبیره گناهونه:- ۱: د الله (جل جلاله) سره شریک نیول. ۲: بی گناه قتل کول. ۳ جادوگری کول. ۴: لمونځ نه کول. ۵: زکات نه ورکول. ۶: بيله عذره روژه نه نیول. ۷: د وس سره سم حج نه کول. ۸: د مور او پلار امر نه منل. ۹: د خپلوانو سره ناوره چلند کول. ۱۰: د بنځي سره بدکاري (زنا) کول. ۱۱: لواطت کول. ۱۲: سود خوړل او کاروبار یې کول. ۱۳: په ظلم د یتیم مال خوړل. ۱۴: په الله (جل جلاله) او رسول الله (صلی الله علیه وسلم) پوري درواغ تړل. ۱۵: د جهاد د میدان څخه تښتیدل. ۱۶: پر اولس د چارواکو ظلم. ۱۷: تکبر کول. ۱۸: د درواغو شاهدي ورکول. ۱۹: شراب څښل او نشيي مواد څکول. ۲۰: ځمار کول. ۲۱: پر پاک لمنو بنځو د زنا تهمت لگول. ۲۲: د غنیمت په مال کي خیانت کول. ۲۳: غلا کول. ۲۴: لار وهل. ۲۵: په درواغو قسم اخیستل. ۲۶: ظلم کول. ۲۷: ناجایزه محصول اخیستل. ۲۸: حرام خوړل. ۲۹: ځان وژنه. ۳۰: درواغ ویل. ۳۱: غلطي فیصلي کول. ۳۲: رشوت اخیستل. ۳۳: د یو بل سره د بنځي او نارینه ورته والی (مشابعت). ۳۴: د میرمني په زنا کولو نه خپه کیدل. ۳۵: پر کمزور زیاتي کول. ۳۶: د بولو د څاڅکو څخه ځان نه ساتل. ۳۷: ریاء کاري کول. ۳۸: د دنیا لپاره دیني علم زده کول او پتول. ۳۹: په امانت کي خیانت کول. ۴۰: احسان اچول. ۴۱: تقدیر درواغ گڼل. ۴۲: د نورو عیبونه پلټل. ۴۳: شیطانت یا چغلي کول. ۴۴: لعنت ویل. ۴۵: وعده خلافي کول. ۴۶: د کاهن او نجومگر تصدیق کول. ۴۷: د میره یعنی خاوند امر نه منل. ۴۸: پر مري باندي بي اندازې ډیر فریاد او چغی کول. ۴۹: بغاوت او سرکښي کول.

کوچني گناهونه یعنی صغیره گناهونونه:- ۱: نامحرمه بنځي ته قصدًا کتل. ۲: د پردی بنځي سره په یوازي ځای کي کښینستل یا لاس ور وړل. ۳: پر انسان یا څاروي باندي لعنت ویل. ۴: هغه درواغ چي په هغه کي چا ته کوم تاوان ونه رسیږي. ۵: د یو مسلمان بد ویل، که څه هم په اشاره او کنایه سره وي او خبره هم رښتیني وي. ۶: بام او لور ځای ته ختل، چي د خلگو کورونه ځیني ښکاره سي. ۷: د یو مسلمان سره پرته له کومه عذره تر درو (۳) ورځو ډیر اړیکي ختمول. ۸: پرته له علم او تحقیق د یو چا له طرفه جنگ کول، د علم او تحقیق څخه وروسته د حق خلاف جنگ کول. ۹: په لمانځه کي په اختیار سره خندل یا د یو غم له کبله ژړل. ۱۰: د نارینه لپاره د بنځي جامي اغوستل. ۱۱: په تکبر او غرور سره تگ کول. ۱۲: د فاسق سره ناسته او ولاړه کول. ۱۳: په مکروه وختونو یعنی لمر خاته، لمر لویده او زوال کي لمونځ کول. ۱۴: په منع سویو ورځو کي یعنی اخترونو او د تشریق په ورځو کي روژه نیول. ۱۵: مسجد ته ناپاکي وړل. ۱۶: مسجد ته لیونی یا دومره کوچني ماشومان وروستل چي د مسجد د ککرتوب خطر ځیني وي. ۱۷: د قضاء حاجت پر مهال قبلې ته مخ یا شا گرځول. ۱۸: په حمام کي بالکل ځان لوڅول که څه هم د خلگو په مخ کي نه وي. ۱۹: په داسي ډول روژې نیول چي په منځ کي یې هیڅ روژه مات ونه کړي. ۲۰: د کومي بنځي سره چي یې ښه کړی وي د ښه کړي د ادا کولو څخه مخکي جماع ورسره

کول. ۲۱: د بنځي لپاره پرته له محرمة سفر کول، د ضرورت حالت ځيني مستثنی دی.
 ۲۲: د خوراک او ځيناک اړين شيان د گرانۍ لپاره جمع کول. ۲۳: کله چي د دوو کسانو تر منځ معامله کيږي، د هغه تر جواب مخکي د هغه په خريدارۍ يا پيغام کي خنډ اچول.
 ۲۴: د صحرا خلگ چي کوم مال ښار ته د خرڅولو لپاره راوړي، هغه په کمیشن او دلالي سره خرڅول. ۲۵: ښار ته د راتلونکي مال بازار ته د رسيدلو مخکي د ښار څخه دباندې رانيول. ۲۶: د جمعي د آذان وروسته شی خرڅول او رانيول. ۲۷: د سودا عيب د خرڅولو په وخت کي پټول. ۲۸: سپی ساتل، د مجبوری حالت مستثنی دی، لکه: د کور د ساتني يا ښکار لپاره. ۲۸: د شطرنج لوبه کول. ۲۹: د بنځي يا مينځي سره په داسي حالت کي جماع کول منع دي، چي يو بالغ هلک يا ښځه ورسره بيده وي، کوچنی ماشوم باک نه لري.
 ۳۰: بيله ضرورته په ولاړي بولي کول. ۳۱: په غسل خانه يا په وياله کي د اوبو څښلو پر ځای بولي کول. ۳۲: په لمانځه کي سدل کول يعني جامي پر اوږه يا سر ځړول. ۳۳: د جنابت په حالت کي آذان کول. ۳۴: په لمانځه کي پر تشي لاس ايښوول. ۳۵: په لمانځه کي غټ پټو داسي پر ځان اچول چي لاسونه ځيني ايسنل مشکل وي.

۳۶: په لمانځه کي په جامو يا بدن لوبي کول يعني پرته له ضرورته يو اندام ته حرکت ورکول يا جامي سره اړول. ۳۷: د لمونځ کوونکي په مخ کي د هغه و خواته کښينستل يا دريدل. ۳۸: په لمانځه کي راسته او چپه طرف يا آسمان ته کتل. ۳۹: په مسجد کي د دنيا خبري کول. ۴۰: په مسجد کي داسي کار کول، کوم چي د عبادت وړ نه وي. ۴۱: د روژي په حالت کي د خپلي بنځي سره ساتيږول. ۴۲: په روژه کي د خپلي بنځي څخه مچه اخيستل کله چي تر حد د زياتيدو انديښنه وي. ۴۳: د بي کاره مال څخه زکات ورکول. ۴۴: څاروی يا حيوان د څټ له خوا حلالول. ۴۵: د حلال او ذبح سوي څاروي مخصوص اعضاء خورل. ۴۶: د حکومت له طرفه پرته له ضرورته د شيانو نرخ ټاکل. ۴۷: د عاقلې بالغې انجلۍ نکاح د ولي د اجازي پرته تړل. ۴۸: نکاح الشغار يعني يوه ښځه د بلي بنځي په مهر کي ورکول. زموږ په اصطلاح کي موځی ورته وايي. ۴۹: بنځي ته په يوه وخت کي تر يوه ډير طلاقونه ورکول. ۵۰: بنځي ته پرته د ضرورته بائن طلاق ورکول، ځکه چي په رجعي طلاق سره هم جلاوالی کيدلی سي.

۵۱: د حيض په حالت کي طلاق ورکول. ۵۲: په کوم طهر کي يې چي جماع کړي وي، په هغه کي طلاق ورکول. ۵۳: طلاقه سوي بنځي ته د جماع په ذريعه رجوع کول، ځکه لومړی رجوع په خبرو سره په کار ده. ۵۴: بنځي ته د تکليف رسولو او عدي اوږدولو لپاره رجوع کول. ۵۵: بنځي ته د تکليف رسولو لپاره ايلاء کول، ايلاء يعني د جماع کولو څخه قسم اخيستل. ۵۶: په اولادونو کي د شيانو په ورکولو کي برابرې نه کول. ۵۷: د قرآن کریم تلاوت کوونکی د خپل پلار يا استاد څخه ماسيوا د تعظيم لپاره يو چا ته دريدل. ۵۸: فقط د لاس په اشاري سره سلام کول. ۵۹: د کوم چا چي حرام ډير وي، حلال يې لږ وي، د هغه ډالی يا دعوت پرته له عذره بيله تحقيقه قبلول. ۶۰: په زوره د قبضه سوي مخکي د گټي څخه خوراک کول. ۶۱: په زوره د قبضه سوي مخکي ته ننوتل که څه هم د لمانځه لپاره وي.

۶۲: د بل چا په مټکه کې د هغه د اجازې پرته تگ کول. ۶۳: د حیوان مټله کول یعنې په ژوندونې یې پزه، غوړونه او نور څه پرې کول. ۶۴: یو حربې کافر یا مرتد تر درو (۳) ورځو پورې د توبې کولو او دعوت ورکولو څخه مخکې وژل. ۶۵: مرتده بنځه وژل. ۶۶: د لمانځه لپاره د یو خاص سورت ټاکل. ۶۷: په لمانځه کې چې کوم د تلاوت سجده واجبه وي هغه ځنډول یا پرېښوول. ۶۸: د عالم، بزرگ، مور، پلار او مشرانو څخه پرته د یو چا لاس مچول. ۶۹: پرته له ضرورته دوه (۲) نفره په یوه قبر کې ښخول. ۷۰: بېله ضرورته د جنازې لمونځ دننه په مسجد کې کول. ۷۱: د تصویر په وړاندې یا که تصویر راسته او چپه طرفته وي لمونځ کول یا سجده ورباندې کول. ۷۲: د سرو او سپینو زرو لوښې استعمال. ۷۳: پرته له ضرورته کافر ته په سلام سره پیل کول که هغه سلام ادا کړ، نو په جواب کې وعلیک یا هداک الله ویل په کار دي. ۷۴: د آذان تر اوريدلو وروسته په کور کې کښینستل او د اقامت انتظار کول. ۷۶: د خلکو لاره بندول، په ولاړې سره یا په لاره کې کښینستل. ۷۷: د خپل زړه د ساتیري لپاره غزلي ویل یعنې د ځان سره زمزمه کول. ۷۸: بې غیرتي کول، یعنې د خپلو دوستانو او خپلوانو د قدرت سره سره د ظلمه څخه نه ژغورل. ۷۹: عبادت تر شروع کولو وروسته باطلول.

دا هغه صغیره گناوي دي چې علامه ابن نجیم (رحمة الله علیه) ذکر کړي دي، مگر علامه ابن حجر (رحمة الله علیه) بیا په ډیر شمیر سره ذکر کړي دي، بیا چې کومې گناوي ابن نجیم (رحمة الله علیه) په صغائرو کې راوړي هغه گناوي ابن حجر (رحمة الله علیه) په زواجر کې په کبانرو کې راوړي دي، دا ځکه چې ځینې علماء بیخي گناهونه کبیره او صغیره ته نه تقسیموي، ځکه دوی وايي: ټول گناهونه کبیره دي، د الله (جل جلاله) د نافرمانې له حیثیته هره گناه سخته او غټ مصیبت دی. کوم چې صغیره او کبیره گناوي بلل سوي دي دا یو نسبتي او اضافي فرق دی، یعنې ځینې گناوي د نورو گناوو په نسبت صغیره وي.

خوانه تقوا اختيار كړه تر څو ژوند دي د نيکمرغيو څخه پک سي

د امام صادق (رحمة الله عليه) څخه روايت سوي دی: تقوا درې (۳) درجې لري: ۱: تقوا بالله، د خلافو پرېښوول، چي د شبهاتو د پرېښوولو څخه لوړه ده او دا خاص الخاص تقوا ده. ۲: د الله سبحانه وتعالی تقوا ده، د شبهاتو پرېښوول چي د حرامو د پرېښوولو څخه لوړه ده، او دا خاصه تقوا ده. ۳: د عذاب د بيري څخه تقوا ده، د حرامو پرېښوول دي او دا د عامو تقوا ده. تقوا په يو ښار کي د بهيدلو اوبو په څير ده او دا درې (۳) درجې د هغو ونو په څير دي، چي د ويالي پر غاړه راشني کيږي. هر ونه د خپلي ريښې او اصل له مخي د ويالي څخه ځانگړې اندازه اوبه ځان ته جذبوي. ځکه نو تقوا د اطاعتو لپاره داسي ده، لکه اوبه چي ونو ته وي، د ونو او ميوو طبيعت د رنگ او خوند له اړخ د ايمان د اندازو سره ورته دی.

يو ډول دنننی ساتونکی د تقوا لنډه معنا ده. که يو انسان ددې دننني ساتونکي درلودونکی نه وي، يو دباندینی ساتونکی به ورته گټور نه وي. ټولي موعظي، يادوني، امر او نهې هغه وخت گټور کيږي، چي انسان دننه امر کوونکی يا نهې کوونکی ولري، د تقوا اغيزې ډيري او درجې يې بيلا بيلي دي، د تقوا مراتب پر الهي احکامو د عملي کولو څخه شروع کيږي، او تر وروستي پړاوه پوري، چي په حقيقت کي الهي قرب دی، د الهي تقوا د حق پوره کول، د تقوا وروستی مرتبه ده او تر خپل وس پوري تقوا خپلول لومړی مرتبه ده، او د دواړو تر منځ ډيري مرتبې او منزلونه دي.

په شريعت کي د تقوا اهميت: د الله سبحانه وتعالی په وړاندي د انسان عزتمنيدل د تقوا په مرتبې پوري يې اړه لري. په اسلامي شريعت کي د نارينه او ښځي، کوچني او غټ، ناروغ او روغ تر منځ په حقوقو يا مکلفيتونو کي چي کوم توپير سته، د الله سبحانه وتعالی په وړاندي په عزتمنيدو او ارزښتمنيدو کي د تبعيض په معنا نه دی. کوم کړه وړه چي د ښځي څخه يې غوښتي دي، د ښځي د تقرب او ورنژديوالي لامل دی، او کومي کړني چي يې د نارينه څخه غوښتي دي، د نارينه د ورنژديوالي لامل دی. څوک چي ډيره تقوا لري، الله سبحانه وتعالی ته ښه او گران دی او څوک چي ښه بې تقوا وي، ښه خوار دی. د الله سبحانه وتعالی په وړاندي انسان، د تقوا په تله تلل کيږي، نه په انساني جوړ کړل سوي کچه.

د انسان په ژوند کي د تقوا ونډه: تقوا، انسان ته بصيرت يعني ليدنه، مړانه او هميشنی حقپالي ورکوي. متقي انسان هغه دی چي هم د مصايبو او کړاوونو په وړاندي ثابت او زغم ناک وي، او هم د شکونو او شبهاتو په وړاندي زغم ناک وي، ځان د ژوند په ستونزو کي نه بايلي او په پوره مړانه ورسره مخامخ کيږي. د باطلو د تپو تيارو د وسوسو په وړاندي يې يوه رڼا، لاري ورته سموي. دا دنياوي ليدنه يې په آخرت کي هم ورسره مل وي.

د تقوا معنا او حقيقت: ديني تقوا يعني د گناهونو څخه ځان ساتل، دين چي ژوند ته كوم قانون ټاکلی دی، هماغه په پام کي نيول، د قانون د پولو څخه اوښتل، او د ښکاره بديو څخه ځان ساتل همدې ته تقوا ويل کيږي. تر ايمان مخکي او وروسته تقوا تر منځ توپير: تقوا دوه (۲) پړاوونه لري: ۱: تر ديني ايمان مخکي تقوا او وروسته تقوا. ۲: تر ايمان مخکي تقوا، د ضمير پاکي او صفايي ده، داسي چي انسان د حق پيغام منلو ته چمتو کوي او تر ايمان راروسته تقوا، پر الهي شرايعو د عمل بيره او محصول دی. د الله سبحانه و تعالی او رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د خبرو اغيزمنيدو ته، لوموړی بايد حق پيژندونکی او حق منوونکی زړه ولرو.

حضرت علي (کرم الله وجهه) وايي: د الله سبحانه و تعالی تقوا، د الله سبحانه و تعالی دوستان تر خپل ملاتړ لاندي راولي، د الهي چاپيريال پر پولو د تيري څخه يي ساتي او د الله سبحانه و تعالی بيره يي د زړونو مل کړي، تر دې پوري چي د شپې يي وپس ساتي او د ورځي تېري وي، لکه د روژې تنده. تقوا په نړۍ کي انسان ته د يو کلا او د يو ډال په شان ده او په آخرت کي به يي د جنت لار وي. حضرت علي (کرم الله وجهه) دواړو ته اشاره کړي، وايي: تقوا وساتئ او هم ځان په وساتئ. حضرت علي (کرم الله وجهه) وايي: تاسي ته د الهي تقوا سپارښتنه کوم، تقوا مو پر اوږو الهي حق دی او د هغه حق د ثبوت لامل دی، چي تاسي يي پر الله سبحانه و تعالی لری، تقوا ته په رسيدو کي د الله سبحانه و تعالی څخه مرسته وغواړئ او په تقوا سره الله سبحانه و تعالی ته نژدې سئ. په هر حال هغو خطرونو ته بايد پاملرنه وکړو، چي د تقوا بنسټونه څپڅپانده کوي، په ديني لارښوونو کي هم غورو، چي تقوا د ډيرو گناهونو ضامنه پيژندل سوې ده، مگر د ځينو نورو گناهونو په وړاندي خورا پياوړی اغيز او جاذبه لري.

تقوا او روغتيا: حضرت علي (کرم الله وجهه) وايي: تقوا مو د بدن د ناروغيو شفاء ده. البته تقوا څه درمل نه دی، مگر که تقوا نه وي، نو انسان نه سي کولای ان د خپل بدن روغتيا هم وساتي. منقي انسان چي پر خپل حق، پولو قانع او خوښ دی، نو ډاډمنه اروا، آرام ماغزه او روغ زړه لري، د بدن روغتيا، د اروا روغتيا او د ټولني روغتيا ټول په تقوا پوري اړه لري.

د تقوا آرزښت او اغيز: سره له دې چي تقوا د بشر په اخروي ژوند کي څرگندي اغيزي لري، او د ابدي پریشانی څخه د ژغورني څخه يوازنی لار ده، د انسان په دنياوي ژوند کي هم آرزښت او خورا ډيري اغيزي لري. حضرت علي (کرم الله وجهه) د بشر ټول دردونه يو ځای ته راټولوي او ټولو ته تقوا گټوره گڼي. الله سبحانه و تعالی د انسانيت د اصلاح او کاميابی لپاره په پرهيزگاری او تقوا امر کړی دی او د هغه څه يي منعه فرمايلي ده چي د دنيا او آخرت د هلاکت سبب گرځي، نو هوښيار او عاقل انسان د تل لپاره د تقوا په لټه کي وي، د الله سبحانه و تعالی د اوامرو اطاعت کوي او د منهياتو څخه يي اجتناب کوي، اوس نو تقوا څه ته وايي، کومي نښانې او څه فائدي لري؟

تقوا په لغت كې بېري، وقايې او ځان ساتنې ته وايي، په اصطلاح كې د الله سبحانه و تعالى د ټولو احكامو عملي كولو او د ټولو منهياتو څخه يې ځان ساتلو ته تقوا ويل كېږي. تقوا د خوف الهي څخه عبارت ده، خوف او بېره د زړه عبادت دی، له همدې وجهې د تقوا محل زړه دی.

د حضرت ابو هريره (رضي الله عنه) څخه د تقوا په هكله پوښتنه وسو؟ حضرت ابو هريره (رضي الله عنه) د هغه كس څخه پوښتنه وكړه: آيا ته پر داسې لاره تير سوې يې، چې هلته ازغي وي؟ هغه كس جواب وركړ: هو! زه پر داسې لار تير سوې يم. حضرت ابو هريره (رضي الله عنه) بيا ځيني وپوښتل: تا په هغو ازغيو څه وكړل؟ هغه كس جواب وركړ: هغه مي د لاري يوي خوا ته كړل، تر څو يې ضرر نورو ته ونه رسيري. حضرت ابو هريره (رضي الله عنه) جواب وركړ: همدې ته تقوا ويل كېږي.

د تقوا اړوند ځيني نبي چي متقي انسان باندي پېژندل كېږي:- ۱: د الله سبحانه و تعالى د شعائرو تعظيم كول. ۲: د الله سبحانه و تعالى په لاره كې خپل مال مصرفول. ۳: د الله سبحانه و تعالى ذكر هميشه كول. ۴: منكرات پرېښوول او ليريوالي ځيني اختيارول. ۵: عاجزي كول او د الله سبحانه و تعالى په مخلوقاتو كې د تفكر له امله يوازيوالي خوښول. ۶: د بي لاري څخه ځان ساتل. ۷: د الله سبحانه و تعالى حدود او عدل قائمول او د ظلم څخه ځان ژغورل. ۸: په نيكو امر كول او د بديو ځان ساتل. ۹: په غيب پر الله سبحانه و تعالى باندي ايمان راوړل. ۱۰: لمونځ قائمول. ۱۱: د اخرت پر ورځ ايمان او يقين ساتلو ته تقوا ويل كېږي.

۱: تقوا د الله سبحانه و تعالى د رضامندۍ سبب گرځي. ۲: متقي انسان به د شيطان د وسوسو څخه په امان وي. ۳: د متقي انسان ټول كارونه الله سبحانه و تعالى آسانه كوي. ۴: تقوا كولاى سي د انسان سره د حق او باطل په جلاوالي كې مرسته وكړي. ۵: په تقوا سره جلب د بركاتو كېږي. ۶: تقوا انسان د ولايت مقام ته نږدې كوي. ۷: متقي انسان ته كافران ضرر نه سي رسولاى او د هغوى د مكر څخه به په امان وي. ۸: د سختۍ په وخت كې به الله سبحانه و تعالى د تقوا كوونكي انسان سره مرسته كوي. ۹: متقي انسان به د الله سبحانه و تعالى په نزد ډير عزتمند وي. ۱۰: متقي انسان به د قيامت په ورځ د الله سبحانه و تعالى د عذابه په امان وي. ۱۱: د متقي انسان دعاء الله سبحانه و تعالى نه ردوي او تقوا د گناهونو لپاره كفاره هم گرځي، چي دا ټولي فايدي د انسانانو لپاره خورا ستر اهميت لري.

خوانه د دعوت او تبليغ آرزښت دي پيژندلی دی؟

دعوت الی الله ډیره ستره او مهمه دنده ده، همدغه دعوت دی چې د خلکو د لارښوونې او سعادت لامل گرځي، ددې اهمیت او سترتوب له دې څخه څرگندېږي، چې دا د ټولو پیغمبرانو (علیهم السلام)، په هغو کې د خاتم الانبیاء حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه وسلم) سپیڅلي دنده وه، او بیا همدغه دنده د حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه وسلم) د لارې لارویانو تر نن مهاله پر مخ بیولې ده او تر الی ماشاء الله پورې به یې بیا هم پر مخ بیايي، البته په دې کې هم شک نسته چې په اوس مهال کې اسلامي دعوت او تبليغ ته تر پخوا ډیره اړتیا ده، ځینو کسانو ددې ډیرې مهمې اسلامي فریضې تر سره کولو ته ملا هم تړلې ده، الله سبحانه و تعالی چې هر څومره پیغمبران (علیهم السلام) انسانانو ته راستولي دي، د هغو ټولو موخه همدغه بلنه او تبليغ وو، تر کومه مهاله چې په نړۍ کې د انبیاؤو (علیهم السلام) د راتلو لړۍ روانه وه، الله سبحانه و تعالی دا کار پیغمبران (علیهم السلام) ته سپارلی وو.

بیا دې نړۍ ته زموږ ویاړلی پیغمبر حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه وسلم) د خاتم النبیین په توګه تشریف راوړ او د خپل نبوت په درویشت (۲۳) کلن دور کې یې دا کار په بشپړه توګه ترسره کړ، ددې نړۍ څخه د حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه وسلم) تر رخصتیدو وروسته دا کار مسلمان امت ته د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د امتي توب د برکته سپارل سوی دی، صحابه کرامو او دیني عالمانو دغه دنده په ډیره ښه توګه سرته ورسول، مګر څنګه چې وروسته په مسلمانانو کې کمزوري رامنځته سوه، نو د مسلمانانو د ژوندانه څخه دا کار کرار کرار مخ پر له منځه تلو سو، که څه هم الحمدلله په هر دور کې یوې ډلې دغه دنده پرمخ بیول، مګر د مسلمانانو د شمیر په پرتله د دغو بلونکو او تبليغ کوونکو شمیر لږ وو، په دې ډول د مسلمانانو په ټولنیز ژوند کې ددې کار د کمښت له امله هغوی کمزوري سول او کفارو پر مسلمانانو باندي داسې ولکه او غلبه تر لاسه کړه، چې د دوی څخه یې خپل هویت او پیژندګلوي هم هیره کړه.

اوس دا دی داسې یو حالت رامنځته سوی دی، چې ډیری یوازي په نامه مسلمانان پاته سوي دي، اوس نه دا چې عام مسلمانان په فرایضو او واجباتو عمل نه کوي، بلکې پر دې چارو عمل کول د خاصو مسلمانانو څخه هم مخ پر پاته کیدو روان دی، لمونځ او روژه پریښوول خو لا څه کوي، نن ورځ په لکونو انسانان په ښکاره په کفر او شرک بوخت دي، بده یې لا دا چې دوی هغه کفر او شرک هم نه ګڼي، دا چې د محرمانو، فسق او فساد خپریدل په څومره څرګند ډول روان دي؟ او د دین سره بې پرواهي، بلکې د هغه سپکاوی او ملنډي په وهل څومره عامیږي؟ دا هر چا ته څرګند دي، دغه لامل دی چې د خاصو، بلکې د عامو علماؤو د خلکو څخه ګوښه والی او کرکه ډیرېږي، ددې ناوړه حالت څرګنده اغیزه دا ده چې د دین او دیني چارو څخه پردیتوب ورځ تر بلې ډیرېږي.

عوام خپل ځانونه په دې معذوره گڼي، وايي داسي څوک نسته چې دوی ته ديني لارښوونې وکړي، او عالمان بيا په دې خپل ځانونه معذور گڼي، چې د دوی د خبرو اوریدونکي نسته، مگر د الله سبحانه و تعالی په وړاندې به د عوامو دا عذر پر ځای نه وي، چې ووايي: چا د دين په هکله څه نه وه راته ويلي. ځکه چې د ديني امورو په هکله معلومات تر لاسه کول او د هغو په هکله څيړنه د هر وگړي لپاره فرض بلل کيږي، د قانون څخه د بې خبرۍ عذر په هيڅ حکومت کې د منلو وړ نه دی. نو د احکم الحاکمین الله سبحانه و تعالی په وړاندې به دا ناقیصه عذر څنگه د منلو وړ وي؟ دا خو عذر بد تر از گناه سو. همدا راز دا جواب د علماؤو لپاره هم مناسب نه دی، چې ووايي: زموږ د خبرو اوریدونکي نه وه. د کومو اولنيو اسلافو د نيابت او ځای ناستي توب دعوه چې تاسي بساغلي کوئ، نو آیا هغو د تبليغ لپاره څه شي نه وه، چې ويې نه زغمل؟ آیا د ډبرو وارونه نه دي پر سوي؟ بسکنځل او بد ردي نه دي اوریدلي؟ ډول ډول کړاوونه او ستونزې يې پر ځانونو نه وې گاللي؟ مگر ددې ټولو سره سره يې خپلي تبليغي دندې پر مخ بيولي او د اسلام سپيڅلی دين يې تر خلکو پوري ورسوی، د هر ډول سختو مزاحمتونو باوجود يې په ډيره مهرباني او لوريني سره اسلام او د اسلام احکام خپاره کړي دي.

حضرت مولانا محمد زکريا (رحمة الله عليه) ليکلي: په عامه توگه مسلمانان د تبليغ چاري د علماؤو پر غاړه فرض گڼي، يعني دعوت او تبليغ د علماؤو کار گڼي او په دې گومان دي چې تل بايد عالمان تبليغ وکړي، په داسي حال کې چې دا خبره سمه نه ده، د هر چا په مخکې چې کوم ناوړه او منکر کار تر سره کيږي او هغه يې د مخنيوي وس ولري، يا د هغه د مخنيوي اسباب پيدا کولای سي، نو په دې صورت کې پر هغه واجب ده، چې د هغه ناوړه کار مخه ونيسي، او که فرضاً دا د عالمانو کار وبلل سي، نو که عالمان د سستی يا کومي مجبوري له امله ددې چاري حق پوره نه ادا کوي، يا يې نه سي ادا کولای، نو پر هر وگړي باندي لازمه ده چې دا کار د ځان فرض وگڼي.

په قرآن کریم او نبوي احاديثو کې چې په څومره پام او اهتمام سره د تبليغ، امر بالمعروف او نهی عن المنکر په هکله ارشادات فرمايل سوي دي، په داسي حالت کې يوازي د عالمانو پر غاړه ددې کار په اچولو سره يا د هغو د کمزورۍ په وړاندې کولو سره هيڅوک د مسؤليت نه سي ژغورل کيدلای، له دې امله هر مسلمان دي په دې نازک وخت کې په اسلامي بلنه او تبليغ کې برخه واخلي او هر څومره وخت چې د دين په تبليغ او ساتنه کې تيرولای سي، بايد تير يې کړي، په دې باندي هم بايد پوه سئ چې د تبليغ کولو لپاره يا د امر بالمعروف او نهی عن المنکر لپاره بشپړ عالم کيدل اړين نه بلل کيږي، بلکې هر څوک چې په کومه مسئله باندي پوهيږي، هغه بايد تر نورو پوري ورسوي او کله چې د ده په مخ کې کوم ناجايز کار ترسره کيږي، دی د هغه کار پر مخ کولو او بدلون ورکولو باندي قادر وي، نو د هغه کار مخنيوی پر ده باندي واجب دی، الله سبحانه و تعالی دي موبړ ټولو ته پر دې چارو باندي د عمل کولو توفيق راکړي، خپل ځان د اور څخه ژغورل پخپله اطاعت کول دي، او خپله کورنۍ د اور

څخه ژغورل، هغو ته د الله سبحانه و تعالی احکام ور زده کول دي او هغوی پر هغو باندي د عمل کولو په هکله د امکان په کچه په ژبه يا په لاس پوهول دي، له دې څخه دا څرگنديږي چي خپلي کورنۍ ته تبليغ کول او د گناهونو څخه د هغو ژغورل لازمي دي، د قرآن کریم د آیتونو او حدیثونو څخه دا خبره په بشپړه توگه واضح ده، چي د خپلي کورنۍ غړو او تر لاس لاندې کسانو ته تبليغ فرض عین، او عامو مسلمانانو ته تبليغ کول، يعني امر بالمعروف او نهی المنکر فرض کفایي دی. ځکه نو هر نارینه او بنځینه مسلمان ته بنایي چي په دې هکله فکر وکړي، په کور کي خپلي میرمني، کوچنيانو او داسي نورو... ته د لمانځه، روژې او د نورو فرایضو د ادا کولو حکم وکړي، د الله سبحانه و تعالی د نافرمانۍ او سرغړوني څخه ځانونه وژغوري. همدا راز د کور څخه دباندې خپلو ملگرو او هغو کسانو ته چي ناسته ولاړه ورسره لري، هم ديني بلنه او تبليغ وکړئ او تل په دې هکله فکر وکړي، چي د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) اُمت څنگه د اسلام پر دين باندي عمل وکړي، بنځي دي په کور دننه کي خپلو ملگرو، همسایگانو او خپلوانو ته د دين، ديني او اسلامي اوامرو د سم او بڼه ترسره کولو دعوت وکړي، او هڅه دي وکړي خپل اولاد داسي وروزي، چي په راتلونکي کي د الله سبحانه و تعالی د دين داعي سي، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په اُمت کي د يوه نیک او پرهیزگار انسان په څير څرگند سي، اُمت ته يو صحيح لارښود او قاید جوړ سي.

د دعوت پرېښوولو عذاب: څنگه چي دعوت او تبليغ ډير ستر آرزښت او اهمیت لري، ځکه نو د دعوت پرېښوولو او نه کولو باندي ډير ستر عذابونه وارد سوي دي، په آخرت کي خو الله سبحانه و تعالی هر ورو په دې هکله پوښتنه کوي، په دې دنيا کي هم د اسلام سپيڅلي دين ته د دعوت او د هغه د تبليغ پر پرېښوولو باندي د الله سبحانه و تعالی د لوري ډول ډول عذابونه نازلېږي، انسانان په ډول ډول لالهاندیو، سرگردانیو او جنجالونو باندي اخته کېږي، د مثال په توگه:

۱: که يو څوک گناه کوي او نور یې ويني، د واک او وس سره سره یې د گناه څخه نه راگرځوي، نو په دې صورت کي ټول قوم په عذاب اخته کېږي.

۲: پر داسي قوم باندي په دې نړۍ کي عذاب نازلېږي او هغه څوک چي یې یوازي خپله بڼه سرې وي او نیک عملونه ترسره کوي، د دنيوي عذاب څخه نه خوندي کېږي، نو هغه بناغلي دي چي په خپله دینداري باندي ډاډه دي، بې غمه نه اوسي، ځکه که چیري الله سبحانه و تعالی مکړه د منکراتو د عامیدو د امله کوم عذاب نازل سي، نو هغوی هم په کبني خپل کېږي.

۳: د امر بالمعروف او نهی المنکر په نه کولو سره پر ډير شدید عذاب سربیره د دعا د نه قبلیدو بیره هم سته.

۴: که عام مسلمانان د گناه او نافرمانۍ د غرقیدو څخه ونه ژغورئ، نو خپل غرقیده هم يقيني وبولئ.

۵: د واک او وس سره سره د تبليغ د پرېښوولو په صورت کي کلمه طيبه ويل ستاسي عذاب نه دفع کوي.

۶ دا د الله (جل جلاله) قانون دی، تر څو نور د ظلم څخه منع نه سي، نجات موندل ستونزمن کار دی، وروسته رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په ډیر ټینګار سره حکم وکړ: امر بالمعروف او نهی عن المنکر کوئ. ظالم د ظلم څخه منع کوئ او د حق لور ته یې بولئ.

لنډه دا چي د دعوت او تبلیغ پرینوول زموږ د اوسنیو خوارو او پریشانو لامل بلل کیدای سي، نن مهال د مسلمان امت حالت تر بدو بدتر سوی دی او هره ورځ مسلمانان په نویو نویو پریشانیو او لالهاندیو اخته کیږي، چي ددې لامل د مسلمانانو له خوا ډول ډول ناوړي چاري ترسره کول، د هغو پر ضد اقدام او هلي ځلي نه کول، د دعوت او تبلیغ پرینوول دي، که اوس هم مسلمانان د غفلت د خوبه راوینن نه سي او دا کار چي د نبوت موخه او مقصد بلل کیږي، پر نبوي طریقې پیل نه کړي، نو به د بربادۍ او تباهی څخه ځان ساتل او ژغورل ډیر ستونزمن کار وي.

د دعوت بښګني او فضایل: د دعوت او تبلیغ په پرینوولو سره د الله سبحانه تعالی د لوري عذاب نازلېږي، په همدې ډول ددې کار ترسره کول هم ډیري بښګني او فضیلتونه لري، چي د هغو په هکله الله سبحانه تعالی په قرآن کریم او رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په خپلو احادیثو کي ارشادات فرمایلي دي. الله (جل جلاله) د مسلمانو نارینه وو او مسلمانو بڼو سره د داسي باغونو ژمنه کړې ده، چي د هغو تر ونو لاندې به ولې بهیږي او دوی به تل په هغه ځای کي اوسېږي، د بڼکلو کورونو ژمنه یې ورسره کړې ده، چي هغه به په دې باغونو کي وي، او ددې نعمتونو تر څنګ بل ستر نعمت د الله سبحانه تعالی رضا ده، چي د تل لپاره به د جنتیانو په برخه وي، چي دا د انسان لپاره ستر بریالیتوب دی، که چیري یو سړی د یو چا د زیار او هڅوني د امله پر لمانځه باندي ټینګ سي، نو هر څومره ثواب چي هغه لمونځ کونکي ته رسیږي، هغومره ثواب به هره ورځ هغه هڅونکي ته هم رسیږي، همداسي نور نیک عملونه هم قیاس کړئ. سبحان الله! د الله سبحانه تعالی څومره ستر فضل دی، چي په یوه لږ شان زیار ایستلو باندي دومره لوی اجر ورکوي، که وروسته دغه زیار ایستونکی خپله موجود هم نه وي، بیا هم ثواب ورته رسیږي.

پر دې سربیره په دیني چارو کي خپله زیار ایستونکي انسان ته د الله سبحانه و تعالی د لوري رزق ورکول کیږي، د هغه له برکته د هغه خپلوانو ته هم رزق پیدا کیږي، ځکه نو که څوک شتمني ولري، دوستان او خپلوان یې د دین په چارو اخته وي، باید د داسي دوستانو او خپلوانو د خدمت او د هغوی د اهل او عیال د اړتیاوو لیري کولو ته پام واړوي، ځکه د ده ددې نعمت شکر په همدې ډول سره ادا کیږي، د خپلو شتمنیو او نعمتونو پراخي دي د خپلو داسي عزیزانو په طفیل وبولي، مګر له بده مرغه نن مهال موږ د بي خبرۍ له امله پر داسي دین پالو، د اسلام او مسلمانانو د خدمت او پوهوني په چارو اخته خلګو باندي نیوکي او اعتراضونه کوو او ملامت یې ګڼو، دا زموږ ډیره ستره غلطې ده، له دې ستري بښګني څخه بي برخي کیدل د لوی سعادت څخه بي برخي کیدل دي، دا د الله سبحانه و تعالی څومره ستر انعام دی، چي څوک دومره پیسي ونه لري، چي حج یا عمره په وکړي، نو هغه دا مرتبه د

دعوت او تبلیغ د لاري تر لاسه کولای سي، دا څومره لوی فضل دی. د الله سبحانه و تعالی څومره ستر احسان دی چې په دې لار کې د یوې پیسې لگښت په سلو نه، بلکې په اووه سوه (۷۰۰) بدلوي، مور ته ښایي چې ددې بشارت په پام کې نیولو سره وگورو چې مور د الله سبحانه و تعالی د رضا او خوښۍ لپاره د خپلې گټې څخه څومره برخه د الله سبحانه و تعالی په لار کې خرڅوو، که مو تر اوسه پوري دا کار نه وي کړی، نو په راتلونکي کې یې باید هرو مرو خپل معمول وگرځوو. علماوو کرامو لیکلي دي: د دیني ښوونې او روزنې، دعوت او تبلیغ او د کوم محتاج سره د مرستې کولو لپاره تلل، ټول د الله سبحانه و تعالی په لار کې هلي ځلي بلل کېږي.

د دعوت او تبلیغ آداب: تبلیغ د الله سبحانه و تعالی یو ډیر مهم عبادت او ستره نیکمرغي ده، د انبیاء کرامو (علیهم السلام) ځای ناستي توب او نیابت دی، کار چې هر څومره ستر وي، په هماغه کچه آدابو ته اړتیا لري، چې باید هغو ته ډیره پاملرنه وسي، ځکه هر کار چې د هغه د آدابو او اصولو سره سم تر سره سي، د هغه گټه هم ژر تر لاسه کېږي او تر ډیره وخته وي. بیا څنگه چې دا کار د انبیاء کرامو (علیهم السلام) دی، نو د هغه آداب هم هغه دي، چې انبیاءو (علیهم السلام) غوره کړي دي، یا یې د غوره کولو حکم ورته سوی دی.

۱: تر ټولو لومړی او مهمه خبره دا ده هر مسلمان دي د ټولو نا اړینو دنیوي اغراضو او مقاصدو سره پریکون وکړي، او اعلاء کلمة الله یعنی د الله سبحانه و تعالی د دین سرلوري، د اسلام خپریدل، پوهاوي او د الله سبحانه و تعالی د احکامو پلي کیده دي خپل نصب العین وگرځوي، او ټینګه ژمنه دي وکړي چې د الله سبحانه و تعالی هر حکم منم، پر هغه باندي د عمل کولو هڅه کوم، هیڅ وخت د الله سبحانه و تعالی نافرمانی نه کوم او ددې نصب العین لپاره همدغه کړنلار په مخ کې نیسم.

۲: خپل ټول کارونه او خبري په اخلاص او ښه نیت سره ښکلي کړئ، ځکه چې په اخلاص سره ډیر لږ عمل هم د خیر او برکت موجب گرځي او ښه میوه ورکوي. په کوم کار کې چې اخلاص نه وي، نه په دې نړۍ کې کومه ثمره ورکوي او نه په آخرت کې کوم اجر او ثواب لري. کله چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) حضرت معاذ (رضي الله عنه) یمن ته د حاکم په توګه استوي، نو هغه هیله ځیني وکړه: ما ته نصیحت وکړه. رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ورته وفرمایل: د دین په کارونو کې د اخلاص څخه کار اخله، ځکه چې د اخلاص سره لږ عمل هم کفایت کوي. نو تر ټولو مهمه او اصله خبره دا ده: تبلیغ باید په ډیر اخلاص سره تر سره سي. په دې کار کې باید ریا ونه سي. په کار کې چې هر څومره اخلاص وي هغومره پرمختګ کوي.

۳: تر دعوت، تبلیغ او نصیحت له مخه مو باید په دې چارو باندي ښه ځان پوه کړی وي. البته په دې چارو باندي د پوهیدو ډیره ښه او آسانه ذریعه د محققو علماء کرامو کتابونه یا د هغو څخه پوښتنې دي، که نه نو د ناسمي خبري د خپریدو د گناه بیرته ده.

۴: د الله سبحانه وتعالی لوري ته بلوونکي سئ، د دعوت او تبلیغ دنده سرته ورسوئ، يعني يوازي د الله سبحانه وتعالی لوري ته د خلگو بلوونکي سئ، د الله سبحانه وتعالی بنده گان د الله سبحانه وتعالی پرته بل هيڅ لوري ته مه بولئ، مه يې وطنيت او قوميت ته وربولئ، مه يې ژبني تعصب ته دعوتوئ او مه يې کومي ځانگړي ډلي ته ورجذبوئ، د مومن اصلي موخه نصب العين يوازي د الله سبحانه وتعالی رضا ده. دغه هدف يعني نصب العين ته خلگ وبولئ او دا باور ولرئ، چي د بنده کار يوازي دا دی چي د خپل خالق او مالک بنده گي وکړي، هم په خپل انفرادي ژوند کي، هم په کورني ژوند کي، هم په ټولنيز ژوند او هيوادنيو چارو کي، ټول ژوند د خپل څښتن او پروردگار د لارښوونو په پلي کولو کي تير کړي، او په اخلاص سره د هغه د قانون پيروي وکړي، له دې پرته بل هيڅ داسي شی نسته چي مسلمان دي هغه خپل نصب العين وټاکي او هغه ته خلگ وبولي، کله چي يو مومن د الله سبحانه وتعالی د لارښووني څخه سر وغروي او د الله سبحانه وتعالی د رضا پرته بل شی خپل نصب العين وټاکي، نو په دواړو جهانونو کي به ناکامه او نامراده پاته وي.

۵: په هر حال کي خلگو ته د بشپړ دين دعوت ورکړئ او د خپلي پوهي څخه هيڅ شی مه پټوئ، د اسلام دعوت کونکي ته دا حق نسته چي هغه د خپل مصلحت سره سم د خپلي پوهي څه وړاندي کړي او څه پټ کړي، که حالات او شرايط هر څومره نامساعد هم وي د داعي کار په هر صورت کي دا دی چي دين په بشپړه توگه، په خپله اصلي څهره او حالت کي خلگو ته وړاندي کړي او د الله سبحانه وتعالی په دين کي لږوالی، ډيروالی او د حالاتو د تقاضا سره سم په هغه کي تغير او تبديل راوستل لوی ظلم دی، که څوک داسي کار وکړي، دنيا يې هم خرابيږي او آخرت به يې هم خراب وي، اسلام د هغه الله سبحانه وتعالی را استول سوی دين دی، چي علم يې ټول کائنات احاطه کړي دي، د ازله تر ابده يقيني پوهه لري، لارښوونه يې د هر ډول نيمگړتيا او تيروتنې څخه پاکه ده، د انساني ژوند د پيل او پای څخه خبر دی، د الله سبحانه وتعالی په اراده په انساني معلوماتو کي ورځ په ورځ حيرانوونکي پراختيا رامنځته کيږي او په انساني ژوندانه کي حيرانوونکي پرمختگونه څرگنديږي.

۶: په دعوت او تبلیغ کي د حکمت او سليقي څخه په بشپړه توگه کار واخلي، او د کار داسي طريقه غوره کړئ، چي د هره پلوه ډيره اغيزمنه، د دعوت د مقصد سره هم غاړي وي او په مخاطب کي ليوالتيا او ولوله پيدا کړي. د قرآن کریم څخه درې (۳) اصولي لارښووني څرگنديږي:-
۱: بلنه او دعوت بايد په پوهه، حکمت او پر ځای او بنو خبرو سره وي. ۲: نصيحت او پوهونه بايد په ښه طريقه سره وسي. ۳: خبري او مباحثه دي په ډيره ښه او غوره طريقه سره وسي.
په حکمت سره د دعوت ورکولو مطلب دا دی: خپله دعوت کونکي ته بايد د خپل دعوت د سپيڅلتوب او سترتوب په هکله بشپړ معلومات وي، دعوت کونکي دي دغه آرزبنتناک مقصد په ناپوهي سره بې ځايه نه وړاندي کوي، بلکي موقع او محل ته دي گوري او د مخاطب

استعداد دي په بشپړه توگه په پام کي نيسي، د هري طبقې، ډلي او هر چا سره دي د هغه د فکري کچې، استعداد، صلاحيت، ذهني کيفيت او ټولنيز موقف سره سمې خبرې کوي، او هغه غوره آرزبنتونه دي د دعوت، افهام او تفهيم د بنسټ په توگه په کار واچوي چي ټول اتفاق پر لري او د نژديکت لپاره لار هواره کړي.

په ښه طريقه د نصيحت کولو مطلب دا دی: تبليغ کونکی په داسي اغيزناکي، خير غوښتنه او خلوص سره تبليغ وکړي، چي نيکي ولولي او جذبي را وپاروي د مخاطب زړه د شوق او رغبت د ولولو څخه ډک سي او د دين سره يې اړيکي يوازي د ذهني اطمینان تر پولي پاته نه سي، بلکي دين يې د زړه آواز، د روح غذا او د جذباتو تسکين جوړ سي. په نيوکه او مباحثه کي د ډيري ښې طريقې غوره کولو مطلب دا دی: د تبليغ کونکي نيوکه بايد تعميري ښه ولري، د زړه سوي، لوربيني او اخلاص ښکارندويه وي، د خبرو انداز بايد دومره په زړه پوري او ساده وي چي په مخاطب کي د ضد، کرکي، تعصب او د جاهليت ولولي را ونه پاروي، بلکي ريښتيني فکر ته يې اړ کړي او د حق د پلوی جذبې په کښي پيدا کړي.

۷: نرمي غوره کول د تبليغ د آدابو څخه گڼل کيږي، تبليغ کونکي بايد په دعوت او د مسائلو په پوهولو کي نرمي غوره کړي، سختي ښه نه ده، ځکه کيدای سي له دې امله په خلگو کي کرکه رامنځته سي، خو دې ته هم بايد متوجه وي، داسي نرمي هم جواز نه لري، چي له امله يې د شريعت سپکاوی وسي يا بدعت دود سي.

۸: دين په داسي حکمت او په داسي فطري انداز وړاندي کړی، چي مخاطب هغه يو غيري فطري بار محسوس نه کړي، خلگ د بد وړلو او کرکي پر ځای هغه د زړه د کومي ومني، د قبلولو څخه يې سکون او راحت احساس کړي او د دعوت کونکي د نرمي، ژبني خوږوالي او حکيمانه رويي له امله د دين ريښتني خوند او کشش ومومي.

۹: داعي دي تل په خپلو ليکنو، ويناوو او خبرو اترو کي داسي منځ لاري يعني اعتدال غوره کړي، چي د اوريدونکو سره هم د هيلي او امید کيفيت پيدا سي او هم بيره پر غالبه سي، نه دي د بيري په هکله داسي د مبالغې څخه ډکي خبرې کوي، چي اوريدونکی د الله سبحانه و تعالی د رحمت څخه ناهيلي سي، د ځان اصلاح او ژغورل ورته ستونزمن او ناشونی ښکاره سي، او نه دي د الله سبحانه و تعالی د رحمت او بخښني داسي تصور وړاندي کوي، چي هغه بيخي بي باک او بي پروا سي او د الله سبحانه و تعالی د بي پايه رحمت او بخشش په هيله گناهونو ته ملا وتړي. حضرت علي (کرم الله وجهه) فرمايلي دي: ډير ښه عالم هغه دی، چي خلگ د الله سبحانه و تعالی لوري ته په داسي توگه دعوتوي، چي نه يې د الله سبحانه و تعالی څخه مايوسه کړي، نه يې د الله سبحانه و تعالی د نافرمانی لپاره لار هواره کړي، او نه يې د الله سبحانه و تعالی د عذاب څخه بي غمه کړي.

۱۰: د دعوت او تبلیغ په هلو ځلو کې دوام او تسلسل رامنځته کړئ، لږ کار وکړئ، خو په پرله پسې توګه یې وکړئ، تر پوهولو او تبلیغ وروسته، سمدستي پر هغه باندې د عمل کولو هیله مه لرئ، د تبلیغ یا د دین د خدمت اصلي ثمره، په آخرت کې ژغورنه او د الله سبحانه و تعالی رضا تر لاسه کول وګڼئ، خپله موخه د هغه اغیزه او ګټه مه ګڼئ، که ستاسې د هلو ځلو ظاهري ګټه محسوسه نه وي، یا لږ وي، نو په دې صورت کې مه خواږدي کیرئ، ځکه چې ستاسې کار دنده، هڅه او کوښښ دی او د نورو خلکو منل ستاسې د واکه وتلی کار دی. په هغو خبرو پسې تلل چې په واک کې نه وي، خپل ځان بې ځایه په تشویش کې اچول وي. اجر او ثواب یوازې پر هغه هڅه او کوښښ باندې دی، چې په اخلاص سره وي، په دې چارو کې چې هر څومره بوختیا او ټینګار وي، هغومره په هڅو او کوښښونو کې ټینګښت او دوام وي.

۱۱: په تبلیغ کې نزاعي مسایل یا فرعي خبرې مه څیرئ، بلکې یوازې د اصلي توحید لوري ته خلګ وربولئ او د اسلام ارکان ورته تبلیغ کوئ، د تبلیغ حدود، فرض، واجب، مستحب او ممنوع په زده کړه او د کتابونو په مطالعه یا د ماهر و علماء کرامو څخه په پوښتنه کولو سره معلوم کړئ، څو په تبلیغ کې د حدودو څخه تجاوز ونه سي، د تبلیغ، وعظ او نصیحت پر مهال او د هغه څخه د مخه او وروسته داسې دعا کوئ: ای لویه خدایه! په دې وعظ، نصیحت او تبلیغ کې د ریا، لویي، کبر او هر ډول شر څخه ما او اوریدونکي وساتې او له دې تبلیغ څخه ما او اوریدونکو ته ګټه ورسوي.

۱۲: که چیرې پر خلکو باندې ستاسې خبرې کومه اغیزه ونه کړي، نو په دې صورت کې مه خواږدي کیرئ، ځکه چې دا د نصیحت د پریښوولو او ناهیلې لامل ګرځي، د دعوت او تبلیغ په لار کې رامنځته کیدونکو ستونزو، تکلیفونو او آزمایشونو ته په ورین تندي هرکلی ووايست. په هکله یې صبر او استقامت څرګند کړئ، د حق په لار کې ستونزې او مشکلات هر وومرو را منځته کیري، د انسان ایمان هغه وخت قوي کیري، په اخلاقو او کړنه کې یې هغه وخت ښه والی او پیاوړتیا راځي، چې د آزمایش د پراوونو څخه تیر سي. دغه دلیل دی چې الله سبحانه و تعالی خپل هغه بنده ګان هر وومرو امتحانوي چې د ایمان دعوه کوي، او څوک چې پر خپل دین او ایمان هر څومره ټینګ وي، د هغه آزمایش هم ډیر سخت وي. آزمایشونه او کوښښونه دواړه د دعوت د چارو د پیاوړي کولو او پرمختګ لپاره اړین وسایل دي، هېڅ دعوت د آزمایشونو د ډول ډول پراوونو څخه بېله تیریدو نه سي بریالی کیدلای، په تیره بیا هغه دعوت چې په انساني ټولنه کې یو نړیوال او هر اړخیز اوښتون یعنې انقلاب رامنځته کوي او پر نویو بنسټونو باندې د ټول انساني ژوندانه د ودانولو پلان لري.

هغه مهال چې د مکې مکرمې ظالمو مشرکینو پر رسول الله (صلی الله علیه وسلم) او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) پر اصحابو کرامو باندې ډول ډول ظلمونه کول، د هغو ورځو یوه واقعه حضرت خبیب (رضي الله عنه) داسې بیانوي: رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د بیت الله شریفې تر

سايي لاندي خپل پتو تر سر لاندي کړی وو او آرام يې کوی، مور رسول الله (صلی الله عليه وسلم) ته په شکایت ورغلو او ورته ومو ويل: ای رسول الله! ته ولي د الله سبحانه وتعالی څخه زمورن لپاره د مرستي غوښتنه نه کوي؟ او ولي ددې ظلم د پای ته رسيدو لپاره دعا نه کوي؟ آخیر به دا لړۍ تر څو پوري دوام مومي او کله به ددې مصايبو دوره ختمیږي؟ رسول الله (صلی الله عليه وسلم) ورته وفرمایل: تر تاسي دمخه داسي څوک هم تیر سوي دي، چي څاه به يې ورته وکيندي او هغه به يې په کبني دراهه، بيا به يې په اړه د هغه بدن اړه کړ، مگر سره له دې به هم هغه د خپل دين څخه نه اوبنتی. همدا راز به يې د هغه په بدن د اوسپني ږمونځي ننه ايستلي چي دغه ږمونځي به د هغه تر غوښو ووتلي، تر هډوکو او پلو پوري به يې ورسيدلي، مگر بيا به همدغه د الله سبحانه وتعالی بنده د حق څخه نه پر شا کيدی. په الله سبحانه وتعالی قسم کوم چي دا دين به تر دې کچي غالب کيږي، چي سپور مسافر به د يمن د پلازميني صنعاء څخه تر حرموت پوري سفر کوي او پر لاري به پرته د الله سبحانه وتعالی څخه د بل هيچا بيره نه وي ورسره. البته چوپانانو ته به يوازي د خپلو پسونو په هکله انديښنه وي چي شرمينان يې ځيني ونه خوري، مگر افسوس چي تاسي تلوار کوی. (بخاري)

خوانه پوهیږي د امر بالمعروف او نهی عن المنکر مفهوم څه دی؟

الله سبحانه وتعالی فرمایي: (وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (۱۰۴) وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ ط وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ). ژباړه: او وي دي (تل) له تاسي يوه ډله چې بولي (خلگ) په طرف د خير او امر (حکم) کوي (خلگو ته) په معروف (نيکی) سره او منع کوي (خلگ) له منکر (بدی) څخه او دغه (کسان) هم دوی دي په مراد رسيدلي او مه کيرئ په شان د هغو کسانو چې جلا (جدا) سول او اختلاف يې وکړی د دين په اصولو کښي وروسته له هغه چې راغلي و دوی ته دلائل ښکاره او دا کسان دوی ته عذاب دی ډير لوی. (سورت العمران - آيت ۱۰۴-۱۰۵)

الله سبحانه وتعالی مسلمانان منع کړي دي، چې د هغو کسانو په څير بايد نه وي، چې د حق د راتگ او څرگنديدو څخه وروسته په تفرقي او اختلاف لاس پوري کوي، يعني هغوی يې د معروف د پرېښوولو او د هغو کسانو د تقليد څخه منع کړي دي، چې معروف يې پرې ايښی دی. په حقيقت کي دا يهوديان، مسيحيان او ټول هغه کسان دي چې د ځان سره نوی شي راوړي، داسي چې هغه د الله سبحانه وتعالی په دين کي نه وي او يا هم يوه داسي شي ته دعوت وکړي، چې د الله سبحانه وتعالی د دين څخه نه وي. الله سبحانه وتعالی په آيت شريف کي هغو کسانو ته د لوی عذاب خبرداری ورکوي، چې د حق څخه ليري سوي وي، امر بالمعروف او نهی عن المنکر يې پرې ايښی وي. د داسي ډلي جوړول فرض کفایي دي، چې خير يعني امر بالمعروف او نهی عن المنکر ته دعوت کوي، امر بالمعروف او نهی عن المنکر په مطلق ډول پر هر مسلمان فرض عين دی، هغه که په ډله بيز ډول وي او يا هم په فردي ډول.

که چيري معروف نه ترسره کيږي او ځای يې منکر نيولی وي، د اسلامي امت ټول افراد مکلف دي چې د منکر د له منځه وړلو او د معروف د پر ځای کولو لپاره لاس په کار سي، په دې برخه کي د هيچا عذر نه منل کيږي، امر بالمعروف او نهی عن المنکر د هر هغه معروف په معنا دی چې بايد امر پرې وسي او د هر هغه منکر په معنا دی، چې بايد مخنيوی يې وسي، د منکر څخه منع واجب ده، حتا پر هغه کس هم واجب ده چې هغه منکر عمل يې پخپله ترسره کړی وي، ځکه نوموړی د هغه منکر په ترسره کولو سره يوازي په يوه گناه مرتکب سوی او که چيري د هغه عمل څخه د نورو کسانو مخه ونه نيسي او د هغه په وړاندي چوپتيا غوره کړي، پر همدې دليل په يوې بلي گناه هم مرتکب کيږي، د امر بالمعروف او نهی عن المنکر لپاره دا اړينه ده، چې پخپله فرد بايد د هماغه معروف او منکر په اړه پوهاوی ولري او له دې پرته ښايي د خپلي ناپوهی په سبب پر منکر امر وکړي، منکر هغه څه دي چې حرام وي او حرام بيا هغه څه دي چې په قرآن کریم يا سنتو کي حرام سوي وي، ټول مسلمانان پر امر بالمعروف او نهی عن المنکر مکلف دي، هغه که خاص مسلمانان دي او که عام مسلمانان دي، داسي هيڅ دليل نسته، چې د دغه حکم خلاف امر ثابت کړي.

د اصحابو کرامو په ډله کې ټول هغه کسان موجود وه، چې ایمان یې راوړی وو او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سره یې خبرې کړې وې، په دوی کې داسې کسان هم وه، چې ځانگړی مهارت یې درلود، لکه: علماء کرام، لیکوالان، شاعران او داسې نور... کسان هم وه، چې د عامو وگړو، خدمتگارانو او داسې نورو په ډله کې راټل، دوی ټول د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) اصحاب وه، پر رسول الله (صلی الله علیه وسلم) او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) پر رسالت باندې راټول سوي وه، د دوی همدغه راټولیدل ددې لامل سوی وو، چې دوی ته یې دا ځانگړتیا ورکړې وه او یو لوړ مقام یې تر لاسه کړی وو، په همدې اساس خیر ته دعوت د ټولو خلکو دعوت گڼل کېږي، او تر ټولو مهم کس چې لومړی باید امر بالمعروف او نهی عن المنکر سي، هغه څوک دی چې د خلکو چارې په لاس کې لري، د دغه کس په اصلاح کېدو سره د هغه پیروان هم اصلاح کېږي او په فاسد کېدو سره یې پیروان هم فاسدېږي، د اسلامي نظام لپاره کار کول تر ټولو لوی امر بالمعروف او نهی عن المنکر دی، اسلام باید خپل ژوند ته راوگرځو او احکام یې پر ځان او ټولنه کې پلي کړو.

اسلام د خپلو عملونو، گټو او اړیکو په برخه کې د ځان او نورو اُمتونو تر منځ معیار وټاکو، لکه څنگه چې الله سبحانه و تعالی مور ته امر پرې کړی دی، که همدا خپل مکفلیت وپولو، یعني د معروف د ترسره کولو او د منکر د له منځه وړلو او خیر ته د دعوت کولو په لټه کې واوسو، نو په دې حالت کې یوازینی لاره د اسلام عقیده باید حمل سي، داسې چې اسلام په عملي ډول زموږ د ټولو عملونو معیار سي او د خپل ژوند د ستونزو د حل په موخه باید د اسلام پرته هیڅ بلې سرچینې ته مراجعه ونه کړو، همدارنگه د خلکو تر منځ د اړیکو د تنظیم او د هغوی د ستونزو د حل په برخه کې باید د اسلام قدرت څرگند کړو، پر دې سربیره د دغو اړیکو د تنظیم څرنگوالی او د اسلام پواسطه د ستونزو حل باید د خلکو لپاره بیان کړو، هر کله چې مو اسلام په دې ډول حمل کړ، هغه مهال بیا دغه ادعا کولای سو چې هم مو د عقیدې پر اساس او هم مو د نظام پر اساس پر اسلام عمل کړی دی.

اسلام باید داسې حمل سي، چې عقیده یعني د ژوند لیدلوری، د ستونزو او اړیکو لپاره حللاري یې باید په واضح ډول بیان سي، داسې چې هر ډول گرد باید ځیني پاک سي، تر څو د کفر سره گډ نه سي، د اسلام همدغه عقیدوي حمل ددې لامل کېږي، چې د افرادو او ټولنو چلند بدل کړي، اسلام یوه خیالي مفکوره او یا فلسفي فرضیه نه ده، بلکې هغه مفکوره ده چې محسوس واقعیت او واضح تگلاره لري، مگر د بشر اوسنی بدمرغي ده چې له امله یې د بشر په ژوند کې نه تطبیقېږي، خیر ته دعوت کول باید داسې وي چې خیر واضح کړي او په اړه یې خلکو ته معلومات ورکړي، تر څو خلک پوه سي، یعني هغه څه چې امر پرې کېږي، یو معروف دی او همدارنگه منکر هم باید بیان سي او بدې یې خلکو ته ښکاره سي، تر څو خلک پوه سي، یعني هغه څه چې مخنیوی یې کېږي، یو منکر عمل دی، ددې تر څنګ اړیني حللاري باید واضح او څرگندي سي، تر څو د معروف اصلاح او د منکر فساد خلکو ته ښکاره سي، په پوره پوهې، بشپړې لیوالتیا او احسان سره د معروف څخه پیروي وکړي او د منکر

څخه ځانونه وساتي، که چيري د اسلام تاريخ ته وگورو، نو وینو چي د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) دعوت هغه مهال د خلگو ډیر ملاتړ خپل کړ، چي خلگو ته د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د نظام بنیگني څرگندي سوي او خلگو د هغه حللاري د خپل ژوند لپاره په عملي ډول احساس کړي، په پایله کي خلگ ډلي ډلي اسلام ته داخل سول او ډیری امتونه بیا داسي وه، کله چي يي د اسلام عدل او نظم لیدلی وو، په هماغه وخت يي منلی وو، کله چي به رسول الله (صلی الله علیه وسلم) خلگ د خیر لوري ته رابلل، امر بالمعروف او نهی عن المنکر به يي کوی، نو معروف به يي ښه واضح کړی او بنیگني به يي بیان کړلې، همدارنگه کله چي به يي منکر رد کړی، نو د هغه فساد به يي هم خلگو ته په هر اړخیز ډول بیان کړی، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) به خلگ یوازي د بتانو د عبادت څخه نه منع کول.

بلکي د هغوی څخه به يي غوښتل چي پر ځای يي د واحد الله عبادت وکړي، ددي تر څنگ خلگ به يي د طاغوت د حاکمیت څخه منع کول او دا يي ورته واضح کړي وه، چي د الهي حاکمیت پرته بل هیڅ حاکمیت نسته، خلگ به يي د منکر څخه منع کول او امر به يي ورته کوی: پر معروف منگولي ټینگي کړی. رسول الله (صلی الله علیه وسلم) یوازي پر دي بسنه ونه کړه، چي خلگ دي د بتانو عبادت پریردي او هغوی دي یوازي د لمانځه او روژې په برخه کي د الله سبحانه و تعالی عبادت وکړي، بلکي خلگو ته يي امر وکړ: په لمانځه، روژه، زکات، جهاد، پیر او پلور، د حدودو په تطبیق، د مالونو په ویش، د مالونو په پراختیا او لاسته راوړلو کي باید د اسلام سره سم عمل وکړی، د الله سبحانه و تعالی عبادت ته يي د ژوند د ټولو چارو سره ټینگ تړاو ورکړ، داسي يي نه کول چي د ځینو اعمالو سره اړیکه ورکړي او ځيني نور بیا پر خپل حال پریردي.

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) هر شي ته خپل حق ورکړ، پرته له دي چي د کوم قدرت او حاکمیت څخه وښیري او پرته له دي چي د چا سره په دي اړه جوړجاړی وکړي، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ټوله هڅه خپل مسؤلیت د حق په اظهار او د باطل په له منځه وړلو کي په ښه ډول ادا کړی، په همدې اساس امر بالمعروف او نهی عن المنکر باید داسي وي، لکه رسول الله (صلی الله علیه وسلم) چي ترسره کړی دی، که چيري امر بالمعروف او نهی عن المنکر له دي پرته په بل هر ډول ترسره سي، دا په حقیقت کي د منکر د تائید او د معروف د پرېښولو په معنا دی، معروف د اسلام د ټولو احکامو څخه پیروی ته ویل کيږي، داسي نه چي پر ځینو يي عمل وسي او ځيني نور يي بیا پرېښوول سي، اسلام باید لومړی په واضح او څرگند ډول درک کړو او وروسته يي د اسلامي امت لپاره وړاندي کړو، تر څو په ښه ډول د هغه سره بلد سي او په سمه لاره حرکت وکړي.

خوانه خپل د بي لاريتوب اسباب وپيژنه

د الله سبحانه و تعالی د بي شميره نعمتونو څخه يو نعمت ځواني ده، په ځوانۍ كې د انسان اعضاء فطرتاً قوي او پنځه خواص يې سالم وي، لكه څه ډول چې ځوان انسان د خپل عمر د نورو مرحلو په پرتله په دغه مرحله كې پر ځان بشپړ تسلط لري، همداسې د عمر د نورو مرحلو په پرتله په دغه مرحله كې هم په دنياوي او هم په اخروي لحاظ ډير مسؤليتونه پر غاړه لري، ځواني د انسان هغه عمر دی چې د قيامت په ورځ به ددې په باره كې خصوصي پوښتنه ځيني كيږي، لكه په گڼو احاديثو كې چې همدا خبره ذكر سوي ده، ځواني د انسان د قوت مرحله ده، انسان كولاى سي د دغه مرحلې څخه سمه گټه پورته كړي، او د هرې ممكنې لارې خپل رب عزوجل راضي كړي، مگر له بله پلوه د عمر دغه پړاو د انساني خواهشاتو د اوج ته رسيدو پړاو هم دی، ځكه چې په دې مرحله كې انسان تازه د بلوغ د مرحلې څخه تير سوي وي، نو همدا لامل دی چې د انسان بي لارې كيدل هم له دغه ځايه شروع كيږي، نو كه چيري په دغه وخت كې ځوان ته سمه ديني پوهه نه وي، او يا دا چې ځوان د نيكو اعمالو پابند نه وي، نو ليري نه ده چې د بيلا بيلو اسبابو د لارې انسان كرار كرار د بي لارۍ كندي ته ولويږي، د ځواني په څير د يو لوى نعمت ناشكري ځيني وسي او هغه ضايع كړي.

هغه اسباب او عوامل چې د ځوانانو د بي لاريتوب سبب گرځي، په اوسني عصر كې د ټكنالوژۍ عصر هم ورته وايي، د ځوانانو د بي لاريتوب لپاره بيلا بيل اسباب او عوامل شتون لري:- ۱: د الهي بيږي نشتون: الهي بيږه هغه څه دي چې انسان تل د ناوړه اعمالو څخه راگرځوي، نو كله چې الهي بيږه شتون ونه لري، څه ډول به يو ځوان د بي لاريتوب څخه ځان وساتي؟ ۲: د الهي احكامو څخه د ځوانانو ناخبري، په خپل زمان او مكان كې د الهي احكامو نه تطبيقول. ۳: بد او ناوړه ملگري، ځكه انسان تل په خپلو ملگرو پيژندل كيږي او تل هغه اعمال خوښوي چې د ده ملگري يې كوي. ۴: په پراخه كچه ټولنيزو رسنيو ته د ځوانانو آسانه لاسرسۍ، چې ددې په مرسته بيا ځوانان كولاى سي هر ډول فلمونه، ډرامې، عكسونه، موسيقي، د نامحرمو سره اړيكي نيول او بلاخره هر هغه څه چې زړه يې وغواړي ليدلاى او اوريدلاى سي، په ډير كم وخت كې يې تر لاسه كولاى سي، تر څو د ځانه سره يې وساتي، او بيا ناوړه گټه ځيني پورته كړي. ۶: د والدينو او يا د كورنۍ د نورو مشرانو له خوا د خپل ځوان نسل نه تعقيبول بله هغه ستونزه ده چې د ځوانانو په بي لاريتوب كې لوى لاس لري. دا او دې ته ورته نور ډير اسباب او عوامل شتون لري، چې د ځوانانو بي لاريتوب ته يې لار خلاصه كړې، او د ځوانۍ په څير د لوى نعمت څخه ورځ تر بلي غلطه استفاده ډيريږي.

د ځوانانو د بي لاريتوب د اسبابو مخنيوى: د ځوانانو راگرځول د بدي لارې څخه سمې لارې ته دومره هم گران كار نه دی، څومره چې فكر كيږي، ځكه هغه اسباب چې د ځوانانو د بي لاريتوب سبب گرځي بايد له منځه يوړل سي، دا دومره ډير گران كار نه دی، تر څو ځوانان مو د تل لپاره د بدو لارو راگرځيدلي وي، لكه:- ۱: الهي بيږه: د هر مسلمان ځوان په زړه

کي بايد الهي بيره موجوده وي، ځکه دا الهي بيره ده، چي بيا مور هيڅ وخت بدو اعمالو ته نه پريردي. ۲: د الهي احکامو څخه ځان خبرول: هر مسلمان ځوان الهي احکام، اوامر او نواهي په سم ډول وپيژني او دوامداره يي عملي کړي، د الهي احکامو پيژندل او د هغوی عملي کول انسان د ناوړه اعمالو ترسره کولو ته نه پريردي. ۳: د بدو ملگرو د ملگرتيا څخه ځان ساتل: ځکه بد ملگري تل د بدو چارو په ترسره کولو امر کوي، او پر ځای يي د ځان لپاره نیک ملگري پيدا سي. ۴: د ټولنيزو رسنيو د ډيري کاروني څخه بايد جدا منع وسي، مگر کوم وخت چي مور ټولنيزي رسنۍ استعمالوو بايد په سالم ډول يي استعمال کړو، او هغه چينلونه تعقيب کړو چي بيلا بيل ديني، سياسي، علمي، او ټولنيز معلومات خپروي، تر څو د يوې خوا مو پيسې او د بلې خوا مو دا قيمتي وخت بي ځايه نه وي مصرف سوی. ۵: په خپله ځوانانو ته په کار ده چي د ټولو هغه کړنو څخه ځانونه وساتي، کوم چي په اسلامي شريعت او زموږ په ټولنه کي ناجايزي کړني دي، هغه که په هر نوم باندي وي، تر څو په خپل راتلونکي عمر کي د ځوانۍ پر کړنو د شرم احساس ونه کړي. ۶: پر دې ټولو سربيره ځوانانو ته په کار ده داسي کتابونه بايد مطالعه کړي، چي د ځوانۍ د اهميت او د ځوانۍ څخه د سالمې گټې اخيستنې اړوند ليکل سوي وي، تر څو يي د خپلي ځوانۍ څخه سالمه گټه پورته کړي وي او هم يي د مطالعي د ذوق احساس په ځان کي پياوړی کړی وي.

خوانه د ټولنيزو رسنيو په استعمالولو كې د ډير احتياط څخه كار اخله

ټولنيزي رسنۍ د خلگو د روږدولو يا د هغوى د پاملرني راجذبول د هر ډول چلونو څخه كار اخلي، د نړۍ ډيرو ذهنو انسانان خپل ژوند دې ته وقف كړى دى، چې په ټولنيزو رسنۍ خلگ معتاد كړي، د گوگل نړيوال شركت يو پخوانۍ مشر دا مني چې انټرنېټي شركتونه په دې هڅه كې دي تر څو خلگ د خپلو پر ليكه سويو اپليكيشنونو په وسيله روږد او معتاد كړي او خپل كارونكي د شونتيا تر حده مصروف وساتي. دا څرگنده خبره ده چې ځيني اپليكيشنونه دا ډول طرحه كيږي تر څو كارونكي زبنت ډير جذب كړي او ورځيني ډير اړين كارونه شاته پرېږدي، ټيكنالوژي او په ځانگړې توگه انټرنېټ روږدونكۍ دى، كه تاسو د يو څه په اړه په يوټيوب كې گرځئ، د خپلي خوښۍ سره سم يو څه گورئ، نو يوټيوب تاسو ته اړوند ډير نور څه را غونډوي، تر څو تاسو د هم هغه څه سره مصروف وساتي او جالبه لا دا ده چې په كوم شي پسې چې تاسو په يو ټيوب كې څيړنه كړې وي هم هغه او يا نور اړوند شيان ستاسو پر فيسبوک، جې ميل، ټويټر، ټيلېگرام او نورو اړوند شبكو په وار وار ستاسو مخته راځي.

كوم منفي تاثرات چې د ټيكنالوژۍ يا په ځانگړې توگه د انټرنېټي شبكو د ډيري كارونې څخه زموږ پر روغتيا، ټولنيز ژوند او اقتصاد لويږي د حسابو وتلي دي، ټولنيزو شبكې تر ډيره حده په دې كار بريالۍ سوي دي چې د نړۍ د اوسيدونكو ماغزه، انرژي او وخت په خپله گټه وكاروي، په داسې حال كې چې دا خپل استعداد او ځيركتيا بښي، مگر دا چې د نوموړو شبكو په ډيره كارونه پر چاپيريال، روغتيا، ټولنيز ژوند او اقتصاد څومره ناوړه اغيزې پريوځي يو ډير اوږد او علمي بحث دى، موږ د ټيكنالوژۍ پر مټ ډير څه تر لاسه كړه او ډير څه مو د لاسه وركړه، انټرنېټ ټوله نړۍ د يو كلي په اندازه را كوچنۍ كړه او ورسره ټولنيزو شبكو مرسته وكړه چې د نړۍ ټول انسانان تر ډيره حده سره نژدې كړي، مگر كه حقيقت ته ځير سو موږ يې په خپلو شيانو داسې روږد او معتاد هم كړو چې اكثره وختونه ډير اړين كارونه د همدغو شبكو په خاطر راڅخه پاته وي.

د ټولنيزو رسنيو څخه د ژغورني څو لارې: خپل كور يا دفتر او كار ځاى كې بايد حتماً يو گټور اسلامي يا د عامه معلوماتو كتاب درسره پروت وي، لكه نبوي سيرت، د خلفاؤو تاريخ، او داسې نور... د كتاب په شتون كې مطالعې ته شوق پيدا كيږي، هغه ټولنيزي رسنۍ فعاله كړئ چې د هغو څخه بيخي چاره نه وي، غيږي ضروري رسنۍ بندي كړئ، د سيمي د معتبرو علماء كرامو سره ناسته ولاړه شروع كړئ، مسلمان ځوان د غيږي مسلم ځوان سره په فكر، عقیده، ايډيالوژي، د ژوند په هدف، د ژوند كولو په طريقه او نورو كې توپير لري، ځكه مسلمان ځوان د يو ځانگړي رسالت درلودونكۍ دى چې هغه د الله سبحانه وتعالى د دين د رسولو او پر نړۍ باندي د حاكم كولو څخه عبارت دى. مسلمان ځوان په دې نړۍ كې د ژوند كولو په هدف پوهيږي او په دې عقیده دى چې دا موقت ژوند، د آخرت د دايمي ژوند لپاره د گټې كولو يو ښه فرصت دى.

حُکله نو په دې دنيا کې ژوند په خپله خوښه نه، بلکې د الله سبحانه و تعالی د رضایت او د هغه د رالیرل سوي قانون مطابق کوي، مسلمان حُوان په دې نړۍ کې د الله سبحانه تعالی د ټولو نعمتونو څخه د الله سبحانه و تعالی د لارښوونو مطابق گټه اخلي او د ټولو مشروع وسایلو څخه د دین او دنيا په گټه استفاده کوي، چې نوې ټیکنالوژي د همدې وسایلو د موثرو وسایلو څخه شمیرل کېږي چې د انسان په ژوند کې نن ورځ خورا ډیره اغیزه لري، ټیکنالوژي په اصل کې د ټولو انسانانو د گډو هڅو پایله او انسان ته د الله سبحانه و تعالی د ورکړي فکر او استعداد محصول دی، نن ورځ انسانان د ټیکنالوژي پواسطه پر نورو انسانانو حاکمیت کوي، غربي نړۍ د ټیکنالوژي په مټ د نړۍ پر نورو انسانانو خپل فکر او فرهنگ تحمیلوي او تر څنګ یې د عقیدې او اخلاقو تخریب هم کوي، حُکه ټیکنالوژي په کار کوونکي پورې اړه لري چې څه ډول یې د خپلې عقیدې مطابق وکاروي، مګر دا چې متأسفانه نن ورځ د ټیکنالوژي واګي تر ډیره حده د غربي نړۍ په لاس کې دي، نو هغوی هڅه کوي دغه آله داسې ډیزاین کړي تر څو نورو خلکو ته اختیار او انتخاب پرې نږدي، چې همدغه اړخ یې جانبي عوارض دی.

مګر ددې سره سره بیا هم مسلمان حُوان کولای سي چې ټیکنالوژي د خپل دین د دعوت او خپلې دنيا په گټه ښه استعمال کړي، د مسلمان حُوان لپاره اړینه ده چې په دغه ډګر کې دومره کار وکړي، تر څو په دغه برخه کې د دین او دنيا په گټه نوښتونه رامنځته کړي او ټیکنالوژي غربي نړۍ د انحصار او بدې استفادې څخه وباسي، چې همدا د دین او واقعیت غوښتنه ده، انټرنیټ او سوشل میډیا هم د ټیکنالوژي یو کوچنی برخه ده، دلته هم باید مسلمان حُوان خپل رسالت او فکر هیر نه کړي او ټولنيزي رسنۍ داسې وکاروي چې د اسلام او مسلمانانو د دین او دنيا گټه په کښې نغښتي وي، مسلمان حُوان باید انټرنیټ د خپلو لوړو مادي او معنوي اهدافو د تحقق لپاره استعمال کړي او د ټولنيزو رسنیو څخه د خپلې اسلامي عقیدې، اخلاقو، آدابو، د نشر او په مجموع کې یې د شمولي اسلام د دعوت په ممبر بدله کړي، که داسې ونه کړي بې هدفه او بې مهاره یې استعمال کړي.

نو هر څه به یې بایلي وي، هر کله چې تاسو لوړ دیني فکر او اعلی سپیڅلي هدف ولری، نو د ټولو مشروع وسایلو څخه په د ټول بشریت د گټې لپاره سمه کارونه وکړی، مګر که مو فکر کوچنی او اصلاً مو هدف نه درلود، نو هر څه به د وخت ضایع کولو لپاره وکاروی، او بل ستر تاوان به مو دا هم کړی وي، خپل دین، اخلاق، کلتور، آرزبښتونه او معنویات به هم د لاسه ورکړی او د غربي انسان رانده مقلدین، د هغوی د لاس آله او ذهني غلامان به یاست. رسنۍ د هري ټولني د دیني او اخلاقي آرزبښتونو یو کامیابه وسیله او د دعوت په ډګر کې یوه بې ساري ذریعه ده، چې کولای سي هره ټولنه د کامیابو و لوړو پورو ته ورسوي، لکه څنګه چې هر انسان د تجسس ماده لري او مجبور دی چې باید د خپل ماحول شاوخوا حالاتو باندي ځان خبر کړي نو ددې لپاره رسنیو ته ضرورت دی چې وخت پر وخت د ټولني آرزبښتونو ته په نظر کې نیولو سره معلومات د ټولني نورو غړو ته ورسوي او شریک یې کړي.

رسني هغه قوه ده چي په اوس وخت کي د يوې ټولني لاس او پښې بلل کيږي، د پوهانو په نظر رسني د يو حکومت د درو (۳) قوو تر څنگ څلورمه (۴) هغه قوه ده چي تر ټولو ډيره تيزه او واک يې هم ډير دی، کومي ټولني چي رسني نه لري او يا يې هم رسني د بل تر تاثير لاندي راغلي وي، نو هغه ټولنه به داسي وي لکه يو فلج انسان چي هيڅکله هم د پورته کيدو جرأت نه سي کولای او نه هم ځان ته د پرمختگ هيله لري. رسني د مخکي پر مخ يوه داسي قوه ده چي کولاي سي مجرم کس بي گناه او گناه کاره شخص مجرم ثابت کړي، او دا واقعي قدرت ځکه دی چي د خلکو ذهنونه يې په واک کي دي، غرب چي کله د مسلمانانو سره په نظامي ډگر کي سخته ماتي وخوړه، نو بيا يې فکري ډگر ته مخه کړه، په دې برخه کي کاميابي ته ورسيدی، د نظامي جنگ لپاره دوی د نظامي اسلحو څخه کار اخيستی، مگر د فکري مقاومت او د خپلو افکارو د انتقال لپاره دوی د کتاب، علمي تحقيقاتو، کتابخاني، اخبارونو، مجلې، رسني، انټرنيت، سينما، سياست او داسي نورو... چي په اصل کي ځوانان زيات متاثره کوي، کومو ټولنو چي پخپلو رسنيو کي اخلاقي ارزښتونه تر پښو لاندي کړي دي، نو و يوه داسي کرغیرن ډنډ ته لويدي دي، چي د راوتلو لپاره يې هيڅ لار او گودر نه لري.

په نړۍ کي هر هيواد دا کوبښ کوي چي د نورو هيوادونو رسني تر واک لاندي ونيسي او له دې لاري هغوی کولاي سي چي د خلکو پر ذهنونو باندي واک تر لاسه کړي، په اوس وخت کي هم داسي بي لاري رسني وجود لري چي غواړي اسلامي ټولنه او د اسلامي ټولني ارزښتونه تر پښو لاندي کړي او د بل چا د کلتور تقليد وکړي، دا ډول رسني د همدې ټولني د پرمختگ نه، بلکي ددې ټولني د زوال لامل گرځي، هره اسلامي رسني بايد اخلاقي ارزښتونه لکه: شرم، حياء، ورورولي، انصاف، شرافت، دين، قانون، اداب، عاطفه، ايثار، حسنه اخلاق، د ناموس ساتنه، د انسان احترام، ميانه روي، ريښتينولي، اتحاد او د يو بل سره د همدردۍ او د بيوزلو لاس نيوی د مظلوم لاس نيوی او د ظالم مخنيوی بايد خپلي دندي وبولي، همدارنگه د رسنيو پر چلونکو او ليکوالانو فرض ده چي دا پورته ياد ارزښتونه په پام کي ولري، پر تبليغ او رسولو کي يې برخه واخلي، پخپلو ورځنيو، اوونيزو، مياشتينو او مهالنيو خپروونو کي يې پايمال نه کړي.

د هري رسني کار کوونکي بايد په خپل اسلامي او ملي ارزښتونو ووياري او که چيري دوی په خپلو اسلامي او يا ملي ارزښتونو باندي شرميري او د بل چا د اقدارو پيروي کوي، نو دا به لويه بدمرغي وي، په اسلامي ټولنه کي بايد رسني د اسلام په چوکاټ کي خپل نشريات ترسره کړي او د اسلام د حريم څخه دفاع يو وکړي، په امر بالمعروف او نهی عن المنکر باندي عمل وکړي، رسني د يوې ټولني عکاسي کوي او د هغې ټولني حالات وخت پر وخت د خلکو سره شريکوي، د بلي خوا رسني د خبرونو د رسولو تر څنگ د يوې ټولني فکري لار هم مشخصوي او د خلکو د افکارو په اړولو او را اړولو کي خورا مهم رول لري، نو بايد رسني د خلکو افکار پر مثبت او سم طرف سوق کړي، نه بايد د خلکو فکرونه پر منفي او شيطاني خوا کاره کړي، ځکه پوهان وايي: رسني مثبت او منفي دواړه خواوي لري چي د

خير لپاره هم کار ځيني اخیستل کيدای سي او د شر کار هم ځيني اخیستل کيدای سي، يو قوم ته عزم، حوصله او باور هم ورکولای سي، د ذهني غلامی، پوځي برتری او کلتوري غلبې ډار هم وربخښلای سي، اسلامي رسنی باید د کفري او غربي رسنیو ټولي شیطاني او مکاری کړني وخت پر وخت رسوا او دلیله کړي، نن زموږ او تاسي په ټولنه کي په رسنیو کي څه خپريري؟ کوم بی لاري فلمونه، هندي او ترکی سریالونه او دننني او خارجي بیلابیل ناقص پروگرامونه چي نن زموږ د رسنیو پر پردو خپريري، آیا دا به اسلامي ټولني ته کومه بریا او پرمختگ ورکړي؟ هیڅکله نه! حقیقت دا دی نن سبا چي پر اسلامي نړی د رسنیو کوم حال دی کوم چي د پردیو په تیره بیا د یهود او هندو تر تأثیر لاندې سوي دي، دا به هیڅکله زموږ ټولنه هوسا نه کړي، دا ډول خپروني به داسي منفي اغیز او تأثیر ولري لکه څنگه چي یې د کمال اتاترک په وخت کي د ترکیې پر مسلمان ولس اغیز وکړ چي خپل اسلامیت او اخلاقیات یې ځيني ورک کړ، مسلمانان نویو تحقیقاتي، معلوماتي او دیني نشریاتو ته ضرورت لري، د ډاکترانو، انجنیرانو، علماؤو او پوهانو تجربو ته اړتیا لري، دا ډول خپروونو ته اړتیا نه لري، او نه هم اسلامي ټولني ته دا ډول خپروني پرمختگ ورکولای سي، کوم چي فساد او منفي کردارونو ته نور هم رشد ورکوي.

په نړی کي رسنی پر دوه (۲) ډوله دي: ۱: چاپي رسنی. ۲: بریښنايي رسنی. چاپي رسنی لکه: ورځپاڼه، مجله، جریده او داسي نور... بریښنايي رسنی لکه: راډیو، ټلويزیون، انټرنیټ او نوري ټولنيزي رسنی چي خواله رسنی هم ورته ویل کيږي، لکه: فیسبوک، یوتیوب، واټساپ، ټیلیگرام او داسي نور... لکه څنگه چي د خبر په رسولو کي بریښنايي رسنی ډيري مؤثري واقع کيدای سي او خبر ډیر ژر د ټولني نورو غړو ته رسوي، مثبت اړخونه یې هم تر چاپي رسنیو ډیر دي، همدا راز یې منفي اړخونه هم ډیر دي، مثلاً د بریښنايي رسنیو له خوا الحاد، بی لاري، لوڅ توب، د فحش مواد او داسي نور خپريري، مگر موږ د مسلمانانو په حیث باید دواړي ډول رسنی د دین او ټولني په گټه وکاروو، نه د شر او فساد په گټه. صلیبیان او یهودان غواړي د رسنیو د لاري د اسلام مبارکه څهره بده ښکاره کړي او غربي ملتونه ځيني کرکجن کړي.

ځکه نو بیا اکثریت وخت صلیبیان د اسلام څخه کرکه کوي او نه غواړي اسلام قبول کړي، همدارنگه غربيان د رسنیو د لاري فحشاء، غرب گرايي او الحاد د ځوانانو و ذهنونو ته ترزیقوي او د اسلام ځلانده څهره هم د اسلامي اُمت د بچیانو لپاره شکمنه ښکاري، مسلمانان پر خپل تاریخ او د اسلامي نړی پر سترو فاتحانو باندي شکمن کوي، رسنی ځکه ډيري خطرناکي ثابتې سوي دي چي د ټولني ټول قشرونه هغه که سواد لرونکي، بی سواده، زده کوونکي، بیوزلي، فقیر، فرهنگي او غيري فرهنگي کسان ټولو ته یې خطاب متوجه دی، ځينو علماؤو هم د غربي رسنیو د خپروونو په مقابل کي خپل مسئولیت نه دی اداء کړی، چوپ دي او په اړه یې هیڅ نه وايي، بلکي د دوی په چوپوالي باندي هغوی ته نور جرأت هم پیدا کيږي، چي تر دې هم غيري اخلاقي خپروني پیل کړي.

د علماؤو همدا چوپوالی ددی لامل سو چي ټول ځوانان يې راڅخه پردي کرل او ټولو ته يې د غرب مفکورې انتقال کړي، چي بيرته مستقيم مسير ته يې برابرول ډير وخت غواړي، که چيري مسلمانانو په رسنيز ډگر کي په پراخه اندازه فعاليت درلودای، نن به داسي نه کيدلای، که وي هم نو ډيري يې کوم داسي فکري خپروني نه لري چي مسلمانانو ته د غرب د دسيسو په اړه بيداري ورکړي، رسنيز خدمتونه بايد د اسلام په چوکاټ کي وي او د امر بالمعروف او نهي عن المنکر وظيفه ترسره کړي، کوم څوک چي په دې اړخ کي وخت مصرفوي او ستريا گالي خپله ستريا او وخت دي بې ځايه نه گڼي، ځکه په اوس وخت کي چي مطبوعاتو ډير پرمختگ کړی نو يو هيواد چي غواړي پر بل هيواد يرغل وکړي، لومړی د هيواد دننه ميديا تر لاس لاندي راولي او د هغې لاري د خلگو ذهنونو ته لار پيدا کوي، هغه تر کنترول لاندي کوي، چي بيا په آسانی سره کولای سي پر هغو هيوادونو خپل واک وچلوي، ځکه دا خبره ثابته سوې ده چي د مخکو او هيوادونو بيا نيول زور او قوت ته اړتيا لري او لږ وخت نيسي، مگر د ذهنونو بيا کنترول او پر مستقيم مسير سيده کول بيا پيری پيری وخت ته ضرورت لري.

دوکتور الياس وايي: رسنی بايد د اسلامي اُمت استازيتوب او وياندويي وکړي او د اسلامي اُمت د بيداری په لاره کي گټه ځيني پورته سي، اسلامي اُمت د مکرونو او دسيسو څخه وژغوري، دا ډول رسنی په اسلامي هيوادونو کي ډيره کمزوري او ضعيفه وي، له همدې امله دا ډول رسنی شديد کوبښښ، نه ستري کيدونکو هلو ځلو او د ټول اسلامي اُمت تحريک ته اړتيا لري.

خوانه زموږ د عظيم تاريخ کارنامې دي لوستلي دي؟

په هسپانيا کي د اسلامي تمدن پرمختگ: د عبدالرحمن اول د وخت څخه چي په اندلس کي د ختيځ د واک گډۍ نسکوره سوه او د قرطبي خلافت رامنځته سو، په ۷۵۶ م کال کي د عربو مسلمانانو پرمختگ اوج ته رسيدلی وو، چي تر درې سوه (۳۰۰) کاله پوري د علم او پوهي د وياړ تاج د قرطبي پر سر وو، د اسلامي تمدن ځانگړنه يوه دا وه: په هره سيمه کي يې مدرسې، کتابخانې، بانکونه، علمي او ادبي غونډي جوړي کړې، د نورو مختلفو ژبو کتابونه يې را وژباړل، هندسه، طبيعيات او طب ته يې ډيره گټه ورسوله چي د دوی څيړني په پرمختللو علومو کي د نويو انکشافاتو سبب سوي، تجارت په پراخه پيمانه وده وکړه، معادن او د سلاح جوړوني کارخانې جوړي سوي.

ورينيم، پخ سوي پوستونه او شكري په ډيره پيمانه موندل کيدل او يهودو چي د هغه وخت شتمن سوداگر وه، د افريقا شمالي برخو ته وړل، مسلمانانو په ټولو علومو کي خپله پوهه په کار واچوله، په عام المنفعه، بيا جوړوني او د اندلس په شاوخوا ښارونو کي يې څلور لاري، پلونه، روغتونونه، هوتلونه او مسجدونه په ډير شمير جوړ کړل، تر څه وخته ټول منځني بحر يعني مديترانه د مسلمانانو په لاس کي وه، مسلمانانو د خپل واک پر مهال د اندلس هيواد د علمي او اقتصادي پلوه داسي پرمختگ وکړ چي د ټولي اروپا د وياړ تاج يې گټلی وو، دا پرمختگ يوازي په مالي برخه کي نه وو، بلکي اخلاق هم ورسره همداسي بڼه سول چي د ډيرو هيوادو اوسيدونکو به د ښو اخلاقو مثال د اندلس په خلکو کوی.

د هغو تاريخ پوهانو څخه يو ميسو سنديلو دی چي ليکي: مسلمانانو په هغه وخت کي د اخلاقي پلوه پر مسيحيانو برتري درلوده او په ډيرو وجوهاتو مسلمانان پر مسيحيانو بڼه وه، د مسلمانانو سځاء، عدل، قرباني او ځان تيريدنه دومره ډيره وه چي په نورو قومونو کي يې مثال نه درلودی او دوی انساني نوعي ته ډير د قدر په سترگه کتل، مسيحي پاچاهانو دومره د مسلمانانو پر ميلمه پالني باور درلود چي د قسطلې او ناور څخه به د درملني لپاره د مسلمانانو ښارونو ته راتلل.

فرانسوی تاريخ پوه گوستالوبون په خپل اثر تاريخ تمدن اسلامي کي ليکي: مسلمانان چي د سيسل پر جزيره لاس بري سول د هغه وخت څخه علم او پوهي د ترقي لور ته وده وکړه، کرنه او تجارت پر مخ ولاړل، دباندنيو هيوادونو څخه يې د زيتون، پنبه، شکر بوټي او درختي راوړلي او په سيسل کي يې وکرلي، ويالي او نهرونه يې جوړ کړل چي تر اوسه لا پاتي دي د هيواد ذخاير او کانونه لکه: د مسو کان، د اوسپني کان، سنگ مرمر په ډيره بڼه طريقه کشف او را وايستل سول، د ورينيمو څخه يې جامي او توشکي جوړي دي، د مسلمانانو يادگارونه په اندلس کي لکه: په طليطله کي ښکلي ښارونو، د الحمراء مشهوره ماني، د بنگلو، مسجدونو جوړول، لکه: د قرطبي لرغوني جامع جومات او اشبيلي د ښار جوړونه چي ډير مالي لگښتونه پرې وه سول.

د هغه وخت مشهور علماء د علم او هنر سرچیني وي، د نړۍ ټول پاچهان او سلاطين بايد د دوی د اخلاقو، علم پالنې او تمدن څخه درس واخلي، چي يوازي يې شپږ سوه (۶۰۰) کتابونه درلودل، مگر په عيني همدا وخت کي يوازي د اندلس د قرطبي په کتابتون کي څلور (۴) لکه کتابونه موجود وه، ابوالقاسم الزهراوي القرطبي الأندلسي ۹۳۶م کال کي د جراحت د علم مؤسس دی، چي د تالیفاتو او اختراعاتو څخه يې پيری پيری په اروپا او نړۍ کي کار اخیستل کیدی، مسلمانانو په اندلس کي د قرطبي بنار يوازي په اوو سوه (۷۰۰) تنو مجاهدینو فتحه کړی، چي تقریباً پنځه سوه شپږويشت (۵۲۶) کاله يې د يو اسلامي بنار په توگه پایښت وکړ، د علم يوه داسي زانگو وه، چي تر اوويا (۷۰) ډير کتابتونونه او لسگونه داسي علمي مراکز په کښي موجود وه، چي د نوري اروپا څخه به اروپايان د زده کړي لپاره ورته راتلل، غربيانو يعني اروپايانو به خپل اولادونه اندلس ته د علم تر لاسه کولو لپاره استول، کله چي به هغوی بيرته ستانه کيدل، نو د خپلو خبرو سره به يې قصداً عربي ژبه گډول، تر څو ځانونه باکلتوره او پرمختللي معرفي کړي، ځکه چي عربي ژبه د علم ژبه وه او ده.

مسلمانانو د روم سره په ۸۴۶ م کال کي غزا وکړل، پاپ يې مجبوره کړ، چي جزيه ورکړي، د جزيي قيمت پنځويشت (۲۵) زره مثقاله سره زر وو، د همدې غزا له غمه نوموړی پاپ په واتیکان کي مړ سو. مسلمانان د اروپا څخه د عربي برخي اندلس يا اوسنی هسپانيا د لاري وايستل سول، مگر پر همدې مهال د اروپا د شرقي برخي څخه محمد الفاتح د روم (۱۰۰۰) زر کلنه واکمني ړنگه کړه او په فتحو يې شروع وکړله! اسلام نه مري، بلکي ساحل ته د بيړی رسولو واک الله (جل جلاله) کله يوه قوم او کله بيا بل قوم ته ورکوي. سلطان محمد الفاتح د خپل امر د مخالفت له امله د يوه نصراني د لاس پرې کولو حکم وکړ، نوموړی نصراني د قاضي په وړاندي پر سلطان باندي دعوه اقامه کړل او قاضي د سلطان د لاس پرې کولو حکم وکړ، مگر هغه کس له دې څخه تير سو او مادي عوض يې قبول کړی.

سلطان محمد عثماني په ۱۴۵۳م کال کي داسي توپ جوړ کړ، چي ټوله اروپا ځيني بيريدله، په همدې توپ يې د قسطنطنيي يعني اوسني استانبول چي د روميانو (۱۰۰۰) زر کلن راج په کښي روان وو، فتحه ترسره کړله، عثماني لښکر په يو سلو اته ويشت (۱۲۸) ورځو کي (۱۰۰۰) زر كيلومتره مسافه ددې لپاره طی کړل، چي د هغه اروپايي لښکر سره وجنگيږي، چي شمير يې تر دوی دوه (۲) چنده وو. د مامون الرشيد عباسي د خلافت په زمانه کي به هر ژباړن عربي ژبي ته د کتابونو ژباړونکي ته پنځه سوه (۵۰۰) د سروزرو ديناره مياشتنی تنخوا ورکول کيدله، کوم چي د اوس وخت د زرونو ډالرو سره برابر يږي. د اندلس فاتح موسی بن نصير گوډ يعني معيوبه وو، د لښکر او جنگ قيادت يې تر اتيا (۸۰) کلنی پوري خپله ترسره کوی، لښکر يې هيڅکله مات نه سو، د اندلس فاتح موسی بن به ويل: که مي خلگ اطاعت وکړي، نو روم به فتح کړم. يوسف بن تاشفين د مرايطينو مسلمان امير وروسته تر هغه د هسپانوي نصاراوو د سرونو کوپړی تر پښو لاندي کړی او د الله اکبر تکبير يې

ووايه، چي د اندلس د ژغورني په نيت يي په ۱۰۸۶م کال کي د زلاقه په جگړه کي پر نصرانيانو خپل لوی بری تر لاسه کړ. د سلطان صلاح الدين ايوبي يوه وزير د هغه د اوسيدو لپاره په دمشق کي يوه ماني جوړه کړه، کله چي سلطان خبر سو، نو هغه يي عزل کړ او ورته وويي ويل: الله سبحانه وتعالی مور په قصرنو کي د اوسيدو لپاره نه يو پيدا کړي، بلکي ددې لپاره يي پيدا کړي يو، چي د الله سبحانه وتعالی عبادت او د الله سبحانه وتعالی په لاره کي جهاد وکړو. محمد بن عروه چي کله يمن ته د والي په حيث واستول سو، نو خلگو ته يي وويل: اي د يمن اوسيدونکو! دا زما سپرلی اوښه ده، که مي تر دې ډير څه يووړل، نو زه غل يم. محمد ادريسي يوازينی مسلمان عالم، لوی جغرافيه پوه او لومړنی کس دی، په ۱۱۴۵م د نړۍ نقشه رسم کړل. ثابت ابن قره په نړۍ کي لومړنی انسان وو، د شمسي کال د ورځو شمير يي په دونه دقت سره محاسبه کړی، چي اوس هم د ناساء پوهان ورته حيران دي. د جذام ناروغی لپاره لومړنی روغتون مسلمانانو جوړ کړ، په داسي حال کي چي اروپايانو به د همدې ناروغی مصاب شخص ژوندی په اور سوخی.

د عثماني خليفه گانو لسم (۱۰) خليفه سلطان سليمان القانوني شپږ څلويښت (۴۶) کاله واکمني وکړه، اته (۸) ځله يي قرآن کریم په لاس ليکلی دی، لس (۱۰) ځله د اروپايانو او دري (۱۰) ځله د صفويانو سره جنگيدلی دی، غربيان يي د سليمان العظيم او شرفيان يي د سليمان القانوني په نومونو يادوي، د ده په زمانه کي عثماني خلافت د نړۍ تر ټولو قدرتمند اسلامي حکومت وو، نوموړي د هغو پوځونو مشري کوله، چي د بلگراد او رودوس په لور د مسيحي کليساوو د نيولو په نيت تللي وه. په څلورو ژبو لکه: عربي، فارسي، ترکي او صربي يي خبري کولای سواي، په ۱۵۶۶م کال کي په داسي حال کي وفات سو، چي د سيکتوار ښار يي محاصره کړی وو. عرب او بربري مسلمانان په ۹۲ هـ ق کال کي د ستر غازي او تکړه مجاهد طارق بن زياد چي دی خپله هم بربري وو او د موسی بن نصير د وتلو افريقياتي قوماندانانو څخه وو، د دولسو (۱۲۰۰۰) زرو مجاهدينو سره د هغه تنگي څخه تير سول چي د هسپانيي او مراکش تر منځ پروت دی، اوس يي جبل طارق بولي، په کم او لږ وخت کي يي ټوله هسپانيه او اوسنی پرتگال فتحه کړل.

په هسپانيا کي د اسلامي تمدن مثال: مسلمانو او اروپايي تاريخ پوهانو چي د مسلمانانو برياوې څيړلې په دې سره متحد دي، چي د اسلامي تمدن پرمختگ په هسپانيا کي د غربي ملتونو او مسيحي اروپا د علمي او صنعتي انقلاب باعث سو، دا يو ښکاره حقيقت دی چي فلسفه، ادبيات، جغرافيه، رياضي، نجوم، ټولي علمي او فني څانگي د هسپانيي او فرانسې د جنوبي برخو، د سويس او د ايټاليا په مسلمانانو پوري تړلي وي، اروپا د غفلت او بې خبرۍ په خوب بيده وه.

يوه فرانسوي تاريخ پوه ليکلي دي: د اروپا هر راز تمدن او پرمختگ د مسلمانانو د راتگ سره سم پيدا سو، ليکوال زياتوي: د مسلمانانو چال چلند د هغو سيمو د اوسيدونکو سره داسي وو چي ساری يي نه موندل کيږي.

فلیب حتی په خپل کتاب تاریخ تمدن اسلام و عرب کی لیکي: د مسلمانانو د فاتح لښکر لاره د جنوب لویدیځ لور ته د ایبري جزیرې ته وه، په همدې جزیره کی د مسلمانانو اتل ځواک آخړینی پریکنده جگړه وکړه چې پایله یې په آسیا کی د مسلمانانو پرمختگ او ترکستان و نیول سو.

ډاکټر گوستالوبون فرانسوي په اروپا کی د مسلمانانو عظمت ته داسي کتنه کړې ده: د اندلس آبادي او تمدن د ویزیگوتیانو په دوره کی داسي وو، لکه د یو وحشي قوم تمدن، مسلمانانو د خپلو بریاوو په پای کی آبادی ته داسي وده ورکړه، چې د څو کلونو په موده کی یې ټولي شاري محکي آبادي کړې، لوري بنگلي او عمارتونه یې جوړ کړل، د نورو شاوخوا قومونو سره یې تجارتي اړیکي پیل کړې او وروسته یې د علم پراخوالي او تمدن ته مخه کړه، لاتیني او یوناني کتابونه یې وژباړل علمي او ادبي غونډي یې جوړي کړې، چې بیا تر ډیره اروپایانو گټه ځیني اخیستله.

ډاکټر گوستالوبون فرانسوي په خپل کتاب تاریخ تمدن اسلام کی لیکلي: د مسلمانانو د بریو په وخت کی د گت او لاتین قبیلو په حکومت کی ډیر رول درلود، کله چې اسلامي مجاهدینو همدا ملک و نیوی، د دوی تر منځ قبیلوي شخړي دې اندازې ته رسیدلي وې، چې د اندلس د سردارانو څخه دوو (۲) تنو د حملې پر مهال د مجاهدینو ننگه وکړه، یو کنت ژولیین او بل اسقف اعظم اشبیلیه وو، د مجاهدینو فتوحات په چټکی پر مخ تلل د لویو ښارونو ټولي دروازي ددې فاتح لښکر په وړاندي خلاصي سوي وې، بلکي قرطبه، غرناطه او طلیطله چې د مسیحیانو پاڅه مرکزونه وه، د مجاهدینو په لاس فتحه سول، پنځه ویشته (۲۵) ایالتونه مجاهدینو و نیول، مسلمانانو د اندلس د اوسیدونکو سره د شام او مصر په څیر چلند کوی، د خپلو مالونو او عبادت ځایونو واک دوی ته ورکړل سوی وو، همدا راز په قضایي امورو کی دوی خپلو کشیشانو ته مراجعه کوله، خپل مشکلات به یې د خپل مذهب سره سم حلول او کلنی جزیه یې مجاهدینو ته ورکول، چې د شتمنو لپاره پنځلس (۱۵) فرانک یو دینار او د بیوزلو لپاره نیم دینار وو، جزیه ډیره کمه وه چې دوی هم د کوم تحدید څخه پرته ومنله.

په اسلامي نړۍ کی د عصري علومو بیارغونه او راټولیدنه هغه مهال پیل سوه، کله چې اروپا د روم امپراتورۍ د ړنگیدونو وروسته په هر ډگر کی د ستر رکود سره مخامخ سوه، د اموي خلافت مسلمانو لښکرو نه یوازي په ختیځ کی، بلکي د منځنی آسیا د ترکستان، ایران او افغانستان په لور حرکت وکړ، په لویدیځ کی د مسلمانانو لښکرو د ایبریا ټاپو وزمه نننی پروتگال او هسپانیې سیمي فتحه کړې او ان د فرانسی تر زره د پاریس تر یو سلو شپيته (۱۶۰) کیلو متره پوري پراخي سیمي لاندي کړې، په ۷۱۱ م کال کی د اپریل په ۲۸ تاریخ په لویدیځ کی د مسلمانو لښکرو لومړنی برید د عرب جنرال طارق ابن زیاد په مشرۍ د اووه (۷۰۰۰) زره جنگیالیو په مت د شمالي افریقا له طرفه ترسره سو، په همدې کال مسلمانانو د ایبریا ټوله ټاپووزمه و نیول، اسلام په چټکی سره په دغه ټاپو کی ډیر ژر خپور سو، په یو زرم کال کی د الأندلس رومانو اووه (۷) میلیونو اوسیدونکو څخه پنځه (۵) میلیونو عیسویان

د اسلام په مبارک دین مشرف سول، تر ۱۴۹۲م کلونو پوري اندلس يا اسلامي هسپانيه د اسلامي تمدن د کلتوري زعم تر چتر لاندي ستر نړيوال علمي مرکز وو، مسلمانانو نه يوازي ستر فتوحات وکړل، بلکي په بيساري توگه په علمي ډگر کې پراخ پرمختگونه وکړل، د پيريو راهيسي اسلامي نړۍ د خپلو پوهو عالمانو، پوهانو او د هوبنيارو مشرانو حاکمانو سياستونو له کبله په علمي، کلتوري او ټيکنالوژي لحاظه د اروپا د فکري نړۍ څخه په لوړه کچه پرمختللي وه، د اتمي (۸) او ديارلسمي (۱۳) پيريو تر منځ د عربي تمدن په زرین دور کې مسلمانانو د نړۍ د گوټ گوټ څخه پوهه راټوله او يو ځای کړه، د اسلام برياوې، د مسلمانانو د عصري علومو عروج د نړۍ او د بشریت تاريخ ته ژور بدلون ورکړ، بغداد او دمشق د اسلامي نړۍ د علمي څيړنو مهم مرکزونه وه، دوی لوی لوی کتابتونونه جوړ کړل، ډير علمي متنونه وژباړل، په اسلامي نړۍ کې هر اړخيزه علمي بحثونه ترسره کيدل، عربي ددې زماني علمي ژبه وه، مسلمانانو رياضيات، کسرونو، اعشاري، مثلثاتو، الجبر او نورو مضامينو ته هم وده ورکړه، همدارنگه نور عصري علوم لکه: طب، فزيک، فلسفه، بوتانيک يا کرهڼه، او ستورپوهنې ته هم وده ورکړه.

اسلامي نړيوالو پوهانو لکه: ابن سينا او البيروني په اروپايي تفکر باندې د پام وړ اغيز درلود، د مثال په ډول: بغداد او قرطبي بنارونو کې د روغتونونو او کتابتونونو شتون په اړه اروپايان هک پک حيران پاته سړل، حتی د صليبي جگړو پر مهال اکثريت اروپايان سخت وحشيان، بي تمدنه او بي کلتوره ثابت سول، کله چې دوی د اسلامي پرمختللي تمدن سره مخامخ سول، دا مهال مسلمانان او اسلامي نړۍ په پوځي لحاظ هم د اروپايانو څخه ډيره پرمختللي ثابتې سوي ده. کله چې عيسوي لويديځه نړۍ د منځنۍ پيريو په تيارو او جهالت کې ډوبه پرته وه، په اسلامي نړۍ کې رياضيات، د نجوم علم، طبابت او نور ساينسي علوم په بيساري ډول خپل ورستي اوج ته رسيدلي وه، د مسلمانانو متفکرو پوهانو ساينسي کشفیات او اختراعات ډير ژر د اروپايانو د ريسانس دورې لامل وگرځيدل، الکيميا، الجبر، اعداد پوهنه، تعرفه، الکحول او الکالين دا هغه عربي ساينسي نومونه يا کلیمې دي، چې اروپايي ژبو ته يې لاره موندلې ده او د اروپايانو په ساينسي علومو کې تر ننه پوري کار ځيني اخیستل کيږي.

مسلمانان نه يوازي په پوځي ډگر کې، بلکي په پوهنيزو علمي او اقتصادي برخو کې تر اروپايانو ډير پرمختللي وه، دا مسلمانانو وه چې عيسوي اروپايانو ته يې د ساينسي علومو په برخه کې مهمه پوهه په لاس ورکړه، په دې توگه په اروپا کې د اروپايانو د ريسانس دوره رامنځته سوي ده، نن د مسلمانانو دغه د ساينسي علومو نومونه د اسلامي نړۍ زریني دورې ته اشاره کوي، ځکه پخوا اسلامي نړۍ د ساينسي علومو مرکزونه وه، د اروپا په څيړنيزو انستيتونو او پوهنتونونو کې نن هم د اسلامي نړۍ طلايي دورې په اړه څيړنې ترسره کيږي، په بنسټيزه توگه د ساينسي علومو، ظهور او اوج د ساينس ترويجولو او د ساينسي عصري علومو ملاتړ پوري اړه لري، د اسلامي نړۍ ساينسي علومو زرین عصر، په نهمه (۹) پيرۍ کې په اسلامي نړۍ کې علمي ساينسي پرمختگونه پيل سول.

د نهمي (۹) پيرى څخه تر ديارلسمي (۱۳) پيرى پوري اسلامي پوهان د نړۍ تر ټولو عالي مخکښو پوهانو څخه گڼل کيدل، د عباسي بريالۍ دورې يا د اسلامي زريني دورې راز په دې کي نغښتۍ وو، عباسيانو د علم او پوهې اړوند اصول تعقيبول، دا کومه تصادفي پېښه نه وه، چي فاتحيونو عباسيانو د بغداد څخه د خليفه گانو په توگه په ختيځ کي واکمن وه، دوى د ساينسي علومو په اړه داسي يو نظر درلود، په ۷۴۹ - ۱۲۵۸ کلونو کي د عباسيانو د واکمنۍ پر مهال د لرغوني انټيکي دورې ليکنې په بغداد کي وژباړل سوې او وده ورکړل سوه، په لويديځ کي تر نن ورځې پوري د ختيځ ساينس پوهانو د لاسته راوړنو او د مخکښو پوهانو د روح څخه گټه اخيستل کيږي، د نړۍ د ساينسي علومو مرکز بغداد وو، په هغه وخت کي بغداد د ساينس، کلتور، هنر او سوداگرۍ له پلوه د نړۍ يو ستر علمي مرکز پيژندل کيدى، په ختيځ کي خلگو د لرغونو آثارو د پوهيدني او زده کړې په اړه ډيره ليوالتيا درلوده، د پوهې ترو ځوانانو پلټني او څيړني پيل کړې، دوى طب، فلسفه، رياضي، کيميا او ستور پوهنه مظامين مطالعه کول، د حکمت په کور کي مهمو رياضي پوهانو لکه: محمد بن موسى الخوارزمي څيړني ترسره کړې او د نن ورځې رياضي پوهنه د هغه د څيړنو پرته د تصور وړ نه ده، نوموړي د الجبر په نامه يو کتاب وليکي.

جغرافيه پوه الادريس د نړۍ نقشه جوړه او انځور کړه، د هغه نقشه د څو پيړيو لپاره کارول کيده، فزيک پوه آلهيثم د اوپتيک کتاب وليکي، په دې توگه په ديارلسمه (۱۳) پيرى کي انگليسي فيلسوف راجربیکن سره د عينکو يا سترگيو په جوړولو کي مرسته وکړه، په دې موده کي د طب په برخه کي هم ډير پرمختگونه رامنځته وسول، د اتمي (۸) پيرى تر پايه په بغداد کي په سلگونه روغتونونو شتون درلود، نه هيريډونکي ابن سينا خپل ټول تعليمات د علمي لارښونو پر بنسټ ترسره کول، د نوموړي تر اوسه په ختيځ او لويديځ کي درناوى کيږي، ابن سينا د طب، رياضي، فزيک او اخلاقو په برخه کي تر څلور سوو (۴۰۰) ډير آثارو وليکل، په دې زرين عصر کي اسلامي علماء کرام يا پوهان وه، چي د هسپانيې کوردوبا، الکساندريا او بغداد ښارونو کي د يونان او روم انټيکي زمانې علمي آثار د راتلونکو نسلونو لپاره وژباړل او وساتل، د عصري طبابت او مټيماتيک لپاره بنسټيز تهډاب کښيښود.

د زريني دورې پيل او د ساينسي علومو سره ليوالتيا عباسي دورې پوري تړاو لري، دا په اسلامي نړۍ کي د اسلامي خلافت دوهمه واکمني وه، چي د اتلسمي (۱۸) ميلادي پيرى په نيمايي کي پيل سوه، مسلمانانو د هغو علومو سره کوم چي په اسلامي نړۍ کي شتون درلود، په بيساري ډول ليوالتيا درلودله، د عباسي دورې په لومړيو کي ساينسي علوم خپل ورستي اوج ته رسيدلي وه، په اسلامي نړۍ کي د ساينسي علومو پرمختگ په بيلا بيلو وختونو کي په ځينو سيمو کي لا نور پرمختگ کړى وو، په اسلامي نړۍ کي د ساينسي علومو پرمختگ تر هغه مهاله په ښه توگه دوام وکړ، مگر په يوويشتمه (۲۱) پيرى کي مسلمانان د ساينسي علومو د ننگوني سره مخامخ سوې دي، ځکه مسلمانانو او اسلامي نړۍ د ساينسي علومو سره اړيکي پرې کړي دي.

اوس مهال د (۱,۳) ميليارده ډير مسلمانان د نړۍ په اووه پنځوس (۵۷) زيات و کم هيوادونو کې ژوند کوي، د مراکشه څخه نيولې تر تورکيې، ايران، افغانستان او ماليزيا پورې پر بيلا بيلو ملتونو ويشلي سوي دي، ځيني هيوادونه ډير بيوزلي او ځيني ډير شتمن هيوادونه دي، لکه: سعودي عربستان، کویت او عربي امارات. دوی د تیلو د شتمنيو له امله هيڅ ډول اقتصادي ستونزي نه لري، مگر کله چې د ساينسي علومو څيړني خبره رامنځته کيږي، د ټولې نړۍ په پرتله ډيري کمې ترسره کيږي، په اسلامي هيوادونو کې د مسلمانانو له خوا د ثبت سويو اختراعاتو شمير ته په کتو سره علمي څيړني ډيري کمې کيږي، په ټوليزه توگه په عربي هيوادونو کې د مخترعينو له خوا ثبت سوي اختراعاتو شمير درې سوه اوويا (۳۷۰) بنوول سوی دی، ډيری مسلمانان په دې نه پوهيږي، چې ولي د اسلامي نړۍ ستر عظمت او پراخوالی مخ پر ځورند د ناکامۍ په لور روان سوی دی، دا څنگه شونې ده، چې اسلامي نړۍ د دومره لوړوالي څخه کښته خوا ته روانه وي، نن په اسلامي نړۍ کې مسلمانان لږ کتاب لولي، ځيني کسان پوښتنه کوي، ولي اکثریت اسلامي هيوادونه د نړۍ هيوادونو په پرتله په اوسط ډول په لوړه کچه د ټولنيز اقتصادي پرمختگ په برخه تر ټولو ټيټه کچه لري؟

د نهمي (۹) او دولسمي (۱۲) پيړۍ تر منځ مسلمانان په فلسفي، اقتصادي، عصري علومو او په ټولنيزه برخه کې د لويديځو اروپايانو په پرتله ډير پرمختللي وه، د اسلامي نړۍ تمدن په خپل لومړني زرین عصر کې اغيزمن اسلامي علماء، پوهان، متفکرين او لوی سوداگر درلودل او په پوځي ډگر کې هم برلاسي وه. لويديځ د اسلامي هيوادونو ټولې سياسي، اقتصادي او ټولنيزي منابع غلا او چور کړي دي، تر اوسه اسلامي نړۍ په دې نه ده توانيدلې، چې ځان بيا سمبال کړي، په اروپا کې ډيري اروپايان د اسلام د پراخيدو په اړه خبري کوي او د عيسوي مذهب له منځه تللو څخه بيره څرگندوي، په اسلامي نړۍ کې تل داسې نه وه، په اصل کې اسلام د سولي او پرمختگ دين دی، د لويديځې نړۍ سياستوال، د عيسوي، يهودي او د نورو بې کتابه دينونو عالمان او پوهان پوښتنه کوي، د اسلام آسماني دين به مسلمانان څنگه له دې بحراني حالت او خونړۍ کړکيچ څخه راوباسي؟

په نړۍ کې لومړنی پوهنتون په اسلامي نړۍ کې تاسيس سوی دی، اسلامي نړۍ په سختی سره نوي علمي څيړنيز نوښتونه خپروي يا توليدوي، په داسې حال کې چې سوريه، يمن او ليبيا د ويجارونکي خونړيو جگړو له امله لسيزي شاته پاته سول، په ۱۹۷۲م کال کې د الازهر پوهنتون بنسټ ايښوول سوی دی، الازهر پوهنتون په قاهره کې د نړۍ د پخوانيو پوهنتونونو څخه دی. مصري عرب کيميا پوه احمد زيويل په ۱۹۹۹م کال کې فزيک، کيميا، طب او اقتصاد په برخه کې د نوبل جايزه تر لاسه کړې ده. په عربي ژبه کې لږ کتابونه خپرېدل او لږ علمي آثار د نورو ژبو څخه ژباړل کيدل، د مطالعې کميدل، کورنيو جگړو او اقتصادي بحرانونو په اسلامي ادبياتو کې ستر زيانونه اړولي دي، همدارنگه لږ کتابونه عربي ته ژباړل سوي دي، د اوو (۷) پيړيو راهيسي اسلام د نړۍ ټولو انسانانو ته علم، پوهه او حکمت ډالی کړي دي.

په اسلامي نړۍ کې يو داسې نړيوال سياسي مديريت ته اړتيا ده چې د ټولې اسلامي نړۍ د مشرتابه وړتيا ولري، د اسلام سپېڅلې دين تر ټولو زيات ټينگار د علم او پوهې په زده کړې، تفکر او استدلال باندې کړی دی. د علم خزانې په نړۍ کې پټې پرتې دي، دا پر انسان لازم دي چې د پرمختللي علم په رڼا کې خپله ټولنه په رڼا کړي، عصري تمدن د اسلامي ختيځ څخه د عربي هسپانيې د لارې اروپا ته رسيدلی دی، اروپا ته اسلامي علوم د تخنيکي، تجربوي ميتودلوجي سره رسيدلی دی، کوم چا چې اسلامي تاريخ کتلی زموږ سره به په دې خبره توافق ولري. روبليس په خپل تاريخ کې ليکلي: د اندلس تر سقوط وروسته کلیسا د هغه ځای د مسلمانانو څخه يو (۱) ميليون او پنځه (۵) زره کتابونه راجمع کړل او د ښار په منځ کې يې په عامه وسوځول، هغه جنايات چې د تاريخه پاته دي، تر دې ډير دي. کله چې زيمنس غرناطه د مسلمانانو څخه ونيول، د مسلمانانو ټول کتابونه يې وسوځول. زيمنس ډير متعصب شخص وو، د فرديناند په وخت کې يې په طليطه کې د اسقف اعظم ځای درلود. د مسلمانانو اتيا (۸۰۰۰۰) زره جلدې کتابونه يې اور ته واچول، ده فکر کوی چې د مسلمانانو آثار مي د وخت د صفحې څخه نيستي کړل، مگر دی بې خبره وو چې د مسلمانانو نور يادگارونه هم سته چې د تجارت وده د آسيا او افريقا سره او د حکومتي نظام چلول وه.

خوانه ته د اسلامي نړۍ سربښدونکي آتلان پيژني؟

الله سبحانه و تعالی چي خوان ته کوم د خوانی عمر او طاقت ورکړی دی، هغه دي غنیمت وگني، د قیامت په ورځ د صحیح جواب ویلو او د الله سبحانه و تعالی عرش د سیوري لاندي د خای پیدا کولو لپاره دي د الله سبحانه و تعالی د دین خدمت وکړي او د الله سبحانه و تعالی په لاره کي دي خپل ځان مخکي کړي، په دې کار کي دي صحابه کرام (رضي الله عنهم أجمعين) د خپل ځان لپاره نمونه وگرځوي، چي څنگه خوان صحابه د الله سبحانه و تعالی په لاره کي مخکي کیدل، او په هر هغه میدان کي یې خپل طاقت ښکاره کوی، په کوم میدان کي چي د حق او باطل مقابله روانه وه، که د علم او عمل میدان وو، که د دعوت او تبلیغ، که د خلکو د خدمت میدان وو، په هر خای کي ټول صحابه کرام، خو خاصاً خوانان صحابه مخکي وه، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سره په هره غزا کي د خوانانو صحابه کرامو کړنه ښکاره وه، مگر د اسلام او کفر په اولنی جگړه کي چي څنگه خوانانو صحابه کرامو د خپل لښکر په مقابل کي د کفارو د درې (۳) چنده ډیر لښکر مقابله کړي وه او هغه یې د ماتي سره مخ کړي وه.

د هغه مثال نسته، دا د خوانانو صحابه کرامو عمل وو، چي د مقابلي د بلني په وخت کي د انتظار پرته په خپله خوښه میدان ته کښته کیدل، او د هغوی سره د خپل ځان کوم فکر نه وو، نن هم زموږ خوانان مخکي کيږي، مگر سینماوو، کلیونو، د سیال او تفریح خایونو ته، نن هم خوانان د خپل ځان لپاره یوه نمونه گوري، مگر په صحابه کرامو کي نه، نه په خپلو مشرانو کي، بلکي په فلمي ستوري، د هالیوود او بالیوود، هنرمندانو او ډمانو کي، په سندر غاړو کي، په لوبغاړو کي، تعجب دی په دې مسلمان او د هغه مسلمانۍ ته، او تعجب دی داسي خوان او د هغه خوانۍ ته چي خپل ټول قیمتي وخت په بي خایه کارونو کي تیروي، چي له امله یې په ډیرو جسماني او ذهني ناروغیو اخته کيږي، څومره به ښه وي چي زموږ خوانان صحابه کرام د خپل ځان لپاره نمونه وگرځوي، د هغوی په نقش قدم باندي روان سي، د الله سبحانه و تعالی په لار کي سیالي وکړي، د دنیا د غمونو څخه بي غمه د اسلام په فکر کي سي، د دنیا څخه ډیر د آخرت په فکر کي سي.

نو الله سبحانه و تعالی به یې دنیا هم ښایسته کړي، نن موږ د دنیا د آبادولو لپاره خپل آخرت بربادوو، نو نه دنیا په لاس راغله او آخرت مو هم خراب سو، ددې لامل دا نه دی چي زموږ په خوانانو کي صلاحیت نسته، صلاحیت سته، مگر د هغه څخه کار نه دی اخیستل سوی، جذبه سته، مگر هغه ورکه کړل سوی ده، فکر سته، خو د هغه مخ غلط طرف ته اړول سوی دی، کوښښ کيږي، مگر په غلطه لار کي، خوانانو ته په کار دي، چي خپل صلاحیتونه، جذبه او کوښښ په سمه لار کي تیر کړي، د بي فائدي او بي گټي شیانو څخه دي ځانونه وساتي، خپل صلاحیتونه دي د خپل رب (جل جلاله) د خوشحالولو لپاره په کار راولي، خوانان صحابه کرام دي د خپل ځان لپاره نمونه وگرځوي، دا د کامیابی او نیکمرغۍ لاره ده، تر څو چي په خوانانو کي د قربانی او سربښدنې جذبه نه وي پیدا سوی، د هغوی صلاحیتونو ته سمه لار نه وي ورکړل سوی، نو تر هغو پوري د مسلمانانو تیر برم او عزت نه راگرځي.

۱: په قرآن کریم کې د ځوانانو په اړه ډیر څه ویل سوي دي، چې د فضایلو او پاکې ځلیدونکې نمونې دي، سرښندنکې حضرت اسماعیل (علیه السلام) قرآن کریم مور ته د حضرت اسماعیل (علیه السلام) په اړوند خبر راکوي، د هغه فدا کاري، اخلاصمندي او د الله سبحانه وتعالی آمر ته تسلیم ځوان بیان داسې کوي: حضرت اسماعیل (علیه السلام) تنکې او مبارک ځوان د خپل گران پلار سره کعبې شریفې ته نژدې د (سعی) نومي ځای ته ورسیدل، حضرت ابراهیم (علیه السلام) د الله سبحانه وتعالی په آمر حضرت اسماعیل (علیه السلام) ته د هغه د ذبح کولو وړاندیز کوي، حضرت اسماعیل (علیه السلام) په خپله اراده او اختیار د الله سبحانه وتعالی آمر ته غاړه ږدي او خوشحاله کیږي، چې د الله (جل جلاله) د آمر او فرمان د تر سره کیدو لپاره خپل سر قربانوي، ډیره جالبه دا ده، حضرت اسماعیل (علیه السلام) داسې وویل: زما په اړه چې هر دستور د ځانه سره لري، ترسره یې کړه. بلکې داسې یې وویل: د الله (جل جلاله) فرمان ترسره کړه. په دې معنا چې خپل ځان یې یاد نه کړ، بلکې خپل ژوند او وجود یې د الله (جل جلاله) د فرمان په مقابل کې هیڅ وباله، هغه وخت یې خپل پلار ته داسې وویل: هر دستور چې د الله (جل جلاله) د لوري لري، هغه ترسره کړه او په دې اړه زما څخه پوښتنه مه کوه.

۲: پاک لمني، د حياء څښتن او صديق حضرت يوسف (علیه السلام) قرآن کریم مور ته د حضرت يوسف (علیه السلام) په نوم د يو بل ځوان خبر راکوي: دا هغه ځوان دی چې جنسي شهوت او لذت په خپل ټول قوت او جاذبي سره هغه ته وړاندي سو، مگر حضرت يوسف (علیه السلام) په ډیره میرانه او پوره ایماندارۍ سره د هغه څخه انکار وکړ، دا په داسې حال کې چې د قبول ټول اسباب ورته مهیا وه او هغه ځای د ټولې نړۍ د انسانانو د سترگو څخه پټ او پناه وو، مگر حضرت يوسف (علیه السلام) په دې خبره پوره ایمان درلودی، چې قادر، عالم او بصیر الله (جل جلاله) په هر ځای کې لیدونکی دی. ښکلی او ښائسته ځوان د ځوانۍ د قدرت او تازگی په مرحله کې، غریب ځوان چې هیڅوک نه پیژني، تر څو د خپلو کارونو په خاطر تر ملامتیا لاندې ونیول سي، مجرد دی واده هم نه لري، تر څو د ده پاک لمني د واده او زوجي پواسطه وساتل سي، حضرت يوسف (علیه السلام) د نورو ښځو څخه بې نیازه کړي، او هغه ښځه چې حضرت يوسف (علیه السلام) یې ځان ته رابللی وو، فاسده، عادي او بازاری ښځه نه وه، بلکې د لوړ مقام او عزت څښتنه وه، هغه د پاچا میرمن وه، او حضرت يوسف (علیه السلام) د دوی په کور کې دننه خدمتگار وو، په کوم امتحان کې چې حضرت يوسف (علیه السلام) رابنځیل سوی وو، عارضې، د یوې لحظې آزموینه او فتنه نه وه، بلکې حضرت يوسف (علیه السلام) سهار او ماښام وخت او ناوخته په کښې راگیر وو، علاوه پر دې هغه د پاچا میرمن وه، چې حضرت يوسف (علیه السلام) یې ځان ته رابللی وو، خپله غوښتنه یې په اشاره او کنایه هم نه وه ځینې مطرح کړي، بلکې د شروع څخه یې ښکاره ورته ویلي وه: را وړاندي سه! مگر حضرت يوسف (علیه السلام) په ډیر ښکاره او صریح ډول ددې کار څخه ډډه او بیزارې وښوول، حضرت يوسف (علیه السلام) د دوو ستونزو له منځه د یوه مشکل د اختیار چانس

درلود، هغه دا چي يا به يې په دين کي مصيبت منی، چي عبارت د ناوړه عمل څخه وو، او يا به يې د دنيا مصيبت گالی، چي هغه زندان وو، مگر دغه ايماندار ځوان د دنيا زندان پر ځان ومنی، تر څو دين ته يې نقصان او زيان ونه رسيري، نو داسي يې وويل: اي ربه زما! بندي خانه ډيره خوبنه ده زما له هغه کاره چي بولي دا بنځي ما هغه ته.

۳: حضرت حمزه بن عبدالمطلب (رضي الله عنه) د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) رضايي ورور، ملگری او اکا وو، د احد په غزا کي شهيد سو، لقبونه يې اسدالله، اسدالجنه وو او رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د سيد الشهداء لقب ورکړ، حمزه بن عبدالمطلب (رضي الله عنه) په ۶۱۲ م کال کي اسلام قبول کړی، د حمزه بن عبدالمطلب (رضي الله عنه) په مسلمانيدو د مسلمانانو قوت لا ډير سو، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د حضرت حمزه (رضي الله عنه) په مشرۍ پر قریشو لومړی برید تنظيم کړ، په دغه برید کي دیرش (۳۰) سپاره مهاجرین ورسره وه، نوموړی العيس سيمي ته نږدې ساحل کي د ابو جهل ابن هشام او د هغه د درې سوه (۳۰۰) سپرو کسانو سره مخ سو، جگړه شروع کیده، چي مجدي ابن امر الجوهاني مداخله وکړه، خلگ تیت او پرک سول او جگړه ونه سوه. حضرت حمزه (رضي الله عنه) د بدر په غزا کي هم وو، تل به يې پر سينه يوه بڼکه وه، چي د جگړي په ميدان کي بڼه پيژندل کیدی، په مخامخ جگړه کي يې اوتبه ابن ربيعه وواژه، وروسته بيا حضرت حمزه (رضي الله عنه) د بنو قينوکه پر وړاندي لښکر کښی کي د اسلام بيرغ ليردوی.

۴: حضرت ارقم ابن الارقم (رضي الله عنه) هغه ځوان صحابي دی، چي کور يې د اسلام د دعوت لومړی مرکز بلل کيږي، دې ځوان د شپاړس (۱۶) کلونو په عمر اسلام ومنی او د هغه وروسته يې خپل کور ديارلس (۱۳) کاله د اسلامي دعوت مرکز وگرځوی، د لومړنيو مسلمانانو څخه شميرل کيږي، د ده کور په مکه مکرمه کي د صفا غونډۍ خوا ته وو، هلته به رسول الله (صلى الله عليه وسلم) نوي مسلمان سوي کسان را جمعه کول، د قرآن کریم نازل سوي آياتونه به يې وربڼوول او د همدغه په کور کي لوی او مخکيني مسلمانان په اسلام مشرفه سول، د حضرت ارقم (رضي الله عنه) کور ځکه رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د اسلامي دعوت مرکز ټاکلی وو، ځکه چي د حضرت ارقم (رضي الله عنه) په اسلام خلگ نه وه خبر، قریشو فکر نه کوی، چي رسول الله (صلى الله عليه وسلم) به دلته د خپلو ملگرو سره يو ځای کيږي، نو خلگو فکر نه کوی، چي د ده کور ته دي رسول الله (صلى الله عليه وسلم) راځي، حضرت ارقم (رضي الله عنه) د شپاړسو (۱۶) کلونو ځوان وو، نو دا فکر نه کیدی چي د دومره کشر ځوان په کور کي دي دومره مهم مجلسونه جوړيږي او د مسلمانانو د تجمع ځای دي وي.

۵: حضرت سعد ابن وقاص (رضي الله عنه) اوولس (۱۷) کلن ځوان وو، چي د الله سبحانه وتعالی په لاره کي لومړی غشی وپشتوونکی بلل کيږي، يعني د جهاد د شروع پر مهال په لومړی غزا کي د الله سبحانه وتعالی په لاره کي لومړی غشی وپشتوونکی حضرت سعد (رضي الله عنه) دی، او حضرت سعد (رضي الله عنه) هغه کس دی چي د عربو د وتلو ميرنيو سپرو څخه بلل

سوی دی، حضرت سعد (رضي الله عنه) هم د لومړنيو مسلمانانو څخه دی، پر حضرت سعد (رضي الله عنه) باندي خپله مور سخته گرانه وه او د هغې به يې ډير خدمت کوی، کله چې دی مسلمان سو، مور يې سخته ورته په غوسه سوه او ورته ويې ويل: که ته اسلام پري نږدې زه به خوراک او څينساک ونه کړم او د خوراکه منع سوه. ده ډير کوبښن وکړ چې قانع يې کړي، مگر هغې نه منله اخير يې ورته وويل: موري! زه ستا سره ډيره مينه لرم، مگر ستا څخه د الله سبحانه وتعالی او د الله سبحانه وتعالی د رسول (صلی الله عليه وسلم) سره ډيره مينه لرم، په خدای قسم که ستا زر ساوي او نفسه هم سي او يو په بل پسي دي د بدنه وحي، بيا به هم زه خپل دين پري نږدم، په دې سره هغه پوه سوه، چې دی اسلام نه پري ږدي، نو د خپله هوډه واوښتله.

۶: حضرت خالد ابن وليد (رضي الله عنه) د اسلامي خلافت د بهترينو قومندانانو څخه وو، دا چې ډير زړور وو او د اسلام دوښمنان ځيني بيريدل، لقب يې سيف الله سو، حضرت خالد ابن وليد (رضي الله عنه) په ټول ژوند کي يوه جگړه هم نه وه بايللي، حضرت خالد (رضي الله عنه) د درواغجنو پيغمبرانو پر وړاندي جگړه، د عراق، سوريې يوې برخي يمامې په فتحو او تر سلو (۱۰۰) ډيرو نورو جگړو کي بريالی سوی وو، حضرت خالد ابن وليد (رضي الله عنه) يو تکړه پوځي ستراټيجيست هم وو، تکتيکونه يې ان اوس هم کارول کيږي، حضرت خالد ابن وليد (رضي الله عنه) د ځنکدن په وخت کي وويل: ما د شهادت لاسته راوړلو لپاره په ډيرو جگړو کي گډون وکړ، په بدن کي مي هيڅ ځای داسي نه دی پاته چې ټپي نه وي، مگر اوس په خپله بستره کي مړ کيرم. حضرت خالد ابن وليد (رضي الله عنه) داسي يو پوځي وو چې د سيف الله يعني د الله توره لقب بڼه ورسره بنايي، داسي توره چې د اسلام او مسلمانانو د دوښمنانو يعني کفارو پر وړاندي پورته سوه.

۷: حضرت ابو عبيده ابن جراح (رضي الله عنه) په اتلس (۱۸) کلنی کي مسلمان سو، حضرت ابو عبيده (رضي الله عنه) د پوځي برياليتوبونو څخه د دمشق فتحه، د مديتراني د ختيځو سيمو هيوادونو فتحه، د سپيڅلي بنار بيت المقدس يادونه کولای سو، همدا راز ارمنستان او اناتوليا ته په لښکرکښيو کي هم ونډه اخيستي وه، حضرت ابو عبيده ابن جراح (رضي الله عنه) هغه کس دی چې د په احد غزا کي يې د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) په دفاع کي غاښ مات سو، حضرت ابو عبيده ابن جراح (رضي الله عنه) ډير نيکمرغه دی، رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د اُمت ساتونکی بللی دی.

۸: حضرت طلحة (رضي الله عنه) په شپاړس (۱۶) کلنی کي اسلام منلی دی، د احد په غزا کي يې د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) سره بيعت وکړ: تر مرگه به جگړه کوم. حضرت طلحة (رضي الله عنه) په احد کي د ماتي پر مهال رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د مشرکينو وساته او هغه داسي چې د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) سره ولاړ وو، د دوښمن غشيو ته به يې ځان ورمخته کوی او رسول الله (صلی الله عليه وسلم) به يې ساتی، آن چې د يوه لاس گوتي يې هم شلي سوي، او خورا ډير ټپونه يې وخوړل.

۹: حضرت زبير بن عوام (رضي الله عنه) په پنځلس (۱۵) کلنۍ کي اسلام منلی دی او دی هم د مخکینيو مسلمانانو څخه شميرل کيږي، دی د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) خاص ملگری او مشاور وو، دی هم د حضرت ابوبکر صدیق (رضي الله عنه) زوم دی او هغه خپله لور آسماء (رضي الله عنها) ده ته په نکاح کړې وه، همدا راز د عربو مشهور حضرت عبدالله (رضي الله عنه) د ده زوی وو، حضرت زبير بن عوام (رضي الله عنه) هغه ځوان دی چي په اسلام کي د الله سبحانه وتعالی په لاره کي لومړی توره ایستونکی مجاهد شميرل کيږي، دې پنځلس (۱۵) کلن تنکي ځوان د الله سبحانه وتعالی په لاره کي خورا ډيري سختی گاللي دي، او جهادي کيسو ته يې يوه ځانگړې رساله په کار ده.

۱۰: حضرت زيد بن ثابت (رضي الله عنه) په ديارلس (۱۳) کلنۍ کي د اسلام خدمت ته وړاندي سو او ځيني روايات وايي: په يولس (۱۱) کلنۍ کي حضرت زيد بن ثابت (رضي الله عنه) هغه هوبنيار او پوه ځوان وو، د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) په امر يې سرياني او يهودي ژبي زده کړې او د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ترجمان وگرځيدی، پر رسول الله (صلى الله عليه وسلم) به چي وحی نازلیدله هغه به يې حضرت زيد (رضي الله عنه) ته سپارله او هغه به ليکله همدا راز زيد (رضي الله عنه) د قرآن کریم حافظ او خورا ښه عالم وو، په صحابه کرامو کي شپږ (۶) کسان په فنوا ورکولو سره مشهور وه او په هغو کي يو حضرت زيد (رضي الله عنه) هم وو، په ځانگړې توگه په علم الميراث کي حضرت زيد (رضي الله عنه) ډير زيات مهارت درلودی، او په ټوليزه توگه د ده پوهه او هوبنياري ټولو صحابه کرامو ته معلومه وه، حضرت عمر (رضي الله عنه) به کله چي حج ته تلی، په مدينه منوره کي به يې حضرت زيد (رضي الله عنه) خپل ځای ناستی وټاکه، او د زيد (رضي الله عنه) تر ټولو لوی کار د قرآن کریم جمع کول دي، د قرآن کریم د جمع کولو لپاره د صحابه کرامو يوه ډله وټاکل سوه او د هغې مشري حضرت زيد (رضي الله عنه) کوله.

۱۱: حضرت معاذ او معوذ (رضي الله عنهم) دواړه د دولسو (۱۲) او څوارلسو (۱۴) کلونو په عمر تنکي ځوانان د بدر د غزا اتلان دي او دا دواړه هغه ځوانان دي چي د بدر په تاريخي معرکه کي يې د کفر او شرک سرخيل ابوجهل وژلی دی. امام بخاري او امام مسلم (رحمة الله عليهم) د دوی کيسه د مشهور صحابي عبدالرحمن بن عوف (رضي الله عنه) څخه روايت کړې ده، عبدالرحمن (رضي الله عنه) وايي: زه د بدر په غزا کي د مجاهدينو په صف کي ولاړ وم، د انصارو دوه ځوانان مي وليدل په عمر کشران وه، د دولسو (۱۲) او څوارلسو (۱۴) کلونو تر منځ يې عمرونه وه، دی وايي: د دوی دواړو څخه يو راغلی ما ته يې اشاره وکړه او را ته ويې ويل: ای اکا! ته ابوجهل پيژني؟ ما ورته وويل: وراره! ته هغه څه کوي؟ هغه وويل: زه خبر سوی يم چي هغه رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ته ښکښل کوي په هغه ذات مي قسم چي زما روح يې په واک کي دی، که زه او دی سره يو ځای سو، زه به دی پري نږدم، څو په ما او ده کي يو مړه سوي نه يو. عبدالرحمن وايي: هغه بل ځوان هم دا خبره راته وکړه. لږ وروسته دواړو ابوجهل ته ځانونه ورسول، پر هغه يې د تورو گذارونه پيل کړل.

۱۲: حضرت اسامه بن زيد اسامه او پلار يې زيد (رضي الله عنهم) دواړه صحابه دي، دوى د بنو قضاة د قبيلې څخه دي او هغه مخکې چې مور کوم زيد ياد کړ هغه انصاري دى دا زيد بن حارثه او هغه زيد بن ثابت (رضي الله عنهم) دى. ده په اتلس (۱۸) کلنۍ کې د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ملگرتيا پيل کړې ده، دى او پلار يې دواړه د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) مريان وه او د ده مور ام ايمن د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) روزونکې وه، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د خپل ژوند په وروستيو شپو کې شام ته د مجاهدينو ستر لښکر تيار کړ چې په هغه کې د حضرت ابوبکر او حضرت عمر (رضي الله عنهم) په څير مشران صحابه هم وه او ددې لښکر مشر يې اتلس (۱۸) کلن اسامه وټاکى، که څه هم خلگ زړه نا زړه وه، مگر رسول الله (صلى الله عليه وسلم) هغوى پوه کړل چې دا ځوان د مشرتابه او قيادت وړتيا لري، دا لښکر لا تر خپله هدفه نه وو رسيدلى چې رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د دنيا څخه رحلت وکړى، دوى بيرته را وگرځيدل، کله چې حضرت ابوبکر (رضي الله عنه) خليفه سو، همدا لښکر يې د ديرو مخالفتونو سره د اسامه په مشري کې بيا تيار کړ، دوى چې د مدينې منورې څخه ووتل انصارو مجاهدينو حضرت عمر (رضي الله عنه) ته وويل: ته خليفه ته ورسه ورته ووايه د اسامه پر ځاى بل مشر امير وټاکى. حضرت عمر (رضي الله عنه) ورغلى او حضرت ابوبکر (رضي الله عنه) ته يې د انصارو خبره وکړه، حضرت ابوبکر (رضي الله عنه) دومره په غوسه سو، چې حضرت عمر (رضي الله عنه) ته يې وويل: مور دي درباندي بوره سي زه څنگه هغه امير لري کړم چې رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ټاکلى وو.

۱۳: عمر بن عبدالعزيز (رحمة الله عليه) په اسلام کې د عمر بن عبد العزيز بن مروان بن الحكم (رحمة الله عليه) مقام دومره لوړ دى، چې پنځم (۵) راشد خليفه بلل کيږي، ده دوه (۲) کاله او پنځه (۵) مياشتې خلافت کړى دى. د اهل السنة لوى امام احمد بن حنبل (رحمة الله عليه) وايي: څوک چې د عمر بن عبدالعزيز (رحمة الله عليه) د ژوند د حالاتو خلگ خبروي پوه سئ چې په ده کې خير دى. ځکه خو د ده پر ژوند گڼ شمير کتابونه ليکل سوي دي، لکه: د امام مالک د شاگرد عبدالله بن الحكم (رحمة الله عليهم) کتاب: سيرة عمر بن عبدالعزيز. د ابن الجوزي (رحمة الله عليه) کتاب: سيرة عمر بن عبدالعزيز. علامه عبدالرؤف المناوي (رحمة الله عليه) کتاب: سيرة عمر بن عبدالعزيز. د احمد زکي صفوت کتاب: عمر بن عبدالعزيز. د عبدالعزيز سيد الاهل کتاب: الخليفة الزاهد او داسي نور... په اموي خلفاؤو کې دى يوازينى خليفه وو چې آن عباسي خلفاؤو يې هم احترام کوى، همدا راز اهل تشيع هم هغه ته احترام لري، پر دې علاوه عيسايانو او نورو کفارو ته هم د احترام وړ دى.

د محمد بن معبد په نوم يو کس وايي: زه د روم واکمن ته ورغلم، هغه پر مخکې ناست وو او سخت خپه وو، ورته ومي ويل: څه کيسه ده ولي دومره خپه يې؟ ويل يې: ته نه يې خبر خورا لويه پيښه رامنځته سوي ده؟ ما وويل: څه پيښه؟ د شام پاچا را ته وويل: د مسلمانانو خليفه عمر بن عبدالعزيز (رحمة الله عليه) وفات سوي دى. هغه زياته کړه: زما يقين دى که د عيسى (عليه السلام) وروسته بل چا مري را ژوندي کولاى، نو هغه به عمر واى.

د عمر بن عبدالعزيز (رحمة الله عليه) د مړینې شپو ورځو کې چا یو عیسایي راهب ولیدلی ژړل یې، کله چې یې د ژړا د سبب پوښتنه وسوه؟ هغه ورته وویل: ځکه ژاړم چې د مخکې پر مخ یو نور وو او د نن وروسته به هغه نور نه وي. دا به کوم عمل وو چې عمر بن عبدالعزيز (رحمة الله عليه) یې دې لور مقام ته رسولی وو؟ د نورو گڼ شمیر اسبابو سره دوه (۲) یې دا دي: د الله سبحانه و تعالیٰ څخه بیرته او د مسلمانانو سره مینه. د مرگ وروسته څو کسان د ده بنځي فاطمه بنت عبدالملک ته ورغلل او د هغه د ځانگړي عمل پوښتنه یې وکړه؟ هغې ورته وویل: په الله قسم هغه ستاسو څخه په لمانځه او روژه کې زیات نه وو، مگر په الله قسم ما د مخکې پر مخ داسې انسان نه دی لیدلی چې د عمر په څیر دي د الله سبحانه و تعالیٰ څخه بیریزې.

۱۴: حضرت عمیر بن مسیب (رضي الله عنه)، امیر المؤمنین حضرت عمر (رضي الله عنه) په مسجد نبوي کې ناست وو، د مسلمانانو په ورځنیو چارو بوخت وو، یو دنگ ځوان چې سپیره ورینتان او سپیره مخ یې وو، خیرن کالي یې اغوستي او تنی یې هم څو ځایه شکیدلي وې، یوه اوږده لکره یې په لاس کې وه، څو لوبښي، لرگي یې په پټو کې تړلي په شا کړي وه، جومات ته رانوتی، امیر المؤمنین او ناستو کسانو ته یې سلام ادا کړی او په یوه طرف کې غلی کښینستی، امیر المؤمنین او ناستو کسانو د مسافر گومان پرې وکړ، سلام یې ورجواب کړ او په خپلو کارونو بوخت سول، ځوان هم ناست وو، چې گڼه گڼه کومه سي او ده ته د امیر المؤمنین سره د خبرو چانس پیدا سي، د خلافت په دربار کې خلگ یو څه کم سول، حضرت عمر فاروق (رضي الله عنه) مسافر او وهلی ځوان ځان ته راوغوښت، د حاجت پوښتنه یې ځیني وکړ؟ ځوان ورته وویل: امیر المؤمنینه! زه تاسو راغوښتی وم، څو ورځې مخکې ستاسې لیک راغلی او دا دی زه د فرمان سره سم حاضر سوم. امیر المؤمنین حضرت عمر (رضي الله عنه) ډیر فکر وکړ، مگر داسې څه یې په یاد نه سول، چې دغه ځوان ته یې لیک استولی وي، نو په خورا تعجب سره یې ځیني وپوښتل: ځوانه! ومي نه پیژندلي! زما نه دي په یاد چې تا ته مي کوم بلنلیک در استولی وي.

په دورو او خاورو ککړ ځوان خپل شکیدلی گریوان سره را ټول کړ، په ډیره عاجزی، او حیاء سره یې د الله سبحانه و تعالیٰ د رسول (صلی الله علیه وسلم) وفادار ملگري ته وویل: امیر المؤمنینه! زما نوم عمیر بن مسیب دی، او زه تیر کال ستاسې د لوري د حمص والي ټاکل سوی وم، تیره اونۍ د کلني حساب په اړه ستاسو فرمان را ورسید، او دا دی زه د هغه سره سم د خپل مال، اسباب او هر څه سره یو ځای حاضر سوم. حضرت عمر (رضي الله عنه) ددې خبرو په اوریدو سره سترگي د ځوان په سترگو کې بنځي کړې، گوته په غاښ پاته سو، څو شیبې یې په ځیر ځیر د هغه حالت ته کتل، امیر المؤمنین ته ورپه یاد سول چې تیر کال یې دغه ځوان د مسلمانانو په مشوره د شام د بنیرازه ولایت حمص والي ټاکلی وو. هغه مهال چې دغه ځوان شام ته روانیدي، نو د بنکلا، خوبښی او شتمنی نښي یې په ټنډه کې د ورايه معلومیدي، د عمیر (رضي الله عنه) د اغوستلو کالي پر څو اوبنانو بار وه، د تورو، زغرو او ډالیو حساب یې نه کیدي، مگر نن په داسې حال کې د مسلمانانو د امیر په وړاندي ناست دی، چې د فقر، غربت او بي چارگۍ د امله د پیژندلو وتلی وو، تنی او کالي یې شکیدلي وه، څهره یې د بي

خوبی، او نه خوراک له امله تکه ژړه سوي وه، د اسلام خليفه ورته وفرمايل: الله اکبر! عميره! ته چي مي تير کال استولي، خورا پند، ترو تازه وي، د مال او اسبابو حساب دي نه کيدی، مگر اوس دي په داسي حالت کي وينم چي درته کتلاي هم نه سم، خير خو به وي؟ ولي پر داسي حال يې؟ عمير (رضي الله عنه) ورته وويل: امير المؤمنينه! د دندي مخکي ما سوداگري کول او کله نا کله به ستاسي سره د الله سبحانه وتعالی په لاره کي جهاد ته تللم، ما ته الله سبحانه وتعالی بني ډيري پيسي او شتمني راکړه، مگر کله چي مو د مسلمانانو په دنده وټاکلم، نو د مسلمانانو د بنيگني په لاره کي مي خان هير کړ. امير المؤمنينه! د حمص خلگ زکات او جزیه په مينه ورکوي، تير کال مو په مليونونو درهمه بيت المال ته تحويل کړل، د محاصلو او نورو عوايدو لاسته راغلي پيسي مو د هيواد او مسلمانانو په بنيرازي کي لگولي، په حمص کي مو لاري، کاروان سرايونه، بنارونه، بازارونه، کلاوي، حمامونه، مدرسي او جوماتونه جوړ کړي دي، حمص ستاسو د خلافت تر ټولو ودان، بنيرازه او بډايه ولايت دی.

امير المؤمنين خيني وپوښتل: د خان لپاره دي د بيت المال څخه بندوبست کړی دی؟ عمير (رضي الله عنه) جواب ورکړ: امير المؤمنينه! د ورځي روژه يم، د شپي په اوبو روژه ماتوم، څو خرما او يا هم نيمه د جوارو ډوډی خورم. دغه په پټو کي غوټه لوټه او کنډولی مي د کور اثاثه دي، يو دغه پټو لرم، چي عورت په پټوم او يوه دغه لکړه، چي خان په ساتم. حضرت عمر (رضي الله عنه) ددي خبرو په اوريدو ژرغونی سو. د عمير پر حال يې غبطه راغله خورا په زوره يې په ژړا پيل وکړ، او لاس يې په داسي دعا کولو سره پورته کړ: ای الله! زه شاهدي ورکوم عمير پاک دی. يا الله! ما په جنت کي د عمير سره يو ځای کړي، د عمير سر يې ښکل کړ او د راتلونکي کال لپاره يې بيا حمص ته واستوی.

۱۴: سلطان نورالدين زنگي (رحمة الله عليه) ته د روميانو څخه يو ځوان راغلی اسلام يې قبول کړی، د سلطان نورالدين زنگي (رحمة الله عليه) څخه يې وغوښتل: د مسلمانانو په خاوره کي ژوند وکړي. سلطان نورالدين (رحمة الله عليه) ورته وويل: کسب او هنر دي څه شي دی؟ هغه ورته وويل: طبيب يم، د زخميانو علاج کولای سم. نورالدين ورته وويل: آیا خوښه دي نه ده چي زموږ د لښکر د زخميانو د علاج دنده پر غاړه واخلي؟ هغه ورته وويل: د همدې لپاره راغلی يم، ای اميره! هغه گناه چي د کفارو د زخميانو علاج مي کوی، د هغې جبيره اوس غواړم په دې وکړم چي د مسلمانانو د لښکر د زخميانو علاج وکړم. نورالدين (رحمة الله عليه) ورته وويل: ای ځوانه! اسلام مخکني گناهونه ټول محوه کوي، اوس دا را ته ووايه: د علاج دوا د کوم ځايه څخه راوړي؟ ځوان ورته وويل: بعضي دواوي سته فقط هغه د شين گياوو او نباتاتو څخه جوړيږي، هغه د روميانو په مځکه پيدا کيږي. نورالدين (رحمة الله عليه) ورته وويل: ځوانه! دا ما ته مناسب نه ښکاري چي زموږ د زخميانو علاج دي زموږ د دوښمنانو د خاوري څخه راځي. بيا يې ورته وويل: يو څو عسکر د خان سره بوځه، بغير د عسکري لباسه ولاړ سئ، د روميانو ومځکي ته، کوم بوټی چي ضرورت ورته وي، دلته نه وي هغه راوړه پر دې مځکه يې وکړه، تر څو زموږ پر مځکه هم دغه بوټی پيدا سي.

خوان ولاړی ټول هغه نباتات یې راوړه چې ضرورت ورته وو. نورالدین زنگي (رحمة الله عليه) یوه لویه ټوټه مخکه او مزدوران ورکړه، د ضرورت په خاطر یې د هغه وخت مروجي پیسې هم ورکړې او ورته وپي ویل: کله چې حاصل ته ورسیدل، بیا مور ته خبر راکړه. هغه خوان په دیانتداری سره خپل مسؤلیت اداء کړی او هغه نباتات یې حاصل ته ورسول، بیا نورالدین زنگي (رحمة الله عليه) یو روغتون ډوله خای ورته ورکړ او یو ټولی د خوانانو یې ورسره شاگردان وگومارل، که فرضاً هغه خوان باندي یو څه وسي، خای به یې خالي نه پاته کيږي، څه وخت وروسته هغه خوان سلطان نورالدین زنگي (رحمة الله عليه) ته راغلی او ورته وپي ویل: ای زما امیره! نور زما هنر او کسب دغه خوانانو په ښه توگه زده کړی، ما ته ضرورت نسته، نور زه غواړم د اسلام په لښکر کي وجنگیږم او شهید شم. نورالدین زنگي (رحمة الله عليه) چې د خوان جدیت ولیدی، د ډیر سوچ وروسته یې ورته وویل: خپله وصیت نامه ولیکه او خپل ځان ته خپله سلاح رانیسه، زه یې نه درکوم.

خوان هم ورته وویل: خوښه مي ده. خوان د مسلمانانو په لښکر کي داخل سو او داسي د شهامته ډکه غزاه یې وکړه، چې رومیان یې مخته نه ورتله او د ډیري بیري به یې ویل: د مسلمانانو په لښکر کي پیریان هم جنگ کوي. کله چې جنگ پای ته ورسیدی، نورالدین زنگي (رحمة الله عليه) پر شهیدانو گرځیدی، تر څو هغه خوان یې پیدا کړ، شهید سوی وو، پر تندي یې مچ کړ او په لور آواز یې وژړل، شهید خوان یې په خپل غیر کي ونیوی، چې گوري یو کاغذ یې په جیب کي دی، خپل وصیت یې پر لیکلی وو، او دا وصیت یې کړی وو: څه مال یې د اولاد لپاره دی، نور یې ټول باید د مسلمانانو پر لښکر او غازیانو مصرف سي. په وصیت نامه کي یې دا هم لیکلي وه: ای زما امیره! تا چې کله ما ته امر وکړ: سلاح رانیسم، ما ته ستا هغه خبره یاد سوه، چې تا به ویل: د مسلمانانو بیرغ به تر هغه وخته رپاند نه سي، تر څو ډوډی یې د خپل لاس نه وي، دواء او سلاح یې خپل ابتکار او جوړښت نه وي. زما امیره الله سبحانه و تعالی دي تا ته ښه بدله درکړي او سوال کوم چې په جنت کي مي ته ملگری واوسي.

۱۵: محمد الفاتح (رحمة الله عليه) چې ترکان یې فاتح سلطان محمد خان ثاني بولي، د عثمانی خلفاوو اووم (۷) خلیفه وو، د ده د نوم سره د فاتح وروستاری ځکه مښتی دی، ده قسطنطنیه فتحه کړې وه، د بیزنطیانو څخه سلطان محمد فاتح واخیستله، عثمانی ترکانو دا ښار په اسلامبول او استانه سره ونوموی، ددی ښار فتحه کومه ساده خبره نه ده، ځکه یو خو دا ښار د پیاوړي بیزنطی امپراطوري څه دپاسه یوولس سوه (۱۱۰۰) کلنه پلازمینه وه او په شریعي لحاظ هم دا فتحه خورا لوی آرزښت لري، دا فتحه د دوویشتم (۲۲) کلن خوان سلطان محمد فاتح په لاس رامنځته سوه، یوولس سوه (۱۱۰۰) کلنه بیزنطی امپراطوري یې له منځه یوړه او دا پراخه سیمه یې د اسلامي خلافت تر ولکي لاندي راوستل. دا خبري نسل پر نسل راغلي او د امت په تاریخ کي یې انعکاس وکړ، په ځینو لویو رهبرانو، جنگیالیو او عالمانو کي د هیلو، انگیزو او مخلصانه هڅو سبب سوی دی، هر مخلص مسلمان غوښتل چې دا بهترین امیر او یا په دغه بهترین پوځ کي وي.

دوويشت (۲۲) کلن محمد ابن مراد د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) دا وړاندوينه پوره کړه. قسطنطينيه دغه ښار يې اسلامبول يعني د اسلام ښار نوم کښيښود، خپلو لښکرکښيو ته يې دوام ورکړ چې دا ښار نور هم پراخ کړي او بالاخره بيزانتيين يې لاسته راوړ، د دغه ښار د جوړونې حکم يې وکړ، د ښار اوسيدونکو ته يې د پاکو اوبو سرچينې برابرې کړې، د ډيرو جوماتونو او پوهنتونونو د جوړولو امر يې وکړ، استانبول يې د خپلې حکمرانۍ مرکز کړ، دا فتحه کوم ساده کار نه وو، سخت ژمی يې د ښار د نيولو لپاره په پلان تير کړی، ددې لپاره يې د وخت تر ټولو نوې ټکنالوژي جوړه کړه او په لوړه کچه لوژيستيکي ځواک يې برابر کړ.

هما خاتون د سلطان محمد الفاتح مور وه، دې خپل کوچنی زوی محمد چې لا فاتح نه وو، هر ورځ سهار د لمانځه وروسته لاس نيولی، د قسطنطيني تر پولو بيوې او د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) دا حديث به يې ورته تکراروی: قسطنطينه به خامخا فتحه کيږي، د هغه لښکر امير غوره امير او لښکر يې غوره لښکر دی. دا به يې هم ورته ويل: غواړم دا غوره امير ته سي، محمده! پر تا مي هم د پيغمبر نوم ايښی دی، ستا څخه غواړم، چې د قسطنطيني پولي فتحه کړي او پر ديوالو يې ور واوړي. مور به يې تل د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د وخت د فتوحاتو، غزاگانو او اسلامپالو مبارزينو د سرښندنو ستاينې ورته کولې، تر څو په اسلامي روزني او روحيې سمبال را لوی او ديني مفاهم يې په زړه کې ځای پيدا کړي، کله چې محمد الفاتح دوويشت (۲۲) کلنی ته ورسيدی، پلار يې وفات سو، مور يې وليدل، چې محمد ژاري او اوبښکي تويوي، څنگ ته يې ورغله او د پيغور په ډول يې ورته وويل: وژاړه، ژړا ته کښينه او د قسطنطيني پولي پرېږده! ته د ژړا لپاره نه يې پيدا سوی، بچيه! ته مي ددې لپاره نه يې زيږولی، چې پر ملک او شتمني وژاړي، ته مي د قسطنطيني د فتحې لپاره زيږولی يې! محمد اوبښکي پاکي کړي او د پلان په جوړولو کې يې پيل وکړ، چې څنگه قسطنطينه فتحه کړي؟ په پايله کې محمد په درويشت (۲۳) کلنی قسطنطينه فتح کړه او د (فاتح) لقب يې وگټی. ددې هر څه لامل د نوموړي مور وه، چې محمد ته يې ښوولي وه، د قسطنطيني فتحه سخته، مگر ناشوني نه ده. نننۍ ميندي او د محمد الفاتح ميندي څومره توپير لري؟

۱۶: محمد بن القاسم الثقفي (رحمة الله عليه) د سند فاتح او د اسلام په تاريخ کې تر ټولو ځوان او وتلی قائد دی، د ده پلار قاسم د حجاج بن يوسف د اکا زوی وو، محمد بن قاسم په داسې وخت کې پيدا او رالوی سو چې هغه وخت به هر ځای کې د جهاد او فتوحاتو خبرې او مجلسونه کيدل، د واکمنو او اميرانو توجه هم د جهاد د سنگرونو لور ته وه، د دوی په مجلسونو کې هم دا خبرې تودې وې، نو په داسې ټولنه او د هغو په واکمنه کورنۍ کې د محمد په څير ځوان اتلان پيدا کيدل ډيره د تعجب خبره نه ده. د موجوده پاکستان سيند ايالت هغه مهال ډير مشهور هيواد وو، چې پلازمينه يې موجوده کراچي وو. مؤرخين ليکي: د اموي خليفه وليد بن عبدالملک په زمانه کې حجاج بن يوسف د څو اسيرو مسلمانو کورنيو د خلاصون لپاره دې هيواد ته شپږ زره (۶۰۰۰) کسيز لښکر تيار کړ او ددې لښکر مشر يې خپل وراره اوولس (۱۷) کلن محمد وټاکه. په ۷۱۱ م کال کې مسلمان سوداگر سيند نومي سيمي ته نږدې د سايلن اوسنۍ سريلانکا څخه تيريدل چې کښتۍ يې لوبت سوي او دوی زنداني سول، خبر د خلافت

مرکز ته ورسیدی، هغه وخت خلیفه الوحيد بن عبدالملک وو، خلیفه د عراق والي حجاج بن یوسف ته یو لیک واستوی او ځیني ویي غوښتل: د سیند حکام دي د دغه کار لپاره بڅښنه وغواړي او همداراز دي نیول سوي مسلمانان آزاد کړي. حجاج د امت د یوه بهترین قومندان په مشرۍ هلته لښکر واستوی. د ده نوم د مسلمانانو په ځانگړې توگه د هند نیمي وچي د مسلمانانو په زړه کي ځانگړی ځای لري. ده دا مسؤلیت پر غاړه واخیستی، چي یوه بهرني هیواد ته د خلافت دولت د لښکر مشري وکړي، دا کس محمد بن قاسم نومیري، محمد بن قاسم د یوې دینداري کورنۍ څخه دی، د (۱۷) کلونو په عمر یې سیند فتحه کړ، په درو (۳) کالو کي ټول سیند او سویلي پنجاب فتحه سول، د هند نیمي وچي د شمال لویدیځي برخي په فتحه کولو اسلامي پوځ د هغې سیمي بت پرستان د تیاري څخه د اسلام رڼا ته راوستل.

۱۷: صلاح الدین ایوبي (رحمة الله علیه) یوه توتیه سوي اسلامي نړۍ د صلیبیانو پر وړاندي چي د قدس مسجدالاقصی د مسلمانانو دریم تر ټولو سپیڅلي ځای ته نږدې سیمي یې نیولې، کمزوري سوي وه، اسلامي مبارزو ډلو د صلیبیانو هجوم دومره جدي نه گڼی، تر کابو سل (۱۰۰) کاله استعمار وروسته د امام الدین الخطیب په خبره د نورالدین په وسیله الله سبحانه وتعالی اسلام بیا پیاوړی کړ او بیا صلاح الدین ایوبي (رحمة الله علیه) د اسلام په تاریخ کي شاید تر ټولو مشهور پوځي وي، چي د صلیبیانو لاس یې پرې کړ. دا جگړه لکه د نورو ډیرو جگړو په شان د روژي په مبارکه میاشت کي وسوه. دا د حطین جگړه وه د ډیرو په نظر پر صلیبیانو د لاسبری کيلي گڼل کيږي، چي بیا د قدس د آزادیدو سبب سوه.

۱۸: طارق ابن زیاد د اتمي (۸) میلادي پیړۍ تر ټولو لوی قومندان او د هسپانیې د فاتح په نوم مشهور دی، کله چي (۴۲-۳۵) کلن وو، د مسلمانانو د خلیفه په امر د لس زره درې سوه (۱۰۳۰۰) جنگیالیو سره د ویسیگوټیک ظالم پاچا یا کینگ روډیریک چي یو (۱) لک جنگیالی ورسره وه، مقابلي ته واستول سو، زوروتیا یې ټولو ته ښکاره وه، د گیبیرالتر ساحل ته چي ورسید، خپلو ټولو کښتیو ته یې اور ور واچوی، باوري وو چي ماته نه خوري، کینگ روډیریک ماته وخوړه او ووژل سو، د هسپانیې خلگ د ظلم څخه د خلاصیدو او د خپلو نویو حاکمانو په لیدو ډیر خوشاله سول.

۱۹: سیف الدین قطز، د منگولیا څخه خونخواره جنگیالی راغلل، هر هغه ښار یې د خاورو سره یو کوی، چي نه به ورته تسلیمیدی، په ۶۵۶ هـ ق کي یې پر بغداد برید وکړ، یوه اونۍ یې غارت او وژني وکړې، ډیر کسان ووژل سول، په ټوله اسلامي نړۍ کي د مغولو بیره خپره وه، دا برید ډیر وحشتناک وو، یو جدي گواښ وو چي اسلام او مسلمانان یې د نړۍ د گړي ليري کولای سواي، په دغه سخت حالت کي الله سبحانه وتعالی د امت ساتونکی، سیف الدین قطز د مصر مملوک راپورته کړ، ده مسلمانان یو موتي کړل، جگړي ته یې تیار کړل، د اسلامي محکو مرستي ورسره وسوي او پوځیان ورسره یو ځای سول، بلاخره د ۶۵۸ هـ ق کال د روژي میاشتي پر ۲۵مه د جمعي په ورځ د عین جلوت جگړه ومښته او مغول مات سول.

اي د اسلامي نړۍ ځوانانو! دا وو د بشريت لپاره د بهترين امت مقام او حاکمان، زموږ د غوره تاريخ څخه بايد درسونه زده کړئ، د مسلمانانو قهرمانان بايد د اسلامي نړۍ د ځوانانو لپاره الگو وي، د هغو خلکو د ډلي څخه مه کيرئ چي پردي ځوانان خپله الگو نيسي او د هغوی څخه يې زده کوي، ځوانان بايد زموږ د مخکينيو لکه: حضرت خالد بن وليد، صلاح الدين ايوبي، طارق ابن زياد، سيف الدين قطز او داسي نورو... په شان د امت د يووالي لپاره کار وکړي، د الله سبحانه وتعالی په لار کي مستحکم واوسي، هغه عزت چي اوسني ځوانان يې لري، که داسي وي هيڅکله به خپل اصلي مقام ته ونه رسيرو، موږ بايد د حضرت خالد بن وليد، سلطان صلاح الدين ايوبي، محمد بن قاسم او محمد الفاتح په شان نسل ورزو، دوی د خير په لاسته راوړلو کي مخکښ وه، په جنت کي به هم مخکښ وي او د دنيا عزت يې هم لاسته راوړی وو، دوی ځوانان وه.

ريښتيا مسلمان ځوان بايد همداسي وي، ځوانان تل د قوت سرچينې پاته سوي دي، د رسالتونو او نهضتونو درانه مسؤليتونه هم دوی پورته کوي، همدا ډول زموږ د پيغمبر حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) ملگري اصحاب کرام اکثره ځوانان وه، اولين راشد خليفه حضرت ابوبکر صديق اکبر (رضي الله عنه) چي د عمر د لحاظه پر ډيرو اصحابو کرامو مشر وو، د مسلمانيدو په وخت کي د اته ديرش (۳۸) کالو وو، حضرت عمر فاروق (رضي الله عنه) لس (۱۰) کاله د حضرت ابوبکر صديق (رضي الله عنه) څخه کشر وو، حضرت علي (کرم الله وجهه) په کومه ورځ چي يې اسلام راوړ، عمر يې د لسو (۱۰) کلونو څخه کم وو، داسي ډير اصحاب کرام وه، چي د مسلمانيدو په وخت کي د خپل عمر دوهمه (۲) لسيزه کي وه، الله سبحانه وتعالی د دوی ټولو څخه راضي وي، له دې کبله د مسلمان ځوان مسؤليتونه او دندي د خپل دين او اسلامي امت په وړاندي ډيري دي، په ځانگړي توگه په اوسني عصر کي، نو ځوانان بايد خپل ځان وپيژني، په دنيا کي خپل رسالت ته آماده او ځيني خبر اوسي.

دغه ځوانان څو څو کلن وه؟ د نموني په توگه د دوی يادونه، د دوی د لنډ ژوند ليک په ترڅ کي مو وليدل چي د دوی د اړوند کارنامو سره د دوی عمرونه څومره کم وه، مگر کارنامي يې خورا ډيري لوی وي، دغه عمرونه بيخي د تنکي ځواني عمرونه دي، دې کربنو ته بايد ددې عمر ځوانان ښه متوجه سي، زموږ په ټولنه کي ددې عمرونو ځوانان څه کوي او په څه بوخت وي، متاسفانه د نن ډيري ځوانانو فلمي ستوري او د لوبو اتلان الگو گرځولي دي، د کوم امت ځوانان چي په خپل تاريخ کي د داسي کسانو په څير رښتيني اتلان لري، هغوی به هيڅ کله داسي الگو گرځولو سره خپل ځان سپک او ذليل نه کړي.

خوانه خپل دوښمن وپيژنه

کفار تل د اسلامي نړۍ سره د دوستۍ نارې وهي، مگر وبه گورو چې په څنگه دوستانه توگه پرې تيری کوي، نسلونه وژني، هيوادونه تر بنکيلاک لاندې راولي او پانگي يې لوتوي، دا هغه کره حقيقت دی چې د تاريخ پاڼو د صليبي جگړو، اروپايي تيري، کمونيستي بنکيلاک استعمار په بڼه ثبت کړی دی، هغه څه چې واضح دي، زموږ تاريخي دوښمن يوه شيبه هم د اسلام او مسلمانانو د له منځه وړلو د سوچه نه دی بې پروا سوی، د اديانو، سياسي لارو، هيوادونو، نژادونو او داسې نورو... د جلاوالي سره سره بيا هم ټول د اسلام په وړاندې په گډ مورچل کې ولاړ دي، په لاندې کرښو کې د اسلام سره د هغوی د دوښمنۍ لاملونه او لاري چاري د هغوی د مشرانو، سياستمدارانو، او مفکرينو د خولي څخه اورو:

۱:- يوازينی دوښمن: شتون الدوليه مجله لندن د ۱۹۹۰م کال جنوري يوه مقاله خپره کړه، چې متن يې دا دی: لويديځ تل اسلام ته د خپل نوي دوښمن په سترگه گوري، ځکه دا دين زموږ د تکنالوژۍ په پرمختگ سره سره بيا هم د لويديځ په مقابل کې لکه سپر ولاړ دی، نن اسلام د سل (۱۰۰) کاله مخکې څخه ډير پياوړی دی او اسلامي تمدن د لويديځوالو په وړاندې يوازينی گواښ دی. فرانسيس فوکوياما په ۲۰۰۱ م کال کې وويل: زموږ ستونزه يوازي د سياسي اسلام او بنسټپالو ډلو سره نه ده، بلکې اصلي ستونزه دا ده په وروستيو کلونو کې اسلام د ډيموکراسۍ په وړاندې په متعارض قوت اوښتی دی. البرمشادور وايي: څوک پوهيږي؟ کيدای سي يوه ورځ بيا مسلمانان ټوله نړۍ تر واک لاندې راولي، زه فالبين نه يم، مگر بې شميره کره نښې ښيي چې دا کار شونې دی، هغه مهال به بيا اټوم د هغوی مخه نه سي نيولای. اشعيا بومان وايي: لويديځ بايد د اسلام څخه وپيریږي، ځکه د کومي ورځې څخه چې دې دين د مکې څخه سر راپورته کړی دی، تر اوسه يې لارويان کم سوي نه دي، بلکې ورځ تر بلي په ډيريدو دي، او بله دا چې جهاد د اسلام د ارکانو څخه دی. په ۱۹۵۲م کال کې د فرانسې د بهرنيو چارو وزارت يو مقام وويل: هغه حقيقي گواښ چې موږ ته متوجه دی او په سخته مو تهديدوي اسلام دی، له دې امله مسلمانان ځان ته د لويديځ څخه جلا نړۍ لري، ځکه دوی خپل اصيل تمدن لري او که چيري وسايل په لاس ورسې، نو د خپل بډايه تمدن سره به پر نړۍ واکمن سي او د لويديځوال تمدن نښي به له منځه يوسي.

۲:- د لويديځ د غوښتنو پر وړاندې فولادي ديوال: کفار خپلو استعماري موخو ته د رسيدو په لار کې يوازينی خنډ اسلام بولي. لورنس براون وايي: د اروپايي بنکيلاک په وړاندې يوازينی ديوال اسلام دی. د انگلستان لوړ پوړی چارواکی گلاستون وايي: تر هغو چې قرآن کریم د مسلمانانو په لاس کې وي، اروپا به هيڅکله هم پرې بريالی نه سي. په الجزاير کې فرانسوي قوماندان ويل: تر هغو چې الجزايريان قرآن کریم لولي او په عربي ژبه خبري کوي، نو موږ هيڅکله نه سو پرې بريالي کيدای، ځکه نو اړينه ده چې قرآن کریم يې د ژوند او عربي ژبه يې د ژبو څخه ليري کړو.

۳:- دیني انگیزه: جنرال غورو د دمشق د نیولو وروسته د صلاح الدین ایوبی قبر په خپلو ناپاکو پښو په لغت ووهی او ویی ویل: ای صلاح الدینه! مور بیرته راغلو. په ۱۹۷۶ز کال کی اسرائیلی غاصبو پوځونو بیت المقدس ته د ننوتلو پر مهال دا شعار زمزمه کوی: نن د خیبر د ورځی په غچ کی محمد مړ سو، او تر شا یی انجونې پریښوولې. العیاذ بالله. فرانسوی مستشرق کیمون وایی: زه په دې باور یم باید د مسلمانانو پنځمه (۵) برخه له منځه یوسو او پاته یی په درنو کارونو وگمارو، همدارنگه کعبه او د محمد (صلي الله عليه وسلم) قبر باید ړنگ سي او د محمد (صلي الله عليه وسلم) جسد په موزیم کی کښیښودل سي. العیاذ بالله. ایوجین روستو د امریکا یو لور پوری چاروکی وایی: زمور او عربو تر منځ کرکیچ د دوو اسلامي او مسیحي تمدنونو جگړه ده، او یوه نیمه پیړی کیږي چي اسلامي تمدن د مسیحیت په وړاندي پر گوندو سوی دی. وایی اسلام له منځه یوسئ، د پورتنیو دلایلو په رڼا کی، لویدیځ د اسلام سره د بښمنی او د مسلمانانو له منځه وړل د ځان لپاره یوازینی غوره انتخاب گڼي.

۴:- د مسلمانانو نسل وژنه: تاریخ گواه دی لویدیځ تل په بیلا بیلو څهرو لکه: صلیبی لښکري، کمونیزم، صهیونیزم، فرانسوي، ایټالیایی، بریتانوي شکیلاک او داسي نور خونړي استعمار په اسلامي هیوادونو کی په سترو نسل وژنو لاس پوري کړی او میلیونونه مسلمانان یی شهیدان کړي.

۵:- د اسلامي حکومت له منځه وړل: د اسلامي خلافت د سقوط او د ترکیي د اشغال وروسته بریتانیي د دغه هیواد د خپلواکی لپاره داسي شرطونه کښیښوول:- ۱: د اسلامي خلافت لغوه اعلانول. ۲: د خلافت د بیا راژوندي کولو په موخه د ټولو خوځښتونو له منځه وړل. ۳: د اسلام سره د ترکیي اړیکي پرې کول. ۴: د اسلامي شریعت پر ځای د وضعي قانون نافذول. کله چي د انگلستان پارلمان د ترکیي څخه د پوځونو پر وتلو نیوکه وکړه، نو یو لور رتبه شخص وویل: مور ترکیه داسي له منځه یو وړه، چي هیڅکله بیا پر پښو ونه سي دریدلای، ځکه مور د هغی قوت چي په دوو اسلام او خلافت کی وو، مور له منځه یو وړ. په دې سره د پارلمان ټولو غړو لاسونه وپړکول.

۶:- د ښووني او روزني د نظام بی دینه کول:- The Muslim world مجله لیکي: لویدیځ هڅه کوي چي د اسلامي هیوادونو د زده کړو موسسي د کاره وغورځوي، د اسلام او لویدیځ په نامه سازمان جوړ کړي، تر څو په مهارت سره د اسلامي هیوادونو د زده کړي نصاب په ځانگړي توگه د تاریخ مضمون بدل کړي. دا سازمان وایی: د ښوونیزو کتابونو مؤلفین او ښوونکي باید هیڅکله په څرگنده او یا ضمني توگه د اخلاقي اصولو په هکله څه حکم بیان کړي. دوی غواړي جوماتونه تر خپلي ولکي لاندې راولي، تر څو هلته داسي درسونه ورنه کړل سي، چي د غرب او لویدیځ د خلگو کینه راوپاروي. تاكلي وایی: باید په اسلامي هیوادونو کی لویدیځوال غیري دیني ښوونځی رواج کړي، ځکه په دې ښوونځیو کی د زده کړي وروسته د ډیرو مسلمانانو دیني عقاید او التزام کمزوري سوي دي. زویمر وایی: که چیري مسلمانان د عیسوي ښوونځیو څخه کرکه لري، نو لازمه ده چي غیري دیني ښوونځی ورته جوړ کړل سي، ځکه د همدې ښوونځیو په مرسته مور په زده کوونکو کی اسلامي روحیه کمزوري کولای سو.

۷:- د مسلمانانو يووالی له منځه وړل:- ددې موخي لپاره د نشنلېزم، د اسلامي هيوادونو ویش، د ژبي، قوم، نژاد، سمت او داسې نورو... په نامه د مسلمانانو د خپل منځي جگړو څخه کفار کار اخلي. سيمون وايي: اسلامي يووالی د ټولو مسلمانانو هيلې سره يو ځای کوي او هغوی د اروپايي بنکيلاک د منگولو څخه ژغوري، ځکه نو بايد د هغوی د يووالي څخه په کلکه مخنيوی وسي. لورانس براون وايي: بايد مسلمانان او عرب په اختلاف که وساتل سي، تر څو قوت لاسته رانه وړي. په ۱۹۰۷م کال کې اروپا په يو مياشتني کنفرانس کې د ډيرو بحثونو او مناقشې وروسته مسلمانان د ځان لپاره تر ټولو ستر گواښ وباله او هوډ يې وکړ چې د منځني ختيځ د هيوادونو د يو کيدو څخه به په کلکه مخنيوی کوي، بالاخره يې پريکړه وکړه: د سويس کانال ختيځ ته يو پردی او د مسلمانانو دوښمن قوم راوولي، تر څو عرب د تل لپاره تيت پاته سي، هماغه وو چې د عربو په زړه کې يې د صهيونستي (اسرائيل) هيواد ډبره کښيښوول.

۸:- د قرآن کریم له منځه وړل او سپکاوی:- تاکلي تبشيري وايي: مور بايد قرآن کریم چې د اسلام ستره وسله ده، بيرته د اسلام پر ضد وکاروو، تر څو وکولای سو په پوره ډول دا دين له منځه يو سو.

۹:- د مسلمانانو اخلاق فاسدول: صموئيل زويمر د تبشيري سازمانونو مشر خپلو افرادو ته وايي: په اسلامي هيوادونو کې ستاسې دنده د اسلام څخه د مسلمانانو ليري کول دي، تر څو داسې مخلوق ځيني جوړ سي، چې د الله سبحانه و تعالی او اخلاقو سره يې اړيکي پرې وي.

۱۰:- د اسلام ناوړه څهره معرفي کول: د رسنيو، کتابونو، کنفرانسونو او نورو وسايلو د لاري کفار هڅه کوي چې د اسلام ناسم انځور وړاندي کړي، تر څو له يوې خوا مسلمانان د خپل دين په هکله په شک کې واچوي او د بل لوري د نورو غيري مسلمانانو د مسلمانيدو مخه ونيسي.

۱۱:- په اسلامي نړۍ کې د سياسي ديکتاتوريو رامنځته کول: مستشرق سميت وايي: که چيري مسلمانانو ته په خپلو هيوادونو کې آزادي ورکړل سي، نو يقيناً چې هلته اسلام بريالی کيږي، ځکه نو يوازي د ديکتاتوريو د لاري کولای سو، مسلمان ملتونه د خپل دين څخه ليري وساتو.

۱۲: مسلمانان د صنعتي قوت څخه ليري ساتل: د فرانسې لوړ پوړي چارواکي وايي: مور بايد مسلمانانو ته ټول هغه شيان ورکړو چې غواړي يې، تر څو د زړونو څخه يې د توليد هيله ليري کړو، که چيري مسلمانان د فني او صنعتي کمزورۍ د پنجو څخه خلاص سول، نو بيله شکه چې د لويديځ څخه به د بادارۍ تاج واخلي.

۱۳:- د مسلمانانو د ريښتينو مشرانو د واک ته رسيدو څخه مخنيوی:- مستشرق موننگوري وات وايي: که چيري مسلمانان وړ لارښود بيا مومي، نو کيدای سي يو ځل بيا په نړۍ کې د ستر سياسي ځواک په توگه وځليږي. جب وايي: اسلامي خوځښتونه په بيرونکي چټکتيا رشد کوي، دوی يوازي د قيادت کمښت لري، همدومره کمي ده چې يو بل صلاح الدين را پيدا سي. د اسرائيلو پخوانی صدر اعظم بن گوريون وايي: هغه څه چې زه ډير ځيني بيريزم په عربي نړۍ کې کوم بل محمد را پيدا نه سي.

۱۴: د بنځي بي لاري کول د جنسي انحرافاتو خپرول: يو فریميسوني مشر وايي: مور بايد بنځي په منگولو کي راولو، کله چي بنځه زنا ته چمتو سي، نو د دين پياوړی لښکر له منځه وړي، د شرابو پياله او بنايسته انجلی د مسلمانانو د ماتولو لپاره د زرگونو توپخانو ډير اغيزمن دي.

۱۵: د نوي اسلام رامنځته کول يعني منځلاری اسلام: منځلاری اسلام هغه اسلام دی چي د غرب او لويديځ د آرزبنتونو او اصولو سره اړخ ولگوي او د هغوی د واکمنی سره جور جاري وکړي، دوی دا ډول اسلام د معيار په توگه منلی او هڅه کوي چي په ټولو اسلامي هيوادونو کي يې پلي کړي.

۱۶: د ځوان د فکري ځورتيا لپاره دوښمن تل هڅه کوي، د اسلامي امت د خواخوږو، ديني عالمانو او پوهانو ډيري ليکني، بحثونه، سپارښتني او په ټوله کي د دوی ټولي هڅي د ځوان نسل د اصلاح، هغوی ته د مستقيمي لاري وربښولو او د دوښمن د دام څخه د ژغورلو پر محور را څرخي، همدا راز د اسلام او اسلامي امت دوښمنانو همدا ځوان نسل ټارگيټ گرځولی دی، ددي قشر د بي پروا او بي لاري کولو لپاره يې تل هڅه کړي ده، چي د ځوان نسل څخه اسلامي فکر، فرهنگ، تمدن او آرزبنتونه واخلي او په بدل کي يې ځوان نسل ته پردی فکر، فرهنگ، تمدن او آرزبنتونه سپيڅلي معرفي کړي، دا ځکه چي ځوان د ټولني لپاره د ملا د تير حيثيت لري، د ټولني نيکمرغي او بدمرغي، عروج او زوال او په ټوله کي د يو فکر او تگلاري ژوند د ځوان قشر د فکري او عملي مسير سره مستقيمه اړيکه لري، که دقت وکړو، د دوښمن اصلي موخه د ځوان نسل فکري بي لاري او د خپل اصلي هدف پر لور د ځوان د ورتگ په لار کي خنډ واقع کيدل دي، چي ځوان بايد د ديني، عقيدوي او فکري لکچرونو پر ځای داسي پردی مفکوري تعقيب کړي، چي تل پردي موضوعات په کښي تر بحث لاندې وي او يا د ديني کتابونو، تفسير، سيرت النبي، اسلامي تاريخ او د اسلافو د کارنامو پر ځای د پردي فرهنگ کتابونه په کښي لوستل کيږي، څو د لوستي ځوان نسل فکر او خيال او خپل هدف ته د رسيدو څخه بي پروا کړي.

د نړی هر کونج ته اسلام د ځوانانو په سرښندنو رسيدلی دی، د اسلام ستر ستر فاتحين لکه: خالد بن وليد، علي ابن ابي طالب، امام حسن، امام حسين، زبير بن عوام، طارق ابن زياد، محمد ابن قاسم، قتيبه بن مسلم، يوسف بن تاشفين، موسی بن نصير او داسي نور... ټول ځوانان وه، د اسلام مقدس دين د نفاذ، دفاع، نشر او خدمت لپاره تر ټولو ځواکمنه او وفاداره طبقه ځوانه طبقه ده، ځکه الله سبحانه و تعالی په هره وخت کي د بنده گانو د هدايت په موخه خپل خاص بندگان يعني پيغمبران (عليه السلام) د ځوانی په عمر مبعوث کړي دي، په همدې اساس کفار تر بل هر چا د ځوان نسل څخه خپل ځان خطر احساسوي، دوی پوه دي چي يوازي دوی کولای سي، د خپل دين د دفاع په خاطر زموږ ملا را ما ته کړي او د دوی په مټ امکان ددي سته چي د اسلام مابين دين دي زموږ تر پولي په چټکی سره را ورسيري، ځکه نو کفارو د ځوانانو بي لاريتوب ته خاصه پاملرنه کړي ده، ددي کار لپاره مليارډونه مصارف کوي، شپه او ورځ د ممکنو او غيري ممکنو لارو څخه کوښښ کوي، چي په څه ډول ځوان نسل بي

لاري کړي، د مقاومت روحیه ځینې سلب کړي، د عیاشۍ او فحشاء په لومو کې یې بنسټ کړي، په خپل اسلامي تمدن یې بې باوره کړي، د خپل کلتور او تهذیب لارویان یې وگرځوي.

۱۷:- مسیحیت ته د دعوت او د خپل دین څخه د انحراف: جون موت مبشر وایي: مور ته لازمه ده، چې د تبشیر په ټولو ډگرونو کې د ماشومانو په اړخ کې په کار کولو کې پوره زیار وباسو او هغوی په اسلامي هیوادونو کې د خپل کار او فعالیت سنتي وگرځوو، ځکه چې د اسلام فساد خپرونکي اغیزه د هماغه ماشوموالي څخه پیل کېږي، له دې کبله لازمه ده چې کوچني ماشومان د غټوالي څخه مخکې او مخکې ددې څخه چې طبیعت یې اسلامي څیره خپله کړي د مسیحیت لور ته په راغوځولو اداره کړو.

د فحشا، عریانې، لوبې او فیشن په کولو سره کفار غواړي د اسلامي هیوادونو د ځوانانو په زړونو کې د اسلام روح مړ کړي، د جنسي غریزو او نورو فسادونو په دریاب کې ډوب سي، په نتیجه کې د اسلام او د اسلام د شان او ددبې د را اوچتولو او اسلامي مبارزې څخه مخونه واړوي، ځکه هغه زړونه چې په جنسي غریزو مشغول او د لهو لعب اور لمبې په کښې وهي، هیڅکله ممکنه نه ده چې د اسلامي دعوت او مبارزې ستړیاوو ته دې تیار سي، دا اور یوازې ځوان طبقه نه سوځوي، بلکې بنځو او انجونو ته یې هم لمبې رسېدلي دي، او په دې برخه کې د ډیر وسایلو څخه کار اخیستل کېږي، چې عمده وسایل یې: راډیو، تلویزون، سینما، ورځپاڼې، مجلې او د کیسو کتابونه دي، د سریالونو ستر هدف په خلکو کې خصوصاً په ځوانانو او انجونو کې شهوت خپورول دي، دوی په شهوت پرستی باندې روزي، د حیاء او غیرت جذبه یې ختموي. د نصرانیت یو مبلغ خپلو ملگرو ته د بیان په یوه برخه کې وویل: مور د مسلمانانو داسې نسل چمتو کړی دی، چې استعمار د هغه په انتظار کې دی، داسې نسل چې د سختۍ په وړاندې مقابله نه سي کولای، بې پروا، راحت طلبه او تمبل نسل دی، که چیرې کوم لور مقام تر لاسه کړي، د عیش او شهوت پرستی له کبله کومه د ځوانمردۍ سخا نه لري.

که چیرې د نننۍ اسلامي نړۍ ځوانانو ته فکر وکړو وبه وینو چې د ډیری ځوانانو په ذهنونو کې مو د غربي نوي دین یعنی ډیموکراسۍ، معاصر او یا د دوی په اصطلاح د معتدل اسلام او یا په کامله توګه د سیکولریزم ناولي او وژونکي پرده خپره سوې ده، ځوانان مو ورځ تر بلې د فرهنگي او عقیدوي زوال سره مخامخ دي، ځوانان مو هیڅ د مسؤلیت احساس نه لري او په داسې یو خطرناک حالت کې قرار لري چې هیڅ اټکل یې نه سي کیدلای، په داسې حال کې چې ټوله اسلامي نړۍ د یو سخت او بحراني حالت سره مخامخ ده، د نړۍ ټول کفار په یو ږغ او ورته متحد دي، هیڅ ډول ظلمونه او وحشتونه یې نه دي ځینې سپمولي، که څوک په مځکه کې د اسلام نعره پورته کوي او د یو واحد الله (جل جلاله) عبادت کوي، نو بیا په مځکه کې د ژوند کولو حق نه لري، د مسلمانانو د خطا ایستلو لپاره یې د بشري حقونو په نوم شیطاني او غولونکي شعارونه رامنځته کړي دي، تر څو ځانونه بشرپال او خواخوږي باندي معرفي کړي او اسلام خلکو ته نعوذبالله د سخت دریزی او د تروریسم دین معرفي کړي، په داسې حال کې چې نن ټول اسلامي اُمت اسیر دی.

نن مسلمانې او باعفته خویندې بې عفته کيږي، نن مو مساجد وړانږي، نن مو لومړی قبله اقصی د یهودو د وحشت او بربریت د ناولیو قدمونو لاندې د مظلومیت اهوڼه کاري، نن د طارق ابن زیاد د لاس یادگار اندلس په هسپانیه بدل سوی ده، نن مو د حلب ښار د بارودو قربان او په کنډوالو بدل سو، نن د ابو غریب او نورو زندانونو کي مظلومي خویندې د کفارو د داسي وحشت څخه چي ژبه یې د ویلو او قلم یې د لیکلو توان نه لري، د خلاصون لپاره تاسو ته سترگي په لاره او د ورتگ شپې او ورځي شماری، مگر ای ځوانانو تاسو په کوم طرف روان یاست، آیا ستاسو ټول ژوند یوازي همدا سو چي وخوره او وڅیینه، تر اوسه ستاسو سره د مسؤلیت احساس نه دی پیدا سوی، نو ای د اسلامي اُمت ځوانانو مور او تاسو ته نور د غفلت د دغه اوږده خوبه د راسخي عقیدې او قوي عزم بخنوونکي آذان په ږغ باندي پاڅیدل او ویندل په کار دي، تر څو د مظلوم اسلامي اُمت یو ځل بیا راټول او د حاکمیت پورونو ته ورسوو، یو ځل بیا د اسلام سپیڅلی بیرغ د نړۍ په گوټ گوټ کي ورپیږي، خلگو ته د اسلام د سپیڅلي دین عدالت، بشرپالنه، روښانه مسیر، د ښځو او نارینه وو حقوق او د اسلام بشپړ ټولنیز نظام ور وپیژنو، او دا کارونه یوازي د اسلامي اُمت ځوان نسل چي ددي ملت د ملا د تیر حیثیت لري، تر سره کولای سي.

ځوان تر ټولو او تر هر څه ارزښت درلودونکی دی، ځکه کوچنیان یعنی نابالغه د شریعت په احکامو مکلف نه دي او ضعیف العمره په عامه توگه سره د جرأت او اقدام پر ځای مصلحت لټوونکي وي، نو یوازي ځوانان پاته سول، چي د قوم او د ملت رهبران او مقتدایان جوړ سي، هر قوم، تحریک او نظریه ځوانانو ته ځانگړې پاملرنه او ارزښت ورکوي، ځکه دا ټولو ته معلومه ده، چي قومونه او ملتونه پر مخ بیول، پاڅونونه فعال او متحرک ساتل، نظریات د بریا پر لوري او د کامیابی سره پر یو ځای کولو تل ځوانانو ښکاره او مؤثر رول لوبولی دی، ځوانان د لوړ عزم او صمیمي ارادې خاوندان دي، نه مایوسه کیدونکي او په تسلسل سره زیار ایستونکي دي، د ځوانانو په اسلامي بڼه سره روزنه او تربیت کول او همدې لوري ته د دوی رهنمایی کول نه دا چي صرف ددې عصر، بلکي په هر دور کي یو تجدیدي کار پاته سوی دی.

مولانا ابوالحسن علي ندوي (رحمة الله عليه) فرمایي: د وخت تجدیدي کار د اُمت په ځوانانو او په پوهي سره سنبال طبقه کي د اسلام بنیادونه، ددي نظام حقیقتونه، د محمدي نظام هغه اعتماد او ډاډ بیرته راوستلای سي، د کوم واگي چي ددي طبقې د لاسه وتلي دي.

د ځوانانو په منځ کي د ژوند د مقصد سره ناآشنایي، د تربیت کمزوري، په دوی کي فکري، تعميري او د تخليقي سوچ او فکر نه رامنځته کول ستره فاجعه ده، چي لاندې عوامل لري:-
۱: د اسلام د اساسي تعلیماتو څخه ناخبرتیا. ۲: په کور او فامیل کي د اسلامي ماحول نشتون.
۳: د اسلامي اخلاقیاتو، شرم او حیاء څخه بې برخي کیدل. ۴: د مغربي افکارو او کلتور څخه متأثره کیدل، د جدیدیت د اثراتو له کبله شهوت پرستي او د جنسي خواهشاتو عادي کیدل.
۵: د نفس اثارة، د ضمیر پلورل او د ماده پرستي غوندي روحاني او باطني ناروغیو عامیدل.

خوانه د نشنلېزم يا ملتپالنې د ناوړه اعمالو څخه په ټينگه ځان وساته

نن ورځ د اُمت نوي نسل په هره ملي جغرافيه كې په داسې ثقافت تربيه سوي دي او تربيه كيږي چي د نور اُمت سره يې اړيکه پرې سوي ده، د اسلامي اُمت واقعيت يوازي د تاريخ په توگه ورياديږي، همدا وضعيت ددې سبب سوي دي، چي نسل پر نسل د اُمت مفهوم، د اُمت د مرگ او ژوند قضيه، د اُمت بنسټيزه او برخليک ټاکونکې ستونزه اصلاً ونه پيژني، خپلي ټولي چاري بايد اسلام ته وسپارو، که خپلي ټولي چاري د اسلامي سرچينو پر بنسټ تنظيم کړو، نو ډير ژر به پياوړي، ځواکمن او مفکر اُمت سو، د فاسدو او غلطو مفکورو يعني نشنلېزم، ملي فکر، ملي بيرغ او د داسې نورو... له امله به نه بې لاري كيږو، په بدل کي به يې يو ايډيولوژيک بديل او حل لاره ولرو او له دې لاري به وکولای سو حاکم نظريات، مفکوري، باورونه او نظامونه ونگوو، ځکه اسلام ددې لپاره راغلی دي، چي د نړۍ حالت بدل کړي او پر واکمن سي، نه ددې لپاره چي اسلام بدل سي او محکوم سي، د شريعت له مخي ملي بيرغ او ملي هويت حرام دي او د تاريخ له مخي د استعمار نښي دي.

همدا د دولت ملت مفکوري نتيجه ده چي نن ورځ ټول اسلامي ممالک سره متحد کيدلای نه سي، د يغور مسلمان ته ترکي مسلمان، د فلسطين مسلمان ته مصري مسلمان يعني يو مسلمان بل مسلمان ته لاس نه سي ورکولای، د سلطان عبدالحميد په وخت کي په شرقي روم کي د يوې مسلماني بنځي څخه پورنی کشيږي، د همدې قضيه له امله ټول شرقي روم فتح كيږي، مگر نن ورځ د يوه مسلمان او يوې مسلماني خور په هکله مسلمان دولتونه پوښتنه نه سي کولای، دا ځکه چي په همدغو استعماري هويتونو کي چي ملي بيرغ، ملي گټي، ملي جغرافيه او داسې نورو... کي راگير دي، د ملي هويتونو لاندې هره قرباني، هر زحمت او هر کوبښ کول حرام دي، او گبيره گناه ده. ملتپالنه او قومپالنه د اُمت لپاره خواره زهر دي، زه ولي تر (زه) يعني خپل وطن، خپل قوم، خپلي ژبي، خپلي خاوري او داسې نور څه پوري محدود يم؟ زما په څير بل مسلمان هم همدا احساس لري او تر ځانه محدود دي.

ولي هغو سيمو ته چي بايد آزادانه ورسو نه سو ورتلای؟ آن هغي خاوري ته چي د مقدس اسلام وړانگي ځيني راپورته سوي دي، هم بې اجازي نه سو ورتلای، مسلمانان ولي په افغاني، ايراني، عربي، پاکستاني، سوريایي، ترکي او داسې نورو... نومونو جلا سوي دي، حال دا چي د وحدت پرېمانه گډ ټکي هم لري؟ د وطن مروج کاذب تعريف د غرب د لوري سوي دي او په اسلامي هيوادونو کي پيچکاري سوي دي، چي په بيلا بيلو ټوټو ويشل سوي دي، مگر اسلام يې د دارالسلام د زاويې څخه تشریح کوي، چي سرحدات يې يوازي د کفر او اسلام تر منځ ټاکلي دي، مسلمان ته دوست او دوښمن د ده عقیده ټاکي، ټولنه، رسنی، عربي ثقافت او احساسات يې نه ټاکي، عقيدې مور ته مسلمان دوست او کافر دوښمن معرفي کړی دي، مگر دا نور مور ته کافر دوست او دوست راته دوښمن معرفي کوي، په همدې خاطر نن ورځ په نړيواله کچه عرب، عجم، عجم، عرب، افغاني او پاکستاني، ايراني او ترکی بيا

مصری د ځان دوښمن بولي، نن چي د اسلامي اُمت یادونه کيږي، په داسي یو حالت کي کيږي چي اصلاً محتوا او واقعیت یې چا ته نه معلومیږي، ځکه د دغه اُمت بچیان په هره ملي جغرافیه کي په یو داسي ثقافت سره تربیه کيږي چي د اسلام سره یو سلو اتیا (۱۸۰) درجي په تکر کي راځي، موډرنیزم، لیبرالیزم او نشنلیزم د پرمختګ معیار نه سي کیدلای، ملتپالنه او قومپالنه د هر انسان لپاره زهر دي، کفر تل هڅه کوي چي مسلمانان پخپل منځ کي وجنگوي، د مسلمانانو په زړونو او فکرونو کي د اسلام له منځه وړل غواړي، په همدې خاطر د هر هیواد لپاره یې یو جلا او رقم په رقم بیرغ پالنه، قوم پالنه او ملت پالنه رامنځته کړي ده، تر څو مسلمانان یو د بل څخه لیري اوسي، یو د بل په حال ناخبره اوسي، اسلام د اولي ورځي څخه یوازي نه د عربو وو او نه دی، اسلام زموږ ټولو مشترک دین دی او موږ یو واحد اُمت یو، نشنلیزم او ملت گرايي د اُمت د جلاوالي اساسي عوامل دي، که خبره د وطن، قوم او کورنۍ وای، نو رسول الله (صلی الله علیه وسلم) به هجرت نه کولای، نه به یې مکه فتحه کولای او نه به د ابولهب څخه جلا سوی وای، دا دین د اوله څخه نړیوال وو، نړیوال دی او دوباره به بیا هم نړیوال کيږي. انشاءالله

حضرت بلال (رضي الله عنه) حبشي یو غلام وو، مگر جنتي دی، ابو جهل په عربو کي سردار وو، مگر جهنم ته ځي، مطلب دا چي نسب اهمیت نه لري، حضرت خالد (رضي الله عنه) عرب وو، محمد الفاتح (رحمة الله عليه) ترک وو، او صلاح الدین ایوبي (رحمة الله عليه) گُردی وو، ذکر سوي اشخاص د اُمت د تیر برم آتلان او قهرمانان دي، مطلب دا چي اسلام د ټولو مشترک دین دی، امام بخاري د بخارا، امام مسلم د نیشاپور، امام ابن حبان د بوسن، ترمذي د ازبکستان او نسایي د ترکمنستان وو، ذکر سوي اشخاص د حدیثو د علم متخصصین او لوی علماء بلل کيږي، مطلب دا چي مسلمانان سرحد نه لري، نشنلیزم حرام دی، نشنلیزم د پښتون او د تاجک تفرقه نه ده، نشنلیزم د اسلامي اُمت تفرقه ده چي په ملتونو او هیوادونو ویشل سوي ده، نشنلیزم ملتپالنه ده چي مظاهر یې: ملي دولت، ملي پولې، ملي سرود، ملي منافع او ملي بیرغ دي.

خپل عقل ته مو فیصله پریردئ، آیا موږ مسلمان اُمت باید هغه ۱۳۴۰ هـ ق کلونه هیر کړو چي په هغه کي موږ یو موټی او یو متحد ملت وو او په هغو سلو (۱۰۰) کلونو باور وکړو چي د غرب له خوا په خیالي پولو او سرحدونو ویشل سوي یو؟ هو! دا د شعور او عقیدې جگړه ده. دا زموږ عقیده ده چي مسلمانان ټول سره وروڼه دي، کله چي ورورگلوې سوه، بیا فرضي او جغرافیوي کرښي یا حدود معیار نه سي گرځیدای، شرایط پیچلي دي، نړۍ او اسلامي هیوادونه ټول یوې خوا ته دي او د نړۍ ظالم کفار بلي خوا ته دي، هغوی چي د وطن پالني فکر لري، د مسلمه اُمت د خیر تمه نه سي ځيني کیدای، همدوی د مسلمانانو د یووالي لپاره ستر خنډ دي، لطفاً د اُمت په سطحه فکر وکړئ، نه د ملت که د اسلام سياسي ترمینالوژي ته سر وربنکاره کړی، هیڅکله به هم د ملتپالني آرزبنتونه په کښي پیدا نه کړی، زموږ هویت اسلام دی، زموږ سرحد یوازي د کفر سره دی، زموږ د وطن پولې او سرحدات د سایکس پیکو پر لاس ترسیم سوي دي، مخکنۍ پولې او سرحدات نه دي، چیري چي د توحید کلیمه ویل کيږي هغه زموږ وطن دی.

زموږ د وطن سرحد زموږ د کلمې طبيې سرحد دی، مگر دا چې نن موږ په ټولو اسلامي خاورو کې بغير د هغه هيواد د ډيموکراتيکو نظامونو د پاسپورټ څخه نه سو گرځيدلای، دا پر دې دلالت نه کوي چې موږ دي نعوذبالله د (لااله الاالله محمد رسول الله) سرحد مات کړو،

بلکې د همدې مبارکې کلمې غوښتنه دا ده چې هلته د ډيموکراسۍ، کفر او شرک نوري حاکمي فتنې بايد ماتې سي، مگر کم همته او بي همته خلک تل د نورو باطلو عقايدو او افکارو ته تسليميري، هغوی چې کوم اصول او قواعد ورته وضعه کوي د الله سبحانه وتعالی د لوري ورته د وضعه کړو اصولو او قواعدو خلاف يې پيروي او اطاعت کوي، که وفاداري او دوستي د مخکې او وطن لپاره وای، نو نبی کریم (صلی الله عليه وسلم) به مکه نه وای پرې ايښي، که د قوم لپاره وای، د قریشو سره به يې جهاد نه وای کړی او که د کورنۍ لپاره وای، نو د ابولهب څخه به بيزاره سوی نه وای، خو گورۍ اسلامي عقیده تر ويني او خاوري ډير قيمتي ده. د نيشنليزم تعريف: خپل قوم پر نورو قومونو غوره بلل او د قيادت حق د خپل ځان لپاره راخپلول.

د نيشنليزم تاريخ: نيشنليزم د جاهليت د وخت په عربو کې موجود وو، مگر د معاصر نيشنليزم بنسټ د المان نازي حکومت په ۱۹۲۹م کال کې چې مشر يې ادولف هټلر کوله کښيښود، چې تر دوو (۲) لکو پوري يهود يې ووژل.

اسلامي نړۍ ته نيشنليزم په شلمه (۲۰) مه پيړۍ کې د يو نوي دين په حيث را داخل سو، د اسلامي نړۍ يو لوی مدافع عثماني خلافت يې له منځه يو وړ، نيشنليزم په افغانستان، پاکستان، عربي هيوادونو او نورو ټولو اسلامي مملکتونو کې په سپيڅلتيا قايل سوو.

د نيشنليزم اصول يا ارکان:- نيشنليزم پنځه (۵) بنسټونه لري:- ۱: مشترکه ژبه. ۲: وطن يا خاوره. ۳: مشترک تاريخ. ۴: مشترکې گټې. ۵: مشترکه وینه. مفصله تشریح يې په لاندي ډول ده:

۱:- مشترکه ژبه: نيشنليستان په دې باور دي که هر څوک زما په ژبه غږيري هغه زما دوست او زما ورور دی او د هغه مصلحتونه ما ته تر هر چا مقدم دي، هغه که مسلمان، يهودي، عيسوي يا که هندو وي او په مقابل کې که هر څوک وي چې زموږ په ژبه نه غږيري د هغوی سره کوم تر او نه لرو هغه که مسلمانان هم وي.

۲:- وطن يا خاوره: په دې معنا په کومه مځکه کې چې زه اوسيرم که په دې مځکه کې هر څوک اوسيري هغه که هندو وي، عيسايي يا مجوسي وي، هغه زموږ ورور دی او هغه څوک چې ددې قلمرو څخه بهر وي، هغه که مسلمان ان اهل بيت هم وي هغه زموږ هيڅ نه دی، تر دې پوري چې نيشنليستان وطن يا خاوري ته د يو معبود او خدای په حيث گوري او وايي: دا وطن مي لایلا ده، سرحدات يې مقدس شميرل کيري او د سرحد هغې خوا ته مسلمانان پردي حسابوي.

۳:- مشترک تاريخ: نيشنليستان وايي: هغه څوک چې موږ سره يې تاريخ شريک وي، هغه زموږ وروڼه دي، خير دی که اوس په يو او بل نوم ياديري او يا په بله خاوره کې اوسيري، دغه مشترک تاريخ که د اسلام له مخه وي يا وروسته دوی ته محترم دی.

۴- مشترکي گټي: نیشنلیستان وایي: خیر که یو څوک داسي دی چې ژبه، تاریخ او خاوره یې زموږ سره شریکه نه ده، خو موږ یو د بل سره متبادلي او ستراتیژیکي گټي لرو، نو هغه زموږ دوستان دي که څه هم هغه پر نورو مسلمانانو د ظلم اور بل کړی وي، ځکه نو اوس د اسلامي نړۍ حاکمان وایي: دا غربي ځواکونه چې زموږ هیوادو ته راغلي دي، دوی زموږ دوستان دي ځکه چې موږ یو د بل سره ستراتیژیکي سیاسي، اجتماعي او اقتصادي گډي گټي لرو او هغه څوک چې مبارزه ورسره کوي، دوی پردي، ددې خاوري دوښمنان او ځاینین دي، که څه هم دین یې زما سره یو وي.

۵- مشترکه وینه: دوی وایي: که د یو چا سره د دوی وینه په تاریخي لحاظ گډه وي هغه دوستان بولي، هغه که د جرمني، یهودي یا شوروي وي، حال دا چې زموږ خورنې حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د اسلام په خاطر د خپلو اکا زامنو او خپلوانو سره جنگیدلی دی.

نتیجه: د نیشنلیزم په دغو اصولو کې دین نه ځایيږي، ځکه که چیري په دې کې دین او عقیده داخل سي، نو دا اصول بیا په خپله له منځه ځي ځکه چې په دین کې مساوات او یووالی دی.

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د حجة الوداع په خطبه کې وفرمایل: هیڅ عرب پر عجم او عجم پر عرب سپین پر تور او تور پر سپین کوم فضیلت او لوړوالی نه لري، مگر په تقوا سره.

نو له همدې امله نیشنلیزم د اسلام سره اړخ نه لگوي دا یوه اسلام ضد مفکوره ده چې دا لوی اُمت یې ټوټه ټوټه کړی دی، که نیشنلیزم مني، نو د الله سبحانه و تعالی پر ډیرو حکمونو او د اسلام د ولاء او براء پر عقیده به پښې ايردې. همدا د استقلال مفهوم وو، چې اُمت یې په سیاسي، جغرافیوي او احساساتي شکل سره وویشه، د دولت ملت هغه مفهوم چې په اروپا کې زیږیدلی وو، هلته یې رشد کړی وو، هماغه یې پر اسلامي خاوره ور وټپي، د اسلامي خاوري هري کوچنی ټوټې ته یې ځانگړې جغرافیه، قوانین، افتخارونه، بیرغ او ملي گټي تعریف کړي، د هماغه له امله یې د نور اُمت څخه جلا او آن پر اسلامي خاوره هر ملي دولت یې د بل ملي دولت سره په ستونزو اخته کړ، همدې بنسټګرو کفارو ته ددې زمینه برابره کړه چې د اسلامي خاوري پر هره ټوټه داسي لوبي وکړي، چې زړه یې غواړي.

هره مفکوره او نظم چې د اسلامي اُمت تر منځ د تفرقي سبب کيږي، هغه حرام او مردود دی، چې په اوس وخت کې ملي مفکوره، ملي ارزښتونه او نړیوال دولت یا ملت نظم، واحد اسلامي اُمت یې په سیاسي او جغرافیوي لحاظ ویشلی دی، نو اړینه ده چې اسلامي اُمت او د اُمت د ځواک او زور خاوندان ددې خطرناکي مفکورې او نظم په درک سره په اسلامي خاوره کې موجودي سرطاني کرښي او سرحدونه مات کړي، دا مفکوره رد کړي، د یووالي او د نړۍ د قیادت په طرف ولاړ سي، تر څو یې عملاً پر الهي رسی منگولي لگولي وي، پر موږ ټولو لازمه ده تر څو ددې ناوړه چل او پریب څخه ځان وژغورو او د اسلام په پرمختګ کې فعاله ونډه واخلو، همدارنګه اسلام دوه (۲) بیرغه لري چې یو یې تور او بل یې سپین دی، باید ټول مسلمانان له همدې دوو (۲) بیرغونو څخه استفاده وکړي او دا غربي مفکورې د خپل ذهن څخه وباسي.

د ملي بېرغونو تاريخچه: كله چې رسول الله (صلى الله عليه وسلم) په څلويښت (۴۰) كلنۍ كې په پيغمبرۍ مبعوث سو، ديارلس (۱۳) كاله يې په مکه مكرمه كې دعوت وكړ، بلاخره په ۶۱۴ م كال كې د مكې معظمې څخه مدينې منورې ته هجرت وكړ او هلته يې د اسلامي دولت بنياد كښيښود، د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) هجرت د مسلمانانو د تاريخ مبداء وټاكل سو، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د يو لوى اُمت بنسټ كښيښود، داسې چې لومړى پر حجاز باندي مسلط سو، لا يې رحلت نه وو كړى چې سرحدات يې د روم او فارس تر كرنبو پورې ورسيدل، مسلمانان د روميانو او فارسيانو سره مخامخ سول، يوه پيړۍ نه وه پوره سوې چې ددې ستر اسلامي اُمت او ستر هيواد سرحدونه په شرق كې تر هند او د چين تركستان، په غرب كې تر مراکش، په شمال كې تر هسپانيا او په جنوب كې تر يمن پورې ورسيدل، د روم او فارس دوې (۲) امپراطورۍ يې دوه (۲) كوچني ولايتونه سول، دا لوى هيواد چې درې (۳) لويې وچې يعنې آسيا، اروپا او افريقا يې په بر كې نيولې وې، د اسلام او مسلمانانو تر بېرغ او تسلط لاندي راغلي.

د نړۍ فكري، علمي، نظامي او سياسي قيادت د مسلمانانو لاسته ورغلى په هيڅ ډگر كې د مسلمانانو په وړاندي سيال، حريف او رقيب پاته نه سو، ددې لوى اسلامي اُمت او ددې ستر او پراخ هيواد په تاريخ كې څوك مثال نه سي وړاندي كولاى، اقتصادي وضعيت يې هم دومره ښه وه، چې په مركزي سيمو كې داسې محتاج كس نه موندل كيدى، چې زكات اخيستلو ته دي چمتو وي، په سلگونو قومونه د زرگونو ژبو سره په داسې ستر او واحد اسلامي اُمت كې مدغم سول، لكه د يوې كورنۍ غړي، چې نه يې يو د بل په نسبت د لوړوالي احساس كوى او نه هم چا د اجنبي توب احساس كوى، ديارلس (۱۳) پيړۍ مو پر څه كم ټوله دنيا حكومت وكړ، تر ټولو ستر هيواد، ستر اُمت او لوړ عالي مدنيت مو درلود، دنيا كې مو نه د سياسي پلوه سيال درلودى، نه د نظامي پلوه او نه د فكري پلوه، دغه اسلامي هيواد او دولت مستقيماً د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) په لاس لس (۱۰) كاله رهبري سو، چې د دفتر بېرغ يې تور رنگ او د مجاهدينو بېرغ يې سپين رنگ درلودى.

بلاخره سل (۱۰۰) كاله مخكې په ۱۹۲۴ م كال كې د يوې ستري گډې دسيسې په پايله كې دا لوى او عظيم اسلامي خلافت د انگرېزانو په لمسون د صليب تر بېرغ لاندي داخلي او خارجي دوښمنانو دا ستر خلافت نسكور كړ، دوښمن دا ستر اسلامي اُمت په خپل نظامي ځواك نه دى ټوټه كړى، د نفاق داخلي جبهه د هغوى په خدمت كې وه، د مسلمانانو سنگرونه يې ضعيفول، عرب يې د تركانو په خلاف جنگول، د مصطفى كمال اتاترك له خوا د انگرېزانو په لمسون اسلامي دولت رنگ او پر ځاى يې اسلامي خاوره د يو واحدې رهبرۍ څخه تقريباً پر اووه پنځوس (۵۷) ملي دولتونو باندي ووېشل سوه، نن هغه ستر اسلامي اُمت پر دومره كوچنيو حكومتونو وېشل سوې دى، چې ځيني يې لويو كليو ته ورته دي، غرب دا ټول هيوادونه په خپلو منځونو كې سره ووېشل، هر يو ته يې يو ملي بېرغ او خاص جغرافيوې موقعت په داسې ډول سره ترسيم كړ، چې هر يو يې د اسلامي هويت پر ځاى پر ملي هويت

او د اسلامي بيرغ پر خای په ملي بيرغ فخر کوي او يو بل ووژني، د سایکس پیکو په نوم يو انگریزي سیاستمدار د اسلامي خلافت د سقوط وروسته د اکثریت اسلامي ممالکو لپاره ملي بيرغونه ډیزاین کړل، د مثال په ډول: د سوډان پر ملي بيرغ باندي يې عقاب اضافه کړ، د مصر ملي بيرغ ځيني جوړ سو، الله اکبر يې باندي وليکي د عراق ملي بيرغ ځيني جوړ سو او بيا يې څو ستورو ته ورته نښانونه پر ولگول د سوريه ملي بيرغ ځيني جوړ سو، په دې کوچني تغير سره انگریز ډیزاینر په اسلامي اُمت کي ژور او خطرناک تغير راوست، د سایکس پیکو په لاس ډیزاین سوي ملي بيرغونو پواسطه اسلامي اُمت د يو بل څخه جلا سو، د مسلمانانو تر منځ د همدې ملي بيرغونو د مقدس گڼلو په سبب اختلافات دومره ډير سول چي هر يو يې حاضر دی چي د همدې بيرغ لپاره ځان توتيه توتيه کړي، افغانان په افغانيت وياړ کوي، تاجیکان په تاجکيت، ترکان په ترکيت، عربان په عربيت او داسي نور... او حاضر دي چي د همدې انگریزانو پواسطه ترسيم سوي جغرافيوي موقعتونو او بيرغونو باندي يو بل ووژني، په داسي حال کي چي اسلام مسلمانانو ته يو واحد اُمت او يو د بل وروڼه وايي، هره وسيله چي د مسلمانانو تر منځ د تفرقي او نفاق سبب گرځي مردود ده.

په همدې ملي سرحداتو کي غلام چارواکي يې پر مسلمانانو باندي مسلط کړل، کوچنی کوچنی مستعمرې يې ځيني جوړي کړې، نن يې بازارونه د دوی مارکيتونه دي، د مځکي لاندي او د مځکي پر سر ذخاير يې هم د دوی د کمپنيو په واک کي دي، داخلي او بهرني سياستونه هم دوی ورته ټاکي، نن د نړۍ ټول جنگونه په همدې اسلامي هيوادونو کي چي د اُمت پر خای يې ايمان او باور پر ملت دی روان دي، په دې جنگونو کي که د چا کور وړانيري مسلمان دی او که څوک هجرت ته مجبوره کيږي مسلمان دی، فساد خواره قومي، مذهبي او ملي اختلافاتو ته لمن وهي، د ځوان نسل په تباه کولو باندي مصروف دي، چي د خپل ديني او اسلامي هويت څخه يې پردی کړي، په ځوان نسل باندي د مطبوعاتو د لاري فکري بمبار روان دی، دوی غواري ځوانان د اخلاقي او معنوي پلوه بي هويته وروزل سي.

ددې لپاره چي د خپل اسلامي اُمت د ځلانده تاريخ څخه بي خبره وي او هم يې د دين سره رابطه د تل لپاره قطع سي، په دې سلو (۱۰۰) کلونو کي هغوی وتوانيدل چي په اسلامي اُمت کي داسي سيکولر ځوانان تربيه کړي، چي په شعوري او غيري شعوري ډول په دې باور وي، چي دين جلا دی او سياست جلا دی، په ژوند کي يې د ټولو ستر ارمان ملي بيرغ او ملي پولې وي، په داسي حال کي چي دين د حکومت کولو لپاره راغلی دی، سل (۱۰۰) کاله مځکي مور د نړۍ پر يوي لويې برخي باندي د همدې دين پواسطه حکومت کوی، د نړۍ په تاريخ کي هيڅ غيري سياسي پيغمبر نه دی مبعوث سوی، مور د انسانيت په تاريخ کي غيري سياسي دين نه منو، ددې ټولو اوسنيو بدبختيو څخه د وتلو يوازینی لاره دا ده چي يو ځل بيا مور اسلام ته رجوع وکړو، فرعي اختلافات ليري وغورځوو، ولايتي، سمي، قومي او ملي تعصبات شاته وغورځو، يو بل ته لاس ورکړو او په يو واحد اسلامي اُمت کي مدغم سو.

ځوانه د فکري جگړې خطر دي حس کړی دی؟

د نړۍ د پرمختګ سره جوخت د اسلام دوښمنان د اسلام او مسلمانانو پر ضد د هر وخت او زمان د ایجاباتو سره سم پلانونه جوړوي او په مختلفو لارو چارو سره هڅه کوي تر څو په نړۍ کې د اسلام او مسلمانانو ریښې وباسي، که چیرې ددې اړتیا وويني چې د مسلمانانو مقاومت د وسلې او باروتو په زرو له منځه یو سي، نو د هر ډول پرمختللو وسائو لکه: توپ، طیارو او ټانکونو څخه کار اخلي او که چیرې د وسلې د کارولو پایلي منفي ورته ښکاره سي، نو بیا په ډیر مهارت سره په فکري ډگر کې د اسلامي ملت د فکر، عقیدې، تقالیدو او هویت له منځه وړلو لپاره پلانونه جوړوي، چې د دغو پلانونو د عملي کولو لپاره به شمیره لگښتونه، پرسونل، وخت او امکانات په لاره اچوي، تر څو خپلي شومي موخي لاسته راوړي، د حق په وړاندې یې په مختلفو ډگرونو کې جگړې پیل کړي او لاهم رواني دي، چې نن ورځ په عمومي ډول د حق او باطل تر منځ جگړه په دوه ډگرونو کې روانه ده، یو یې جگړه ایزه ډگر یعنې وسله واله جگړه ده او دوهم یې فکري یعنې ډگر یې فکري جگړه ده، چې دا بیا په خپل وار سره هره جگړه جلا جلا ځانګړتیاوي لري، دغه دواړي جگړې یو د بل څخه په اسلوبو، وسایلو، موخو، شعارونو او اغیزو کې توپیر لري.

که د اسلام او مسلمانانو کابو څوارلس سوه (۱۴۰۰) کلن تاریخ ته نظر وکړو، نو دا به راته څرګنده سي، چې د اسلام دوښمنان د اسلام د پیدایښت څخه بیا تر نن ورځې پورې یوه شیبه هم په کراره نه دي پاته سوي، بلکې په هر وخت کې یې د اسلام او مسلمانانو په وړاندې په مختلفو ډگرونو کې وحشیانه او د بربریت څخه ډکې دوښمنۍ او جگړې کړي دي، چې د دغو جگړو په لړ کې یې مسلمانان په مختلفو ډولونو سره کړولي، بې ځایه او شهیدان کړي یې دي، ددې جگړې په لاره اچوونکي څومره توانیدلي دي، چې ددې جگړې د خطرناکو وسایلو په کار اچولو سره خپلي شومي موخي لاسته راوړي، ددې جگړې اغیزې تر یو حده پورې حس کيږي او په خپله مسلمانان ددې جگړې له امله څومره د کړاو او بدبختیو سره مخ سوي دي؟ د لویدځوالو دې فکري جگړې مسلمانان د تاریخ په پرتله تر بل هر وخت د ډیرو بدمرغيو او ناخوالو سره مخامخ کړي دي، د هغوی تاریخي ویاړ او حیثیت ته یې کلکه ضربه رسولې ده، د هغوی یووالی او اتحاد یې له منځه وړی دی، آن تر دې پورې چې نن ورځ د دغه عظیم ملت په نړیوالو چارو کې یو غیري مطرح ملت ګڼل کيږي، هغه اغیزې چې نن ورځ د فکري جگړې له امله په اسلامي نړۍ کې رامنځته سوي دي، په دې ډول دي:

۱: د دین او سیاست یعنې جلاوالی سیکولریزم: د سیکولریزم څخه مطلب بې دیني او لامذهبي ده، چې د هغه پر بنسټ دین باید د انسان په ژوندانه کې هیڅ رول ونه لري، سیکولریزم د دین او سیاست د جلاوالي څخه عبارت دی. د سیکولریزم پدیده د اسلامي اُمت په تاریخ کې یوه نوې پدیده ده، د اسلام په دین کې کم اصل او حقیقت نه لري، ځکه د اسلام دین یو کامل دین دی، چې د ژوند ټولو اړخونو او چارو ته لازمي لارښوونې او اصول لري، که هغه د ژوند عادي، سیاسي، اقتصادي، فرهنګي، تعلیمي، سوداګریز او یا نور اړخونه وي.

۲: په اسلامي هیوادونو کې واک ته د بې دینه مشرانو رسیدل: د فکري جگړې یوه بله لویه او ناوړه پایله او اغیزه په اسلامي هیوادونو کې د بې دینه مشرانو واکمن کیدل دي، په دې معنا چې په ډیرو اسلامي هیوادونو کې نن ورځ داسې مشران واکمن دي، چې هغوی پرته ددې څخه چې د خپل دین اسلام لپاره د یو خادم په صفت کار وکړي، هغوی د لویدیځ او ختیځ د استازو په توګه په خپله د اسلام د نړولو لپاره هڅي او کوبنس کوي، چې د ننني اسلامي نړۍ په ډیرو هیوادونو کې دغه ډول مشران واکمن دي، په داسې حال کې چې تر اوسه د ډیرو اسلامي هیوادونو یوه اندازه قوانین اسلامي بڼه لري او ملتونه یې هم په کلکه اسلامي روحيې سره سمبال دي، مګر د همدغو بې دینه مشرانو د لاسه دغه اسلامي قوانین د پامه غورځول کېږي نه پلي کېږي، دغه مسلمان ملتونه په ډول ډول بهانو او چلونو سره خوروي، او د پاڅون قوه یې له منځه وړي.

۳: د ارتداد یا د اسلام څخه د ګرځیدو ناورین: د فکري جگړې دریمه غموندنکې پایله د ارتداد یا د اسلام څخه د ګرځیدو ناورین دی، په دې معنا چې صلیبیانو او غریبانو وکولای سول ډیر لږ شمیر هغه مسلمانان چې د اسلام څخه ناخبره وه، د غربي کار کونکو له خوا د دوامداره تبلیغاتو په پایله کې د نصرانیت لور ته ور ولبل سول، د اسلام څخه وګرځیدل او همدارنګه ځینې هغه مسلمانان وه، مګر د ویاړ او خوښۍ خبره دا ده د اسلام مبارک دین د خپل الهي حقانیت له مخې سره ددې چې ټول نړیوال غیري مسلمان خلګ د دغه دین له منځه وړلو هڅي کوي، مګر بیا هم د اسلام مبارک دین د هرې ورځې په تیریدو سره لکه د لمر د وړانګو په شان د نړۍ په هسکو او ژورو کې د نړۍ په زیات شمیر غیري اسلامي هیوادونو کې د خپریدو په حال کې دی او هره ورځ په لسګونو غیري مسلمان خلګ په مختلفو غیري اسلامي هیوادونو کې د اسلام په مبارک دین باندې مشرفه کېږي، چې د دغو خلګو د ډلې څخه ډیر عیسویان او هندوان د اسلام مبارک دین ته را اوږي.

د مختلفو احصائیو له مخې د هرې ورځې په تیریدو سره د اروپا په لویه وچه کې د اسلام د پیروانو شمیر مخ پر ډیریدو دی، د دقیقو اخیستل سوو احصائیو له مخې: په فرانسه کې په ۲۰۰۴م کال کې په مجموعي توګه پنځوس (۵۰) زره خلګ مسلمان سوي دي، چې د دغو خلګو څخه ډیر شمیر یې مسیحیان وه. په برطانیه کې یوازې د ۲۰۰۴ څخه تر ۲۰۰۵م کال پورې اوو یا (۷۰) زره خلګ مسلمانان سوي دي. په روسیه کې د تر ۲۰۰۵م کال پورې په مجموعي توګه څلووېشت (۴۰) زره خلګ مسلمانان سوي دي. همدارنګه په جرمني کې تر ۲۰۰۵م کال پورې دروېشت (۲۳) زره خلګ مسلمانان سوي دي، چې په همدې ډول په نورو اروپایي او غیري اروپایي غیري اسلامي هیوادونو کې هره ورځ ډیر خلګ په اسلام مشرفه کېږي، د دغو نویو مسلمانیدونکو خلګو شمیر تر هغه څو ځلي ډیر دی، کوم چې مسلمان خلګ نورو دینونو ته اوږي یعنې قبلوي یې، ددې کار ستر لاملونه د اسلام د مبارک دین حقانیت، د وینو او بامسؤلیته اسلامي علماؤو دیني تبلیغات او همدارنګه په خپله د اسلام د پیروانو نیک او انساني اخلاق او کردار دی، چې په ډیرو غیري اسلامي هیوادونو کې غیري مسلمان خلګ د مسلمانانو د نیکو اخلاقو څخه په ژوره توګه اغیزمن کېږي او وروسته د اسلام په مبارک دین باندې مشرفه کېږي.

۴: د اسلام د مبارک دین د خپراوي څخه مخنیوی: لکه څنګه چې ستر پیغمبر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د فاني نړۍ څخه سترګې پټې کړې، نو ددې څخه وروسته ټول بشریت او انساني نړۍ ته د دغه حق دین د خپریدو ستر مسؤلیت دروند پټی د هر فرد مسلمان په غاړه واچول سو، د ستر پیغمبر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د رحلت څخه وروسته د هغه مبارک (صلی الله علیه وسلم) صحابه کرامو (رضوان الله عنهم أجمعین)، تابعینو او د هغو څخه وروسته نورو مسلمانانو تر پیړیو پیړیو پوري دغه ستر پټی تر ډیره حده تر منزه ورسوی، د اسلام د مبارک دین نوراني وړانګې یې د نړۍ مختلفو سیمو ته په ډیره میرانه او شهامت سره ورسولې، چې د دغه لړۍ وروستی منبر اسلامي عثماني خلافت وو، د دغه خلافت په وخت کې مسلمانانو وکولای سول، چې د دغه الهي رحمت یعنی د اسلام مبارک دین څخه د نړۍ ډیر خلګ برخمن کړي.

چې په دې لړ کې ان د عیسوي اروپا تر زړه پوري یې د اسلام وړانګې وغځولې، مګر کله چې په نړۍ کې د سترو بدلونونو په رامنځته کیدو سره د مسلمانانو د هیلو وروستنی تمثیلوونکی اسلامي خلافت هم له منځه ولاړی او مسلمانان نور په نړۍ کې د یو موتي ځواک په توګه د رابنکاره کیدو څخه عاجز سول، نو غربي او صلیبي ځواکونو په دې وخت کې خپلي ټولي هڅې د اسلام د مبارک دین د خپریدو د مخنیوي لپاره په کار واچولې، ددې کار لپاره یې په مختلفو فکري او وسله والو ډګرونو کې جګړې او همدارنګه د مختلفو پروګرامونو په ترڅ کې مختلفي پروژې لکه: استشراق، تنصیر، تبشیر او داسې نور... په لاره واچولې، چې په پایله کې د مسلمانانو د بې اتفاقي او غفلت له امله د اسلام دوښمنانو وکولای سول، چې د اسلام د مبارک دین خپریدل د پخوا په پرتله تر یوه حده د خنډونو سره مخامخ کړي او په ځانګړي ډول غربي او اروپایي خلګو ته د اسلام د مبارک دین د خپراوي څخه مخنیوی وکړي.

۵: د اسلامي مقدساتو سپکاوی: د اسلام سپیڅلی دین د الله (جل جلاله) په وړاندي یوازینی منل سوی دین دی، ځکه چې د اسلام د دین ټول اوامرو او نواهي د الله (جل جلاله) د پلوه د خپلو بندګانو د نیکمرغي لپاره نازل کړل سوي دي، په دغه دین او د الله (جل جلاله) په شریعت کې د هیڅ یو بنده لپاره د لاسوهني حق نسته، بلکې یوازي او یوازي د واحد او واحد الله تعالی نظام دی، نو اسلام د ټولو انبیاءو او رسولانو (علیهم السلام) دین دی، مګر صلیبیان او ټول کفار د دغه حق دین سپکاوی کوي. د مسلمانانو تر منځ خپل مینځي شخړي رامنځته کوي، وروستني اسلامي خلافت یعنی عثماني خلافت په نړۍ کې د مسلمانانو د کلک او پیاوړي یووالي استازیتوب کوی، نو صلیبي دوښمنانو دا وپتیل چې دغه اسلامي خلافت د مسلمانانو یووالي ته غوټي ور اچولي دي او مسلمانانو ته د شمعي حیثیت لري، چې د پتتګانو په څیر پر راڅرخي، نو دوی لازمه وګڼله تر څو لومړی د مسلمانانو د کمزوري کولو لپاره د هغوی یووالی له منځه یو سي او هغوی په داسې کوچنیو کوچنیو دولتونو، مذهبونو، ګوندونو او ډلو باندي وویشي، تر څو په راتلونکي کې د دوی په وړاندي د مقابلي توان ونه لري او په دې کار سره دوی د اسلام دوښمنانو وکولای سول، چې په کراره کراره دغه ویشل سوي مسلمانان کمزوري او بالاخره له منځه یو سي، چې په دغه کار کې تر ډیره حده بریالي هم سول.

د بیلګې په توګه: دوی د دغه کار لپاره لومړی عرب ملتونه د عثماني ترکانو پر وړاندې پاڅون ته وهڅول او هغوی ته یې مختلفې تخریبونکې خبرې کولې، مثلاً: تاسې عربان د اسلام لومړني قوم یاست او همدا تاسې اسلام نورو ته رسولی دی، ستاسې ژبه پاکه ده او داسې نور... نو باید تاسې د خلافت واکمنان سئ، چې بالاخره د همدې ناوړه هڅونو په پایله کې اسلامي خلافت پر ځای ددې چې د عربو لاسته ولوړي داسې توتې توتې سو، چې نور نو د دغه اسلامي خلافت نوم هم څوک په خوله نه اخلې. په همدې ډول یې په نورو اسلامي هیوادونو کې مسلمانان د ژبو، مذهبونو، نژادونو او داسې نورو... ځانګړنو په اساس یو د بل سره په جګړه اخته کړي دي.

فکري جګړه څه شي ده؟ د ملتونو د دایمي تسخیر او اشغال لپاره فکري جګړه د نظامي جګړې څخه ډیره مؤثره او کارېګره ثابته سوي ده، ځکه پوځي جګړه مقاومت، حساسیتونه او بالمثل غبرګونونه راپاروي، چې بیا د جګړې د اوږدېدو، د جنګي مصارفو او تلفاتو د ډیریدو سبب ګرځي، چې دا هر څه بیا وروسته د یرغلګرو په ماتې سره تمامیږي، که څه هم ډیره موده وروسته وي، تاریخ ثابتې کړې ده چې پوځي تسلط هیڅکله دائمی نه سي پاته کېدای، تر هغو پورې چې فکري تسلط د پوځي تسلط ځای نه وي نیولی، که چیرې استعماري قوت په خپله مستعمره سیمه کې یوازي پوځي جګړه وکړي او فکري جګړه ونه کړي او د هغه سیمې خلګ فکرأ خپل تابع نه کړي د پوځي لارې څخه یې هیڅکله هم نه سي تابع کولای، مګر که چیرې هغوی فکرأ خپل تابع کړي او د دوی فکرونه تر تسلط لاندې راولي، بیا به د لښکرو، نظامي وسایلو، ښه قوي اقتصاد او نورو امکاناتو درلودلو سره به بیا هم د هغوی غلامان وي او د دوی د اهدافو لپاره به کار کوي، لکه نن سبا چې اسلامي هیوادونه د ښه ډیرو عسکرو، نظامي وسایلو او نورو مادي امکاناتو په درلودلو سره بیا هم د کفارو د اهدافو لپاره کار کوي، ځکه چې دوی په فکري جګړه کې ماته خوړلي ده.

ډاکټر جميل مصري د فکري جګړې په اړه وايي: اروپایانو وروسته د هغه چې د مسلمانانو په مقابل کې ماته وخوړه او د اسلام د آتل مجاهد سلطان صلاح الدين او وروسته د هغه د نورو قومندانانو له خوا ځپوونکي گذارونه وخوړل، پوه سول چې د مسلمانانو په فرهنگ او فکر باندې یرغل ډیر ضرور او مؤثره دی، له همدې امله اسلامي فکر د دوی د گذارونو موخه وګرځیدې، په اسلامي هیوادونو کې یې د فرهنگي او سیاسي موخو د ترسره کولو او پر اسلامي نړۍ باندې د خپلي ولکې د راوستلو لپاره اسلامي فکر او فرهنگ یې د څیړني لاندې ونيوی، اسلامي لیکنې یې اروپایي ژبو ته وژباړلې، چې همدې طریقې ته فکري جګړه ویلای سو.

د فکري جګړې تعریف: - اُستاذ محمد قطب وايي: د فکري جګړې څخه هدف د غیري نظامي وسایلو په کار اچول دي، چې دوښمنانو وروسته د صلیبي جګړو څخه د مسلمانانو د ژوند څخه د نیکو شیانو د ورکولو، د اسلام د لارښوونو څخه د دوی اړول او هغه چې عقیدې ته ارتباط لري، لکه: فکر، لارښوونې او د کړو وړو مختلف اړخونه، په کار واچوله.

یا په بل عبارت فکري جگړه عبارت ده له هغو غیروي نظامي وسایلو څخه چې غربي امپریالیزم د مسلمانانو د ژوند څخه د اسلامي آرزیبنتونو له منځه وړلو، په اسلام باندي عمل کولو، د خپل دیني هویت او فکر څخه د اسلامي اُمت خالي کولو لپاره په کار اچولي ده. د حق او باطل په جگړه کې هم فکري جگړه ډیر مهم رول لري، او باطل همیشه د حق سره په جگړه کې د پوځي جگړې تر څنګ فکري جگړه هم په پراخه پیمانې روانه کړې ده، بلکې تر پوځي جگړې ډیره پراخه ده، وروسته د صلیبي جنګونو څخه اروپایانو درک کړه تر هغو چې د مسلمانانو عقیدې او فکر ته ماته ورنه کړل سي، په پوځي ډگر کې د هغو ماته ناممکنه ده، او دا د فکري جگړې د لاري ممکنه ده، ځکه فکر په فکر ماتیري.

خلاصه دا چې فکري جگړه هغه جگړه ده چې کفار یې د مسلمانانو د تسخیرولو او د هغو د شریعت، عقیدې، فکر، عرفونو او عنعناتو، سلوک، اخلاقو او د ژوند د اسلامي بڼې له منځه وړلو لپاره د ناپوځي وسائلو د لاري ددې لپاره پر مخ بیایي، چې مسلمانان د خپل ځانګړي تشخص او پیژندګلوي څخه محروم او په هر څه کې یې د غرب په تقلید اخته کړي، تر څو د خپل دوښمن یعنی کفارو په خلاف د جگړې تصور په ذهن کې ونه لري. په فکري جگړه کې د مسلمانانو فزیکي وجود هدف نه ګرځول کیږي، بلکې د هغوی دین، فکر، ټولنیز عنعنات، شخصي او اجتماعي اخلاق او رواني یعنی روحي کیفیت د هدف په حیث تر ضربې لاندې نیول کیږي، ځکه دا هغه عوامل دي چې د ټولني افراد د خپل فزیکي او معنوي وجود څخه د دفاع او د یرغلګرو په مقابل کې مقاومت لپاره د جگړې په صف کې دروي، مګر هر کله چې دغه عوامل په تدریج سره په سیستماتیک ډول له منځه یوړل سي، د دوښمن په مقابل کې مقاومت په خپله له منځه ځي، چې په نتیجه کې دوښمن د هر ډول مالي او ځاني تلفاتو څخه خوندي پاته کیږي او هدف پرته د جگړې لاسته ورځي.

د مځکي حاکمیت باید د الله (جل جلاله) د نیکو بنده ګانو سره وي، تر څو د الله (جل جلاله) پر مځکه د الله (جل جلاله) قانون نافذ سي، نو له همدې دندې د ترسره کولو لپاره د الله (جل جلاله) حکمت په دې کې دی چې حق تل د باطل سره په جگړه کې اخته وي، تر څو د مځکي حاکمیت د حق سره وي، او د حق ملګري یوه شیبه هم د حق د دفاع او پالنې څخه غافله نه سي، څنګه چې د باطل ملګري یوه شیبه هم د حق په مقابل کې د مکر او دوکې څخه نه غافله کیږي او نه دریري، د حق او باطل تر منځ فکري جگړه تر عسکري جگړې هم اوږد تاریخ لري، د هماغه لومړی ورځي څخه چې د حضرت آدم (عليه السلام) او ابلیس دوښمني پیل سوې ده، ابلیس چې د باطل ممثل دی د حضرت آدم (عليه السلام) پر خلاف یې د فکري جگړې څخه کار اخیستی، او د حضرت آدم (عليه السلام) د مغلوبولو لپاره یې د فکري وسائلو څخه کار اخیستی دی، ابلیس په دې پوه سو چې حضرت آدم (عليه السلام) یې دوښمن دی، او په هغه باندي په زور غلبه نه سي حاصلولای، نو یې د فکري وسائلو لکه: د نصیحت تظاهر، د حضرت آدم (عليه السلام) سره د خواخوږۍ دعوه او بیا د خپلې دعواي د ریښتیني ښکاره کولو لپاره د قسمونو څخه کار اخیستل پیل کړل او په درواغجنو قسمونو یې حضرت آدم (عليه السلام) ته وسوسه ورواچوله، تر دې پوري چې حضرت آدم (عليه السلام) او د ده ښځه یې وښویول او د

جنت څخه يې را وايستل، شيطان د حضرت آدم (عليه السلام) سره په خپلي دوښمني کي د هري لاري او وسيلي څخه د کار اخيستلو سخت قسم يادوي، مؤمنانو ته په سمه لاره کي د کمين نيولو خبره کوي، بيا وروسته د حضرت آدم (عليه السلام) د خطاء ايستلو لپاره د قسمونو او د نصيحت کولو د تظاهر څخه کار اخلي او خپله دوښمني د حضرت آدم (عليه السلام) سره د پستي ژبي په کارولو پر مخ بيايي، چي دا ټول فکري وسائل دي. د تاريخ په اوږدو کي د باطل پلويانو تل د انبياؤو (عليهم السلام) په خلاف په خپلو مبارزو کي د جنگي وسائلو تر څنگ د فکري وسائلو څخه کار اخيستی دی، کله يې په انبياؤو (عليهم السلام) پسې پوچ او بي ځايه تبليغات کړي دي، کله يې هغوی ته ليوني، کم عقله، کوډگر ويلي، کله يې په بيلا بيلو غولونکو خبرو او وسائلو خلگ د انبياؤو (عليهم السلام) په خلاف د جنگ په صف کي درولي دي، کله يې هم د مؤمنانو پر خپل دين او پيغمبر د شکمن کولو هڅي کړي دي، دغه دسيسه نن هم د اسلام په خلاف په بيلا بيلو شکلونو په کار اچول کيږي، نن هم په اسلامي نړۍ کي د دوښمن فکري جگوه د فيلسوفانو، څيړونکو، ليکوالانو، شاعرانو، هنرمندانو او ژورنالستانو په شکل کي وجود لري، چي د بيلا بيلو لارو، ډولونو او د بيلا بيلو فکري وسائلو په کارولو مسلمانان د اسلام په اړه شکمن کول غواړي، خلگو ته اسلام د ارتجاع، تروريزم، وحشت او د تاوتریخوالي د دين په نامه معرفي کوي، پر اسلامي عقائدو او احکامو يې بي باوري ته هڅوي.

د فکري جگړي يوه بله هڅه د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) په وخت کي هغه وه چي نږدې وو د هغې د لاري د مديني منوري د انصارو تر منځ يوه لويه خونړۍ جگړه رامنځته کړي، يوه ورځ د يهودو يو لوی سپين ږيري مشر شاس بن قيس د اوس او خزرج د قبيلو مسلمانان وليدل چي په خپلو کي يې په مينه او محبت مجلس کوی، په داسي حال کي چي تر اسلام دمخه همدغه دوي قبيلې په خپلو کي په لسگونو کاله جنگيدلي وې او بنه ډير يې يو د بل څخه مړه کړي وه، مگر د اسلام په منلو يې پخواني هر څه سره هير کړل، يوه نوې د ورورولۍ او محبت دوره يې پيل کړه، پر شاس بن قيس دغه حالت بنه ونه لگيدی، عزم يې وکړی چي مسلمانان بيرته په خپلو کي سره وجنگوي، ددي کار لپاره يې يوه خطرناکه فکري وسيله انتخاب کړه.

يو ځوان يهودي هلک يې په مکر د اصحابو کرامو په منځ کي کښينوی او هغه ته يې ويلي وه: د مسلمانانو په مجلس کي د بعثت د جگړې چي د اوس او د خزرج تر منځ ډيره پخوا تيره سوې وه، هغه اشعار ووايه چي دوی په جگړو کي يو د بل په خلاف ويلي وه، په دې سره به د هغوی په ذهنونو کي هماغه پخوانی د جنگ خاطرې راتازه سي او يو ځل به بيا د يو بل خلاف جگړې ته وهڅيري، شاس همدا طرحه عملي کړه او نتايج يې هم هماغه ډول را ووتل لکه ده چي اټکل کړي وه، مگر د الله (جل جلاله) رحمت داسي وسو، چي تورو ته تر لاس کولو دمخه رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ته خبر ورسيد، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د خپلو مهاجرو اصحابو (رضي الله عنهم) سره راغلی، په وعظ او نصيحت سره يې د دوی تر منځ د پيښيدونکي جگړې پر اور اوبه توی کړي او د يهودو دسيسه يې شنډه کړه.

همدا ډول په بيلا بيلو وختونو کې کفارو هڅې کړي دي، چې مسلمانان د عسکري جگړې پر ځای په فکري جگړې مغلوب کړي، صليبي غرب د مسلمانانو سره په خپلو عسکري جگړو کې د مسلسلو ماتو وروسته د يوې خطرناکې وسيلې په حيث د عسکري جگړو پر ځای د اسلامي اُمت په خلاف وکارولي، د غرب له خوا د مسلمانانو په خلاف معاصره فکري جگړه د پخوانيو ټولو فکري جگړو څخه هم منظمه ده، هم ورته وسائل او امکانات پير دي، هم پيره پراخه او عامه ده، چې د ژوند ټول اړخونه يې تر تاثير لاندې راوستولي دي، دا معاصره فکري جگړه لومړی ځل د فرانسې باچاه چې مذهبي راهب هم وو، نهم لوييس هغه وخت طرحه کړه، چې نوموړي په ۱۲۵۰م کال کې په مصر باندې يرغل وکړ او په نتيجه کې دی د مسلمانانو له خوا بندي سو، ټول لښکر يې تباه سو، دی د مصر په منصوره زندان کې بندي سو، وروسته بيا د پيري لويي فديې په بدل کې ايله سو.

نهم لوييس د خپل بند په وخت کې پر دې غور وکړی، چې ولې مسلمانان د مادي او پوځي وسائلو کموالي سره سره بيا هم پر کفارو هر وخت غالبيري؟ نهم لوييس د اوږد تفکير په پای کې دې نتيجه ته ورسيدی، چې د مسلمانانو د قوت سرچينه ماديات نه دي، بلکې د دوی دين، عقیده، اخلاق او معنويات دي، او تر څو چې يې دغه سرچينه تازه او رنه وي، مسلمانان به تل د دوښمن په وړاندې بريالي وي، نهم لوييس د ايله کيدو وروسته بيرته فرانسې ته ولاړ او هلته يې د فرانسې ولسي، پوځي، سياسي، مذهبي او مخور مشران راټول کړل، د اسلامي اُمت سره يې د جگړې د نوعيت په اړه د خپلي وينا په ترڅ کې داسې ورته وويل: که غواړی چې مسلمانانو ته ماته ورکړی، نو يوازي پوځي جگړه مه ورسره کوئ، ځکه چې تاسې په پوځي جگړه کې د هغوی په وړاندې ماته خورلې ده، تاسې د هغوی د عقيدې په خلاف وجنگيرئ، ځکه چې د هغوی د قوت سرچينه د هغوی په عقیده کې ده.

تر دې وروسته د غرب سياسي، فکري او پوځي زعامت فيصله وکړه: نور بايد د مسلمانانو پر خلاف د پوځي جگړو تر څنگ فکري جگړه هم روانه کړو او ددې جگړې لپاره يې د غرب په کليساوو، پوهنتونونو، سياسي او ډپلوماټيکو مراکزو کې د اسلامي فکر او اسلامي تمدن د زده کړې او څيړني مرکزونه جوړ کړل، دغه مرکزونه وروسته د ختيځ پوهانو او ختيځ پوهني يا استشرق او مسيحي تبليغ يا تبشير يعني تنصير په شکلونو کې راښکاره سول، دغو مراکزو په منظم ډول د اسلامي نړۍ فکري او تمدني وضعيت ته پاملرنه وکړه، او د مسلمانانو په نويو نسلونو کې يې فکري تاثير گذاري پيل کړه. دغه فکري تاثير گذاري پايله يې د داسې يو نسل په شکل کې راووته چې يوازي نومونه يې د مسلمانانو دي، نور يې د ژوند ټول سياسي، فکري، اخلاقي، ټولنيز، پوځي، اقتصادي، ذوقي او ادبي اړخونه يې د غربي تصوراتو او آرزبنتونو پر بنسټ ولاړ دي، ټوله پاملرنه يې دې ته ده چې څنگه اسلامي نړۍ او اسلامي اُمت د غرب د غوښتنو سره سم عيار کړي، که څه هم چې په دې لاره کې د لکونو مسلمانانو د وینو بهولو ته ضرورت پيښ هم سي.

استشراق (ختیخ پیژندنه)

استشراق (ختیخ پوهنه): استشراق عربي کلمه ده چي معنا يې ختیخ پیژندنه يا ختیخ پوهنه ده، او په اصطلاح کي د ختیخي نړۍ د علومو زده کړي ته ويل کيږي، دغه نوم ځکه ورته کښيښول سوی دی، چي د اسلامي اُمت اکثریت په شرق کي دی، او د استشراق څخه مطلب همدغه دی، چي د اسلامي اُمت عقائد، افکار او د مختلفو اسلامي ملتونو ژوندود، د هغوی اخلاق، رسمونه او رواجونه، ژبي او ژبډودونه، کلتور او ثقافت او د هر ملت خصوصیات معلوم او زده کړای سي. يا ختیخ پوهنه هغه حرکت دی چي عربي علماء اسلام په ټوله معنا زده کوي، مگر ایمان نه پر راوړي، قرآن کریم، تفسیر، حدیث، فقه، عقائد، فرهنگ او داسي نور... دا ټول زده کوي، هدف يې د اسلامي علومو د زده کړي څخه دا دی چي د اسلام په اړه شک او شبهي پیدا کړي، تر څو خلگ د اسلام په اړه په شک کي واچوي او د اسلام د قبلیدو څخه ډډه وکړي.

د استشراق تعريف: استشراق د شرق څخه اخیستل سوی دی، استشراق په لغت کي ختیخ پیژندنې ته وايي، دلته د ختیخ څخه موخه د اروپایانو په فکر هغه سيمي دي چي د مدیترانې د سمندرگي ختیخ لوري ته پرته دي، او که په لنډ ډول ووايو: د اروپایانو په نزد هغه اسلامي هیوادونه چي په ختیخه نړۍ کي پراته دي د ختیخ په نوم یاديږي، او په اصطلاح کي استشراق هغه څیړني او تحقیقات دي چي لويديځوال يې د اسلامي ختیخ د تمدن، فرهنگ، ادابو، ژبو، عاداتو او تقالیدو په هکله تر سره کوي.

أستاذ علي جريشه په خپل کتاب (الاتجاهات الفكرية المعاصرة) کي استشراق داسي تعريفوي: استشراق د ختیخي نړۍ د علومو زده کړي ته ويل کيږي او دغه نوم ځکه ورته کښيښول سوی دی، چي د اسلامي اُمت اکثریت په ختیخ کي اوسيري او د استشراق څخه يې مطلب همدغه دی، چي د اسلامي اُمت عقائد، فکرونه او د مختلفو اسلامي ملتونو ژوند دود، د هغوی اخلاق، رسمونه او رواجونه، ژبي او ژبډودونه، کلتور او ثقافت او د هر ملت ځانگړتياوي معلوم او زده کړای سي.

د استشراق تاريخ: په ځانگړي ډول د ختیخ پیژندنې تاريخ او د پيل نيټه يې څرگنده نه ده، دې حقيقت ته په کتو سره چي کله عربي نړۍ په صليبي جگړو کي د ماتي سره مخامخ سوه، په همدې وخت کي د اسلامي نړۍ ډير شمير هیوادونه د نړۍ په ختیخ اړخ کي میشت وه، اسلامي نړۍ د نوري نړۍ په پرتله تر ټولو متمدنه او پرمخ تللي وه، په دې وخت کي عربي نړۍ په دې هڅه کي وه، چي د اسلامي ختیخ تمدن غلا کړي او گټه ځيني پورته کړي، نو د همدې کبله يې ځيني خلگ ددې لپاره وگمارل، تر څو د اسلامي ختیخ څخه علوم زده کړي، چي دا کار په اوومه (۷) ميلادي پيړۍ کي هغه وخت پيل سو، کله چي صليبيانو خپل بریدونه د مسلمانانو پر خاوره گړندي کړل په همدې وخت کي فونس دا غوښتنه وکړه: دوی بايد د مسلمانانو علوم زده کړي او د اسلامي تمدن څیړنه بايد وسي.

د شام د اخوان المسلمین پخوانی امیر جنرال ډاکټر مصطفى سباعي په خپل کتاب (الاستشراق والمستشرقون) کې ويلي دي: په دقیقه توګه دا نه ده څرګنده چې لومړنی مستشرق څوک دی، مګر دا خبره په وثوق سره ثابته ده، چې د لويديځ ځیني مسیحي راهبانو د اسلامي اندلس د اسلامي عظمت او لوړ تمدن په وخت کې هلته د ورتلو اراده کړې وه، تللي وه او د اندلس په مدرسو کې یې د اسلامي علماؤو څخه زده کړې وکړې، مختلف علوم یې ځیني زده کړل، د هغو د ډلې څخه یې فلسفه، طب او ریاضي د خاصي یادوني وړ دي، او بیا کله چې خپلو هیوادونو ته ستانه سول، نو د قرآن کریم او نورو عربي کتابونو ژباړه یې خپلو ژبو ته وکړه، د دغو راهبانو څخه د مسلمانانو لومړنی شاګرد لومړنی مستشرق فرانسوی راهب جیربرټ دوهم شاګرد پطرس او دریم شاګرد جیرارډ دي ګریمون وو، په ۱۱۸۷م کال کې تیر سوي دي.

ډاکټر محمد البهي په خپل کتاب (الفکر الاسلامي الحديث) کې ويلي دي: د لومړي ځل لپاره په ۱۳۱۲م کال کې په اروپا کې د ختیځ پیژندنې بنسټ کېښودل سو او په همدغه تاریخ پاپ حکم وکړ: د مسلمانانو او اسلام ژبه يعني عربي باید زده کړل سي، تر څو د هغوی عقائد، دیني اخلاق، عبادات، اقتصادي، سیاسي او اجتماعي قوانین زده کړل سي او بیا د هغه څخه وروسته د اسلامي امت په خلاف دیني او معنوي غیري مستقیم جنگ په فاتحانه توګه پیل کړل سي، چې ددې څخه وروسته د اروپا په ټولو مدارسو او پوهنتونو کې د عربي ژبې زده کړه لازمي وګرځول سوه.

په تیرو یو نیم سلو (۱۵۰) کالو کې مستشرقینو په اسلام کې زیات و کم دري شپيته زره (۶۳۰۰۰) کتابونه د اسلام پر بیلا بیلو موضوعاتو لیکلي دي، لکه: قرآن کریم، نبوي احادیث، سیرت، اسلامي فقه، اسلامي تمدن او تهذیب، اسلامي ادب او ثقافت، اسلامي ټولني، اسلامي شخصیتونو، غزواتو، اسلامي فتوحاتو، سیاست، اقتصاد، فقهي مسلکونو، د اسلامي ژوندود، حقوقو، قضاء، تعلیم او تربیه، د اسلامي په ملتونو، عقیدوي، تصوفي او سیاسي فرقو او داسي نورو باندې، دا هر څه یې ددې لپاره کړي دي، چې د اسلام په هکله بشري نړۍ په شک او تردود کې واچوي.

د ختیځ پیژندنې اهداف: ختیځ پیژندنه (استشراق) یو لړ مهمي او خطرناکه موخي لري، چې ځیني مهمي او عمده موخي یې په دوه ډوله دي: الف: په ګلي ډول د اسلامي فکر او عقیدې نابودي او له منځه وړل کوم چې د لويديځوالو او د هغوی د لاس وهل سوو، يعني تحریف سوو دینونو په وړاندې ستر خطر ګڼل کيږي. ب: د اسلام څخه د لويديځوالو مخ اړونه او د دغه دین د منلو څخه مخنیوی.

په ګلي ډول د اسلامي فکر او عقیدې له منځه وړل: ۱: د اسلام د مبارک دین په هکله: لويديځوال غواړي چې د اسلام د مبارک دین د حقانیت او الهي توب په هکله د بشري نړۍ او بیا په خاصه توګه د مسلمانانو په زړونو کې شک او تردید پیدا کړي. د بیلګې په توګه: ختنځ پیژندونکي خلګو ته داسي وايي: اسلام کوم الهي دین نه دی، بلکې حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د عربي ټولني د پرمختګ او تشخص لپاره جوړ کړی دی، د دغه دین احکام د یهودیت او مسیحیت څخه اخیستل سوي دي او فقهي قوانین یې دروم د پخواني قانون څخه اخیستل سوي دي. (العیاذ بالله)

۲:- د قرآن کریم په هکله: ختیځ پیژندونکي غواړي مسلمانان د قرآن عظیم الشان په هکله په شک او تردید کې واچوي او وايي: قرآن کریم کوم الهي کتاب نه دی او کله چې دوی ته د قرآن کریم هغه تاریخي حقایق مخته راځي چې د پخوانیو اُمتونو په هکله یې کړي دي، نو دوی د مکې د مشرکینو په شان پوچ دلایل وايي: گویا محمد (صلی الله علیه وسلم) د پخوانیو اُمتونو د احوالو په هکله د چاپیریال د تاریخ پوهانو څخه زده کړه کړې وه. (العیاذبالله)

۳:- د نبوت او نبوي احادیثو په هکله: د یهودي او مسیحي ختیځ پیژندونکو دریمه موخه د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د نبوت په هکله د شک او تردید اچول دي او په ډاگه سره خلگو ته لکه د مدینې منورې د یهودو په څیر داسې خبرې کوي: محمد (صلی الله علیه وسلم) د الله (جل جلاله) له خوا مبعوث سوی نه دی، یعنی دا هغه نبي نه دی چې الله (جل جلاله) یې په تورات کې یادونه کړې ده. همدارنگه د دوی بله موخه دا ده چې مسلمانان د نبوي احادیثو په هکله شکمن کړي، ځکه دوی پوهیږي چې نبوي احادیث په اسلامي اُمت کې د ټولو قوانینو دوهمه لویه سرچینه ده او کله چې په دې هکله شک او تردید ایجاد کړل سي، نو د احادیثو تشریحي او قانوني حیثیت له منځه ځي، د همدې موخي لپاره ستر یهودي ختیځ پیژندونکي گولډزیهر دی چې د ټول اسلام دوښمنه ختیځ پیژندونکو رهبر کڼل کيږي، هغه د احادیثو څخه مطلق انکار کړی دی. (العیاذبالله)

۴: د اسلامي اُمت د ائمه په هکله: د ختیځ پیژندونکو پنځمه موخه د اسلامي اُمت د ائمه د علمي حیثیت او د هغوی د صادقانه دیني خدمتونو په هکله د مسلمانانو شکمن کول دي. د بیلگې په توگه: گولډزیهر ختیځ پیژندونکي د اسلامي عالم امام زهري په هکله ویلي دي:

هغه بني اُمیه ته او په ځانگړي ډول عبدالملک ته د خپل ځان څخه احادیث جوړول او د هغوی د خوشالتیا لپاره به یې موضوعي احادیث جوړول په داسې حال کې چې د اسلامي اُمت په نزد امام زهري د حدیثو د روایت کوونکو د ډلي څخه د ټولو څخه ډیر ثقه شخصیت دی. همدارنگه همدې ختیځ پیژندونکي گولډزیهر د امام اعظم ابوحنیفه (رحمة الله علیه) په هکله ویلي دي: امام ابوحنیفه (رحمة الله علیه) د اسلامي تاریخ څخه دومره ناخبره وو، حتا دا نه وه ورته معلومه چې د بدر غزا لومړی تیره سوې وه او که د احد غزا په داسې حال کې چې د امام صاحب (رحمة الله علیه) شاگردانو امام ابو یوسف او امام محمد شیباني (رحمة الله علیهم) د غزواتو په هکله ستر ستر کتابونه لیکلي دي، نو دا به کوم عقل ومني، چې شاگردان دي پر غزواتو کې دومره ستر ستر کتابونه ولیکي او اُستاد دي یې د غزواتو څخه نه وي خبر! (العیاذبالله)

د ختیځ پیژندني وسائل: ختیځ پیژندنه ډیر زیات وسایل لري، چې د هغو پواسطه ختیځ پیژندونکي خپلي موخي لاسته راوړي، چې دغه وسایل پر دوه برخو ویشلای سو: الف: مستقیم وسایل: دغه وسائل په ښکاره ډول د یوې څرگندي پدیدې په توگه په لاندې شیانو کې شتون لري: ۱: کتابونه. ۲: نړیوال دایرة المعارفونه او ستر ستر معاجمونه. ۳: ورځپاڼي، مجلې او خپرونې. ۴: انجمنونه، لیدنه کتنه او کنفرانسونه. ۵: د اسلام د مبارک دین په هکله د شک او شبهي رامنځته کول. ۶: اسلامي فقهي او عربي ژبي ته بد او رد ویل او د اسلامي فقهاوو

ترور. ۷: د اسلام د تاريخ څخه دمخه د زرو تاريخي آثارو بيارغونه. پا: غيري مستقيم وسايل: دغه وسايل د مستقيمو وسايلو په پرتله ډير ژوندي او خطرناکه گڼل کيږي، دغه وسايل دومره پټ او مرموز دي، چي اغيزي به يي د ډيري مودې د تيريدو څخه وروسته بنسټه بنسټه سي، دغه وسايل کولای سو په لاندې ټکو کي تر څيرني لاندې ونيسو:

۱: هغه پوهنتونونه چي ختيځ پيژندونکو جوړ کړي دي او يا هغه څانگي چي د همدې موخي لپاره په غربي پوهنتونونو کي جوړي سوي دي. ۲: د دغو پوهنتونونو هغه شاگردان چي مسلمانان دي، د ختيځ پيژندونکو څخه يي زده کړه کړي ده او ددې پوهنتونونو څخه فارغ سوي دي، د ختيځ پيژندني د افکارو او بنسټونو په خپرولو کي داسي مهم رول لوبولای سي، چي د هغو ختيځ پيژندونکي استاذان هم ځيني عاجزه دي، ځکه دوی په اسلامي جامه کي د اسلام د اولادنو په توگه د اسلام او د اسلامي بنسټونو په وړاندې فعاليتونه تر سره کوي، ديني سپيڅلو بنسټونو ته ضربه رسوي، د الله (جل جلاله)، رسول الله (صلی الله عليه وسلم)، قرآن کریم او حديث، اسلامي فقه او د سترو سترو اسلامي شخصيتونو په هکله شک او ترديدونکي خبري کوي.

د ختيځ پيژندونکو پيژندنه: ختيځ پيژندونکي هغه غربي پوهان دانشمندان دي چي خپلي صليبي جگړي کيږي او تعصب دي ته اړ کړي دي، تر څو د ختيځ اسلامي نړۍ د علومو، عاداتو او فرهنگ په برخه کي څيرنه او تحقيق تر سره کړي، ځکه دوی په دې عقیده دي چي تر څو د دوښمن يعني مسلمانانو علوم، فرهنگ او عاداتو په برخه کي ژوره څيرنه تر سره نه سي، تر هغو پوري مور نه سو کولای مسلمانان له منځه يو سو، نو ځکه دوی غواړي تر څو د اسلام مبارک دين ته صدمه ورسوي، اسلام له منځه يو سي، د اسلام په هکله حقايق تحريف کړي او پر ځای يي خپل لاس وهل سوي منسوخ دينونه په نړۍ کي حاکم کړي، نو د همدې موخي د لاسته راوړلو لپاره دوی لومړی د اسلام د مبارک دين په هکله څيرنه کوي، اسلامي علوم زده کوي او بيا وروسته د اسلام د مبارک دين او د هغه د مصادر په هکله مختلفي ترديدونکي ليکني کوي، کتابونه ليکي، د خپرنيزو وسايلو څخه په گټه اخيستنې سره تبليغات کوي. ختيځ پيژندونکي د مختلفو ډولو او طبقو څخه جوړ سوي دي، همدارنگه د دوی موخي هم يو د بل په پرتله مختلفي دي.

د بيلگي په توگه: نصارا ختيځ پيژندونکي غواړي چي د نصرانيت دين ته او همدارنگه د دغه دين د خپرونکو موخو ته خدمت وکړي، دوهمه ډله يهودي ختيځ پيژندونکي د يهوديت د موخو او اهدافو د لاسته راوړلو په منظور فعاليت کوي، همدارنگه د ملحدو او کمونستو ختيځ پيژندونکو موخي دا دي چي الحاد خپور او د الله (جل جلاله) سره د خلکو هر ډول اړيکي پرې کړي. د دغو ټولو ډلو يعني ختيځ پيژندونکو تر ټولو لويه موخه که هغه مسيحي، يهودي يا ملحد ختيځ پيژندونکي دي، يوازي او يوازي د اسلام د مبارک دين له منځه وړل او په اسلامي عقیده باندې د مسلمانانو د منگولو د لگولو څخه مخنيوی دی.

تنصير (تبشير)

تبشير يعني تنصير: تبشير يوه عربي كلمه ده، چي د بڼه خبر يا زيږي معنا ورکوي، او په اوسني نوي اصطلاح کي دغه لفظ د ديني دعوت لپاره استعمال سوی دی، نو مسيحي استعماري مستشرقينو د خلکو د دوکه کولو په خاطر دغه زړه وړونکي کليمه د خپل گمراه کوونکي مسيحي دعوت لپاره غلطه استعمال کړې ده، او بي خبره وگړو ته دا په ذهن کي ورکوي، چي دغه تحريک دوی ددې لپاره پيل کړی دی، چي بشريت ته د بدمرغي څخه نجات ورکړي، حق دين او سعادت ته يې ورسوي، نو د خپلو شومو او اسلام دوښمنه اهدافو د ترلاسه کولو په خاطر يې پر خپل دغه اسلام دوښمنه تحريک د تبشير نوم ايښی دی، د تبشير معنا غامضه او د مختلفو معنا لرونکي ده، نو دوی خپل تحريک ته همدغه لفظ او نوم انتخاب کړ، خو په آسانتيا سره په مختلفو تعبيريونو کولو خلگ و غولوي، تنصير نصراني کولو يا عيسوي کولو ته وايي.

د تنصير تعريف: تنصير عبارت د هغه دعوت يعني بلني څخه دی چي صليبيانو د ټولو خلکو په ځانگړي ډول د مسلمانانو په منځ کي ددې لپاره په لاره اچولی دی، تر څو هغوی د نصرانيت دين ته واړوي، نو ځکه يې د حقيقت د پټولو او د عامو خلکو د غولولو لپاره پر دغه دعوت د تبشير نوم ايښی دی، چي د تبشير كلمه په عربي ژبډود کي د زيږي ورکولو په معنا ده.

د تنصير تاريخ: د تنصير غورځنگ د صليبي جگړو، ختيځ پيژندنې او بنکيلاک څخه وروسته رامنځته سو، دغه غورځنگ د مسلمانانو د عقيدې او فکر له منځه وړلو لپاره خپله وړه په وړه مرسته د ختيځ پيژندنې د غورځنگ سره چي هغه هم د همدې موخي لپاره کار کوی، اعلان کړه، همدارنگه د تنصير غورځنگ د بنکيلاک د غورځنگ سره همغږي لري، يعني يو د بل لپاره سريزه گڼل کيږي. د تنصير مفکوره د ختيځ پيژندنې څخه د مخه زيږيدلې ده، ختيځ پيژندنه د صليبي جگړو څخه د مخه د مسلمانو جنگياليو د څيړني لپاره رامنځته سوي وه، مگر تنصير او ختيځ پيژندنې يو د بل سره اوږه پر اوږه خوځښت کړی دی، د همدې کبله ويلاي سو: تنصير د صليبي جگړو د ناکامۍ څخه سرچينه اخلي.

په دې هکله يو اسلامي څيړونکي ډاکټر عرفان عبدالمجيد ويلي دي: د تبشير غورځنگ د ختيځ پيژندنې د غورځنگ څخه وروسته رامنځته سوی دی، ځکه چي ختيځ پيژندنه د صليبي جگړو څخه دمخه رامنځته سوي ده او د صليبي جگړو په اوږده موده کي يې د مسيحي جنگياليانو سره د اندلس په مستعمره کولو کي په زړه پوري مرسته کړې وه، دغه جگړې ختيځ پيژندونکو رهبري کولي، مگر تنصير د صليبي جگړو د ناکامۍ څخه وروسته رامنځته سوی دی او د اسلامي امت په خلاف دغه نوي حربه د لومړي ځل لپاره د ۱۲۶۶م کال سره سم تبارز کړی دی، په داسي حال کي چي ختيځ پيژندنې په منظم ډول د ۱۲۰۲م کال سره سم په فعاليت پيل وکړ او د هغه څخه دمخه کابو دوه سوه (۲۰۰) کاله غيږي منظمه روان وه.

د تبشیر بنسټ ایښودونکی او د بنسټ لومړی مرکز یې: د تبشیر د بنسټ کنبینولولو لومړی مرکز د الباني هیواد دی، چې په ۱۸۵۴م کال کې دغه طاغوتي غورځنگ په همدې هیواد کې په منظم ډول پیل کړل سو او د تبشیر لومړنی بنسټ ایښودونکی د البانيه مشهور مسیحي فیلسوف راجر بیکن وو، اگر که د تبشیر لومړنی مفکر د مسیحي کاتولیکانو مشهور پاپ قدیس پطرس دی او هغه په ۱۲۱۳م کال کې د جگړې په بدل کې د اسلامي امت د معنوي تباہ کولو لپاره د تبشیر د غورځنگ نظریه او اندود ابراز کړې وه، مگر په هغه موده کې د نوموړي دې نظریې ته چا چندانې ارزښت ور نه کړی او په عمومي توګه د مسلمانانو د تباہی لپاره جګړه خورا غوره او فیصله کوونکې لاره وګڼل سوه.

د تنصیر موخي او وسائل:- ۱: د تنصیر موخي څرګندي او معلومي دي، مسلمانان د اسلام څخه مسیحيیت دین ته واړوي ګمراه یې کړي، کله چې د تبشیر دغه موخي په خپله د تبشیر یو مشر ادوین بلس په خپل کتاب (الغارة علي العالم الاسلامي) کې په څرګندو الفاظو کې بیان کړي دي، داسې یې ویلي دي: زه هڅه کوم او دا زیار باسم چې مسلمان په عقیدوي توګه د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) څخه حضرت عیسی (علیه السلام) ته واړوم.

د تنصیر موخي کولای سو په داسې لنډ ډول سره ذکر کړو:- ۱: د اسلامي عقیدې او فکر له منځه وړل او د تثلیث د عقیدې خپرول. ۲: د اسلام په وړاندي د مسلمانانو په مینځ کې د بې اعتمادې او تزلزل رامنځته کول. ۳: د قرآن کریم تحریفول او د هغه څخه د مسلمانانو لیري کول. ۴: د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د نبوت په هکله د شک خپرول. ۵: د حکومتی نظام څخه د اسلامي شریعت له منځه وړل. ۶: د اسلامي ټولني څخه د اسلامي کړنلارو، اخلاقو او تعالیمو لیري کول. ۷: نصراني ټولنو ته د اسلام د خپریدو څخه مخنیوی. ۸: د نصرانیت د بنسټونو په اساس د هیوادونو د وټه ایزو چارو رهبري کول.

۲: د تنصیر وسائل: هغه وسائل چې مسیحي دعوتګران یې د خپلو موخو د لاسته راوړلو لپاره کار ځیني اخلي هغه په لاندې ډول دي:- ۱: مدرسې: هغه مدرسې او پوهنتونونه چې مسیحيانو د مسلمانانو د غفلت او ناپوهی له امله په اسلامي هیوادونو کې د خپلو موخو د لاسته راوړلو په منظور رامنځته کړي دي. ۲: مجلې: لکه د العالم الاسلامي مجله چې د پاریس څخه خپرېږي او په همدې ډول نوري مجلې چې د غربي فکر په خپرولو کې فعاله ونډه لري. ۳: د زده کړو غربي کول: په دې معنا چې دوی غواړي چې هم د نصاب له پلوه او هم د هدف له پلوه په اسلامي هیوادونو کې تعلیم ته غربي بڼه ورکړي. ۴: تعلیمي بورسونه: په دې بورسونو سره نصرانیان کولای سي، چې د نوي او خامي مفکورې لرونکي ځوان مسلمانان په آسانی سره د خپلو موخو لپاره وکاروي. ۵: اسلامي هیوادونو ته د طبي ډلو لیږل او هلته د روغتونونو جوړول. ۶: کتابونه، ورځپاڼې، راډیو ګانې او داسې نور... اطلاعاتي وسائل. ۷: د کنفرانسونو او سیمینارونو جوړول. ۸: د سپورټي او فرهنګي انجمنونو جوړول. ۹: داسې نور... پټ او بنکاره وسائل.

د فکري جگړې وسایل، موخي، خطر او اهداف

لکه څنگه چې په پوځي جگړه کې پوځي وسائل:- لکه: پوځيان، توپ، ټانگ، طياره، بم، بارود، گولی، توپک، پوځي ټکنالوژي او پوځي استحکام د ماهرو او روزل سویو پوځي افسرانو له خوا کارېږي، همدا ډول په فکري جگړه کې فکري وسائل لکه: راډيوگانې، تلویزونونه، سینماگانې، تیاترونه، انټرنټ، سټلايټ، د فلم جوړونې کمپنۍ، سیاست، جنس (سیکس) او په هر څه کې د بنځي استعمال او دې ته ورته نور وسائل د ماهرو او روزل سویو خلکو له خوا په پوره مهارت د مسلمانانو په خلاف استعمالېږي، د اسلام او مسلمانانو په خلاف د فکري جگړې میدان دومره پراخ دی چې د انساني ژوند ټول اړخونه یې نیولي دي.

د فکري جگړې شعار: ددې جگړې مسؤلین د خلکو د دوکه کولو او د عمومي افکارو د تر لاسه کولو لپاره ځینې شعارونه پورته کوي، لکه: پرمختگ، تمدن، اصلاح غوښتنه، آزادي، د فکر آزادي او د پخواني مفکورې مخالفت، نړیوالتوب، د بیان آزادي، عدالت، مساوات، بشري حقوق، د بنځو حقوق، مدني ټولنه، قانونیت، ترقي، ډیموکراسي او دې ته ورته نور خطاء ایستونکي شعارونه چې بې له دوکې او فریب څخه بل څه نه دي.

د فکري جگړې خطر: د غرب فکري جگړه د غرب تر عسکري جگړې ډیره خطرناکه ده، ځکه غریبانو په خپلو عسکري استعماري جگړو کې یوازې زیرمي غلا کولې، کورونه یې وړانول، خلک یې وژل، چې دې هر څه به د مسلمانانو په زړونو کې نوره هم د دوی په اړه کرکه ډیرول، پر خپل اسلام به نور هم ټینګیدل او د مقاومت لپاره به تیاریدل، که څه هم چې جگړه به په پیریو پیریو اوږده سوه، مگر د فکري جگړې خطر په دې کې چې دغه جگړې مسلمانان د غرب په زهرجن تمدن ولړل، په مسلمانانو کې یې الحادي نظریات، بې دینه فرهنگ او لویدلي اخلاق خپاره کړل، نوی نسل یې د اسلامي مفاهیمو سره داسې ناآشنا کړ، چې د اسلام شریعت، عقاید، تاریخ او تمدن هر څه ورته پردي بنکاري، په هر څه کې د غرب په فلسفه او معیارونو باندي باور لري، او تقلید یې کوي، فکري جگړې یې وجدان او ضمیر ته داسې ماته ورکړې ده، چې اوس د غرب هر څه ورته حق او صحیح بنکاري.

د هغه خپلول ترقي او تمدن گڼي او هر څه چې د غرب خلاف دي هغه ته ارتجاع، حماقت او بیرته پاته والی وايي، غرب د فکري جگړې په نتیجه کې په اسلامي هیوادونو کې داسې یو نسل رامنځته کړ، حکومتونه او د چارو واگي یې وروسپارلې، چې د غرب د استعمار بنه ځای ناستي ثابت سول، د دغه نسل افکار، نظریات، د ژوند اخلاقي، اجتماعي، سیاسي او اقتصادي فلسفه یې د مستعمرینو څخه هیڅ فرق نه لري، د مسلمانانو په خپلو او تعذیبولو کې تر مستعمرینو هم ډیر سخت زړه دي، په فکري جگړه کې د مسلمانو هیوادونو دغه ماته خوړلي نسل اسلام او مسلماني نړۍ ته دومره تاوان ور ورسوی، چې د چنگیز تر غمیزې وروسته هیڅکله هم ورته په دې پیمانې نه ده ورسیدلې، دغه ماته خوړلی نسل د مسلمانانو د ژوند ټول معیارونه پردي کړل.

د فکري جگړې موخي: د فکري جگړې بنسټيزه او تل پاتې موخه د مسلمانانو د ژوندانه څخه د اسلامي عقيدې او فکر له منځه وړل دي، په اسلام باندې د مسلمانانو د کلک باور له منځه وړل او بالاخره د اسلام د سپيڅلي دين څخه د مسلمانانو اړول دي، د هغه اسلام څخه چې هم عقیده ده، هم روش او هم تگلاره ده، چې ددې جگړې د پړاونو په پام کې نيولو سره کولای سو ددې جگړې موخي په لاندې ډول تر څيرني لاندې ونيسو:

۱:- لويديځ ملت ته د اسلام د مبارک دين د خپراوي څخه مخنيوی: د اسلام د مبارک دين يوه د مهمو ځانگړتياوو څخه دا ده چې دغه دين د فطرت دين دی، ځکه نو پاک زړونه او سليم انساني طبيعتونه دغه دين ته په ډيره مينه او خوښه سره غير خلاصوي او په دغه مبارک دين باندې مشرف کيږي، لکه څنگه چې د اسلام مبارک دين د الهي او حقاني خصلت له مخې په دې ورستيو کې په ډيره چټکۍ سره په اروپايي هيوادونو کې مخ په خپريدو سوی دی، چې يو لامل يې هم د صليبي جگړو څخه مخکې کله چې اسلامي لښکري د اروپا زړه ته ورسيدلي وې، نو د اسلامي لښکرو د قوماندانانو او فوځيانو اخلاق، رويه، کارنامو او انساني چلند ډيرو خلکو ته د اسلام د مبارک دين په هکله نیک نظرونه پيدا سوي وه، د اسلام او مسلمانانو حقانيت دې ته اداره کړي وه، تر څو د اسلام په مبارک دين باندې مشرف سي، نو دغه وضعي مسيحي او صليبي دعوتگرانو ته دا بیره پيدا کړه، ويل هسي نه چې د اروپا په لويه وچه کې اسلام د نصرانيت ځای ناستی سي، په دې وخت کې دوی دا وپتيله بايد مخکې تر دې چې اسلام زموږ کورونو ته راوړسيري، موږ بايد مخکې له مخکې هغه د خپل ټاټوبي اسلامي هيوادونو او د مسلمانانو زړونو څخه حذف يعني ليري کړو، د همدې موخي د تر لاسه کولو لپاره يې خپل ټول توان او طاقت، وسائل، مدارک او لاري چاري يې وسنجولي وروسته يې د اسلامي اُمت او اسلام په وړاندې هر اړخيزه ديني، اقتصادي، فرهنگي معنوي او مادي جگړه پيل کړه.

۲:- د اسلام د اصلي څهري په هکله خلگ په اشتباه کې اچول: دغه موخه د لومړنی موخي لويديځ ملت ته د اسلام د مبارک دين د خپراوي څخه د مخنيوي لپاره وسيله او سرريزه گڼل کيږي، چې په حقيقت کې د اسلام د دوښمنانو له خوا د اسلام د حقيقي څهري بدنامل د اسلام يو برخي او يا يو رکن پوري اړه نه پيدا کوي، بلکې دغه اسلام دوښمنه صليبيان هڅه کوي، تر څو د قرآن کریم، سنت، د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د مبارک شخصيت او اسلامي فقهې څخه نيولې بيا تر ټولو هغو شيانو پوري چې اسلام د ځانه سره راوړي دي، د دغو ټولو په هکله مردود تبليغات تر سره کړي، تر څو ټولو نړيوالو ته دغه دين د يو داسې دين په توگه ور وپيژني، تر څو د يوې خوا نړيوال د دغه دين منلو ته زړه ښه نه کړي او د بلې خوا په خپله مسلمانان د دغه دين سره په کراره کراره اړيکې پرې کړي.

۳:- د اسلامي اُمت په تاريخ، اوسني حالت او راتلونکي کې شک پيدا کول:- **الف:** د اسلامي اُمت په تاريخ کې شک پيدا کول: دوی داسې فکر کوي ددې لپاره چې د مسلمانانو اړيکې د خپل ځلانده تاريخ سره پرې سي، نو بايد د دوی تاريخ ورته شکمن کړي، د فخر ځايونه تر پښو لاندې سي، د سهوو او تيروتنو ځايونه په سرو لیکو سره خلگو ته په ډاگه سي، دا ټول کارونه ددې لپاره کوي، تر څو نوي مسلمان نسلونه د خپل ځلانده تاريخ د ښيگڼو څخه ناخبره،

په ظلمونو او ستمونو باخبره وساتي، چي په دې سره بيا نوي ځوان ته خپل تاريخ د ظلمونو او کړاونو څخه ډک بریښي او خپله سابقه توره تياره ورته ښکاري، چي په دې کار سره دغه ځوان ښايي کرار کرار د خپل دين سره اړيکي پرې کړي. پا: د اسلامي امت په اوسني حالت کي شک پيدا کول: هو کي! غربيان يوازي په دې سره بسنه نه کوي، چي د اسلام ځلانده تاريخ د خلگو په وړاندي بد او ناوړه معرفي کړي، بلکي دوی هڅه کوي، تر څو د مسلمانانو اوسنی حالت هم بد او وروسته پاته معرفي کړي، نو داسي خبري کوي چي گویا د اسلام اوسنی اقتصادي نظام وروسته پاته دی او د اوسني ټولني غوښتنو ته جواب نه سي ویلای، نو بايد چي غربي اقتصادي نظام ته مراجعه وسي او داسي نوري بیلگي چي په دې کار سره هم دوی غواړي مسلمانان کرار کرار د خپل دين سره اړيکي پرې کړي او د بې دينۍ په جال کي راگير سي. **جيم:** د اسلامي امت په راتلونکي کي شک پيدا کول: وروسته تر دې چي دوی د اسلامي امت تير او اوس شکمن کړي، نو بيا لازمه بولي تر څو مسلمانانو ته د هغوی په راتلونکي کي هم شکونه پيدا کړي. د بیلگي په توگه: غربيان مسلمانانو ته داسي وسوسي پيدا کوي، چي کله د يوه دين يا يوه نظام تير تاريخ او اوسنی حالت داسي ناوړه او وروسته پاته وي، نو راتلونکی خو به يي بيله شکه د وحشت او وروسته پاته توب سره مخامخ وي، چي په دې کار سره د ډيرو ناپوهه او ناخبره مسلمانانو په زړونو کي اسلام په ريښتيني ډول يو وروسته پاته، تاريخ تيری او نریدلی نظام ښکاري او په کرار کرار په خپله د دغه دين سره خپلي اړيکي پرې کوي.

۴:- د اسلامي امت هويت له منځه وړل: کله چي يو ملت د هغوی د تاريخ، اوسني حالت او راتلونکي په هکله شکمن کړل سي، وروسته د هغه ملت د هويت د ويلې کيدو دوره پيل کيږي، ځکه کله چي اسلامي امت خپل هويت د لاسه ورکړي، د خپل طبيعت څخه ليري په بل لوبښي کي وڅڅيري او عقیده يي خپله اصلي بڼه د لاسه ورکړي، نو په همدې وخت کي ټول کفري ځواکونه ځان ته دا حق ورکوي، چي زموږ ملتونه د يو نامعلوم مسير په لور توجیه کړي، ځکه هغوی خپل کلتور واجب الاحترام او د اقتدار وړ يوازينی لاره گڼي، د همدې لامل په اساس مسلمانان مجبوروي چي خپل شخصيت د هغوی په شخصيت کي ويلې کړي، د کفري فکري جگړي پوهان شپه او ورځ د مسلمانانو د مخکي د لاندنيو او بحرنيو شتمنيو د لوټولو لاري چاري لټوي، بلاخره دوی غواړي چي خپله اصلي موخه لاسته راوړي، چي هغه عبارت د همدې موخي څخه ده.

۵:- د اسلامي خوځښتونو يعني تحريکونو له منځه وړل: لکه څنگه چي زموږ گران پيغمبر حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) فرمايلي دي: زما په امت کي به يوه ډله وي، چي دغه ډله به تل د حق د ملاتړ لپاره د قيامت تر ورځي پوري مبارزه يعني جهاد کوي. نو که نن ورځ اسلامي امت څومره په ناوړه شرايطو کي ژوند کوي، د اسلام د دوښمنانو مکر، حيلې او دسيسې د دوی په وړاندي رواني وي، بيا هم اسلامي امت د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د پورتنۍ وينا د تحقيق لپاره داسي سرتيري او په دين مين ځوانان لري، چي خپل شيرين ځانونه د الله سبحانه و تعالی په لاره کي نذرانه کوي او سر په لاس د حق په ملاتړ کي مبارزه کوي،

په ریښتیني توگه د همدې خلکو مصداق نن ورځ د اسلامي نړۍ فعاله اسلامي خوځښتونه دي، چې د اسلامي اُمت د یووالي، د اسلام حقیقت ته د مسلمانانو د رسولو او د اسلام د دوښمنانو د دسیسو د برېښولو په لاره کې نه ستړي کیدونکي هلي ځلي کوي، نو همدې حقیقت ته په کتو سره د اسلام دوښمنانو درک کړې ده چې گویا تر څو په اسلامي ټولنو کې دغه اسلامي خوځښتونه د دینداره او باخبره مشرانو تر مشرۍ لاندې شتون ولري، تر هغه پورې پر اسلامي اُمت باندې زموږ بری به ناشونی وي، همدا لامل دی چې د اسلام دوښمنان خپلي نهایي هڅي ددې لپاره په کار اچولي دي، تر څو پر دغو اسلامي خوځښتونو باندې داسې داغونه ولگوي او داسې نومونو باندې یې ونوموي، تر څو د دغو خوځښتونو مشران او غړي د مسلمانانو د نفرت سبب وگرځي او د عامو مسلمانانو د محبوبیت څخه یې بې برخي کړي. د بیلگې په توگه: د دغو خوځښتونو مشران او لارویان په ډول ډول نومونو لکه: د پردیو غلامان، تروریستان، وړانونکي، د خپل هیواد د گټو دوښمنان او داسې نورو... ناورو نومونو باندې نوموي، تر څو عام مسلمانان د هغوی د ملاتړ څخه منصرف سي، چې په پایله کې یې په خپله دغه خوځښتونه یا خو کمزوري او یا هم له منځه ځي.

٦: د اسلامي علماؤو ترور او وژنه: ددې لپاره چې په اسلامي ټولنه کې د دین د بنسټونو د ژوندي ساتلو په خاطر تر ټولو لویه شتمني اسلامي حقاني علماء او پوهان کڼل کيږي، نو غربي او صلیبي بنسټوالو د دغو علماؤو ترور او وژنه خپلو موخو ته د رسیدو لپاره یوازینی لاره گڼي چې ددې کار لپاره دوی هر وخت دغه علماء په مختلفو نومونو سره نوموي، تر څو د خلکو د نفرت سبب وگرځي او یا خو یې په خپله په مختلفو لارو چارو سره دغه علماء ترور او له منځه وړي، چې نن ورځ موږ ټول د همدې واقیعت عینی شاهدان یو ځکه نن ورځ زموږ ډیری علماء د تروریست، وحشتگر او یاغي په نوم بندیان او یا په شهادت رسیږي.

٧: نشنلیزم (قومپالني) ته بلنه: صلیبي او غربي استعمارگران هڅه کوي، تر څو د مسلمانانو د غوټې په څیر یووالی او وحدت ډري وړي کړي، هغوی په قومونو، ژبو، مذهبونو او توکمونو سره وویشي، تر څو دوی وکولای سي چې د دغه ویشل سوي ملت د هري ډلي په وړاندې په ځانگړي ډول مقابله وکړي، چې د دغه کار بڼه بیلگه د عثماني خلافت پر مهال د اسلام د دوښمنانو له خوا د عرب قوم لمخول وه، په دې شکل چې دوی به عربانو ته ویل: تاسي د مسلمانانو باعزته قوم یاست او ستاسو ژبه پاکه ده، نو تاسي باید د خلافت چاري په لاس کې واخلي نه ترکان! چې بلاخره عرب قوم ددې غلطو لمخونو په پایله کې د ترکانو په خلاف راوپاڅیده او په پایله کې د اسلامي اُمت د هیلو وروستنی تمثیلونکی اسلامي خلافت په کوچنیو کوچنیو هیوادونو تقسیم او بلاخره له منځه ولاړی. د عثماني خلافت په ړنگیدو سره بیا هم د غربي استعمارگرانو تنده ماته نه سوه، بلکې په اوسنی دور کې هم د اسلامي اُمت په منځ کې د غربیانو له خوا د نشنلیزم (قومپالني) لپاره هڅي په ډاگه او ښکاره شکل سره روانې دي، چې ددې کار لپاره یې په اسلامي هیوادونو کې مختلف گوندونه د قوم، ژبي او مذهب د پالنې په نومونو سره رامنځته کړي دي.

د فکري جگړې اهداف: غرب د لاندي اهدافو لپاره په اسلامي نړۍ کې د عسکري جگړې تر څنګ فکري جگړه پيل کړې ده.

لومړی هدف: په مسلمانانو کې د غرب په مقابل کې د مقاومت روحیه له منځه وړل: غربيان په دې پوهیږي چې تر څو د مسلمانانو په ذهنونو کې د خړیت احساس وي، د جهاد، هجرت، شهادت او قربانۍ فرهنگ یې د فکر منځپانګه تشکیلوي، تر هغه پورې به په روحي او معنوي لحاظ ځان د هر یرغلګر مقابلي ته تیار بولي، په دې لاره کې به هر ډول مالي او ځاني قربانیو ته حاضرېږي، مګر که یو ځل یې دغه مفاهیم د فکر څخه د فکري جگړې د وسائلو د لارې وایستل سي، بیا که هر څومره په مادي وسائلو او پوځي امکانات سمبال هم سي، د دوښمن مقابلي ته نه تیارېږي، لکه اوس چې همدغه روحیه د ټولو غرب ځپلو اسلامي ټولنو په ځوانانو او پوځونو کې لیدل کېږي. د اسلام په تاریخ کې وګورو مسلمانان هر وخت د لږو افرادو، او کمزورو پوځي وسائلو په درلودلو د زورورو دوښمنانو مقابلي ته په میرانه تیار سوي دي، او د الله (جل جلاله) په فضل یې جگړې هم ګټلي دي، ځکه چې په هغه وخت کې په مسلمانانو کې په اجتماعي ډول د مقاومت روحیه ژوندۍ، معنویات یې سرشاله او څپانده وه، مګر اوس د اسلامي هیوادونو په میلیونونو پوځونه د لوړو پوځي مهارتونو او پرمختللو جنګي وسائلو سره سره بیا هم د دوښمن په مقابل کې د دریدلو توان نه لري، اصلاً نه غواړي چې د دوښمن په مقابل کې ودریږي، بلکې دا ورته ښه ښکاري چې د خپلو ملتونو په خلاف د یرغلګر دوښمن په صف کې ودریږي، دا ځکه چې فکري جگړې د هغوی څخه د مقاومت روحیه سلب کړې ده، هغوی په داسې ډول روزل سوي دي، چې باید د اسلام د دوښمنانو د اهدافو لپاره کار وکړي نه د اسلامي اهدافو لپاره.

دوهم هدف: مسلمانان د اسلام پر دین، تمدن او انساني آرزښتونو باندې شکمن کول: غرب غواړي چې مسلمانان دې په دین، عقیده، اخلاقو، فکري آرزښتونو، ټولنیزو مناسباتو کې د دوی په څیر وي، او په هر څه کې دې د غربيانو تقلید وکړي، په دې کار به د یوې خوا د غربيانو په خلاف د مسلمانانو په زړونو کې کرکه او کینه ورکه سي، او د هغوی د استعماري پلانونو مخالفت به نه کوي، او د بل لوري به ټوله اسلامي نړۍ د غربي مصنوعاتو لپاره په لوی استهلاکي او مصرفي مارکیټ بدله سي، ځکه چې د مسلمانانو د ژوند ضرورتونه به هم په هغه صورت کې د دوی په څیر وي، دا چې مسلمانان به یې خپله نه سي جوړولای، او یا به یې په ښه کیفیت او آرزانه بیه بازار ته نه سي عرضه کولای، نو ټول مارکیټ به د غرب د صنعت پر مخ خلاص وي، مګر په اسلامي نړۍ او اسلامي امت کې اسلامي شریعت، اسلامي عقیدې او اسلامي تمدن د غرب د دغو اهدافو د تحقیق مخه نیولې ده، ځکه چې مسلمانان د خپل ژوند هر څه باید د خپل شریعت مطابق او د خپلې عقیدې په رڼا کې د اسلامي ژوند دود، او اسلامي تمدن د غوښتنو سره سم عیار کړي، دا کار بیا د مسلمانانو څخه یو بیل ملت او جلا امت جوړوي، چې هر څه یې باید د صلیبي غرب څخه مختلف وي، ځکه چې اسلام خپل پیروان د کفارو سره د مشابهت څخه منع کوي، د خپل دین په اصولو او ادابو یې ټینګ پاته کیدلو ته تشویقوي، ددې لپاره چې غرب د مسلمانانو او کفارو تر منځ دغه جلاوالی

له منځه وړی وي، کوبښن کوي چې د فکري جگړې د لارې د اسلامي اُمت ځوانان په خپل دین، عقیده، اخلاقو، تمدن او لوړو انساني آرزبښتونو شکمن کړي، او په ډول ډول منفي تبلیغاتو د اسلام حقانیت او د شریعت افادیت تر پوښتنې لاندې راولي، په دې لار کې یې د فکري جگړې ټول وسائل په کار اچولي دي، تر څو مسلمانان پر خپل دین بدگومانه کړي، د سیکولریزم، لیبرالیزم، ماډرنیزم، ډیموکراسۍ او نړیوالتوب د لارې یې په هر څه کې د غرب د خبري منلو ته ور واړوي.

دریم هدف: غربی ټولنو ته د ریښتني او مکمل اسلام د رسیدو مخنیوی: د غرب حکومتونه او مسیحي کلیساوي په دې بڼه پوهیږي، چې اسلام د خپل فطرت او معقولیت له امله په هره سیمه او ملت کې د منل کیدو وړتیا لري، مگر په دې شرط چې په ریښتني او مکمل ډول ور رسیري. د نړۍ د ډیرو هیوادونو لکه: د هندوستان، بنگال، برما، تایلند، مالیزیا، اندونیزیا، فلپین، برونای او د منځنۍ افریقا د ډیرو هیوادونو خلکو اسلام د دعوت د لارې منلی دی، هلته هیڅ فاتح لښکر نه دی ورغلی، چې د پوځي فتحي په نتیجه کې یې هلته اسلام خپور کړی وي، بلکې خلکو په خپله د اسلام معقولیت، حقانیت او افادیت لیدلی او بیا یې منلی دی. په صلیبي غرب کې اوس همدا بیره خپره ده چې که اسلام په ریښتني او مکمل ډول غربی ټولنو ته چې د مسیحیت د نامعقولیت او استبداد څخه ستړي سوي دي ور رسیري، لیري نه ده چې د غرب معقول او باسواده خلک به یې چې د حق موندني په تلاش کې دي ومني، په یومخیز ډول به مسیحیت او مادیت پریردي، او اسلام ته به مخ ور واړوي، چې بیا به ددې څپې مخه نیول ورته ناممکنه وي، ځکه چې همدا اوس په غرب کې ډیر خلک د اسلام په اړه په مطالعه او څیړنو بوخت دي، او په زرگونو یې په هر کال کې مسلمانیري، ددې لپاره چې غربیانو اروپا او امریکا ته د ریښتني او مکمل اسلام د رسیدو مخه نیولې وي، دوی دغه لاندې درې (۳) کارونه تر سره کوي:

۱: د غرب سیاسي، فکري او دیني قیادتونه کوبښن کوي، چې د خپل هر ډول سیاسي، اقتصادي، پوځي او نړیوال نفوذ څخه په استفاده د اسلامي نړۍ حکومتونه دې ته مجبوره کړي، چې په خپلو هیوادونو کې داسې تعلیمي نصابونه رائج کړي، چې په هغو کې حقيقي اسلام ځای ونه لري، علماء، دعوتگران، دیني مدارس، اسلامي تنظیمونه، چاپخاني او نور جهتونه چې د اسلامي دعوت لپاره کار کوي، تر شدید فشار لاندې وساتي، ویې تړي، ویې وژني او یا یې دومره کمزوري او په خپل ځان مصروف کړي، چې غرب ته د صحیح اسلام د رسولو څخه عاجز پاته سي. ټولې شتمنۍ، مادي او معنوي وسائل په بیلا بیلو نومونو او بهانو ځیني مصادره کړي، او بالاخره یې په خپلو هیوادونو کې د فقر، ذلت او مشکلاتو ژوند ته اړ کړي، تر څو نورو خلکو ته د دعوت توانیې د لاسه ورکړي، همدغه وجه ده چې په اکثره اسلامي هیوادونو کې په اسلامي تنظیمونو ډول ډول بندیزونه لگول کيږي، د فعالیت مخه یې نیول کيږي او ددې په مقابل کې عامو خلکو ته داسې څه د اسلام په نامه معرفي کيږي، چې هغه یا اصلاً اسلام نه وي او یا د اسلام یو مسخ سوی شکل وي، چې سلیم فطرت نفرت ځیني کوي.

۲: د غرب حکومتونه او کلیساوي کوبښن کوي، چي غربي ټولنو ته اسلام په مسخ سوي او تحريف سوي شکل کي ورمعرفي کړي، اسلام د تيري زماني داسي يو دين ورته معرفي کړي، چي د توري، قتل، جنگ، لاس او پښو پريکوني او پر خلگو د مذهبي تسلط پرته بل څه نه پيژني، نه نظام پيژني او نه پرمختگ، نه سوله او سوله يز ژوند پيژني، او نه تمدن، نه انساني عواطف پيژني، او نه هم د بشري ژوند فطري تقاضاوي، د ټولنو په ژوند کي تغير د عقل، علم، فرهنگ او ذهني قناعتونو په وسيله نه بلکي د توري، ټوپک او سوتي په زور راولي، د غرب ميډيا، سياسي او ديني قيادتونه يې په نه ستري کيدونکي ډول د اسلام پر خلاف په دغه ډول زهرجنو تبليغاتو اخته دي او په دې لار کي هر کال په ملياردونو پيسي مصرفوي، تر څو غربي ټولني د اسلام منلو څخه ليري کړي.

۳: غرب که د يوې خوا غربي ټولنو ته د ريښتني او مکمل اسلام مخه نيسي، د بلي خوا هغه ډلو، تنظيمونو او حرکتونو ته په غرب کي د فعاليت اجازه ورکوي، چي يا خو اسلام په اوبنتي او تحريف سوي بڼه خپروي او په خپله هم په اسلامي ټولنو کي د منحرفو او کفري ډلو په حيث پيژندل کيږي، لکه: قاديان، بهايان، بابيان، منحرف صوفيان او داسي نور... او يا هم هغه ډلي چي صحيح اسلام خو په ناقصه او نيمگري بڼه خلگو ته وړاندي کوي، د اسلام اولويات، فرائض، واجبات، جهاد، ولاء او براء، اسلامي نظام، د اسلام حاکميت، د فساد مخنيوی، کافي شرعي علم، د جهادي حرکتونو سره همدردي، د جهاد او مجاهدينو سره مالي مرسته، حتی هغوی ته دعا يې هم د خپل دعوت د نصاب او فرهنگ څخه ددې لپاره ايستلي ده، چي کفار ځيني ناراضه نه سي او کفري هيوادونو ته يې د ورتگ د ويزو څخه مرحوم نه کړي. که دغه خلگ د خپل همدغه جد او جهد سره د مجاهدينو تر څنگ ودريري، او د اسلامي مبارزينو ملا وروټري، يقيناً به مجاهدين په لږو کلونو کي اسلامي دعوت ته دومره څه وکړي، چي دغه ډلي يې په يوه پيړۍ کي هم نه سي کولای. غرب ځکه دغو ډلو ته د فعاليت اجازه ورکوي، چي د دوی د دعوت څخه د غرب نظام، استعماري پلانونو، کفري تمدن او نړيوال استکبار ته هيڅ صدمه ونه رسيري، او په عين وخت کي د مسلمانانو څخه په اسلامي هيوادونو کي د بالمثل مسيحي دعوت د اجازي غوښتنه هم لري، او دا بېره هم پر خپل ځای موجوده ده چي مکار غرب به د دغه ډول ساده لوحه ډلو څخه د جهاد او مجاهدينو په خلاف استفاده هم وکړي، په مجموع کي دا هر څه د فکري جگړې د اهدافو د تحقيق لپاره تر سره کيږي.

څلورم هدف: د اسلامي نړۍ لپاره جعلی او پردیو په لاس جوړ سوي قيادتونه رامنځته کول: د فکري جگړې د اهدافو څخه يو هم اسلامي هيوادونه او مسلماني ټولني د صالحو قيادتونو څخه محرومول، پر ځای يې د جعلی، د پردیو په لاس جوړ سوو او پردی پالونکو قيادتونو معرفي کول، نوي نسل ته هغوی د ماډل او نمونې په حيث وړاندي کول دي، غربيان په دې پوهيږي چي تر څو په اسلامي امت کي مخلص، اصیل، د الله (جل جلاله) څخه بيريدونکي او د خپل امت سره وفادار قيادتونه موجود وي، تر هغه پوري به په اسلامي نړۍ کي د غرب آرمانونه نه تر سره کيږي، له همدې امله غرب پرله پسې هڅه کوي، تر څو د مسلمانانو مخلص قيادتونه، يا شهيدان کړي، يا يې بنديان، تبعيد او بدنانه کړي، ډول ډول توطيې او

دسیسی ورته جوړوي، تر څو په ټولنه کې یې تاثیر له منځه یو سي. کله توروڼه ورباندې پورې کوي، کله یې اتباع او ملګري انشعابونو او انشقاقونو ته تشویقوي، کله یې د بې لارې کولو هڅې کوي، کله یې هم جوړجاړي او مصالحت ته رابولي، مګر د مخلصو قیادتونو پر ځای بیا په ټولنه کې هغو اشخاصو او جهتونو ته رشد ورکوي او تر شاه یې دریري چې د غرب پر لاره ځي او غواړي مسلمانې ټولني هم د غرب پر لاره روانې کړي.

پنځم اجتماعي ډګر: په اجتماعي او د ځوانانو په ډګر کې هم غرب هڅه کوي، چې د ټولني هغه لابلې، لنډغر، لویدلې او بې معنویته اشخاص لکه: ډمان، سندرغاړي، نڅاګر او د فلمونو ممثلین ټولني او ځوانانو ته د نمونې او ماډل په حیث وړاندې کړي، مګر د هغوی حیثیت په ټولنه کې دومره لوړ کړي، چې نور خلګ یې تقلید وکړي او پر لاره یې روان سي، دا ټول هر څه ددې لپاره تر سره کيږي، تر څو په ټولنه کې د اصیلو او مخلصو قیادتونو مخه ونیول سي، پر ځای یې جعلې او د پردیو په لاس جوړ سوي شخصیتونه قیادت ته ورسیري، چې دغه خلګ بیا په اسلامي ټولنو کې د غرب د اهدافو لپاره کار وکړي او حاکمیت ته د اسلام د رسیدو مخنیوی وکړي، چې همدا د غرب د لویو اهدافو څخه یو هدف دی.

د فكري جگړې ډولونه او ځانگړتياوي

لویدیځوالو د مسلمانانو په وړاندې خپله فکري جگړه د پیل څخه بیا تر نن ورځې پورې په مختلفو پړاونو کې په مختلفو ډولونو سره په لاره اچولې ده، چې د دغو ډولونو د جملې څخه ددې جگړې اداره کوونکو د خپلو موخو د لاسته راوړلو لپاره د وسله والې جگړې مستقیم یرغل، د خپلو مردودو دینونو خپرولو، د حقیقتونو د تحریف او داسې نورو... لارو چارو څخه استفاده کړې ده، چې دغه پړاونه او ډولونه په دې ډول دي:

۱: صلیبي جگړې د ۱۰۹۷م څخه تر ۱۲۹۸م کال پورې. ۲: بسکیلاک یعنی د اسلامي هیوادونو د مستعمره کولو پړاو. ۳: استشراق یعنی ختیځ پیژندنه. ۴: تنصیر یعنی تبشیر.

صلیبي جگړې او بسکیلاک یعنی د اسلامي ځمکو نیونه: - لمری جز: - صلیبي جگړې: - د صلیبي جگړو تعریف: صلیبي جگړې هغه جگړې دي چې مذهبي نصاراوو او د لویدیځ کشیشانو د ختیځ اسلام په وړاندې په لاره اچولې وې او د صلیبي جگړو په نوم یې ځکه نومولې وې، چې د لویدیځوالو لپاره دې جگړې دیني او مذهبي اړخ درلوده، همدا لامل وو چې صلیبي عسکرو به د جگړې پر مهال د صلیب نښې (+) پر خپلو سینو باندې ځړولې وې.

د صلیبي جگړو تاریخ: د لومړي ځل لپاره د دوهم سلفستېر پاپ له خوا خلگ دې جگړې ته راوبلل چې د نیکه مرغه د دغه پاپ دغه شومه هڅونه ناکامه سوه او نوموړي پاپ خپلې موخې ته ونه رسیدې، وروسته په ۱۰۷۵م کال کې یو بل پاپ خوريفورس د دوهم ځل لپاره دغه مفکوره د خلگو په منځ کې را پیدا کړه، دغه شومه هڅونه یې بیا راژوندی کړه او د خپل دغه کار لپاره یې یوه شبیه هم آرام ونه کړ، چې د دغه پاپ دغه جگړې ته هڅونه هم تر شلو (۲۰) کالو پورې عملي نه سوه او وځنډیده، بلاخره په ۱۰۹۷م کال کې د همدې پاپانو او کشیشانو په هڅونه سره پیل سوه، ددې سره سم صلیبي غاصب او لوتماره ځواکونه د مسلمانانو ښارونو ته ننوتل، د وژنو، لوتماریو، فساد، چور او چپاول، دربرې او داسې نوري تراژیدې یې پیل کړې، په دې جگړو کې صلیبي عسکرو د مسلمانانو په وړاندې داسې جنایات تر سره کړل چې په حقیقي ډول یې د مسلمانانو سره خپله پخوانۍ او اوږده دوښمني څرگنده کړه، کله چې صلیبي عسکرو په ۱۰۹۹م د جولای پر (۱۵) مه د روژې د میاشتي په دریم تاریخ د بیت المقدس سپیڅلي ښار ته ننوتل، د ننوتو سره سم یې اويا (۷۰۰۰۰) زره بې گناه مسلمانان په شهادت ورسول، آن تر دې پورې چې د دوی آسونه به تر سینو پورې په وینو کې لمبیدل، کله چې یې د نطاکیه د ښار په لوري حرکت وکړ، د یو (۱) لک څخه ډیر بې گناه مسلمانان یې په شهادت ورسول. په دې هکله یو مسیحي راهب روبرټ په دغه جگړو کې د صلیبیانو د ظلمونو په هکله وایي: زموږ خلگ به د مسلمانانو لارو او کوڅو ته ننوتل او د خپلو مرگونو غریزو د پوره کولو لپاره به یې د مسلمانانو پر کورونو بریدونه کول کوچنیان، ځوانان، سپین ږيري او ښځې به یې ذبحه کولې او ټوټه ټوټه به یې کولې، او یو ډیر شمیر خلگ به یې د یوې رسی پواسطه په دار ځړول!

د صلیبي جگړو موخي: په عمومي ډول د صلیبي جگړو موخي دا دي: ۱: د نصرانیت خپرول، نصرانیت د اسلام ځای ناستی کول او همدارنگه مسیحیت ته د مسلمانانو اړول. ۲: د مسلمانانو څخه غچ اخیستنه، ځکه چې مسلمانان د دوی سره د دوی په خپلو ښارونو کې جنگیدلي وه او د مسلمانانو د دغو بریاوو په پایله کې مسلمانانو د مدیترانې د سمندرګي نوم د اسلامي سمندرګي په نوم اړولی وو، او بل دا چې مسلمانانو د فرانسي تر سهيلي برخو پوري پرمختګ کړی وو. ۳: د هغو مسلمانانو څخه غچ اخیستل چې نصرانیان يعني عیسویان یې د ختیځو ښارونو څخه شړلي وه. ۴: د اندلس استردادیا بیا نیونه کوم چې مسلمانانو په ۹۲ هجري کال کې هغه سیمه په یوه پیاوړي اسلامي دولت باندې بدله کړې وه. ۵: د مسلمانانو پر ښارونو باندې ولکه د هغو ځایونو د طبیعي سرچینو او ذخیرو څخه ګټه اخیستنه. ۶: د یهودیانو د پخوانیو هیلو لاسته راوړل کوم چې د دواړو دینونو اسلام او نصرانیت له منځه وړلو غوښتنه یې کوله، تر څو د ژوند پر ټولو چارو یهودیان حاکم سي او د ټولي نړۍ مشري یوازي د یوه دین په ساحه کې راسي.

د فکري جگړې ځانګړتیاوي: د فکري جگړې د مهمو او د اهمیت وړ ځانګړنو څخه یوه ځانګړتیا شمولیت او دوهمه یې دوامیت یا دایمي والی ګڼل کیږي، چې هر یو یې په لاندې کرښو کې په لنډ ډول تر څیړني لاندې نیسو:

الف:- دایمي والی: په دې معنا چې دغه جگړه د خپل خطرناک او پیچلي جوړښت له مخې داسې ده، چې د یوه ټاکلي او معلوم وخت لپاره نه کارول کیږي، بلکې ددې لپاره چې ددې جگړې په لاره اچوونکي خپلو شومو موخو ته په پلانیزه ډول په آسانی سره ورسیري، نو ډیر وخت ته اړتیا لیدل کیږي. د بیلګې په توګه: که چېرې ددې جگړې په لاره اچوونکي وغواړي، چې د یوه هیواد اسلامي نظام کمزوری او یا راوپرځوي، نو دوی ددې کار لپاره د مختلفو لارو څخه کار اخلي، چې په دغو لارو چارو کې ځیني یې ډیر وخت ته اړتیا لري، ښایي چې دغه وخت څو پېړۍ په خپله غیره کې راوغاړي. د بلګې په توګه: د یو ملت دین، مذهب او یا کلتور ته تغیر ورکول یا پر هغوی باندې د خپل دین منل او داسې نوري چاري.

با:- شاملوالی یعنی د ژوندانه ټولو برخو ته شمولیت: ددې جگړې د دوهمې ځانګړتیا څخه موخه دا ده چې دغه جگړه یوه ډیره لویه او رابنسکیلونکې جگړه ده، په دې معنا چې د ژوند ټول اړخونه د خپل هدف لاندې راولي او ډیرې دردونکې اغیزې د ځانه سره لري، چې د وسله والي جگړې پواسطه نه سي کیدلای، چې په لاس راسي.

بنسکیلاک یا د اسلامي مخکو نیونه

لکه څنگه چې صلیبي لښکري د سختي او شرمونکي ماتي څخه وروسته خپلو مینو ته د مراوي آرمانونو سره ستانه سول، د الله (جل جلاله) په فضل او د مسلمانانو د یو موټیتوب له امله یوه موخه هم تر لاسه نه کړه، مگر اروپایان یعنی صلیبیانو ددې ماتي څخه وروسته آرام پاته نه سول او خپله وسله یې پر مخکې کښې نه بنسول، د خپلو ټپونو د درملني لپاره یې چورتونه وهل او پر اسلامي نړۍ باندي د نوي يرغل چي د نويو کرنلارو سره مل وي، په فکر کي سول، دا ځل د بنسکیلاک په مرحله کي د صلیبیانو موخو ډیر پر وټه ایزو اقتصادي او د اسلامي هیوادونو د طبیعي سرچینو او ذخایرو څخه په گټه اخیستني باندي متمرکزي وي، اروپایانو د خپل سیاست او کرنلاري د پلي کولو په وخت کي په ډیري هوښیاری سره درک کړه، چي اسلامي خلافت د اوسني کمزوری سره سره د مسلمانانو د یووالي او وحدت د اصل استازیتوب کوي او مسلمانان د پتنگانو په شان د هغه خلافت پر شاوخوا راڅرخي، نو ځکه یې خپلي ټولي هڅي او کوبښونه د اسلامي خلافت د نړولو لپاره متمرکز کړه، د دغه کار لپاره یې خپل غلام هیواد پلورونکی کمال اتاترک وگماری.

بالاخره دغه مزدور شخصیت د خپلو بادارانو په لارښوونو سره دغه موخه په بریالیتوب سره تر لاسه کړه، چي په پایله کي یې اسلامي خلافت ړنگ او د مسلمانانو د غوټي په څیر یووالی یې ډري وړي سو، مسلمانان په ډلو، کمزورو او کوچنیو کوچنیو هیوادونو باندي وویشل سول، داسي هیوادونه چي هغوی اصلاً د دفاع او مقاومت توان یې د لاسه ورکړی وو، وسله یې د لاسه ورکړه دلته چي د مسلمانانو په منځ کي فتنې، خپل مینځي جگړې، جهل او ناپوهي رامنځته سوه، په دغه وخت کي لویدیځوالو ولیده چي د مسلمانانو د هیوادونو د غصبولو او د هغه سیمو د طبیعي سرچینو څخه د گټي اخیستني ښه وخت او فرصت په لاس راغلی دی، چي د همدې حالت په رامنځته کیدو سره صلیبیانو د اسلامي نړۍ د مستعمره کولو لپاره دوه کاره تر سره کړل، یو یې د اسلامي نړۍ کلابندول او دوهم یې د اسلامي مخکو ویشل وه، د تاریخ په دغه پړاو کي د دوو دولتونو څخه پرته چي یو یې عربي ټاپووزمه نښی عربستان او دوهم یې زموږ گران او سر لوری هیواد افغانستان څخه پرته نور ټول اسلامي هیوادونه د لویدیځ بنسکیلاک په منگولو کي راگیر سول.

الف: د اسلامي نړۍ کلابندي یعنی محاصره کول: په دې وخت کي بنسکیلاکي ځواکونو د اسلامي نړۍ تر منځ د ټولو سوداگریزو، سیاسي، فرهنگي او تعلیمي اړیکو په پري کولو باندي کار وکړی، چي همدې کار ته هسپانوي مسیحیانو او پرتگالیانو د پنځلسمي (۱۵) میلادي پیړۍ په اخیر کي ملا وتړله او د خپلي تجارتي لاري یې په هغه لوري وغځولي، اسلامي نړۍ د هغو گټو څخه چي د همدې تجارت د برکته تر لاسه کولي محرومه کړه، د همدې کار تر څنگ هسپانویانو او پرتگالیانو چي د مسیحیت د بلاک څخه یې استازیتوب کوی، پر جنوب ختیځه آسیا یې يرغل پیل کړ، د همدې برید په پایله کي یې د اسلامي نړۍ یوه یوه ټوټه خاوره اشغالوله. د بیلگي په توگه: فلپین په ۱۵۶۵م کال کي هغوی تر خپل استعمار لاندي راوستی

او د فلپین اوسیدونکي يې په دوه برخو وویشل مسلمانان مورو او مسیحیان اندیو. دغو استعمارگرانو وکولای سول چې د فلپین مسیحیان د مسلمانانو په وړاندې راپورته کړي او مسلمانان يې د فلپین په جنوب کې د مندونا په ولایت کې کلابند کړل، حتا تر دې پورې چې نن ورځ د فلپین مسیحیان په دې فکر دي چې گویا مسلمانان د فلپین خلگ نه دي، کله چې به دوی یو اسلامي هیواد اشغال کړی، نو د هغه اړیکې به يې د نورو اسلامي هیوادونو سره پرې کړي، یعني که په ځانگړي ډول ووايو: په دې مرحله کې استعمارگرانو د ټولو اسلامي هیوادونو تر منځ ټولې سیاسي، تجارتي، اقتصادي، تعلیمي او داسې نورې... اړیکې پرې کړي، تر څو مسلمانان ونه کړای سي، چې د یو موتي او پیاوړي قوت په څیر د دوی په وړاندې رابنکاره سي.

با: د اسلامي هیوادونو ویشل: دغه دورې یو سلو شل (۱۲۰) کاله وخت ونيوی، وروسته تر دې پورې چې غربي اشغالگرو اسلامي نړۍ د ټولو څخه یو څه کلابنده کړه او د هغو سیمو د نیولو لپاره يې بڼه زمينه برابره کړه، وروسته يې د اسلامي هیوادونو په نیولو شروع وکړه، چې په دې لړ کې اشغالگرو لاندې اسلامي هیوادونه ونيول:

فرانسې دغه اسلامي هیوادونه ونيول: ۱: په ۱۸۳۰م کال کې يې الجزایر ونيوی. ۲: په ۱۸۸۱م کال کې يې تونس ونيوی. ۳: په ۱۹۱۲م کال کې يې مراکش یعني المغرب ونيوی. ۴: په ۱۹۲۱م کال کې يې سوریه یعني شام ونيوله. ۵: په ۱۸۸۲م کال کې يې سینگال ونيوی.

انگلستان دغه اسلامي هیوادونه ونيول: ۱: په ۱۸۵۷م کال کې يې هند ونيوی. ۲: په ۱۸۸۲م کال کې يې مصر ونيوی. ۳: په ۱۹۱۴م کال کې يې عراق ونيوی. ۴: په ۱۹۲۸م کال کې يې فلسطين او اوردن ونيول. ۵: په ۱۸۹۸م کال کې يې سوډان ونيوی. ۶: په ۱۸۵۱م کال کې يې نایجریا ونيوله. ۷: په ۱۸۷۰م کال کې يې زنگبار ونيوی.

ایټالیا دغه اسلامي هیوادونه ونيول: ۱: په ۱۸۸۷م کال کې يې صومالیه او اریټیریا ونيول. ۲: په ۱۹۱۱م کال کې يې لیبیا ونيوله.

همدارنگه د غربي استعمار تر څنګ روسي استعمار هم پر اسلامي نړۍ برید وکړ او د شپاړسمې (۱۶) پېړۍ په نیمايي کې يې د قزاقستان، قوقاز، ترکمنستان، قرم ټاپو، تاشکند، بخارا او د ترکستان خاورې تر ولکې لاندې راوستلې. کله چې دغو اشغالگرو پورتنی اسلامي هیوادونه او سیمې ونيولې، نو بیا يې په آسانۍ سره وکولای سول تر څو خپله فکري جگړه په دغو سیمو کې پر مخ بوځي، ځکه چې ددې څخه وروسته د دغو هیوادونو ټولې دولتي او غیري دولتي هر اړخیزه منابع، لکه: سیاسي، دفاعي، تجارتي، فرهنګي، خپرنیزې او داسې نورې... منابع د اشغالگرو هیوادونو په لاس کې ولويدې، او کولای يې سول چې په هر شکل او په پراخه کچه د دغو منابعو څخه د خپلې مفکورې د خپرولو او د خپلو شومو اهدافو د لاسته راوړلو لپاره کار ځيني واخلې، د دغو شومو موخو د لاسته راوړلو لپاره يې په نیول سویو اسلامي هیوادونو کې مختلف سازمانونه، خپرنیزې رسنۍ، خیریه بنسټونه، تعلیمي ادارې او داسې نور... اورگانونه چې په مختلفو خوږو او بنایسته نومونو سره يې نومولې دي رامنځته کړي دي.

د فکري او عسکري جگړې تر منځ توپيرونه

د فکري او عسکري جگړې تر منځ څو مهم توپيرونه موجود دي، څو مهم توپيرونه يې په دې ډول دي:

۱: عسکري جگړه بنسټکاره، مگر فکري جگړه پټه روانه ده: پر هر هيواد يا اولس باندي چي بل هيواد يا ولس عسکري يرغل وکړي، تر يرغل لاندي راغلی هيواد او اولس ټول خلگ باندي خبريږي، او په يو نه يو ډول د يرغلگرو مقابلي ته ځان آماده کوي، د عسکري جگړې يرغ په ټول هيواد کي خپريږي، په ځوانانو، زرو، بنځو، نارينه وو، دولتي او ولسي خلگو کي د دفاع او مقاومت حس راويښيږي، يا جنگ کوي او يا د جنگ د سيمي ځان يوي بلي د امن سيمي ته رسوي، مگر فکري جگړه د عسکري جگړې په خلاف دومره مخفي روانه وي، چي د اولس ډير لږ خلگ يې احساسوي او په خطر باندي يې پوهيږي، ځکه چي فکري جگړه د وراني، توپ، ټانگ او بم په شکل کي نه وي روانه، بلکي د نصاب، فرهنگ، ادبياتو، سياسي تشکيلاتو، اقتصادي فعاليتونه، سپورټ، مود او فيشن په شکلونو کي روانه وي، عام خلگ تر هغو پوري ددې جگړې په جريان نه پوهيږي، چي تر څو يې خطرناکو عواقبو او آثارو د هيواد او اولس د خلگو د ژوند مسير وربدل کړی نه وي، همدا وجه ده چي په مسلمانو ولسونو کي ډير لږ خلگ د فکري جگړې احساس کوي، او مقاومت ته يې پورته کيږي، هغوی که هر څومره خلگو ته چيغې ووهي، چي هيواد او اولس د يوه نامرده توپان سره مخ کيدونکی دی، خلگ يې تر هغه وخته په وينا باور نه کوي، تر څو چي توپان ټول په مخ کړي نه وي، د همدې امله غرب هم په اسلامي هيوادونو کي د عسکري جگړې پر ځای فکري جگړې ته ترجيح ورکوي، ځکه چي په دې جگړه کي يې څوک مقاومت ته نه راپورته کيږي.

۲: په عسکري جگړه کي مقابل لوری هم عسکري وي، مگر په فکري جگړه کي مقابل لوری بي دفاع ولسي خلگ وي: عسکري جگړه د داسي دوو طرفو تر منځ پيښيږي، چي دواړه مسلح وي، که يو يې د بريد توان لري، بل يې د دفاع توان لري، که يو طرف ټانگ لري، بل طرف ماین لري، که يو طرف طياره لري، بل طرف راکټ لري، که يو طرف يرغل کوي، بل طرف کمين ورته نيسي، دواړه طرفونه د جنگي مهارتونو څخه برخمن وي، مگر په فکري جگړه کي بيا د عام اولس بي دفاع او بي وسائلو خلگ هدف گرځول کيږي.

د مثال په ډول: په فکري جگړه کي يو طرف راډيو، تلويزيون، اخبار، مجله، سينما، تياتر، فلمي کمپنی او د رسنيو ماهرين او متخصصين لري، مگر مقابل طرف چي عام ولس دی، د دغه ډول وسائلو څخه هيڅ نه لري، پرته له دې چي د دوښمن پيغام واوري، او ځيني متاثره سي، د مقابلي لپاره يې هيڅ نه سي کولای، په دغه نابرابره فکري جگړه کي يوي خوا ته ماهر، مکار، ژبور او د خلگو په عمومي نفسياتو پوه يرغلگر دی او بلي خواته بي سواده، غريب، ناتوانه، ماشومان، بنځينه، تنکي ځوانان او پيغلي دي، چي ډير ژر او په آسانه توگه د تبليغاتو څخه متاثره کيږي، ځکه چي هغوی د دوښمن د پروگرامونو، تبليغاتو، نشراتو او پيغام تحليل او ارزونه نه سي کولای.

۳: عسکري جگړه مخکه اشغالوي، مگر فکري جگړه عقل، فکر او فرهنگ اشغالوي: په عسکري جگړه کې دوبنمن د يوه هيواد مخکه اشغالوي، چې آزادول يې ځيني په آسانه ممکن دي، د اسلامي نړۍ ډير هيوادونه د غربيانو له خوا اشغال سوي وه، مگر اوس په ظاهري ډول د هغوی د تسلط څخه آزاد دي، مگر په فکري جگړه کې دوبنمن هڅه کوي، چې د مسلمانانو فکر، عقل، عقیده او فرهنگ اشغال سي، هغه بيا هيڅکله د خاوري د آزادي فکر نه کوي، هغه بيا دوبنمن ته دوست، تخريب ته يې تعمير، غلامی ته يې آزادي او ذلت ته عزت او سرلوري وايي. غربي استعمار په تيرو دوو سوو (۲۰۰) کلونو کې وکولای سول چې په اسلامي نړۍ کې د ډيرو خلگو او په خاص ډول د حاکمي طبقې ذهن او عقل اشغال کړي، هغوی يې په غربي فکر، عقيدې او غربي مادي فرهنگ وروزل، په دې يې قانع کړل چې د اسلام تر حاکميت ورته د کفر حاکميت او د کفري قوانينو تنفيذ غوره دي.

له همدې امله په هغو اسلامي هيوادونو کې چې د غرب روزل سوي شاگردان يې اداره کوي، تر آزادي وروسته هم هيڅکله د اسلام نظام نافذ نه سو، دغه خلگ نه يوازي دا چې د اسلام نظام نه نافذوي، بلکې د اسلام د نظام د نافذولو مطالبه هم د هغوی په قاموس کې جرم گڼل کيږي، هر څوک چې د اسلام د نظام د نافذولو مطالبه کوي هغه وژل کيږي، تړل کيږي او يا يې په دعوت او فعاليت بنديزونه لگول کيږي، او دا ټول د داسې چا د لاسه کيږي، چې ځانونو ته مسلمانان هم وايي، او نومونه يې هم د مسلمانانو دي، مگر فکرونه يې د دوبنمن له خوا اشغال سوي دي. د خاوري آزادول آسانه دي، مگر د پرديو له خوا د اشغال سويو فکرونو او عقونو آزادول ډير گران کار دی، له همدې امله غرب هڅه کوي چې د مسلمانانو د خاوري پر ځای د هغوی فکر اشغال کړي، ځکه چې د فکرونو اشغال له يوې خوا بې خطره دی او د بلې خوا يې نتايج هم سل (۱۰۰) فيصده د دوبنمن په گټه راوځي، او د ډيري مودې لپاره پر اسلامي نړۍ د غرب د سياسي او فکري تسلط تضمين ورکوي.

۴: عسکري جگړه جنګي وسايل او ودانۍ له منځه وړي، مگر فکري جگړه ايمان، عقیده، عزم او اراده له منځه وړي: په عسکري جگړه کې دوبنمن کوبښ کوي، چې د مسلمانانو جنګي وسايل، پوځيان، پوځي او دولتي ودانۍ بمبار کړي، په توپونو يې وويلي، او يا يې وسوځي، تر څو پوځي قوت د دفاع او حرکت څخه وغورځوي، جنګي وسايل که هر څومره تخريب سي او يا له منځه ولاړ سي، خو چې د جگړې او دفاع اراده په زړونو کې موجوده وي، د الله (جل جلاله) په نصرت باندي ايمان او باور موجود وي او د مسلمانو پوځيانو په زړونو کې د بري معنوي وسايل لکه: ايمان، تقوا، د مسؤليت احساس، د امير اطاعت او د وحدت احساس موجود وي، که پوځي وسايل يې هر څومره هم لږ او يا کمزوري وي، بيا هم دوبنمن ته نه تسليميږي، د ناتواني په صورت کې بنايي تيښتي ته په تسليميدولو ترجيح ورکړي، تر څو د سبا ورځې لپاره بيا ځان جگړې ته تيار کړي، مگر دوبنمن ته وسله پر مخکه نږدي، خو په فکري جگړه کې د مقاومت معنوي عوامل لکه: ايمان، عقیده، عزم او د مقاومت اراده له منځه وړل کيږي، په هغه مسلمانو هيوادونو کې چې خلگو يې په فکري جگړه کې ماته خورلي ده، د کافي جنګي وسايلو او حتی د اتم بم د درلودلو سره سره بيا هم د دوبنمن په مقابل

کي د دریدلو توان نه لري، او د جگړې تر شروع کیدلو د مخه یې د اسلام دوبنمنانو ته د تسلیمیدلو اعلان کړی وي، نه یوازي دا چي د دوبنمن په مقابل کي مقاومت نه سي کولای، بلکي په ډیره بي شرمی د خپل دین او ملت په خلاف د دوبنمن په صف کي دریري او هغه څه کوي چي دوبنمن یې ځيني غواړي. په فکري جگړه کي د ماتې په صورت کي ډیري وسلې، جنگي مهارتونه، کافي شمیر پوځونه، ښه ډیر مادي وسائل او قوي اقتصاد، دا هر څه د کافر دوبنمن په مقابل کي د ثبات، دفاع او مقاومت عوامل نه سي کیدای، تر څو چي د جنگیالیو په زړونو کي ایمان، د الله (جل جلاله) څخه بیره، د اسلام پر حقانیت باور، عقیده، د کفر څخه کرکه او نفرت وجود ونه لري، ددې لپاره چي د مسلمانانو پوځونه د نصرت د معنوي عواملو څخه بي برخي وي، غرب په ټولو اسلامي هیوادونو کي هڅه کوي، چي د مسلمانانو پوځونه، دفاعي او امنیتي قواوي او استخبارات په مکمل ډول د دین، عقیدې او اسلامي روحيې څخه محروم وروزي، ددې بي ديني روزني نتیجه دا ده چي نن تقریباً څه کم د ټولي اسلامي نړۍ د هیوادونو پوځونه د صلیب تر بیرغ لاندې د اسلام او خپلو ملتونو پر خلاف په جگړو اخته دي، ځکه چي فکري جگړې یې ایمان، عقیده او اسلامي احساس له منځه وری دی.

۵: د عسکري جگړې د وراني بیا ودانول لږ وخت غواړي، مگر د فکري جگړې د وراني بیا ودانول پیری پیری وخت غواړي: په عسکري جگړه کي که ښارونه، کلي، پلونه، سرکونه او نور عامه تاسیسات وران سي، کیدای سي هغه د لسو (۱۰) یا پنځه لسو (۱۵) کلونو او یا هم تر دې په لږ وخت کي تر هغه پخواني حال هم ښه جوړ سي، ځکه چي ورځ په ورځ ټکنالوژي ترقي کوي، د ودانۍ نوي نوي وسائل او مواد ایجادیري، او د انسانانو صنعتي تجربه هم ترقي کوي، وران ښارونه ښائي تر پخوانیو په ښه نقشه او ډیزاین جوړ سي، وران پلونه، سرکونه، مکتبونه، پوهنتونونه، روغتونونه، باغونه، ویالې او نهرونه ښائي د نویو معلوماتو او عصري تعمیراتو تجربو په کارولو سره تر پخوانیو هم په ښه کیفیت جوړ سي، مگر هغه فکرونه، عقیدې او اخلاق چي د فکري جگړې په ترڅ کي وران سوي وي، د هغو جوړول، اصلاح کول، بیرته د حق معیارونو ته راگرځول خورا ډیر وخت، ډیر پروگرامونه، ډیر نشراتو، صابرو او ماهرو دعوتگرانو، استادانو، مصلحینو، د تعلیم او تربیې هر اړخیز اصلاح سویو نصابونو او د ډیرو پیسو مصرف ته ضرورت لري، دغه کار په زماني لحاظ هم ډیر اوږده وخت او مسلسلو هڅو ته ضرورت لري، ډیر اسلامي هیوادونه د انگریزانو څخه آزاد سول، مگر د انگریزیت څخه لا د لسگونو کلونو په تیریدلو هم نه دي خلاص سوي، ډیر هیوادونه د فرانسې د اشغال څخه خلاص سول، مگر د خلکو افکار، نظریات، نظام او د ژوند ټول اړخونه یې د نیمي پیری تر تیریدو وروسته هم د فرانسویت څخه نه دي خلاص سوي، همدا ډول ډیر اسلامي هیوادونه د روسیې د اشغال څخه خلاص سول، مگر په خلکو او نظام کي یې لا تر اوسه اسلام نه دی راغلی او هر څه په هماغه روسي نظام او د کمونیزم په الحاد و هلي فلسفه باندي چلیږي، او په نږدې راتلونکي کي دا تصور هم نه سي کیدای، چي دغه هیوادونه دي په ریښتیا د حقیقي اسلام غیږي ته راوگرځي، کیدای سي سلگونه کلونه وغواړي، چي په دغو هیوادونو کي دي اسلام حاکم سي او یا یې د خلکو الحاد و هلي فکرونه بیرته په اسلامي مفاهیمو روښانه سي، دا هر څه پر دې دلالت کوي، چي د فکري جگړې تخریب د عسکري جگړې تر تخریبه ډیر دوامدار او خطرناک وي، د فکري جگړې او عسکري جگړې تر منځ نور ډیر توپیرونه هم سته.

د فکري جگړې تاريخي پس منظر

دا چې په نړۍ کې هره جگړه چې په هر شکل او صورت سره د ډلو، دينونو يا تمدنونو تر منځ رامنځته کېږي، نو مور کولای سو چې د شرايطو، موخو او پايلو په نظر کې نيولو سره ددې جگړې د پيل نېټه او همدارنگه د هغې جگړې سرچينه په ډاگه کړو، دا چې د الله (جل جلاله) حکمت او کرنلاره ددې غوښتنه کوي، چې تل دي حق په دوامداره او نه ستړي کېدونکي ډول د باطل سره په کشمکش او مقابله کې قرار ولري، تر څو چې د حق رښتيني ملگري او د الله (جل جلاله) رښتيني بنده گان يوه شيبه هم د حق د دفاع او ملاتړ څخه بې غوره پاته نه سي، لکه څنگه چې د باطلې لارې لارويان يوه شيبه هم د حق په وړاندي د مکر او فريب څخه بې غوره نه پاته کېږي. په تاريخي لحاظ فکري جگړه د حق د دوښمنانو له خوا د انسانيت د پيدايښت سره سم پيل او تر نن ورځې پورې په مختلفو شکلونو او پړاونو کې روانه ده.

لومړۍ بيلگه يې د شيطان عليه لعنه له خوا په جنت کې حضرت آدم (عليه السلام) ته فريب ورکول او د هغه د فکر مغشوشول وه، چې د حضرت آدم (عليه السلام) په دې کار سره الله سبحانه و تعالی هغه د جنت څخه مخکې ته راکښته کړی، او د حضرت آدم (عليه السلام) څخه وروسته کله چې د انسانانو شمير مخ پر ډيريدو سو، نو الله سبحانه و تعالی د هغو د هدايت لپاره په مختلفو وختونو کې د حق لور ته بلونکي پيغمبران (عليهم السلام) راښکاري دي، مگر بيا هم تل د حق انساني او شيطاني دوښمنانو خپلې دسيسې، فريبونه او چلونه د حق د ډيوې د مړې کولو لپاره په لاره اچولي دي، چې د دغو ټولو سره سره بيا هم الله سبحانه و تعالی حق پر باطل باندي غالب گرځولی دی، که په ځانگړي ډول د فکري جگړې تاريخ ته کوم چې نن ورځ د اسلام د دوښمنانو د لوري د حق د ډيوې د مړې کولو لپاره په لاره اچول سوي نظر واچوو، نو څرگنده به سي کله چې په (٦) ميلادي پيړۍ کې د وروستي الهي پيغام قرآن عظيم الشان سپيڅلي وړانگي د حجاز د ټاپو څخه راپورته سوي او ټولي نړۍ ته په خپريدو سوي.

د اسلام دوښمنانو، مشرکينو، يهودو او نصارو د دغو وړانگو د پرې کولو لپاره په مختلفو محاذونو کې نه تماميدونکې جگړه پيل کړه، د اسلام د ستر پيغمبر او د هغه د رښتینو ملگرو او همدارنگه د دغه حق دين اسلام پر ضد يې د وسله والي جگړې تر څنگ په مختلفو ډولونو سره فکري جگړه هم پيل کړه او هڅه يې کوله چې د ټولو شونو لارو چارو په کار اچولو سره د اسلام د سپيڅلي دين نور په نطفه او د تبارز په لومړي ټاټوبي کې خنثی او له منځه يو سي، او پرې نږدې چې دغه سپيڅلي وړانگي د نړۍ نورو برخو ته هم خپرې سي، په دغه برخه کې يې د هيڅ ډول شيطاني فريبونو غولونو او چلونو څخه دريغه ونه کړه، چې په لاندي کړنو کې د اسلام د مبارک دين د ظهور په لومړي پړاو کې د دغو شيطاني چلونو او فريبونو يعني فکري جگړې يو څو بيلگي په لنډول ذکر کوو:

۱: رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ته لیونی ویل: په دې کار سره د اسلام دوبنمنانو غوښتل خلک د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) څخه متنفر کړي، تر څو هیڅوک یې په خبرو باندې باور ونه کړي. (نعوذ بالله)

۲: د گمراهي توروڼه لگول: دوهم تور چې د اسلام دوبنمنانو پر رسول الله (صلی الله علیه وسلم) باندې ولغوی هغه دا وه چې گویا (نعوذ بالله) رسول الله (صلی الله علیه وسلم) گمراه دی. (نعوذ بالله)

۳: شاعر گڼل: د اسلام دوبنمنانو ستر پیغمبر رسول الله (صلی الله علیه وسلم) شاعر بللی. (نعوذ بالله)

۴: کاهن، ساحر او مسحور گڼل. (العیاذ بالله)

۵: د قرآن کریم د تلاوت څخه مخنیوی: د قرآن کریم د تلاوت په وخت کې شور ماشور جوړول او داسې نور... په دې کارونو سره د اسلام دوبنمنانو غوښتل تر څو د اسلام د خپرولو څخه مخنیوی وکړي.

د یادولو وړ ده! د اسلام د دوبنمنانو دغه فکري جگړې د اسلام د ظهور څخه وروسته بیا تر نن ورځې پورې مختلف پړاونه وهلي دي او په دې لاره کې د اسلام دوبنمنانو د مختلفو وسایلو او لارو چارو څخه کار اخیستی دی، همدارنګه د وخت او زمان مطابق یې د مسلمانانو په وړاندې دغه جگړه سمبال کړې ده، چې نن ورځ همدې حقیقت ته په کتو سره د اسلام دوبنمنان رښتیني او سرتیري مسلمانان په مختلفو نومونو لکه: تروریست، ترهګر، بې فرهنگه، منفي گراه، وروسته پاته او داسې نورو... نومونو سره نوموي، تر څو نور عام مسلمانان د دغو رښتینو او سرتیرو مسلمانانو د ملاتړ څخه راوگرځوي او یا دغه عام مسلمانان د هغوی په مقابل کې ودروي، چې په دې کار سره دوی وکولای شي د اسلام د مبارک دین د خپریدو څخه مخنیوی وکړي او په کراره کراره دغه دین د نړۍ د نقشې څخه ورک کړي.

د فکري جگړې مخنيوی

د پوځي جگړې مخنيوی کله په پوځي غلبې، کله هم په صلحي سره کيږي، مگر فکري جگړه بيا هغه جگړه ده چې په هيڅ صورت صلحه او منځگړتوب نه مني او نه د صلحي لپاره ځای په کښي سته، فکري جگړه يوازي د فکري غلبې په صورت کي دريږي او بس او تر څو چې يو طرف پر بل طرف په مکمل ډول غالب سوی نه وي، تر هغه به دغه جگړه روانه وي، فکري جگړه کي نه اسلام، نه صلحه او نه منځگړتوب مني، په هغه وخت کي چې رسول الله (صلی الله عليه وسلم) په مکه مکرمه کي د شرک او کفر په خلاف به يوازي ځان سره فکري جگړه پيل کړې وه، د مکې کفار په دغه جگړي کي د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) څخه ډير تنگ سول، مشران يې د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) اکا ابو طالب ته راغلل، تر څو د دوی او د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) تر منځ منځگړتوب وکړي، او رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د دوی د شرکي افکارو او نظرياتو په خلاف د مبارزې څخه بند کړي، ابو طالب هم په ډيري مهرباني د کفارو دغه غوښتنه رسول الله (صلی الله عليه وسلم) ته وړاندي کړه، رسول الله (صلی الله عليه وسلم) چې د دغه فکري جگړې د توقف د خطرناکو عواقبو بڼه خبر وو، خپل اکا ته يې داسي وويل: قسم مي دي په الله وي ای اکا! که کافران لمر زما په راسته لاس، او سپورمی زما په چپه لاس کي راکښيږدي، ددې لپاره چې زه دا کار پرېږدم، تر هغو به يې پرې نه ږدم چې يا مي الله سبحانه وتعالی پر کفر غالب کړي او يا زه په دې لار کي ومرم.

که د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) دغه دريځ ته وگورو، نو وينو چې هغه مبارک په داسي وخت کي د خپلي فکري مبارزې د دوام قسم يادوي، چې دی په ميدان کي يوازي ولاړ دی او حتی چې اکا يې هم د ده تر څنگ نه دريږي، مگر بيا هم رسول الله (صلی الله عليه وسلم) فرمايي: که کافران ناممکن شرطونه چې د لمر او د سپورمی په لاسونو کي ورته ايښوول دي، هم ورته ممکن کړي، بيا هم د دوی د فکري دوښمنی څخه لاس نه اخلي. دا پر دې دلالت کوي، په اسلام کي د کفر په خلاف په فکري جگړې او دوښمنی کي سوله او منځگړتوب ځای نه لري، په عسکري جگړه کي رسول الله (صلی الله عليه وسلم) صلحه کړې ده، مگر په فکري جگړه کي يې هيڅکله نه ده کړې.

همدا ډول کفار هم تر هغو د مسلمانانو د دوښمنی څخه لاس نه اخلي، تر څو چې يې هغوی د خپل دين، فکر او ملت څخه چې اسلام دی ايستلي نه وي، کفار به تر هغه وخته د مسلمانانو پر خلاف په جگړه کي وي، تر څو چې يې د مسلمانانو دين، فکر او نظريات نه وي وربدل کړي، يعني د دوی عسکري جگړې به هم د فکر لپاره وي، اصلي جگړه به فکري وي، مگر کيدای سي چې عسکري جگړه هم ددې فکري جگړې لپاره د وسائلو په حيث استعمال کړي. دا چې فکري جگړه په هيڅ صورت سوله او منځگړتوب نه مني، نو ددې جگړې مقابله او مخنيوی به څنگه او په څه شکل کوو؟ او بيا په خاص ډول مور مسلمانان به يې د خپل ديني، فکري، سياسي، علمي او اجتماعي وضعيت په پام کي نيولو سره څنگه کوو؟

۱:- د اسلام په هکله هر اړخیز پوهاوی: د فکري جگړې په وړاندي د مقابلي په لارو چارو کې یو مهم اصل عامو مسلمانانو ته د اسلام په هکله هر اړخیز پوهاوی ورکول دي، چې دا ستره او عظیمه دنده د اسلامي پوهانو په غاړه یو دروند بار دی، ځکه اسلامي پوهان باید ټولې نړۍ او په ځانگړي ډول مسلمانانو ته دا څرگنده او ثابته کړي، چې د اسلام مبارک دین سیاست، اقتصاد، سوداگریز، مدني، ټولنیز بلکي د ژوندانه ټول اړخونه په خپله غیره کې رانغاړي، نو په همدې توگه په کار ده چې لومړی مور مسلمانان د اسلام روح وپیژنو او د اسلامي روح د غوښتنې سره سم حرکت وکړو، اسلامي روح لوی الله (جل جلاله) ته عبادت کول دي او لوی الله (جل جلاله) ته عبادت کول په هماغو ټاکلو حدودو کې کیدلای سي، چې لوی الله (جل جلاله) ورته ټاکلي دي او رسول الله (صلی الله علیه وسلم) مور ته رابښولي دي.

ټول مسلمانان تر وسه پورې په ټولو صالحه اعمالو مکلف دي او یوه اسلامي ټولنه حقیقتاً هغه وخت تشکیل موندلای سي، څو چې هر فرد یې د اسلامي روح د تقاضا سره سم هر ډول اسلامي عمل ته چمتو وي او د زړه له کومې مینه ورسره ولري، داسې نه چې دیني پوهان او طالب علمه د کسب او کار سره دومره اړیکې پرې کړي، چې ټول ژوند یې د گدایانو په څیر د نورو پر اوږو بار وي او بالوسيله یې علمي مسلک دومره د خلکو په نظر کې سپک وي، چې هیڅ څوک یې درناوی هم ونه کړي او څوک یې د سیالانو په لیکه کې هم ونه شمیري.

همدا راز داسې نه چې کاریگره طبقه د ټولني موجودیت دومره تر خپل عمل پورې اړونده وگڼي چې علم او دین د علماوو خاصه دنده وگڼي، لنډه دا چې ټول مسلمان په اسلام باندي د پوره پوهاوي څخه وروسته په هغه باندي منگولي ولگوي، ځکه پرته له دې څخه چې مسلمانان لومړی په خپل دین باندي پوهه لاسته رانه وړي او همدارنگه په هغه باندي پوره عمل ونه کړي، نو نه سي کولای چې د نړۍ سیادت او قیادت دي په واک کې واخلي.

د اسلام په هکله د هر اړخیز پوهاوي یوه برخه کیدای سي په لاندي عنوانونو کې راوغاړو:

الف:- سالمه روزنه: د هر څه څخه لومړی د نوي نسل سالمه روزنه ده، چې مور او پلار، د جومات امام، د ښوونځی او مدرسې ښوونکي ته لازمه ده، چې ټولو مسلمانانو ته د اسلامي اصولو سره سمه تربیه ورکړي او د روزني په هر پړاو کې د اسلامي روزني ښوونه ورته وکړي، د نوي نسل اخلاق ناسته ولاړه، خبري اترې، خوب او وینښتیا، لباس او پوښاک د اسلام د لارښوونو سره سم ور زده کړي.

با:- تعلیمي نصاب: اسلامي امت ته په کار دي چې د ژوند په هره کچه کې تعلیمي نصاب پر اسلامي اصولو عیار کړي، تدریسي اصول اسلامي وگرځوي او د تعلیم په هر پړاو کې عقائد، د اسلامي شعائرو عظمت، د قرآن کریم او نبوي احادیثو زده کړه لازمي وگرځوي، د تاریخ مضمون هم اسلامي وگرځوي، لنډه دا چې هغه ټول مضامین چې په اسلامي مدرسو او ښوونځیو کې چې کوم مضامین تدریس سیري، که هغه دیني یا عصري وي، هغه ټول باید پر اسلامي اصولو عیار کړل سي.

جيم:- د ټولني اصلاح: دريم تدبير د ټولني اصلاح ده او هغه داسي چي په اسلامي ټولنه كي د كفري تهذيب له منځه وړل او اسلامي تهذيب پلي او احياء كړل سي، د فكري تهذيب زيانونه او د اسلامي تهذيب گټي بيان كړل سي.

د:- اسلامي ثقافت: څلورم تدبير د اسلامي ثقافت ترويج دى او هغه داسي چي د اسلامي امت ټول ثقافتي وسائل لكه: جرائد، ورځپاڼي، مجلې، راډيو او ټلويزيون د اسلام د لارښوونو سره سم عيار او وچلول سي او غيري اسلامي خپروني له منځه يو وړل سي.

ه:- اسلامي اخلاق: پنځم تدبير يي دا دى چي د ټولني په ټولو څلگو كي اسلامي اخلاق لكه: حياء، زړه سوي په هر څه كي اعتدال، قناعت، زغم، عفو، ورورولي، د شريعي حلالو او حرامو توپير، پر خپل دين باندي ثبات، ننگ، غيرت او كفري نظرياتو څخه كركه او نفرت كول ترويج كړل سي.

۲:- د مسلمانانو د سياسي يووالي لپاره هلي ځلي كول: ټول مسلمانان په ځانگړي ډول اسلامي سياسي چارواكي دا وجيبه لري، تر څو د مسلمانانو تر منځ هر اړخيزه اختلافات له منځه يو سي، همدا راز اسلامي مبلغين هم دنده لري، چي د مسلمانانو تر منځ په نړيواله كچه يو واحد سياسي فكر رامنځته كړي، د مسلمانانو تر منځ د سياسي بيلتون څخه مخنيوى وكړي او ټولو مسلمانانو ته داسي پوهاوى وركړي، چي د مسلمانانو تر منځ هيڅ پولي مطرح نه دي، په دې سره مسلمانان كولاى سي د ستر اسلامي خلافت د بيا راژوندي كولو زمينه مساعده كړي داسي خلافت چي په هغه كي د مذهبي، ژبني، قومي او داسي نورو... توپيرونو په اساس څلگ ونه پيژندل سي، بلكي ټول د يو واحد اسلامي ملت په توگه وپيژندل سي.

۳:- نړيوالو ته د اسلام د حقيقي څهري وريپژندل: د اسلام د مبارك دين د خپرولو ستر مسؤليت د ټولو مسلمانانو په ځانگړي ډول د اسلامي پوهانو په غاړه وراچول سوي دى، نو اسلامي پوهان بايد د اسلام د مبارك دين حقيقي څهري په كوم ډول چي ستر پيغمبر حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) هغه بيان كړي ده، ټولو نړيوالو ته په ډاگه كړي ده، تر څو نه يوازي دا چي د اسلام اوسني دوښمنان د اسلام او مسلمانانو سره د خپلي اوږدې دوښمنۍ څخه لاس په سر سي، بلكي هغوى د اسلام د ستر نعمت څخه برخمن او په دغه مبارك دين باندي مشرفه سي، نو په دې برخه كي اسلامي پوهانو ته لازمه ده چي د اسلام د مبارك دين په خپرولو كي د هغو لارو چارو څخه استفاده وكړي، كومي چي ستر پيغمبر حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) اسلامي مبلغينو ته پرې ايښي دي، اسلامي پوهان بايد په خپلو وعظونو، كتابونو، مجلو او داسي نورو... شيانو كي د اسلام مبارك دين لومړى ټولو مسلمانانو ته په حقيقي معنا څنگه چي پر حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) باندي رانازل سوي دى و وپيژني، تر څو لومړى په خپله مسلمانان په خپل دين پوه او وروسته دغه حق دين نورو څلگو ته هم ورسوي، ځكه نن ورځ ډير داسي مسلمانان شتون لري، چي د هغو اعمال كثيف او داسي اعمال دي چي هغه اعمال غيري مسلمان څلگ د اسلام د مبارك دين څخه زړه توري كوي.

د بیلګې په توګه: ځینې مسلمانان په خپل دین باندې پوره تمسک نه کوي او داسې اعمال تر سره کوي، چې هغه اصلاً د یوه مسلمان سره نه ښایي. همدارنګه ځینې مسلمانان د مسلمان په نوم د اسلام د نامه څخه غلطه استفاده کوي او غیري مسلمانو ته دغه دین یو تنګ او وروسته پاته دین معرفي کوي، همدارنګه ځینې مسلمانان غیري مسلمان وګړي په زور او جبر سره د اسلام لور ته رابولي او داسې نوري بیلګې هم سته. نو اسلامي پوهان باید غیري مسلمان وګړي په دې وپوهوي چې د دغو یادو سویو کسانو اعمال هیڅکله هم د اسلام څخه نمائندګي نه کوي، بلکې اسلام هغه سپیڅلی دین دی، چې هغه ټولو انسانانو ته دا حق ورکړی دی، چې کولای سي هر دین انتخاب کړی او د اسلام په منلو کې جبر نسته. همدارنګه په اسلام کې یو مسلمان د هر ډول مضره اعمالو څخه منع کېږي، د خلکو تر منځ عدل قائمېږي، د خلکو تر منځ هر ډول توپيرونه لکه: نژادي، ژبني، قومي او داسې نور... له منځه ځي او ټول خلګ د یو واحد اسلامي ملت په توګه پیژندل کېږي.

همدارنګه د اسلام په راتګ سره خلګ د انسانانو د بنده ګي څخه خلاصېږي او د یوه ستر رب بنده ګي کوي، بالاخره دا چې هغو ته داسې په ډاګه کړي، چې د اسلام مبارک دین سیاست، اقتصاد، حکومت، ټولنیز، مدني، ادبي او د ژوند ټول اړخونه په خپله غیره کې رانغاړي. نن ورځ ډیر غیري مسلمان وګړي د مسلمانانو دفاعي جهاد او مقاومت ته د وحشت، تروریسم او ترهګري په سترګه ګوري او همدا لامل دی چې ډیر کفار غیري مسلمان وګړي د اسلام دین د وژنو، جګړو او ډب دین ګني او د دغه حق دین منلو ته زړه نه ښه کوي، نو بیا په دې برخه کې اسلامي پوهانو ته لازمه ده تر څو د ټولو ممکنه وسائلو په ذریعه ټولو نړیوالو ته د اسلام د مبارک دین او د مسلمانانو د جهاد حقانیت او مشروعیت ثابت کړي او دا ورته څرګنده کړي، چې مسلمانان هم د نوري نړۍ د قومونو په څیر حق لري، تر څو د خپلو حق او حقوقو څخه په هغه صورت کې چې تر تعرض لاندې راځي دفاع وکړي او دا ورته په ډاګه کړي، چې د مسلمانانو جهاد او مقاومت، وحشت او ترهګري نه، بلکې د خپلو حق او حقوقو څخه دفاع او د ظالم د ظلم په وړاندې مقابله ده.

۴: د اسلام پر ضد د اسلام د دوښمنانو د پلانونو څخه د مسلمانانو خبرول: ددې لپاره چې اسلامي امت او اسلامي هیوادونه په خاصه توګه د اسلام د دوښمنانو د ټولو مهلکو پلانونو څخه خبر او په پوه سي چې د اسلام د دوښمنانو د دغه اسلام دوښمنه پلانونه د لویديځو هیوادونو څخه په ټولو اسلامي هیوادونو کې د خپلو تالي څټو غلامانو پواسطه پلي کړي دي. د همدې امله د اسلامي امت ټول اسلامپاله وګړي، هغه که نارینه وي، که ښځینه مسؤلیت لري تر څو په فردي او ډله ایزه توګه د اسلام د دوښمنانو د دغه پلانونو د شنډولو په تکل پاڅون وکړي او خپل دیني مسؤلیت تر سره کړي، چې د دغو پلانونو څخه یې ځینې په دې ډول دي، لکه: د لبرالیزم خپرول، ډیموکراسي دودول، د ځمار ځایونو پرانیستل، په راډیو او ټلويزون کې د اخلاقي فساد خپروني خپرول، د ښځو د حجاب په خلاف یون، په جهادي تنظیمونو باندې بندیز لګول، په دیني مدرسو باندې بندیز لګول، د ریري پرېښوولو، د لمانځه اداء کولو او نورو اسلامي عباداتو په خلاف تحریک چلول، دین او حکومت یو د بل څخه بیلول او داسې

نور... دین نړونکي پلانونه چي په حقيقت کي د دغو ټولو پلانونو مرکزي او اصلي موخه د نړۍ د نقشي څخه د اسلام د مبارک دین له منځه وړل دي، نو دې ټولو حقایقو ته په پام سره پر ټولو مسلمانانو په ځانگړي ډول پر لوستوونکو او پوهو مسلمانانو لازمه ده، تر څو دغه اسلام دوښمن پلانونه د ټولو مسلمانانو په وړاندي برېښي، د هغو له منځه وړلو لپاره هر اړخیزه هڅي په لاره واچوي او خپل ملتونه د اسلام د دوښمنانو د پنجو څخه وژغوري. د صلیبیانو پر ضد د مسلمانانو ډیر پیاوړي قوماندانانو پیاوړی او زړه ور، د سترگو اغزی، د اسلامي تاریخ تاج، جنگیالی، اتل قوماندان صلاح الدین ایوبي وو، او همدارنگه نور پیاوړي او متدین قوماندانان هم وه، ټولو قوماندانانو اسلامي اُمت د بریا په لوري وخوځاوه، او د ژوند په ټولو ډگرونو کي یې خپل ټینګښت، بنایست او ثبات وښوده، وحشي صلیبیانو ته یې غاښ ماتونکي او نه هیریدونکي ماته ورکړه، صلیبیانو د مسلمانانو په وړاندي د خپلي ماتي څخه ژور درس واخیستی، دوی ته دا څرگنده سوه، چي اسلامي اُمت څومره کمزوری هم وي، بیا هم دوی تل په خپله عقیده باندي کلک ولاړ وي، د اسلامي شریعت پای بنده وي، په خپلو مینځونو کي وحدت لري او همدارنگه تل د خپل الله (جل جلاله) پر کتاب او د الله (جل جلاله) د رسول (صلی الله علیه وسلم) پر سنتو باندي کلکي منگولي لگوي، نو ځکه دوی بريالي هم وي.

ځوانه مسلمانان ولي وروسته پاته سول؟

اسلام د پرمختګ دين دى او د تل لپاره يې خپل پيروان دې ته هڅولي دي، تر څو د خپل ژوند او د ټول انسانيت د هوساينې لپاره هغه اسباب برابر کړي چې ضرورت ورته لري، اسلام هغه دين دى چې په راتګ سره يې بشريت د وحشيانه ژوندانه څخه د يو ټولنيز ژوند پر لور سوق کړى، هغه ټولني چې د يو ژوندي انسان بنخول يې افتخار گڼي، د اسلام په راتګ سره يې د نوموړي انسان لاسونه بنګل کړل او پر خپلو تپرو کړنو يې د پښيماننډيا او بښکي توى کړي، اسلام هغه دين دى چې انسان يې د غلامۍ د ژونده څخه د بادارۍ تر مقامه رسولى دى، د يو باعزته سياسي، ټولنيز، اقتصادي او اخلاقي نظام تحفه يې ورکړې ده او ټول انسانيت ته يې د ژوند ريښتني معنا وربښولي ده، اسلام چې د انساني فطرت موافق او د تل لپاره د ټولني د پرمختګ غوښتونکى دى.

ولى هغه اُمت چې خپل دين اسلام گڼي د ذلت او خواري په طرف روان دى؟ د پرمختګ څخه د وروسته پاته کيدو لامل يې څه دى؟ ولي ددې اُمت اسلاف د انسانيت خيرخواه گڼل کيږي او اوسني افراد يې په بيلا بيلو توهين اميزه القابو ستايل کيږي؟ ولي د يو واحد قيادت تر سيوري لاندې نه سي يو ځاى کيدلاى؟ په داسې حال کې چې دې اُمت يو وخت نه يوازي د نړۍ پر انسانانو، بلکې د بحر او وچې پر حيواناتو د حکومت واگي په لاس کې لرلې، د يو واحد قيادت او واحد بيرغ لاندې يې په ټوله نړۍ کې د الهي قانون د حاکميت لپاره خپل صفونه منظم ساتل، خو دغه صفونو هغه وخت د ماتيدو پړاونه وهل شروع کړل، کله چې مسلمانانو د خپل دين اساسي لارښونو ته شاه کړله، شايد داسې ډير عوامل واوسي چې اسلامي اُمت يې د پرمختګ د نعمت څخه وروسته پاته کړى دى، مگر ځينې مهم عوامل چې د اسلامي اُمت د ذلت سبب گرځيدلي او لا هم اسلامي اُمت ورسره لاس او گريوان دى په دې ډول دي:

۱- د احساس نه کول: يوه مهمه ستونزه چې اسلامي اُمت يې د پرمختګ د کاروان څخه په وروسته پاته کيدو مجبور کړ، د مسلمانانو تر منځ د مسؤليت د احساس ختميدل وه، هغه وخت چې مسلمانانو په خپل زړه کې د خپل خور پيغمبر حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) دې فرمان ته چې په تاسو کې هر کس راغي دى او د خپل رعيت په اړه به پوښتنه ځيني کيږي، په ريښتني معنا ځاى ورکړى وو او دا فرمان يې د خپل ورځني ژوند لپاره سرمشق ټاکلى وو، يوازي دا نه چې ناکامي يې نه ليدله، بلکې د ناکامۍ تصور يې هم چيري په ذهن کې نه گرځيدى، نو اى ددې پرمختللي عصر وروسته پاته مسلمانان، اى هغه مسلمانان چې د اسلامي اُمت روانو حالاتو دي د سترگو څخه د آرام خوب اخيستی دى، اى هغه مسلمانان چې د تل لپاره په دې فکر کې اوسي چې مور مسلمانان ولي کمزوري او بي ځواکه سوي يو؟ نو پوه سي چې ددې روانو حالاتو يو اساسي لامل ته په خپله يې، ځکه چې تا تر اوسه کله په دې اړه د ځان سره فکر کړى دى چې ددې اُمت په اصلاح کې ستا مسؤليت څه دى؟ که چيري دي جواب هو وي، نو دا پوښتنه د ځان سره مطرح کړه چې څومره د خپل مسؤليت په سرته

رسولو کي کامياب راغلی یې؟ او که دي جواب دی منفي وي، نو پوه سه چي اوس هم لا وخت تير سوی نه دی، ته که هر څوک يې، ته بايد اول خپل مسوليت وپيژني او بيا يې په سرته رسولو کي يوه ذره غفلت او يې غوري ونه کړې، نو ليري نه ده چي ستا د زحمت او خواری په وجه به اسلامي اُمت يو ځل بيا خپل تير برم ته ورسيري او خپل تللی عزت به بيرته لاسته راوړي، بيا به ستا د معدنونو څخه بل څوک گټه نه اخلي، ستا اولادونه به يې هدفه نه لوييري، بيا به د خپلو مساجدو مخته او په بناونو کي د خپل مسلمان ملت بې سرنوشته کوندي او يتيمان نورو ته په داسي حالت نه ويني چي بل ته يې د سوال لاس اوږد کړی وي.

د ټولني په اصلاح کي د مسلمان ځوان مسوليت څه دی؟ ځوان نسل د اسلامي اُمت تر ټولو لويه او ستره سرمايه ده، د اسلامي اُمت آرزبنت او پايښت د ځوانانو سره تړاو لري، که چيري دا ځوانان بې هدفه لوی سي، په دې وپوهيږه چي اُمت د يو بيرونکي راتلونکي شاهد دی او که ځوانان مو په صحيح اسلامي مفکوره د نړۍ غوره مخترعين او مکتشفين وروزل سي، نو انتظار وباسه چي اسلامي اُمت نور دا د خواری ذلت او رسوايي شپې او ورځې نه سي زغملای او د ترقی په لور قدمونه اخلي، نو ای مسلمانان ځوانه اسلامي اُمت تاسو ته سترگي په لار دی، ستاسي هڅي او کوبښبونه کولای سي د اسلامي اُمت روان غمونه په خوشحاليو بدل کړي، که خپل تاريخ وگوري، نو داسي ډير مثالونه به مو تر نظره تير سي، چي د ځوان قشر په وجه څومره مثبت حرکتونه منځته راغلي دي، د اسلامي دعوت اکثريت دعوت کونکي ملاتړ کونکي او ساتونکي ځوانان وه.

مگر د تاريخ په اوږدو کي د ځوان قشر لږ انحرافاتو هم اسلامي اُمت ته دومره ستونزي راولاړي کړي دي، چي تر نن ورځې پوري يې له وجهي اسلامي اُمت کړيري، لکه د اندلس په شان د اسلام د اته سوه (۸۰۰) کلن تاريخ د نسکوریدو يو اساسي لامل هم د ځوانانو بې غوري او په بې هدفه کارونو کي وخت تيرول وه، اندلس يو وخت داسي ځوانان درلودل کله چي به په خپلو کي سره راټول سول، نو يو بل ته به يې ويل: ما تر ډير صحيح البخاري زده کړی دی. بل به ويل: زه داسي توره چلولای سم. دا هغه وخت وو چي اندلس ته مسيحيانو خپل مبلغين او جاسوسان د اسلام د ځوان نسل د فکر معلومولو لپاره ليرلي وه او په دې هڅه کي وه، چي وپوهيږي د کوم عواملو پواسطه کولای سي د مسلمانانو څخه د اندلس مخکه واخلي.

هو! د ځوانانو اهميت د اُمت په پرمختگ کي له دې ځای څخه په واضح توگه معلوميري، کله چي جاسوسان د اندلس د ځوانانو دا خبري اوري نو بيرته واپس ځي او خپلو مشرانو ته وايي: اندلس لا تر اوسه داسي ځوانان لري چي په يو ډگر کي هم ماته او شکست نه مني، نو غوره به دا وي چي اوس د اندلس د نيولو خيالات هير کړئ، دا ځکه چي لا تر اوسه د اندلس د نيولو موقع نه ده راغلی. مگر د وخت په تيریدو سره يوه ورځ بيا ځيني جاسوسان د اندلس په يوه لاره تيريري، چي يو ځوان ناست دی او ژاړي، نو دغه جاسوس د دغه ځوان څخه د ژړا د علت پوښتنه وکړه؟ ځوان وويل: دلته يوه انجلۍ وه، ما ډيره مينه ورسره درلوده، خو هغې نن زه پريښوولم. جاسوس چي کله د ځوان خبري واوريدې، نو په تلوار سره خپلو مشرانو ته ورغلی او ورته ويې ويل: د اندلس د نيولو وخت راغلی دی. د اندلس هغه ځوانان

چي يو وخت يې د علومو او فنونو په ډگر كې هيڅ شكست نه مني او د ماتي په صورت كې يې اوبنكي تويولي، نن په دې خبره اوبنكي تويوي چي زه هغې انجلي پريينوولم، چي ما ډير مينه ورسره درلوده. نو هماغه وو چي مسيحيانو اندلس ته خپل مبلغين داخل كړل او هغه اندلس چي يو وخت د اسلام كلا يادیده، نن په يو داسي هسپانيه او پرتگال بدل سوي دي، چي د اسلام نوم اخیستل په كښي هم جرم دی، نو ای د اسلامي امت خوان نسله كوم امت چي ستا د خينو خطاوو په وجه د ذلت دې حالت ته رسيدلی دی، اوس يې د پرمختگ په لور روانول هم ستا مسؤليت دی، ته بايد د معاصري اسلامي نړۍ د سر لورۍ په لار كې خپل خان مسؤل وگڼي، ته بايد خپل وخت په بي هوده كارونو كې مصرف نه كړي، د خپل وخت قدر او ارزښت وپيژنه، خپل ورځنی ژوند د يو تقسيم اوقات پواسطه تنظيم كړه، دا كار به دي په ژوند كې د وقار او عزت نښه وي، د خپلي ژبي د نعمت قدر وپيژنه او د داسي استعمال څخه يې پاكه وساته، چي كومه فايده نه پرې مرتبيري، ستا لپاره تر ټولو غوره اسلام او مسلماني د فضول خبرو او بي فايدي كارونو پريينوول دي، د خپل مسلمان ورور سره په نيكي كولو كې داسي اوسه گوندي ته د هغه احسان ادا كوي.

همدارنگه د خپل مسلمان ورور په غياب كې د هغه صفت كوه، دا كار به دي په ټولنه كې د محبت او الفت د پيدا كيدلو لپاره لاره هواره كړي، خپل دين او شريعت ته د دعوت په لاره كې ډير توند او مفرط مه جوړيږه، په ټولنه كې يو غوره رهبر جوړ سه، داسي رهبر چي د ټولني افراد به دي پريكړو ته به دي احترام لري او له مخي به يې ته په آساني سره وكولاى سي د اسلامي نړۍ د پرمختگ لپاره يوه باكفايته ټولنه وروزي، ته بايد په ټولنه كې د يو داسي مسلمان په صفت ژوند وكړي، چي خلگو ته دا ثابته كړي چي اسلام يو آسان دين دی، د ټولني د اصلاح او پرمختگ لپاره د هري روا پريكړي تاييد كوي، د هري هغه ډلي چي بي حايه سختي كوونكي متشديدين او د حد څخه تيري كوونكي دي هيڅ ملاتړ نه كوي، د علم د زده كړي لپاره د هري ممكني لاري څخه بايد ايستفاده وكړي، ځكه علم دی چي د جهالت توري تياري په روښانه سباوون بدلوي.

هغه امت چي ته يې د ترقي غوښتونكي يې بايد د علومو په زده كړه بوخت سي، داسي علوم ياد كړي چي په مادي او معنوي دواړو ډگرونو كې ټولني ته ابتكارات وړاندي كړي، د ژوندانه ټولو هغه ادابو ته چي اسلام ټاكلي دي، پابند واوسه، د ملگري په انتخاب كې د ډير احتياط څخه كار واخله، تل د خان لپاره داسي ملگري انتخاب كړه چي نيك او صالحه وي، ځكه څومره چي انسان د ملگري څخه متاثره وي، د بل چا څخه نه متاثره كيږي، هغه همفكره، مخلص او صالح ملگري چي تا ته يې په زړه كې خای دركړی او د الله (جل جلاله) د رضا لپاره محبت درسره كوي، خپلو ملگرو ته پر خپل خان ترجيح وركوه، ځكه دا كار دي د دعوت په لاره كې د ملگرو همكاري لا ډيرولاى سي، د اسلامي نسل د بقاء لپاره د دينداري او صالحې كورنۍ بنسټگر جوړ سه، بنځه يوازي د بنايست لپاره مه خوبنوه، ځكه كيدای سي دا بنايست يې د هلاكت سبب درته وگرځي، د يوې بنځي شتمني بايد تا دومره متاثره نه كړي چي دينداري دي د ياده ووځي، اكثره وخت د سرکښی اساسي لامل مال كيدلاى سي، خان د

الله سبحانه و تعالی طرف ته په دعوت کولو وروزه او نورو ته هم ددې کار ترغیب ورکوه، ځکه دعوت د یو مسلمان ځوان لپاره تر ټولو اساسي مسؤلیت دی، شیطان خپل اصلي دوبنمن وگڼه د هر قسم چل او فریب مخنیوی یې په لور همت سره وکړه، ځکه د شیطان مکر او فریب ډیر کمزوری دی، خپل رب (جل جلاله) ته د خپلي کمزوری بیان کوه او د خپلو خطاوو بڅښنه ځیني غواړه، ټول هغه څه د یاده وباسه چې د خپل رب (جل جلاله) مخالفت ته دي تیاروي، قرآن کریم د خپل ژوند د لاري مثال وگرځوه او هره ورځ یې پر ځان څه حصه تلاوت لازم کړه، لږ تر لږه په اونۍ کې یو ځانگړی وخت د نبوي سیرت او د اسلامي تاریخ د مطالعې لپاره وټاکه، چې د ماضي په دې هنداره کې به دي د حال تصویر وگوري، د خپل ژوندانه د ټول نظام د برابرولو لپاره الله سبحانه و تعالی په هر ځای کې حاضر او ناظر وگڼه.

۲:- د واحد قیادت نه شتون: اسلامي اُمت نن د واحد قیادت او سالم رهبریت د نه لرلو له وجهې د داسې یو کاروان او قافلي مثال لري چې د سفر لاره یې ورکه کړې وي، منزل ته د رسیدو لپاره په ډیرو سختو لارو سفرونه کوي او تکلیفونه گالي، مگر دا یو داسې سفر دی چې اصلي منزل ته د رسیدو لپاره سالمه رهبري نه لري، نن اسلامي نړۍ د پرمختگ ډیر اسباب او امکانات په لاس کې لري، مگر د افسوس ځای دی چې په اسلامي اُمت کې د اتحاد او یووالي نه شتون ددې لامل سوی دی، چې د مسلمانانو خپل امکانات د مسلمانانو پر ضد استعمال سي، د راشده خلافت څخه وروسته اسلامي خلافتونو ډیري ستونزي درلودې، مگر بیا هم د نړۍ بې دینه قوتونو ته یې د اسلامي اُمت په قلمرو د تجاوز کولو د جرئت اجازه نه ورکوله، د اسلامي نړۍ ډیرمي او معدنونه د کفر په خدمت کې نه مصرف کیدل، کفري تربیتي مراکزو په بنکاره ډول د اسلام د شعایرو سپکاوی نه سواي کولای، دا هر څه صرف په دې وجه وه چې د شرق څخه تر غربه او د شمال څخه تر جنوبه پوري په ټوله اسلامي نړۍ کې د ظلم او استبداد پر وړاندې د مسلمان آواز یو آواز او پاڅون یې یو پاڅون گڼل کیدی.

داسې نه چې کفري قوتونو هغه وخت نه غوښتل اسلامي نړۍ تر خپلي والکې لاندې راولي، بلکې هغوی په دې نه توانیدل چې د اسلام پر ضد داسې بنکاره توطیې جوړي کړي، او اسلامي نړۍ د وینو په داسې سیلاب کې لاهو کړي، چې د کوچنیانو څخه نیولې، تر سپین ریزو پوري ټول ددې سور سیلاب د څپو بنکار سي، په واحد قیادت کې د مسلمانانو د پرمختگ اساسي عنصر باید درک کړل سي، که په اسلامي هیوادونو کې د واحد قیادت تر بیرغ لاندې جمع کیدل مسلمانانو ته کومه اهمه موضوع نه بنکاري، نو د اسلامي اُمت اوسني حالات دي په غور مطالعه کړل سي، د اسلامي نړۍ د علماء کرامو او پوهانو په اړه دي څیړني وسي، د اسلامي هیوادونو د پوځونو شمیره دي معلوم کړل سي، د معدنونو او ذخیرو کلنی عواید دي حساب کړل سي او بیا دي د اسلامي اُمت پر اوسني مظلومیت فکر وکړل سي، نو دا حقیقت به ورته روښانه سي، چې واحد قیادت د اسلامي نړۍ د پرمختگ لپاره یو ضرورت او اساسی عنصر دی، او ددې پرته مسلمانان نه سي کولای د پرمختگ په طرف روان سي، د دین دوبنمنانو په اسلامي هیوادونو کې د مسلمانانو ذهنیتونه تر دې حده پوري تخریب کړي دي، چې په سلو (۱۰۰) کې شپيته (۶۰) فیصده مسلمانان دا فکر هم نه لري چې ټوله اسلامي

نړۍ دي يو قيادت ولري، پاته نور مسلمانان که څه هم په دې طمعه يې شپې او ورځې تيرولي چي گوندي په خپل ژوند کي يو ځل بيا مسلمانان يو واحد قايد او رهبر ولري، نن تر ډيره په دې اړه ناهيلي سوي دي، مگر دا هم حقيقت دی چي دومره پراخه اسلامي قلمرو چي د افرادو ذهنيتونه يې هم په خپلو کي تر ډيره توپير لري او يو قشر افراد يې هم په خپلو کي متحد نه دي، په لنډ وخت کي تر يو چتر لاندي راجمع کول ستونزمن کار دی، مگر بيا هم په دې يقين ساتل په کار دي چي راتلونکي د اسلام دی. همدارنگه په دې خبره نااميدي نه ده په کار چي گوندي اوس مهال اسلامي نړۍ په ډيرو هيوادونو ويشل سوي ده او ددې هيوادونو تر منځ همغبري او اتحاد منځته راوړل به امکان ونه لري، هو دا هر څه امکان لري که چيري يې موږ وغواړو، ځوانه که ته غواړي چي ټول مسلمانان دي بيرته د يو بدن حيثيت پيدا کړي، چي د يو غړي په درمند کيدو ټول وجود درمند وي، نو اصلاح د خپل ځان څخه شروع کيږي، ته بايد په هغه اسلامي هيواد کي چي ته ژوند په کسبي تيروي، د وحدت لپاره هلي ځلي وکړه.

د هغه دعوتي او تربيتي مراکزو ملاتړ وکړه چي ستا په هيواد کي د يو واحد سالم رهبريت د منځته راوړلو لپاره کار کوي، ته بايد په خپله خاوره کي د هر قسم تبعيض د له منځه وړلو لپاره مبارزه وکړي، د خپل وس مطابق په خپلو همزولو کي د وحدت او ورورولي ذهنيت را ژوندي کړه، اوس نو چي تا د يو درمند مسلمان په حيث د خپل ځان، کورنۍ او ټولني د اصلاح لپاره هڅي پيل کړي او په خپله دي د خپل حالت د بدلولو لپاره متي راوغاړلي، نو الله سبحانه وتعالی به ستا د هڅو او کوشنونو په وجه ستا او ستا د ټولني حالت تغير کړي، ته به په خپل هيواد کي د يو واحد او سالم قيادت څخه برخمن سي، کله چي ته په دې بريالي سوي، چي خپل هيواد دي د بدبختۍ څخه وژغوري، نو يقيني سه چي ته به د ټولي اسلامي نړۍ لپاره د امن يو زيری سي، ځکه تا په ټوله اسلامي نړۍ کي د امن او سالم نظام د راوستو لپاره قرباني ورکړه او دا قانون دی تر څو چي ځان اصلاح نه کړي، ټولنه نه سي اصلاح کولای.

۳- خپل منځي اختلافات: اختلاف هغه ناسور دی چي مسلمانان يې په يو بل باندي د درمند کيدو څخه بي پروا کړي، اوسني اختلافات د انگرېزانو د هغه شعار د تطبيق عملي مثال دی، کوم چي د اسلامي هيوادونو د مستعمره کولو لپاره يې درلودی، تفرقه واچوه او حکومت وکړه. چي له مخي يې نن کفار په خپل دغه کار کي په سلو (۱۰۰) کي اتيا (۸۰) فيصده کامياب سوي دي او لا هم بريالي روان دي، نن په اسلامي امت کي داسي يو ډله نه تر سترگو کيږي، چي په خپل منځ کي په څه مسايلو اختلاف ونه لري، د اسلامي امت د علماؤو څخه نيولي، تر نظامي او سياسي ډگره پوري ټول مسلمانان د خپل هم مسلکه مسلمان په وړاندي د مقابلي او مناظرې ميدان ته راوتلي دي، نن که يوي خوا ته دوښمن د اسلام د ختمولو لپاره او د خپلو تحريف سويو دينونو او فاسدو افکارو د خپرولو لپاره د دعوت ډگر فعال ساتلی دی، بل طرفته يې د مسلمانانو توري او قلمونه د مسلمانانو په خپل منځ کي د يو او بل پر خلاف مصروف ساتلي دي، په تاسف سره د مسلمانانو د روانو دردونکو حالاتو اساسي عاملين هغه مسؤل کسان دي چي د اساسي مسايلو پر ځای يې په امت کي د فروعې مسايلو پر سر موجود اختلاف ته دومره زور ورکړی دی، چي دوښمن يې پر دی جرءتمند کړی دی، تر څو د اسلام د

ختمولو لپاره د نظامي يرغل پرته په يو آسانه لاره چي فكري يرغل ورته ويل كيږي، د مسلمانانو د ذليله كولو، پر خپل دين او عقیده يي د شكمن كولو لپاره د مقابلي ميدان ته را ووځي، مگر د حيرانتيا خبره دا ده كله چي د مسلمانانو په منځ كې د روان بحران د ختمولو په باره كې پوښتنه كيږي، د اكثریت رايه همدا ده: په اسلامي امت كې روان اختلافاتو ته دي د پای ټكۍ كښيښوول سي، مگر ددې سره سره چي مسلمانانو نن دا درك كړې هم ده چي روان فروعې اختلافات د اسلامي امت د بربادي يو اساسي لامل دي، بيا هم ورځ تر بلي دغه اختلافات د پرمختگ په حال كې دي، دا ځكه چي مسلمانان په عمومي ډول سره د هغه څه په باره كې معلومات نه لري چي د دغه اختلافاتو د پيدا كيدو لامل سوي دي او كوم چي په دې اړه څه معلومات لري، هغوی تر اوسه پوري ډير په كم فيصد كې عملي اقدام كړی دی، د اختلافاتو د پيدا كيدو اساسي لاملونه:-

الف:- ځان غوښتنه: نن د مسلمانانو ذهنونه او فکرونه په دې مصروف دي چي څنگه د ځان د مشهورتيا، په ټولنه كې د نفوذ پيدا كولو او پر نورو باندي د خپلي رايي د منلو په باره كې غوره پلان طرحه كړي، په داسي حال كې چي د ځان غوښتنې دې بدمرغه پديدې د اسلامي ټولني په افرادو كې د اختلاف اور ته داسي لمنه ووهله چي ددې اور مړ كول به وخت ته ضرورت ولري، كه پر يو اسلامي هيواد باندي د كوم طرف څخه يرغل كيږي، نور اسلامي هيوادونه يې د دفاع په اړه ځان په هيڅ ډول مسؤل نه گڼي، هر اسلامي هيواد خپل ځان يوه مستقلة خاوره گڼي او د لوی اسلامي ورورولی جوړيدو ذهنيت په اسلامي ټولنه كې د ختميدو په حال كې دی، دا د دوښمن يوه مكاره توطيه ده چي مسلمانان يې په دې مفکورې سره د اسلامي ورورولی په باره كې بې غوره كړي دي، تر ډيره پوري كه د صحابه كرامو او يا د صحابه كرامو څخه وروسته د امت د نورو اسلافو تاريخ وكتل سي، دا په څرگند ډول ځيني معلوميري چي د كاميابۍ يو اساسي راز يې په همدې خبره كې نغښتی وو، د تل لپاره يې بل مسلمان ته پر خپل ځان ترجيح وركړې وه.

مگر متاسفانه په اسلامي نړۍ كې عوام څه چي هغه خاص چي ځانونه د اسلام ريښتيني داغيان گڼي او تل يې شعار دا دی: د اسلام د حاکمیت لپاره مبارزه او هلي ځلي كوو. پر يوه ټغر نه سره راټوليږي، هر يو ځان د بل امير څخه غوره گڼي، او د مشرۍ لپاره ځان وړ شخص بولي، د ځان غوښتنې دې ناسور د اسلامي امت پوځونه يو د بل په خلاف د مقابلي سنگرونو ته ايستل او د دوی تر منځ يې خپل منځي اختلافات دومره تقويه كړل چي د مسلمان فتوا نن د مسلمان په خلاف، د مسلمان توره نن د مسلمان د توري په خلاف او د يو مسلمان فكر د بل مسلمان د ذليله كولو لپاره استعماليري، د ځان غوښتنې پدیده مو د پرمختگ په لار كې اساسي خنډ دی، نو بايد د ځان سره يو قوي عزم ولرو، كه امير يې، كه رعيت يې، كه عالم يې او كه امي يې، بلکې هر څوك چي يې بل مسلمان ته بايد پر خپل ځان ترجيح وركړه.

ب:- د د نیا محبت: تاریخ ددې شاهدي ورکوي، کله چې هم مسلمانانو د لږو دنیاوي گټو لپاره اخروي نعمتونه هیر کړي دي، د لویو مشکلاتو او ناکامیو سره مخامخ سوي دي، په همدې اساس د نننۍ اسلامي نړۍ د وروسته پاته والي یو اساسي لامل بیا هم د دنیا په مینه کې اُخرت هیروول دي، دا ځکه چې نن مسلمانانو د دنیا د حاصلولو لپاره د خپل اسلامي مقدس شریعت ډیر احکام تر پښو لاندې کړي دي، زکات یې د مال د کموالي سبب گڼلی، نن په اسلامي نړۍ کې د فقر د ډیریدو یو اساسي لامل شتمنو مسلمانانو د خپل مال سره د ډیر محبت له وجهې د فقیرو او ضرورت مندو مسلمانانو خیال نه ساتي، په داسې حال کې که د نړۍ شتمن مسلمانان د خپلو مالونو زکات په صحیح توگه وباسي او مستحقینو مسلمانانو ته یې ورسوي، نو د یوه کال په داخل کې به په ټوله اسلامي نړۍ کې یو فقیر او مسکین مسلمان پاته نه سي، خو دا په هغه صورت کې ممکن ده چې هر مسلمان بل مسلمان ته پر خپل ځان ترجیح ورکړي، د اسلام په تاریخ کې د تبوک غذا یو د هغه سرنوشت ټاکوونکو غذاوو د جملې څخه وه، چې مسلمانان د کفر د یو لوی لښکر سره مخامخ سوي وه، او دا یو د هغه غذاوو د جملې څخه وه، چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په هر ځای کې موجودو مسلمانانو ته په جهاد کې د شرکت اعلان کړی وو، د الله (جل جلاله) او د الله (جل جلاله) د رسول (صلی الله علیه وسلم) سره د مینې په خاطر خپل ټول مالونه، څه چې ځانونه هم قربان کړل، کله چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د تبوک غذا ته لښکر برابرولی، دا داسې موسم وو چې هوا ډیره گرمه وه، میوې پخې سوي وې.

کله چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د غذا لپاره د وسایلو د برابرولو په خاطر د صحابو کرامو څخه د مال د راجمع کولو غوښتنه وکړه، نو ټولو په پراخه سینه د غذا لپاره مالي مرسته وکړه، هر یوه د خپل وس مطابق مالونه جمع کړل، د دوی د جملې څخه یو هم حضرت ابوبکر صدیق (رضي الله عنه) هغه ریښتنی ملگری وو، چې خپل ټول مال یې څلور زره (۴۰۰۰) درهمه کیدل راوړ، کله چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د کورنۍ په باره کې پوښتنه ځینې کوي: څه دي ورته پرېښوول؟ نو حضرت ابوبکر صدیق (رضي الله عنه) په جواب کې ورته وایي: ای د الله رسوله! هغوی ته مې الله (جل جلاله) او د الله (جل جلاله) رسول (صلی الله علیه وسلم) پرېښوول. خلاصه دا چې د صحابه کرامو قربانیو ته د چا قرباني نه رسیږي او د اسلامي اُمت د پرمختگ په لار کې د هغو اخلاص او صداقت ته د چا صداقت او اخلاص نه رسیږي، مگر د صحابه کرامو پر قدم روانیدل د اُمت د پرمختگ او د روانو ناخوالو څخه د خلاصون یوازینی لاره ده، د اسلامي اُمت پرمختگ د ځاني قربانیو تر څنګ مالي قرباني او د دنیا محبت د زړه څخه ایستل غواړي.

ج:- د مشرۍ محبت: اسلام خپلو پیروانو ته ددې خبرې ډیر تاکید کړی دی، چې د اسلامي اُمت د مشرانو او اولوالامر اطاعت وکړي، مگر د ځان لپاره د مشرۍ د تر لاسه کولو په اړه د هیچا سره موافقت مه بنایاست، اسلام د مشر د ټاکلو لپاره اصول او قواعد لري او په اسلامي ټولنه کې هر څوک حق نه لري چې ځان مشر وگڼي، اسلام دا نه غواړي چې خپلو پیروانو ته د داسې یو ټولني بنیاد پریردي چې د شخړو او اختلافاتو څخه ډکه ټولنه وي، ځکه نو اسلام مسلمانانو ته دا درس ورکوي چې د مشرۍ محبت دي تاسو د خپل اصلي هدف ته د رسیدو

څخه غافله نه کړي او کله چې د مسلمانانو د چارو واگي په لاس کې درکول سوي، نو د خپل مشرۍ سره محبت دي تاسو د حق څخه گرځيدو ته مجبور نه کړي، مگر کله چې د مسلمانانو زړونو ته د مشرۍ محبت په داسې ډول کښته سو، چې د تر لاسه کولو لپاره يې هره لاره اختيارولو ته آماده سي، نو همدې محبت يې د اسلامي امت لپاره د اختلافاتو ميدان گرم وساتي، دا کار خپله امت ته د تفرق او اختلاف راوستولو اساس جوړيږي او له امله يې اسلامي امت پر داسې ډلو ووېشل سي چې بيا يې د يو امير تر امر لاندې جمع کول ډير ستونزمن سي، د اسلامي امت د لومړني دور اصلاح چې په څه راغلي ده، د وروسته امت اصلاح به هم په هغه څه راځي، نو په دې اساس هغه څه چې ددې امت اسلافو د اختلافاتو د ختمولو لپاره معيار او د امت د پرمختگ اساس گانه، د امت د اوسني دور لپاره به هم د پرمختگ او وحدت معيار وي.

د:- جهل او کم علمي: د اسلام اساس او بنسټ پر علم او پوهه ولاړ دی، او هغه ټولنه چې د اسلام دين د ځان لپاره د يو قانون په حيث مني اسلام علميت او نکاوت ځيني غواړي، اسلام د مسلمان څخه په پټو سترگو د يو چا پيروي کول نه مني او د پرمختگ لپاره علم يو معيار ورته گڼي، اسلام هغه ټولني ته چې د اسلامي امت خطاب ورته کيږي د خپل منځي اختلافاتو د ختمولو لپاره علم اساس ټاکلی دی، دا ځکه چې اسلامي امت د هغه وخت څخه د خپل منځي اختلافاتو په جال کې راگير سو، چې د علم صحيح معنا يې بدله کړه، داسې اشخاصو ته يې د علماؤو نسبت وکړ چې د علماؤو د نوم د اهميت کوم لحاظ يې هم نه کوی، د اسلامي امت څخه يې خپل اساسي مسايل هير کړل او امت يې په داسې مسايلو کې مصروف وساتل، چې امت ته کومه فايده نه پرې مرتب کيده او دا سلسله لا تر اوسه روانه ده، که چيرې هغه اشخاص چې د فروعې مسايلو پر سر يې په امت کې د اختلاف اور بل کړی دی، په دې پوهيږي چې په اسلام کې د مسلمانانو صفونه متحد ساتل ډير ضروري اصل دی او که په فروعې مسايلو کې خپل مسلک ته دعوت کول، يا خو يې د صحابه کرامو ژوند لږ مطالعه کړی وای چې د حضرت محمد مصطفی (صلی الله عليه وسلم) پسي يې په يوه صف کې ولاړه وه، يا خو يې د څلور (۴) مذاهبو د امامانو ژوند ته لږ نظر کړی وای چې ددې مسايلو سره سره د يو بل سره يې اجتهادي اختلاف وو، مگر يو بل ته څومره په احترام قايل وه، د اسلامي نړۍ قدرمنو علماء کرامو تاسو ته د ستر لارښود حضرت محمد مصطفی (صلی الله عليه وسلم) د وارثانو خطاب سوی دی، امت ستاسو هرې پريکړې ته لبيک وايي، د اسلام دوښمنان غواړي چې اسلام د مخکې د مخ څخه د تل لپاره ختم سي او دې هدف ته د رسيدو په لار کې د خپلو فعاليتونو په مخ کې اساسي خنډ د مسلمانانو وحدت او په خاص ډول د اسلامي نړۍ د عالمانو متحد کيدل گڼي، دوی نن دا خبره درک کړې ده، چې د علماء کرامو تر منځ د اختلاف پيدا کولو د لارې کولای سي د اسلامي امت وحدت مات کړي او په آسانی سره وتوانيږي مسلمانان تر خپل تسلط لاندې راولي، يعني د علماء کرامو وحدت د ټولې اسلامي نړۍ وحدت دی او په فروعې اختلافاتو کې مصروفيدل يې اسلامي نړۍ په ډلو د تقسيمولو معنا لري.

ح:- د ډلو او گوندونو جوړول: يو بل مشکل چې اسلامي نړۍ يې د اختلاف په لومو کې مېنلوي او د اسلامي امت د پرمختگ په مخ کې اساسي خنډ دی، هغه د مسلمانانو په منځ کې

د قومي، ژبني او نژادي تعصباتو پر بناء ولاړ گوندونه او تنظيمونه جوړول دي، اسلام هيڅکله خپل پيروان پر ډلو ډلو ويشلو ته نه رابولي، بلکي هر وخت د وحدت او يووالي پيغام د ځان سره ورته لري، د اسلام مبارک دين هغه ټولني ته چې خپل دين اسلام گڼي د تل لپاره دا درس ورکړی دی، ستاسو پرمختگ په دې کې دی چې پر ډلو ډلو د ويشل کيدلو څخه ځان وساتي، او د يو امير تر مشرۍ لاندې خپلي ورځينۍ چارې مخ ته يوسئ او کله چې ستاسو چارې د مختلفو اميرانو له خوا اداره کيدل شروع سي، بيا نو هيڅکله د آمن، سولي او پرمختگ خوبونه مه وينئ، اسلامي امت چې کله پر گوندونو او ډلو ويشل کيږي، دوښمن ته دا زمينه برابريږي چې د دوی تر منځ د تفرق يا اختلاف اچولو لپاره خپلي هڅې گړندۍ کړي، هره نظريه چې د اسلامي شريعت د احکامو خلاف وي په اسلامي نړۍ کې د وحدت د پيدا کولو لار نه ده، بلکي اسلامي نړۍ د اختلاف په اور کې سوځولو ته برابرېږي.

۴:- د سالم مديريت او موفق پلان نه شتون: نن اسلامي هيوادونه په دې حيثيت موجوديت نه لري چې د يو اداري واحد په توگه پلان او طرحه ولري، په داسې حال کې چې د معاصري پرمختللي نړۍ د پرمختگ اساسي نقطه د يو موفق پلان درلودل دي، په اسلامي نړۍ کې بايد داسې يو پلان او يا يوه اداره موجوده سي چې په ريښتني معنا د يو ملت د پرمختگ ترجماني وکولای سي، د وخت آرزبنت وپيژني او تنظيم ته يې پابنده واوسي، يو موفق پلان يوازي د مادي اړخه د اسلامي امت ضرورت نه دی، بلکي په معنوي لحاظ اسلامي نړۍ د پلان لرلو ته ډير ضرورت لري، نن که څومره اسلامي هيوادونه مستعمره گرځيدلي دي، اساسي لامل يې د يو داسې پلان نه درلودل دي، چې د دوښمن د توطيو مخنيوی پرې وکړي او نه داسې يو باکفايټه اداره شتون لري، چې د اسلامي نړۍ د مستعمره کيدو د مخنيوي لپاره يو باآرزبنته پلان طرحه کړي، په داسې حال کې چې کفري قوتونه شپه او ورځ پر دې کار کوي چې څنگه اسلامي هيوادونه تر خپل تسلط لاندې راولي، د طبيعي منابعو څخه يې يوازي دا نه چې د خپل ژوند د سوکالی او آرامۍ لپاره کار واخلي، بلکي څنگه د مسلمانانو شتمني د مسلمانانو د ختمولو لپاره استعمال کړي.

پلان درلودل د حریت او آزادی اساسي شرط دی؟ د افسوس او ژړا حالت دی چې لويه اسلامي نړۍ په داسې حال کې قرار لري چې آزادي يې سلب سوي او ددې سقوط لامل دا وو چې مور مسلمانانو د هغه اوږد مهاله پلانونو او طرحو په مقابل کې چې د اسلامي ذهنيتونو د بدلولو لپاره ډيزاين کيدل د داسې يو پلان پر جوړولو کار نه کولو چې لږ تر لږه مو خپل اسلامي قلمرو د بهرنيو يرغلونو په مقابل کې خوندي ساتلی وای، مور د نړيوالو څخه په اداري تنظيماتو او پلان جوړونه کې دومره وروسته پاته يو، مور د دوښمن په مقابل کې د خپلو حدودو د خوندي ساتلو او په خپلو داخلي چارو کې د پرديو د مداخلې څخه د خلاصون لپاره کلونه کلونه د پرديو په لاس جوړويدونکو طرحو ته انتظار وباسو، يعني نن مور د ضعف هغه حالت ته رسيدلي يو، چې د دوښمن سره د مقابلې په ډگر کې د کاميابۍ لپاره د دوښمن څخه پلان غواړو، دا زموږ لپاره يو لوی شکست او ناکامي ده، دغه ماتي مور يوازي په هغه سيمو او هيوادونو کې نه ده خوړلې چې مور مسلمانان يې اقليت شميرل کيږو، بلکي

هغه هیوادونه چې اکثریت وګړي یې مسلمانان شمیرل کیږي هم په دې مشکل کې اخته دي، آیا مسلمانان د نړی اقلیت دي؟ نن په ټوله نړی کې د مستقلو هیوادونو په توګه مسلمانان په دريو (۳) لویو وچو آسیا، افریقا او اروپا کې ځای لري، له دې جملې څخه شل (۲۰) مستقل هیوادونه په آسیا کې قرار لري او د ۲۰۱۴م کال د احصایې له مخې یې نفوس یو (۱) ملیارد او یوسلو پنځوس (۱۵۰) میلیونه اټکل سوی دی، دا د ټولې اسلامي نړۍ د نفوس دوه سلنه جوړوي. د افریقا لویه وچه د اوویشتم (۲۷) مستقلو هیوادونو درلودلو په اساس د ۲۰۱۴م کال د احصایې له مخې پنځه سوه یو اتیا (۵۸۱) میلیونه نفوس لري او د ټولې اسلامي نړۍ د نفوس څلورمه (۴) برخه جوړوي، اروپا د دوولسو (۱۲) آزادو او نیمه آزادو هیوادونو درلودلو په اساس څلور څلوېښت (۴۴) میلیونه مسلمانان لري، همدارنګه د نړۍ پاته نور هیوادونه هم مسلمانان د اقلیت په ډول د ځان سره لري، یعنې دا ددې ښکاره ثبوت کیدای سي چې نن مسلمانان د افرادو د کمښت سره نه دي مخامخ، بلکې د خپلو افرادو څخه په مناسب ځای کې د استفادې لپاره د سالمې طرحې د نه شتون سره لاس او ګریوان دي، همدارنګه اسلامي نړۍ نن هم د داسې شخصیتونو لرونکې ده چې علمیت، ذکاوت او پوهې ته یې نړیوال ګوته په غاښ دي، مګر ولي هر کله دغه اشخاص د اسلامي اُمت د پرمختګ لپاره خپلې مټې نه رانغاړي، عاقبتې ترور، دایمي حبس، د ملک څخه تبعید او یا د داسې بندیزونو لاندې راوستل وي چې هیڅکله هم ونه توانیږي چې د خپلې پوهې په برکت خپلې ټولني ته خدمت وکړي.

۵:- د پردیو د فرهنگ تقلید: هر اُمت چې خپل فرهنگ او د ژوند آدابو ته په احترام قایل وي، نوم یې د تل لپاره ژوندی وي او هېڅ کله د نورو قوي اُمتونو تر تسلط لاندې نه راځي، مګر کله چې یوه ټولنه د خپل فرهنگ پرینوولو ته مخ کوي، په قرار قرار خپل ارزښت هم د لاسه ورکوي، په همدې اساس کله چې اسلامي اُمت خپل کلتور هیږول شروع کړل، ځان یې په تاریخ کې د وروسته پاته ملتونو په قطار کې دریدلو ته برابر کړ، هغه اُمت چې اسلام یې د ژوند اساسي لار ګڼله اسلام هم ورته د ژوندانه د تیرولو لپاره د داسې یو قانون او نظام ډالی د ځان سره درلوده، چې د ژوند هر لوری یې روښانه، د عزت او سرلوری نمونه وه، اسلام خپلو پیروانو ته د عزت داسې درس ورکړی وو، چې د نړۍ متکبر او جابر قوتونه یې د یو عادي سپاهي په مخ کې د خبرو جرئت نه درلودی.

مګر کله چې مسلمانان د خپل اسلامي فرهنگ په رواجولو شرمیږي، د غم او خوشحالی مراسم یې د پردیو د فرهنگ مطابق سرته رسیږي، یعنې د یو چا د فرهنگ منل د هغه د ژوندانه طرز منل دي، نو څومره چې مور مسلمانان د پردیو په فرهنگ پسې روان یو، دا به ددې معنا ولري چې مور د یوې اسلامي ټولني په لرلو نه یو راضي او د تل لپاره دا غواړو چې نورو ته مو د احتیاج لاس اوږد وي، همدارنګه په دې حقیقت ځان خبرول په کار دي، فرهنگي استعمار د نظامي استعمار څخه ډیر خطرناک دی، دا ځکه چې که یو ملت په نظامي ډګر کې مستعمره وي، ددې امکان یې سته چې افراد یې یو ورځ پر ملت تحمیل سوی نظامي استعمار ته د پای ټکی کیږدي، مګر که یو ملت د فرهنگي استعمار د طریقې مستعمره وګرځیدی، نو نسل تر نسل به د غلامۍ ژوند ته ولویږي، د تل لپاره به یې د پرمختګ کاروان

د ځان څخه شاته پریرېدي او دا صرف له دې امله چې دوی به د دوښمن د غلط فرهنگ تر تاثیر لاندې راتلو له وجهې خپل صحیح فرهنگ تر پښو لاندې کړی وي، ددې تیروتنې په وجه به یې ملت د وروسته پاته والي او حقارت په لومو کې د واه معتصماً نارې وهي، خو بیا به معتصم نه گوري، که هر مسلمان د ځان سره په دې اړه فکر وکړي چې تر څومره پوري زه د پردیو لادینه فرهنگونو په رواجولو او خپلولو کې اخته یم او آیا زه ددې فرهنگونو پرېښوولو ته تیار یم، که یا؟ نو که چیرې په دې راضي اوسو چې دغو پردیو فرهنگونو ته په خپله اسلامي ټولنه کې د پای ټکی ږدو، هر څوک هغه فرهنگ چې دی یې تر تاثیر لاندې راغلی دی پریرېدي او د ختمولو لپاره یې اقدام وکړي، نو دا به د اسلامي نړۍ د پرمختګ په برخه کې د یو بادرده مسلمان په صفت د پرمختګ غوښتنې یو عملي مثال وي، د اسلامي کلتور او فرهنگ د پلي کولو یو آسانه او هدف ته رسیدونکي لاره وي.

۶:- د عصري او دیني علومو تر منځ واټن: کله چې علومو پرمختګ وکړ او د اسلامي نړۍ سترو سترو علماء کرامو د قرآن کریم او حدیث څخه د عصري ټکنالوژۍ په ډگر کې په کشفیاتو او ابتکاراتو لاس پوري کړ، د عصري علومو د پرمختګ لپاره یې د مراکزو په جوړولو شروع وکړه، دا هغه وخت وو چې مسلمانانو علمي پرمختګ درلودی، کفري نړۍ خصوصاً اروپا د تاریخ په تور دور کې ژوند کوی او د علم په نوم یې څه نه پیژندل، نو کفري نړۍ نوره هم د مسلمانانو څخه په بیرې کې سوه، بالاخره پر داسې یو پلان یې کار شروع کړ، چې څنگه د اسلامي اُمت علمي قشر په خپل منځ کې پر یو بل بې باوره کړي، هماغه وو چې د خپلو مبلغینو په ذریعه یې په اسلامي نړۍ کې دې مفکورې ته کار شروع کړ، چې ساینس د قرآن کریم سره هیڅ تعلق نه لري او یا دا چې په ساینسي ډگر کې اکتشافات کول د قرآن کریم د احکامو څخه یو خلاف عمل دی، بل خوا ته یې د عصري علومو د زده کوونکو او ښوونکو ذهنیتونه داسې وروزل چې د دوی په سینو کې یې د خپلو مذهبي مبلغینو لپاره موجوده مینه او الفت وواژه، تر دې پوري چې دواړو لوریو یو بل ته د احترام لرلو څخه لاس واخیست، له امله یې اسلامي اُمت داسې یو زیان ولیدي، چې نن یې هم پر حالاتو مخکې او آسمان ژاړي، دې بدمرغه مفکورې یوازې د اسلامي اُمت اقتصاد او صنعت ونه ځپي، بلکې د اسلامي نړۍ پوهنتونونه او مدارس یې هم ښار کړل، مگر د ژړا حالت دا دی لا هم دا ذهنیت په مسلمانانو کې ژوندی دی او که چیرې یې د اصلاح لپاره هڅه او کوښښ ونه سي ډیر نور بد عواقب به د ځان سره ولري.

عصري ساینس او ټکنالوژي د قرآن کریم محصول دی: دلته به هغه غلط فهمی د لیرې کولو لپاره څو ټکي وړاندې سي، کوم چې ساینس او قرآن کریم په خپلو کې هیڅ اړیکه نه لري او یا دا چې قرآن کریم د عصري ساینس او ټکنالوژۍ په باره کې هیڅ کوم خبر نه دی ورکړی، نو که چیرې ساینس د قرآن کریم سره په ټکر کې وگڼو، نو دا کار به د قرآن کریم د حقانیت په موضوع یو نیوکه کول وي، هغه په دې اساس کله چې دا وایو: قرآن کریم یو نړیوال کتاب دی او تر قیامته پوري د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) یوه داسې معجزه ده چې د دوښمن هر قسم اعتراضاتو ته په زغرده جوابویلاي سي. نو کله چې قرآن کریم د ادبیاتو، شعر او شاعرۍ

په دور کي دا ثابته کړه چې قرآن کریم د ادبیاتو تر ټولو لوی کتاب دی، باید د ساینس د پرمختګ په عصر کي هم دا ثابته کړي چې د اوسنیو ساینسي اکتشافاتو په اړه د قرآن کریم دريځ روښانه او واضحه دی او الحمدلله قرآن کریم دا ثابته کړي ده هر هغه څه چې نن یې ساینس په اړه معلومات ورکوي، څوارلس سوه (۱۴۰۰) کاله پخوا قرآن عظیم الشان په وضاحت سره بیان کړي دي، نو دا بیا څنگه کیدلای سي هغه څه چې ساینس یې نن وایي، قرآن کریم مخکي لا تشریح کړي دي. آیا عصري علوم د آخرت سره تعلق نه لري؟ یوه بله غلطه مفکوره ځیني خلګ وایي: د عصري علومو زده کړه کول د مسلمان لپاره د وخت ضایع کولو په معنا دي او د دنیاوي لږي گټي پرته د آخرت سره هیڅ تعلق نه لري، مګر په حقیقت کي داسي نه ده، بلکي دا هغه کمزوری ذهنیت دی چې په مسلمانانو کي د خپرولو لړۍ په تیزی سره روانه ده، له امله یې اسلامي اُمت په داسي ذلت او رسوايي د اخته کیدو په طرف روان دی چې د ساینس او ټکنالوژۍ په ډګر کي ورځ تر بلې شکست او ماته خوري، علم پر دوه (۲) ډوله دی یو علم مقصود او بل علم محصول چې عصري زده کړي علم محصول دی، تر څو په دنیا کي څه پیسې او مال لاسته په راوړو.

دیني علوم د نورو علومو اصلي منبع گڼل کيږي او عصري علوم د دیني علومو یو محصول گڼل کيږي، د اسلامي نړۍ د پرمختګ لپاره د علومو په ډګر کي لومړی قرآن کریم، احادیث، سیرت، فقه او داسي نور... دیني علومو زده کړه بنیاد گڼل کيږي، په دوهم قدم کي ددې علومو څخه منځته راغلي علوم، یعنی ریاضیات، فزیک، کیمیا، بیولوژي، طب او داسي نور... علوم زده کول ضروري کار دی. قرآن کریم هغه ریښتنی آسماني کتاب دی چې په راتلو سره یې مخکني کتابونه منسوخ سول او دغه آسماني کتاب پر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) نازل سوی دی، ایمان پرې راوړل فرض دي، د مسلمان لپاره اساسي ژوند د آخرت ژوند او نعمتونه دي، کله چې زموږ ځوان نسل د عصري زده کړو ته شاه کړل، میدان یې ټول خپل دوښمن ته پرېښوی، لامل یې دا سو هغوی زموږ د ختمولو لپاره خپله ټکنالوژي قوي کوي او موږ د مخکي د مخ څخه ختمول غواړي، مګر په مقابل کي یې موږ آرام ناست یو، پر ټولو معدنونو او طبیعي ذخیرو مو دوښمن قبضه کړي ده.

موږ د ذلت او غربت شپې او ورځې تیروو، د عصري علومو مسلمانو زده کوونکو ستاسو هغه ابتکارات او اکتشافات چې د ساینس او ټکنالوژۍ په دور کي مو اسلامي نړۍ پرې نازولي ده د ستایلو وړ دي، ستاسو د هڅو او کوښښونو ثمره د اسلامي نړۍ سرلوري ده او هر هغه څوک چې د اسلامي اُمت سرلوري غواړي الله سبحانه وتعالی به هیڅ کله ستاسي کوښښونه بي ځایه نه کړي، تاسو خپلو هڅو ته دوام ورکړی، د ساینس او ټکنالوژۍ په دې عصر کي خپل دوښمن داسي حیران کړی چې ستاسو د اکتشافاتو هیڅ مخنیوی او مقابله ونه کړای سي، تاسو د ساینس څخه دا ثابته کړئ چې زموږ دین یو ریښتنی دین دی، د ټول انسانیت لپاره د امن، سوکالی او پرمختګ پیغام لري، تر څو ستاسو د هڅو او کوښښونو په وجه ډلي ډلي خلګ د اسلام مبارک دین ته داخل سي او ټول په شریکه د محمدي شریعت د انفاذ لپاره لاسونه سره یو کړو، تر څو په خپل ژوند کي د یو داسي اسلامي ټولني خاوندان سو چې د ژوند په هر ډګر کي پرمختللي، مترقی او متمدنه وي.

۷:- د تربیتي مراکزو نه شتون: یوه بله ستونزه چې له امله یې اسلامي نړۍ د وروسته پاته والي په طرف روانه ده هغه د خپلو نسلونو د روزني لپاره داسي تربیتي مراکز نه لري چې له مخي یې خپل اسلامي اخلاق او آداب په داسي انداز ټولني ته وړاندي کړي چې د یو سالم نظام د راوستو او د اُمت د پرمختگ لپاره په اسلامي اخلاقو ولاړه ټولنه تربیه کړي، د اسلام تاريخ ددې شاهد دی کله چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په مدینه منوره کي د یو اسلامي نظام بنسټ ایښوی، په لومړي سر کي یې د خپلو صحابه کرامو داسي سالم تربیت وکړ چې پر اساس یې د داسي یوې ټولني بنسټ کښیښود، چې له مخي یې اسلامي دعوت د پرمختگ په لور مخ په وړاندي روان وو، د شکست هېڅ بیره نه ورسره پیدا کیده، مگر ولي د هغه وخت راهیسي چې مسلمانانو د خپلو اولادونو د تربیت لپاره د تربیتي مراکزو، دیني مراکزو، دیني مدارسو او پر کیفیت ولاړ پوهنتونونه جوړول کوم مهم کار ونه گڼی، کفري نړۍ په اسلامي نړۍ کي دا خالیگاه ښه درک کړه، په اسلامي اُمت کي یې داسي اشخاص وروزل، پر اساس یې اسلامي نړۍ ته داسي مفکورې داخلي کړې، چې په آسانی سره یې وکولای سول خپلو اهدافو ته د رسیدو مزل لند کړي.

د اسلامي نړۍ هغه نابغه فکرونه چې د اسلامي نړۍ د پرمختگ لپاره ډیر کار ځيني اخیستل کیدای سواي، مگر دوښمن دوی په داسي یو دنیا پرسته فکر تربیه کړل چې د اسلام د پرمختگ لپاره د وخت مصرف لاڅه، په اسلامي هیوادونو کي اوسیدل او هستوگنه کول د خپل وخت ضایع کول او بي هدفه تیروول ورته ښکاري، نو د اسلامي نړۍ د پرمختگ لپاره یو معیار د تربیتي مراکزو شتون دی، ځکه د اسلامي هیوادونو د اوسنیو مشکلاتو یوازینی لامل مور د پردیو مفکورو د مخنیوي لپاره په خپله اسلامي ټولنه کي داسي مراکز نه درلودل چې په اسلامي هیوادونو کي یې د اسلام صحیح فهم خلگو ته رسولی وای، اخر یې لامل دا سو چې په اسلامي نړۍ کي د اسلام په نوم د اسلام د ختمولو لپاره کارونه وسول، خلگ پر خپل دین او عقیده شکمن سول او اسلام یې د وروسته پاته والي اساس وگڼی.

۸:- امر بالمعروف او نهی عن المنکر پریښوول: ددې اُمت اساسي دنده او وظیفه خلگ د بدیو څخه منع کول او په نیکیو امر ورته کول دي، مگر کله چې دې اُمت د خپلي دندې په سرته رسولو کي سستي او تنبلي شروع کړه، د باطل پر ضد یې د اقدام کولو څخه ډډه وکړه، هغه ته یې اجازه ورکړه تر څو پر ژوند یې مسلط سي، نو دا اُمت د ناکامی پر طرف روان سو، په داسي حال کي کله چې دې اُمت په خپله دنده کي غفلت نه وای کړی، یو غښتلی او د غلبي څښتن به وای، د ټولو هغه ځواکونو سره به په مقابله کي کامیاب وای، چې په مځکه کي یې فساد خپرولای، او ورځ تر بلي به د پرمختگ په طرف روان وای، اوس بیا هم که وغواړو چې اسلامي اُمت مو خپل تیر برم تر لاسه کړي، باید د پرمختگ لپاره داسي اساسي اصل ته چې امر بالمعروف او نهی عن المنکر دی توجه وکړو، تر څو ټولنه مو د هر ډول بد اخلاقیو څخه پاکه سي، د الله (جل جلاله) په مرسته او نصرت د یو بادیانته او مترقي ټولني خاوندان سوو.

۹:- د اسلامي تاريخ هيرول: اسلامي تاريخ د ماضي هغه روښانه هنداره ده چي په اسلامي نړۍ كې د حال ټول تصويرونه بغير له كوم تكليفه ليدلاى سي، مسلمانانو ته يوازې او يوازې اسلامي تاريخ هم د كړاونو څخه د خلاصون ذريعه كيداى سي، مگر مسلمانان تر دې حده د اسلامي تاريخ څخه ناخبره پاته دي، چي د خپل پيغمبر د ژوند په اړه د يو امتي په حيث پوره اندازه معلومات نه لري، د كريستف كولمب تاريخ په شوق او ذوق سره يادوي، مگر د خلفاء راشدينو او نورو صحابه كرامو د فتوحاتو او كارنامو په اړه بي جوابه دي، د اروپا، امريكا او نوري غربي نړۍ ښارونه ښه په رسميت پيژني، مگر د اسلامي خلافتونو د مراکزو صرف د نومونو يادونه هم نه سي كولاى، مسلمانان د اسلام د تاريخ پر ځاى د اروپا تاريخ يادوي او د پرمختگ لپاره يې يو معيار گڼي، مگر ددې څخه ناخبره دي چي لومړى ساعت جوړونكي مسلمانان دي، د پوهنتون د جوړيدو مفكوره د مسلمانانو ابتكار دى، د بريښنا د كاشف د مرگ څخه وروسته د هغه په الماريو كې د سورت نور آياتونه موندل كيږي او داسي ډيري تاريخي پيښي موندل كيږي چي د مسلمانانو له طرفه نړيوالو ته د عبرت يو درس دى، مگر د مسلمانانو د بې غورۍ او د تاريخ سره د نابلدتيا له امله دا ابتكارات خلك د خپل ځان لپاره د افتخار نښه گڼي، او دا هر څه په تاريخ كې په خپل نوم يادوي.

مور مسلمانانو د خپل تاريخ په هيرولو سره هر هغه څه هير كړل چي زموږ د پرمختگ لپاره يو اساس گڼل كيدلاى سواى، يعنې د خپلو مشرانو تجربې چي د نړۍ گوټ، گوټ ته يې د اسلام مبارك دين په رسولى وو، د ياده وايستلي، په داسي كارونو مشغول سوو چي خپل اصلي هدف مو شاته وغورځوى، اخيري ثمره يې دا سوه چي په خپلو منځونو كې داسي سره ښكيل سوو چي اسلامي قلمرو او سرحدات مو د لاسه ووتل، اقتصاد مو د صفر سره ضرب سو، امنيت مو د تل لپاره د لاسه وركړ، په سياسي چارو كې مو د پرديو لاسوهنو او مداخلو زور واخيست، مگر ددې هر څه سره سره بيا هم مور مسلمانانو په خپلو دغه تيروتنو كومه پښيمنتيا ونه ښوول او لا هم د خپل تاريخ څخه په غفلت كې پاته يو، مور مسلمانانو عوامو او خواصو ټولو كه د اسلامي نړۍ د پرمختگ لپاره صرف دومره كار هم كړى واى، چي د خپل تاريخ د لوستلو وروسته مو هغه تيروتنې بيا نه واى تکرار كړي، كومي چي د تاريخ په اوږدو كې يې مور له امله څه شكست ليدلى وو، هيڅكله به مو اسلامي هيوادونه نن د دوښمن د بنديزونو لاندې نه راتللاى.

۱۰:- په مباحاتو كې ډير مشغوليدل: څوك چي د خپل ژوند هدف ونه پيژني، هغه په ژوند كې كاميابي هم نه سي ليدلاى، د يو چا څخه چي په ژوند كې خپل اساسي كارونه د ځينو داسي كارونو لپاره پاته وي، چي هغه كومه فايده لاسته نه په راځي، د اسلامي نړۍ كاروان ځكه د پرمختگ قدم نه اخلي، ځكه چي مسلمانانو د خپل ژوند اساسي مسير او تگلاره د ياده ايستلي ده، مسلمانان په ځينو داسي كارونو كې وخت تيروي چي هيڅكله هدف ته د رسيدو په لار كې موثره نه سي تماميدلاى، مگر بل طرف ته كه د نوري نړۍ حالاتو ته ځير سوو خپل ځوان نسل په داسي فكر روزي چي په راتلونكي كې خپلي خاوري ته فايده پرې رسولاى سي، مگر بلي خوا ته يې اسلامي نړۍ ته د ځينو بې فايدي كارونو انځور په داسي يو شكل

وړاندي کړی، چې گوندي ستاسو بریا او قهرماني همدا ده چې په دې لاره کې نورو ته شکست ورکړی او ځانونه آتلان حساب کړی، په تاسف سره په اسلامي نړۍ کې به ډیر کم داسې افراد وي چې نن خپل هدف پیژني او هدف ته د رسیدو لپاره یې عبث وخت تیرونه پرې ایښي ده او ډیر تمرکز یې پر دې وي چې څنگه اسلامي نړۍ ته وښيي مور هدف ته د رسیدو لار د وخت اهمیت پیژندلی دی، نه په مباحاتو کې د وخت مصرف. نو د یو لوی امت د پرمختګ لپاره د گوتو په شمار خلګ کفایت نه کوي، تر څو چې دا ذهنیت او فکر ټولو مسلمانانو ته ونه رسول سي د هغه کارونو څخه اجتناب په کار دی چې زموږ وخت یې بې ارزښته کړ او ددې کړني لپاره باید هر مسلمان چې څومره یې د وسه څخه پوره وي، باید هلي ځلي وکړي، هغه که د تالیفاتو له مخې وي، یا له کومي بلې لارې څخه وي، هغه کارونه چې موږ ته فایده نه په مرتبېرې امت ته روښانه کړو، تر څو په ټولنه کې د داسې کارونو مخنیوی په وکړو کومو چې د پرمختګ د نعمت څخه وروسته پاته کړو.

۱۱:- جهاد بد گڼل: جهاد د مسلمانانو د کامیابۍ لار ده، هغه دین چې د ټول انسانیت لپاره د سوکاله ژوند د راوستولو پیغام لري، بیا د خپل انفاذ لپاره ځینې وخت مالي او ځاني قرباني هم غواړي، چې دې ته جهاد ویل کیږي، دا هغه فریضه ده چې الله سبحانه و تعالی د خبیث او طیب د جلاوالي معیار گڼلی، د کفارو د ذلیلې کولو اساسي لار یې گڼلې ده. د مخکې د مخ څخه د کفر او شرک د ختمولو او د توحید د مراکزو د حفاظت لار ده، د حق د ثابت قدمۍ او د باطل د ختمیدو وسیله ده، د صبر او ثبات لپاره د مومنانو د تربیت وسیله ده، د مومنانو د درجو د لوړیدو سبب دی، د ایمان نښه ده، د الله (جل جلاله) د نصرت سبب دی او د ارتداد څخه د ایمان د حفاظت وسیله ده، همدارنگه په دې لاره کې مرګ د شهادت هغه لوړه مرتبه ده چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) یې هم د الله (جل جلاله) څخه غوښتنه کړې ده. او د الله (جل جلاله) له طرفه جنت ته د داخلیدو زیږی دی. مگر نن مسلمانان ځکه د پرمختګ څخه وروسته پاته دي، چې د اسلام د دعوت د پرمختګ لپاره ددې عظیمې فریضې ادا کولو ته تیار نه دي، په داسې حال کې چې اسلامي دعوت د جهاد پرته او جهاد د اسلامي دعوت پرته ممکن نه دی.

په سیاسي لحاظ د اسلامي هیوادونو د ضعف عوامل: په مدینه منوره کې د اسلامي دولت تر تاسیس وروسته بیا د لومړۍ نړۍ والي جګړې تر ختم پورې، که څه هم ټوله اسلامي نړۍ تر یوه بیرغ لاندې نه وه، مگر بیا هم په سیاسي لحاظ تر ډیره د قوي موقفه څخه برخمنه وه، د عثمانی خلافت تر انحلال وروسته اسلامي نړۍ نور هم په کوچنیو هیوادونو سره وویشل سوه، د نویو کوچنیو اسلامي هیوادونو تر منځ اتحاد او یووالی له منځه ولاړی، په سیاسي لحاظ کمزوري او حتی مستعمره هم سول، مگر تر نسبي استقلال وروسته بیا هم د غربې نړۍ تر هر اړخیز نفوذ لاندې پاته سول او ونه توانیدل، چې د غربې هیوادونو له دې هر اړخیز نفوذه ځانونه خلاص کړي:-

۱- استعمار او سرحدی اختلافات: د عثمانی خلافت تر انحلال وروسته د استعماري سیاستونو په پایله کې اسلامي خاوره پر څو هیوادونو باندې وویشل سوه او تر منځ یې په تحمیلی ډول داسې پولې رامنځته سوي، چې حداقل د سیمې فرهنگي، قومي او ژبني ارزښتونو ته هم پام په کېښي ونه سو، په اوایلو کې همدا نوي زیږیدلي اسلامي هیوادونه د قیمومیت تر عنوان لاندې د استعماري قدرتونو تر استعمار لاندې پاته سول، مگر کله چې همدا هیوادونه د غربي هیوادونو د استعمار څخه خلاص سول، د اسلامي اُمت د یووالي پر ځای یې په خپلو منځنو کې په سرحدی اختلافاتو لاس پورې کړ، په دې ډول سره سرحدی اختلافاتو و سیاسي اختلافاتو ته لاره هواره کړه او سیاسي اختلافاتو بیا دوی یو د بل پر ضد د غربي او پخوانیو استعماري قدرتونو سره د هر راز روا او ناروا تړونونو لاسلیکولو ته پورې وهل، په دې توګه تر اوسه په مستقیم او یا غیري مستقیم شکل د غربي هیوادونو تر نفوذ لاندې پاته سوي دي.

۲- نیشنلیزم: نیشنلیزم یا ملت پالنه د مسلمان اُمت تر منځ د بیګانه ګی احساس پیاوړی کوي او نه پریږدي، چې اسلامي اُمت د یووالي په لور ګامونه واخلي، پخوا نیشنلیزم یوازي ددې سبب سوی وو، چې واحده اسلامي خاوره پر بیلا بیلو ټوټو وویشل سي، د مسلمانانو سیاسي اتحاد او قوت له منځه ولاړ سي، مگر نن نه یوازي دا چې اسلامي اُمت و سیاسي یووالي او قوت ته نه پریږدي، بلکې اسلامي هیوادونه په خپل منځ کې و هر اړخیزې ناروا سیالی ته رابولي، تر څو اسلامي هیوادونه د راتلونکو څو پیړیو لپاره په خپلمنځي کشمکشونو اخته سي او په دې توګه یې سیاسي قوت ورځ تر بلي له منځه ولاړ سي.

۳- کمزوره اقتصادي وضعیت: یو هیواد په سیاسي برخه کې هغه وخت پیاوړی کیدای سي، چې پیاوړی اقتصاد ولري، د هیوادونو په اقتصادي پیاوړتیا کې د زراعتي محصولاتو، طبیعي زیرمو او نورو په پرتله صنعت لومړی مقام لري، چې بدبختانه اکثره اسلامي هیوادونه او خاصاً عربي نړی که څه هم د بلقوه جغرافیایي موقعیتونو څخه برخمن دي، مگر بیا هم د صنعت په برخه کې تر نورو ډیر وروسته پاته دي، نننیو اسلامي هیوادونو ته په کار ده، چې د سیاسي قوت په موخه دي، خپل اقتصادي سیستمونه ورغوي او تولیدي اقتصاد ته دي وده ورکړي، تر څو ددې کمزوري سیاسي حالت ته ځانونه وباسي.

۴- بهرنی لاسوهني: بهرنی لاسوهني د اسلامي هیوادونو د هر اړخیزې کمزورۍ د څرګندو عواملو څخه شمیرل کیږي او دا څرګندتیا یې ددې ایجاب نه کوي، چې ډیر بحث باندې وسي، د اسلامي هیوادونو نفتي منابع، ستراتیژیک او جیوپولیتیک موقعیتونه او مصرفي بازار ددې لاسوهنو اصلي عوامل ګڼل کیږي، په عین حال کې دا هم سمه نه ده، چې د اسلامي هیوادونو د بدبختۍ یوازینی عامل استعمار وګڼل سي، بهرنی لاسوهني ددې سبب سوي دي، چې اسلامي هیوادونه نهایتاً د سیاسي ضعف سره مخامخ سي، بهرنی لاسوهني نور یوازي تر بهرنیو دولتونو پورې نه سي منحصره کیدلای، ځکه ګوګل، فیسبوک او ټویټر چې اصلاً خصوصي شرکتونه دي، په خپل ذات کې بهرنی لاسوهني دي. ممکن په آینده کې پر اسلامي هیوادونو د ګوګل او یا نورو نفوذ د امریکا د اولسمشر تر نفوذ ډیر سي او په دې ډول په اسلامي هیوادونو کې د ځان او یا خپل متبوع هیواد په ګټه لاسوهني وکړي.

۵:- د اسلام انقلابي او اصلاحي پیغام هیرویل: د الله سبحانه و تعالی په لار کې جهاد یعنی وسلواله او غیرې وسلواله مبارزه د اسلام هغه انقلابي او اصلاحي پیغام دی، چې نننیو مسلمانانو بیخي د پامه غورځولی دی، همدا جهاد دی چې د یوې خوا د اسلامي ټولني د اتباعو په اصلاح کې ستر رول لوبوي او د بلې خوا مسلمانانو ته د ظالم او متجاوز په وړاندې د دریدلو، رغ پورته کولو او حق اخیستلو روزنه ورکوي، له کومه وخته چې مسلمانانو جهاد ته شا اړولي ده، د بدبختیو، بدمرغیو، د متجاوزینو د تجاوز او سیاسي ضعف سره مخ سوي دي او تر هغو به مخ وي، چې بیرته همدې اصل ته رجوع کوي. دا اصل د اسلام د سیاسي اړخ تر ټولو مهم عنصر دی، چې له دې پرته د اسلام سیاسي دستگاه په حرکت نه سي راتلای، نو د اوسنیو اسلامي هیوادونو د اتحاد او په سیاسي برخه کې خپل تیر عظمت ته د رسیدو یوه ډیره اغیزمنه لاره هم د جهاد اصل ته رجوع کول دي.

۶:- حزبي او مذهبي اختلافات: حزبي او مذهبي اختلافات بیا په ټولو اسلامي هیوادونو او یا یوه هیواد کې د مسلمانانو د مختلفو ډلو تر منځ ورځ تر بلې کرکه ډیروي، د مسلمانانو تر منځ دا اختلافات په مجموع کې ددې سبب کیږي، چې د یوه هیواد داخلي ثبات متزلزله سي او د داخلي ثبات تزلزل بیا سیاسي بې ثباتۍ ته لاره هواروي او نه پریردي، چې یو هیواد په سیاسي لحاظ ثبات او قوت ته ورسیري.

۷:- د شریعي احکامو عدم تطبیق: په اسلامي هیوادونو کې د شریعي احکامو نه تطبیق یو له هغه لویو عواملو څخه شمیرل کیږي، چې د یوې خوا یې په اسلامي ټولنو کې د جرایمو، فقر او بې عدالتۍ کچه لوړه کړې او د بلې خوا یې د خلکو او حکومتونو تر منځ فاصله ډیره کړې ده، د خلکو او حکومتونو تر منځ همدا نه همکاري او لیریوالی ددې سبب سوی، چې حکومتونه خپل مشروعیت د لاسه ورکړي، هیوادونه په داخلي لحاظ بې ثباته سي او داخلي بې ثباتي یې بیا د سیاسي ضعف سبب کیږي. د اوسنیو اسلامي هیوادونو د سیاسي ضعف یو علت هم د شریعي احکامو نه تطبیق دی. دا او دې ته ورته نورو عواملو په ګډه اسلامي هیوادونه د بدبختۍ وکندي ته اچولي دي او ددې سبب سوي دي، چې اسلامي هیوادونه ورځ تر بلې په سیاسي لحاظ کمزوري سي او پرې نږدې چې اسلامي امت د سیاسي یووالي او قوت په لور ګامونه واخلي، تر څو چې همدا عوامل له منځه نه وي تللي، په نړۍ واله سطحه د اسلامي هیوادونو اتحاد او سیاسي قوت به یو خیال وي او بس.

۸: د اسلامي خلافت نشتون: اسلامي خلافت د الله سبحانه و تعالی لوی نعمت دی، د حضرت آدم (علیه السلام) پیدائښت هم د خلافت لپاره سوی وو، حضرت داؤد (علیه السلام) او ټول پیغمبران (علیهم السلام) خلیفگان ګرځول سوي وه، ددې هر څه څخه دا معلومیږي چې خلافت خورا لوی نعمت دی، ځوانه د اسلام دین څخه صحیح او کامله ګټه هغه وخت لاسته راوړلای سو، چې قوي اسلامي حکومت ولرو، اسلامي حکمونه او قوانین جاري کولو لپاره د اسلامي خلافت سرپرستي ولرو، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په زمانه کې کله چې مدینه منوره د اسلامي خلافت مرکز وګرځید او دارالاسلام وجود ته راغلی، نو د دغه ځایه د اسلام برکتونه راڅرګند

سوه، خلکو ته د اسلامي خلافت گټي ورمعلومي سوي، ډلي ډلي خلگ مسلمانان سول او اسلامي خلافت ډيره ساحه په بر کي ونيول، کله چي اسلامي خلافت قايم سي، نو د مسلمان عزت، آبرو او مال محفوظ گرځي، زړه ته يې سکون او اطمینان حاصليري، همدا راز کله چي اسلامي قوانين نافذ سي، حدود او تعزيرات وسي، نو د آمن، سکون او خوښۍ ماحول جوړيري، اسلام يو نړيوال دين دی، د نورو عقايدو او ايډيولوژيو څخه د يو جلا نړۍ ليد، د انسان ژوند او د کائناتو د دقيقې پيژندنې پر بنسټ ولاړ دی، د انسانانو د ژوند په اړه يو واقعي او ژغورونکی ليدلوری وړاندي کوي، د حضرت آدم (عليه السلام) څخه تر خاتم النبیین حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) پوري بشریت ته د هدايت د پيغام رسولو مسؤليت د پيغمبرانو (عليهم السلام) پر غاړه وو، تر څو انسانان د ژوند د ريښتني موخي په اساس د لار ورکي او د ناسمو باورونو د ژوند څخه د يوه سعادت مند ژوند پر لور هدايت کړي، حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د وروستي پيغمبر په توگه د اسلام پيغام د قيامت تر ورځي پوري د ژوند په ټولو برخو کي د يوې هر اړخيزي حللاري په توگه د انسانانو لپاره پريښود او خپل رسالت يې بشپړ کړ.

د الهي وحیي په بشپړيدو او د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د رحلت څخه درې (۳) ورځي وروسته حضرت ابوبکر صدیق (رضي الله عنه) د مسلمانانو د بيعت پواسطه د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د ځايناستي او د دولت د مشر په توگه د خلافت منصب ته وگومارل سو، تر څو اسلام پلي کړي او نورو ته يې وليږدوي، د هغې ورځي راهيسي د اسلام رسالت د اُمت پر اوږو پاته سو او خلفاوو يو پر بل پسي اسلام د نړۍ گوټ گوټ ته د دعوت او جهاد د لاري ورسوی، دې لړۍ په پيړيو پيړيو دوام وکړ، بلاخره په ۱۹۲۴م کال کي خلافت د غربي استعمارگرو له خوا سقوط وکړ، مسلمانان ديارلس (۱۳) نيمي پيړۍ د خلافت تر چتر لاندي سره متحد وه، خلافت د خير او عزت سرچينه گڼل کيدی، کفارو هم د اسلام د روښنايي تر چتر لاندي په پوره آرامتيا کي ژوند کوی، نن چي د خلافت نشتون څخه څه کم يوه پيړۍ تيريږي، مسلمانان منحط سوي او اسلام يې د ژوند څخه ليري کړی دی.

اسلامي اُمت چي په کلونو کلونو د هدايت د پيغام په مرسته د نړۍ د روښنايي او د تيارو د له منځه وړلو مسؤل وو، نن ورځ يې دغه مسؤليت ته شا کړې ده، دا هغه رسالت دی چي الله سبحانه وتعالی پر مسلمانانو فرض کړی دی، نن ورځ اسلامي اُمت د اسلام او اسلامي حللارو څخه ليري سوی دی، کفري نظامونو او حللارو خپل سيوری پرې غوړولی دی، اسلامي اُمت چي د پيړيو په لړ کي يې د خلافت تر چتر لاندي نورو ملتونو ته اسلام ليږدوی، د ژوند ټوله انديښنه يې دا وه چي نړۍ ته څه ډول اسلام ورسوي او څه ډول د اسلام واکمني پراخه کړي، دا اُمت اوس مهال په تفرقه کي ډوب دی، د نشنليزم، دولت يا ملت او ډيموکراسۍ په څير را وراد سويو آرزبنتونو ته يې مخه کړې ده، اُمت له دې ټولو ستونزو سره هغه مهال مخ سو چي اسلامي خلافت سقوط وکړ، مسلمانان اوس مهال بايد خلافت د يوې برخليک ټاکونکي قضیې په توگه وبولي او د بيا راوستولو لپاره يې نه ستري کيدونکي هڅي او کوښښ وکړي، د بل اړخه د خلافت د نشتون له امله نه يوازي مسلمانانو، بلکي ټول بشر زيان کړی دی او د

اوسنیو نظامونو د ادرسه زیانمن سوی دی، نن ټوله نړۍ د پانگوال نظام د شره په امن کي نه ده، اوسنی نړۍ د بیلا بیلو ناورینونو څخه سر ټکوي، پانگوالی انسان د بدبختۍ په لوري کش کړی دی، د سیاسي ناورینونو او جگړو څخه نیولې، بیا تر اقتصادي او چاپیریالي ستونزو او ان د بشري نسل تر له منځه تللو پوري، له همدې امله اسلامي اُمت نه یوازي د ځان په اړه، بلکي د ټول بشریت، طبیعت او حتی د څارویو په اړه هم مکلف دی، تر څو ټول د پانگوال نظام د شره څخه وژغوري، ځکه اسلامي اُمت تر ټولو غوره اُمت دی، چي د ژوند په اړه د یوه واقعي لید لوری، بشپړو پیغامونو او حللارو سره مل دی، د نبوت وروسته بیا اُمت مکلف دی، چي اسلام پلی کړي او نورو ته یې ولیردوي، لکه څنگه چي څوارلس (۱۴۰۰) سوه کاله پخوا اسلام د خلفاوو په وسیله پلی کیدی، اسلامي اُمت باید ټولو قضیو ته د اسلامي لید لوري وگوري، د استعماري پولو او ناسمو افکارو یعنی دولت یا ملت او ملي آرزبنتونو څخه باید خپل ځان آزاد کړي او د یوه متحد دولت په توگه یو ځل بیا خلافت رامنځته کړي، دا مسؤلیت پر هر اُمت فرض سوی دی، نه یوازي دا چي مسلمانان د استعمار د تیري او ذلت څخه آزاد کړي، بلکي ټول بشریت او طبیعت باید د پانگوالی د ظلم څخه د خیر او فلاح پر لوري هدایت کړي.

علامه ابن خلدون ته الله سبحانه و تعالی عجیب استعداد ورکړی وو، علامه ابن خلدون په خپله مقدمه کي لیکي: حکومت درې (۳) ډوله دی: ۱: طبعي واکمني. ۲: سیاسي واکمني. ۳: خلافت. ابن خلدون طبعي واکمني داسي تعریفوي: ۱: طبعي واکمني: د خپلي موخي او خواهشاتو د غوښتنو سره سم پر نورو واکمني کول چي د مطلق العنان پاچایانو همدا تگلاره وه. ۲: سیاسي واکمني: ټول خلگ د خپلو عقلي فکرونو سره سم د دنیوي مصلحتونو د تر لاسه کولو او زیانونو څخه پر ځان ساتلو باندي مجبوره کول. په دې کي سیکولر یعنی بی دینه ډیموکراسي هم داخله ده، ځکه چي د دوی سره کوم تل پاته آرزبنت نسته کوم کار چي عقل غوره وگني هغه اختیاري وي. ۳: خلافت: خلگ د شریعت د غوښتنو سره سم برابرول چي په دې سره د دوی د دنیا او آخرت دواړه مصلحتونه پوره سي او هغه دنیوي مصلحتونه هم پوره سي چي د هغو وروستی پایله هم د آخرت گټه وي.

د اسلامي اُمت په درد دردمند او مخلص ځوانه! تا ته د خپل ځان سره د اسلامي اُمت د پرمختگ روحیه ژوندی کول په کار دي، د اسلامي نړۍ روان حالات د زغم وړ نه دي، ورځ تر بلي د اقتصادي بحران په طرف روان یو، صنعت مو په ټپه دریدونکی دی، سیاست مو د گواښ سره مخامخ دی، علمي کدرونه مو په یو نوم او بل نوم سره وژل کیري، ددې ټولو مشکلاتو او ستونزو څخه لوی مشکل چي ورسره مخ کیدونکي یو، هغه د اسلام د ختمولو ذهنیت او مفکوره ده، چي په اسلامي هیوادونو کي کار ورته روان دی، تر څو د اسلام نوم داسي معرفي کړل سي، چي گوندي د بيري او وحشت دین دی، د پرمختگ لپاره هیڅ کوم معیار نه لري او داسي نور... څه چي پر اساس یې د اسلام ختمولو لپاره کار کیري، مگر مور باید مخکي له دې چي دا مفکوره ودردوي او بیا پر خپل حال د پېښمانتیا اوبښکي تویه وو، دوینمن زموږ د پرمختگ معیار اسلامي نظام، قرآن کریم، زمریر یووالی، وحدت او د خپل خالق سره د اړیکو ټینګول گني، کله چي مور اسلامي نظام د لاسه ورکړو، قرآن کریم

مو د لاسونو څخه واخيستل سي، وحدت مو مات سي، د شهواتو په دام کي دومره مصروف سوو، چي د خپل خالق قهر او غضب مو هير سو، نو هغه ورځ به د نړۍ د مخ څخه زموږ نوم هم ورک سي، نو بايد ددي هر څه د مخه پر خپل حال رحم وکړو او نور د اسلامي نړۍ د پرمختگ په لار کي خپل ځان مسؤل وگڼو، هيره دي نه وي د نورو د علمي نوښتونو څخه استفاده د اسلام له نظره جايز ده، بلکي ضروري ده، صرف د اسلامي فرهنگ په مقابل کي د پرديو فرهنگ قبولول صحيح کار نه دی، د نورو تاريخ لوستل او د نورو د تجارو څخه استفاده کول عيب نه دی، البته د خپل تاريخ هيرول يوه ستره جفا ده، نو د نورو د تاريخ څخه مخکي د خپل تاريخ په اړه پوره معلومات درلودل ضروري دي.

ځوانه! ځواني د ټول عمر يو نه راگرځيدونکی پسرلی دی، د داسي پسرليو قدر کول د هر ځوان يوه ديني او اخلاقي لويه او مهمه فريضه ده، د ځوانۍ په پسرلي کي د هر چا د ژوند د اميدونو غوټۍ پر غوريدو سي، د هر چا سره يو نوی احساس او يوه نه ما تيدونکي جذبه پيدا سي، نيکبخته هغه څوک وي چي خپل غلط او شيطاني احساسات قابو کړي، د چا حياء او عفت پريوتو ته يې مجبور نه کړي او د چا د ناموس لوټلو ته يې ونه هڅوي، هغه شيطان چي ته يې پر مخه کړی يې، د ژوند د هسکو او ټيټو څخه يې ناخبره ساتلی يې، پير مکار، هوښيار او ځيرک دی، پام کوه که يو وار ورسره ملگری سوي، نو بيا به يې د دوستۍ څخه تر عمره پوري خلاص نه سي، تا به داسي شيانو ته هڅوي چي هغه يوازي نورو ته نه، بلکي تا ته پخپله هم يوه لويه صدمه او ضربه درکولای سي، بس تا قيمتي ځوانۍ په اور لمبه کړي، ټول ژوند په دي په غم او وير اخته کړي، د بلاوو څخه ځان ساتل د هر هوښيار او ايماندار بنده خورا لويه هوښياري او ايمانداري ده.

خوانه ستا د بریا راز په څه کي وو

تاریخ شاهد دی، چې کفارو خپل ډیر امکانات او عمرونه په دې کي مصرف کړي دي، چې څنگه تا د محکي له مخ څخه نیست او نابود کړي، قرآن شاهد دی چې همدا کفارو سخته دوښمني درسه کړې ده او کوي یې، مگر ته لاهم لاس تر زنه ناست یې او په دې فکر کي ډوب تللی یې چې ستا اصلي دوښمن به څوک وي؟ همدغه کفار وه، چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) او صحابه کرام یې د خپل وطن پرینوولو ته مجبور کړه او د له منځه وړلو لپاره یې هر قسم پلانونه په کار واچول، د مسلمانانو د مقابلي لپاره یې لښکر کشی وکړې، حضرت حمزه (رضي الله عنه) یې په شهادت ورسوی، د احد په یوه ورځ یې اوویا (۷۰) کسه صحابه کرام یې شهیدان کړه، د مسلمانانو په مقابل کي یې دې دوښمنی ته ادامه ورکړ، په هره پیری کي یې په لکونو او میلیونونو مسلمانان یې شهیدان کړه، او دې دوښمنی ته یې تر نن پوره ادامه ورکړې ده، اوس هم اخته دي مسلمانان وژني، همدغه کفار دي چې د فلسطین مسلمانان یې بې اوره کباب کړه، مگر د برما مسلمانان یې په اور کباب کړه، اولنی قبله مسجد اقصی یې قضبه کړه، د ټولي نړی پر مسلمانانو یې یرغل او تجاوز وکړ.

د مسلمانانو عزت او ناموس یې لوټ کړ، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) کارتون یې جوړ کړ، قرآن کریم ته یې اور واچوی، همدې سپیڅلي الهي کلام ته یې په غرور او تکبر د خپل کلاشنکوف شپیلی سیخ کړه او په مردک یې سوری سوری کړ، د اسلامي شعائرو سپکاوی یې وکړ، مدرسې او مسجدونه یې پر مؤمنانو را نسکور کړه او د خاورو سره یې خاوري کړه، آیا په اسلامي امت کي ځوانان نسته؟ آیا دا هر څه ته په خپلو سترگو نه ویني؟ آیا ددې وحشتونو مخه نیول ستا مسؤلیت نه دي؟ افسوس ځوانه کله وښیړي؟ آیا اوس هم اصلي دوښمن نه پیژني؟ آیا دا ستا ځواني او نور نعمتونه الله سبحانه و تعالی ددې لپاره درکړي دي چې یوازي خوب او خوراک وکړي؟ د ټول اسلامي امت طمع تاته ده، مگر ته په عبثو کارونو باندي اخته یې، صحابه کرام ددې امت رښتیني ځوانان وه، هغه ځوانان چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) راوینس کړي وه.

هغه ځوانان چې ځیني امپراطوری یې را نسکوري کړې او د ځینو څخه یې د سوونو کلونو لپاره جزیه واخیستله، هغه ځوانان چې اسلامي امت ته یې ژوند ورکړ، هغه ځوانان چې د اسلام بیرغ یې پر شرق او غرب وړپوی، تر ما او تا پوري یې په پوره امانت اسلام را ورسوی، مسلمان ځوانه ستا سره نن هم هغه اسلام موجود دی چې صحابه کرامو عمل په کوی، فقط وینس سه! احساس او ضمیر دي را بیدار کړه، د دین په لارښوونه او د الله سبحانه و تعالی په توکل خپل مسؤلیت درک کړه او د اداء کولو لپاره یې لستوني راپورته کړه، اسلامي امت او راتلونکو نسلونو ته همدا ته نجات ورکولای سي، تر کومه وخته چې مسلمانانو په دین منگولي لگولي وي، پر نړی به د دوی اختیار وو، ساینس او ټیکنالوژي ته یوازي د دوی لاسرسی وو، په سیاسي او نظامي ډول د دوی لمن ورځ تر بلي په پراخیدو وه.

اوسنی عالم اسلام خو پریردی ان د اروپایي براعظم جنوب مغرب په څنډه پرته جزیره انبیریا چي پرتگال او هسپانیا ته شامله ده ورسره د فرانسی جنوبي څنډي اربونه، پرپینان او تولوشه بناړونو باندي مسلمانانو اته سوه (۸۰۰) کاله حکومت وکړ چي اسلامي تاریخ کي دي سلطنت ته اندلس ویل کيږي، مگر کله چي یې دین ته شا کړه، د دنیا محبت او واقعات یې زړونو کي ځای ونيوی، له کبله یې د واکمنانو تر منځه داخلي اختلافات راپورته سول، له دې سره د نوي نسل تعلیم او تربیه کي پاملرنه کمه سوه، وخت سره ناپوهه او کم عقل خلگ مشران سول، اخلاص له منځه ولاړی، د دنیا جا و جلال، شان او شهرت یې زړونو کي ځای ونيوی، د الله (جل جلاله) پر ذات تکیه او یقین پر ځای یې په ظاهري قوت باور او یقین وکړ، نو د الله (جل جلاله) د غضب سره مخ سول، هغه پرمخ تلونکي لښکر سمدواړه پر شا راوگرځیدی، خپل اته سوه (۸۰۰) کاله رپانده بیرغونه یې یو یو ټول کړل، سیاسي ځواک او لمن یې په تولیدو سوه او بلاخره نړی دا حالت هم ولیدی، چي ستر اسلامي سلطنت د کفري نړی په سمندر کي لاهو سو.

د زوال اصلي لامل یې څه وو؟ د اسلامي سلطنت زوال ستر سبب او لامل د نسلونو د تربیت په اړه بی غوري وه، ډیوه چي بلیری رڼا ورکوي، تر شا حرکت لري، زوال د یو څو کلو خبره نه وه، بلکي سلگونه کاله د مسلمانانو په داخل کي استعمار کار وکړ، داخلي ایجنټان یې په کار بوخت کړي وه، ان په اخيري وختونو کي نظامي ځواک که څه هم د مسلمانانو په واک کي وو، مگر علمي ډگر او پوهه د دوی د لاسه وتلې وه، استعمار خپله زړه تگلاره په کار واچوله او د اخيري نسل د گمراهي اسباب یې برابر کړل، ځکه دا کار د یو هیواد په پرځولو کي بنسټیز گام دی، سربیره پر دې د ځوانانو د اخلاقو کچه غورځول د کفر د ټولو ستره لاسته راوړنه وه، ټول دیني او سیاسي خوځښتونه په دې موافق دي چي د حکومتونو عروج او زوال د ځوانانو تربیت پوري تړلی دی.

پروتوکولات صیهوني د ځوان نسل د بی لاری په اړه داسي لیکي: هر ځای کي د اخلاقو کچه غورځول غواړي، په همدې شکل به پر مسلمانانو زموږ تسلط قایمیدل آسانه سي، جنسي اړیکي به د لمر د رڼا په څیر وړاندي کيږي، تر دې پوري چي د ځوانانو په زړونو کي یو شی هم مقدس پاته نه سي او د هغوی پوره فکر همدا وي چي څنگه جنسي غریزه خوند اخیستل سوړ کړي.

کمیونیستي گوند الحادي برخه خپلو پټو کړنلارو کي لیکي: دیني روابط او دین ماتول په جوماتونو غورځولو نه کيږي، ځکه چي دین وجدان کي پټ وي، بلکي اشتراکي قوانین او احکام مسلط کیدو څخه وروسته دین خپله له منځه ځي، ددې لپاره اړینه ده چي موږ په نوي نسل کي ډول ډول کیسي، ډرامې، محاضرات مجلې، او کتابونو لیکلو سره الحاد عام کړو، ددې په لوري به دعوت ورکوو، تر څو همدغه شیان دوی مسلط کیدونکي خدای وگرځوي.

د حل لار څه ده چې مور بېرته خپل ماضي راتازه کړو؟ علامه اقبال د حل لار داسې ښوولې ده: دا وخت د غفلت نه دی، نه هم د مستیو او د لوبو، بلکې دا وخت د هنر، کارسازي، اختراعاتو او پرمختګ وخت دی، ځوان د مشرانو په پرتله قوت جسماني او مشقت سره مقابلي کولو توان ډیر لري، دی کولای سي چې هر ناممکن کار ممکن کړي، نو باید تم نه سي.

مور مسلمانان باید د الله سبحانه و تعالی پر دین متحد سو، زه افغان، ترکی، عربی نه، بلکې د هر څه څخه مخکې مسلمان یم، په همدې بنسټ د خپل نوي نسل بهترینه اسلامي تربیه وکړو، چې هغوی په اصلي معنا مسلمانان لوی سي، ځکه د همدوی په لاسونو کې زموږ راتلونکی دی، اسلام د قرآن کریم او حدیث د سوري لاندې سپیڅلي کړنلار لري، چې زموږ د عروج لامل ګرځیدای سي، همدا مزل او موخه وګرځوو، لیري نه ده چې د نړۍ پر سر بېرته خپل حاکمیت او واک تر لاسه کړو. لږ د خپلو اسلافو تاریخ وګوره، هغوی د ژوند د ښه کولو او اخرت د خپلو لپاره څه کول؟ خپل اسلاف وپیژنه چې څوک دي؟ او په نړۍ کې یې څنګه وخت تیر کړی دی؟ په نړیوالو کفري نظامونو کې څنګه راج او باج چلوی، څنګه یې پر ټولې نړۍ خپل ځان منلی وو؟ مسلمانان ځوانه د پردیو بېوګرافي او کلتور پریږده، لږ د خپلو تیرو اتلانو تاریخ وګوره چې په نړۍ کې څنګه رعب او دډبه پرته وه، ولې یې نړۍ د نومونو څخه بیریدله؟ د خپلو اسلافو تاریخ زده کړه، ولې یې نومونه زرینو پاڼو ثبت کړي دي؟ ولې یې د اتلولیو ساری په نړۍ کې نسته؟ ځان په پوه کړه، هغوی خپل ژوند څنګه تیروي؟ خپل ژوند د هغوی ژوند سره آرزیابي کړه، چې هغوی ولې پر ټوله نړۍ اسلامي نظام چلوی؟ او ته ولې د غیري اسلام نظام دومره تابع ګرځیدلی یې، چې خپل کلتور، دود، دستور او اسلامي عنعنات دي ورته پریښوول او د کفري ټولني بد عادات دي خپل کړل، که په خپل ګریوان کې سوچ او فکر وکړي دا پخپله د ژوند د مسیر تغیر دی چې تا په خپل لاس ورکړی دی، ستا ژوند د اسلافو د ژونده په مکمله معنا بدل کړی دی.

اسلافو مو خپلي ویني تویولي، مګر د نورو مسلمانانو ژوند به یې روښانوی، مګر ته د خپلي ټولني د اوږو بار سوې، خپل مسیر دي د غرب په تقلید روان کړی دی، غرب په ګوره کې زهر درته ډالی کوي، مګر ته بیا هم پر ځای ددې چې په وړاندې یې مبارزه وکړي، ملاتړ یې هم کوي او په ډیر فخر او ویار یې خپلوي. مسلمانان ځوانه په دې پوه سه کامیابي او بریا د پردیو په تقلید کې نه ده، بلکې د خپل حق دین په پیروي کې ده، د کامیابي راز دا نه دی چې د هالیووډ او بالیووډ د ستورو بایوګرافي په خپله حافظه کې ټایپ کړي، بلکې کامیابي په دې کې ده چې د خپلو ریښتنو اتلانو ژوند لیک او تاریخي کارنامې په غور او دقت وګوري او تقلید یې وکړي، یاد دي نه دي چې یوې مسلمانې خور ناهید په خپلو وینو پر یوه دسمال د سند د زندانونو څخه خپل مسلمان قوم ته ولیره، قوم ورته خپل اوولس (۱۷) کلن زوی محمد بن قاسم راوگیری، او خپله سپیڅلي خور یې د سند د ډاکوګانو د زندانونو څخه خلاصه کړه، بلکې په سند کې یې حق دین خپور کړ. مسلمانان ځوانه څه فکر کوي؟ د محمد بن قاسم مسیر درته غلط ښکاري؟ معاذ الله نه بلکې ته د غرب ژوند تقلید کوي، ته د غرب د ډیموکراسۍ څخه متأثره ښکاري، ځکه خو دي د خپل ژوند مسیر تغیر کړی دی، تا د خپلو اسلافو تاریخ او کارنامې هیږي کړي دي، ته د خپل ژوند قیمتي وخت د فلمي ستورو او غربي تمدن د مخکښانو په بایوګرافي زده کولو کې لټوي، تا د خپل ژوند آرزوست او قدر هیږ کړی دی.

ځوانه د ځان سره محاسبه وکړه او د ژوند اصلي مسير درک کړه!

ځوانه د خپل ځان سره محاسبه وکړه، پر انسان باندې لازمه ده چې د خپل ځان سره د قيامت د ورځې تر حساب مخکې حساب وکړي، که دا کار وکړي نو په دې کې به يوه ډيره لويه فائده تر لاسه کړي، ځکه چې په دغه حساب کې يې نتيجه ورته غلطه معلومه سي، نو بيا به سبا هغه کار نه کوي، د مثال په ډول: ماښام د ځان سره داسې حساب شروع کړي، په نن ورځ کې دې څومره لمونځونه کړي دي؟ د گناهونو په هکله داسې د ځان سره حساب کول چې څومره نافرمانې را څخه سوي ده او څومره د دين مطابق مي ځان عيار کړی دی؟ څومره غيبت مي کړی دی؟ څومره مسلمانانو ته مي تکليف او څومره مسلمانانو ته مي فائده ور رسولې ده؟ که داسې حساب د ځان سره انسان جاري ساتي، نو انشاء الله ځوان به کنترول سي او اعمال به يې د شريعت مطابق وگرځي، د انسانانو سره به هر ورو حساب کيږي، خاصاً د ځوانانو سره، دوی له دې څخه هيڅ چاره هم نه لري، د حساب څخه انسان ځان نه سي خلاصولای، داسې يوه ورځ به راځي چې په هغه ورځ به د انسان ټول کړه وړه تلل کيږي.

د هغو مطابق به بيا بدله ورکول کيږي، که يې عمل سم وو، نو بدله به يې هم سمه وي، ثوابونه به يې په برخه وي او د ده د سمو کړو په بدل کې به تلپاته نيکمرغي او خوشحالي ورپه برخه سي، مگر که د چا عمل خراب وو، نو بيا به هم د ده د عمل مطابق بدله ورکول کيږي، د مجرمانو لپاره الله (جل جلاله) داسې عذابونه تيار کړي دي چې بيا به په هغو کې غمجن او پریشانه وي، خو هيڅ چاره به هم نه لري، داسې لوری به هم نه وي چې پر هغه لوري ولاړ سي او د عذابه خلاص سي، نه به بيداري کار کوي، نه به واسطه کار کوي، نه به پيسې فائده کوي، نه به رشوت ځيني اخيستل کيږي او نه به قوم کار کوي، ځيني خلکو سره به سخت او دقيق حساب کيږي، دا به هم د دوی لپاره بربادي وي، ځيني خلکو سره به په آسانی حساب کيږي، دا به په حقيقت کې هغه څوک وي چې په دنيا کې يې د ځانه سره محاسبه کړې وي.

ځوانه غواړي څنگه د حرامو ځان وساتي، دا کار ډير آسانه دی، د خپل نفس سره يوه شيبه په ريښتيني توگه محاسبه وکړه، خپل نفس ته ووايه: تر کومه به دا گناهونه وي، تر کومه اي زما غافل نفس په داسې حال کې چې ته هره ورځ آوري فلانې مړ سو، اي نفسه يوه ورځ به داسې راسي ته به هم مړ سي. اي نفسه! جنت د الله (جل جلاله) سره ريښتینولۍ او صداقت ته اړتيا لري. د خپل ځان سره محاسبه وکړه مخکې تر دې چې محاسبه در سره وسي او خپل اعمال په خپله وتله مخکې تر دې چې وتل سي. د ځان سره محاسبه د ځان د اصلاح په معنا ده، اصلاً خو د انسان اصلي موخه معلومه ده، چې په دنيا کې د آخرت لپاره ځان چمتو کړي، دنياوي چاري د آخرت د سمون لپاره عياري کړي، انسان حتماً اشتباه کوي، اشتباه يې د انسانيت د طبيعت صفت دی، مگر د اشتباه کولو وروسته د ځانه سره محاسبه تر ټولو بهترين کار دی. په مادي نړۍ کې د غرقو انسانانو زرونه تنگ وي، د ژوند هدف ځيني ورک وي، د ځان څخه هميشه دا پوښتي: زه ولي خفه يم؟ ولي مي زړه تنگ دی؟ که څوک غواړي چې پاک او سپيڅلی ژوند ولري بايد د الله سبحانه و تعالی احکام عملي کړي او د ځان سره محاسبه وکړي.

خوانه موسیقي د روح غذا نه، بلکي زهر ده

د موسیقي ستر زیانونه: په ټولنه کې موسیقي اوس یو کسب، د ویاړ او توجه سمبول ګرځیدلی دی، العیاذ باللّٰه، مخکې وختو کې به موسیقي یوازي په غیږي مسلمو ټولنو کې دود وه، خو افسوس اوس دا موسیقي په اسلامي ټولنو کې یو ځانګړی ځای لري او ځوان نسل نه دی خبر چې دا موسیقي و ټولني ته زهر او دا لاندې غمده تاوانونه لري:

۱: هغه اشعار چې د سرور سره ویل کیږي د ځوانانو په ذهنو او دماغو کې ځای پیدا کوي او په هغه عمل کوي، کله په دې شعرو کې د نشیې توکو ستاینه وي، کله د انجونو او په مجموع کې د بنځو د بنکلا انځور په کبني وي، په مجموع کې ځوان نسل و لعنتي او د جنسي خواهشاتو و کندي ته غورځوي، خلاصه دا چې موسیقي د ځوان نسل د تباهي او ګمراهی سبب ګرځي او بس.

۲: هر ډول موسیقي چې هر څوک یې اوري، دا موسیقي یې و خپل ځان او روغتیا ته پوره ګواښ دی او د یو لړ روحي ستونزو سره یې مخامخ کوي، چې بالاخره د انسان و روغتیا ته داسې ګواښ دی، د انسان دماغ تر دې اندازې پوري تر اغیزو لاندې راولي او په سیلابي تورو څپو کې یې راوغاري چې هغه به خپل ځان پخپله ووژني، دنیا او اخرت یې دواړه برباد سي.

۳: موسیقي چې په هر نامه یا تر هر سرلیک لاندې وي، په هرو مراسمو کې چې وي او په هره بڼه سره چې وي زموږ خالق او مالک (جل جلاله) او د الله (جل جلاله) خوږ استازی حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) حرامه او منع کړې ده، نو د الله (جل جلاله) نافرمانی یوه مسلمان ته هلاکت او ضلالت دی، چې دا و هر انسان ته د ناکامی او بدمرغی زیږی دی او پاته دي نه وي، د الله (جل جلاله) په حکمونو کې هیڅ شک نسته، هیڅ څوک تصرف نه سي په کبني کولای او نه هم څوک دا اختیار لري چې د قرآن کریم آیاتونه د خپلي خوښي مطابق تعبیر او تفسیر کړي. د یوه مسلمان خاصیت باید داسې وي چې اسلام چې څه ویلي دي او امر یې کړی دی هغه به مني او بیا به یې عملي کوي پر خپل ځان باندي او وروسته به یې په ټولنه کې د عملي کولو هلي ځلي او پوره کوبنښن کوي، داسې کسان نو یقیناً ریښتني مؤمنان دي او دا هغه کسان دي چې الله (جل جلاله) د جنت زیږی ورکوي.

ځیني کمزوري او ساده مسلمانان وايي: ته به موسیقي نه اوري، بلکي د موسیقي اوریدل ټول خلګ خوښوي. ځیني بیا داسې وايي: یو څو ورځي ژوند دی، له دې څخه به څه خوند واخلو او په دې نه دي خبر چې د الله (جل جلاله) نیونه بیا ډیره سخته او دردونکې ده. ځیني بیا داسې وايي: ما پریرده او کار مي پریرده، څوک خو به زما په قبر کې نه راننوخې. ددې څخه مطلب یې دا دی: دا سړی ډیر مغروره دی او یا یې دا گمان لا هم نه کیږي چې زه دي په قبر کې مجازات سم، یا هم داسې گمان کوي چې الله (جل جلاله) به و ما ته پر دې باندي سزا رانه کړي، او یا دا د الله (جل جلاله) سزا ته دومري آرزبست نه ورکوي او انګیري چې دا یو خیال دی، العیاذ باللّٰه.

څومري احمقانه، پوچ، بيهوده، د عقل څخه ليري او د منطق څخه ليري فكر او تصور دی، د الله (جل جلاله) د عذاب تصور او فكر كول د انسان د عقل او دماغ څخه ډير لوړ دی، هغه اور، شکنجه، عذاب، نيونه او هر څه ددي دنيا په شان نه دي، په قرآن کریم او مبارکو احاديثو کي چي د دورخ کوم بيان راغلی دی و هر چا ته دا جوتيري چي هغه څومره سخت اودردناکه دی، الله (جل جلاله) و ټول انسانيت ته وايي: تاسي د هغو خلگو انجام وگورئ چي د مخکي د گري پر سر باندي يې نافرمانيانې وکړي او سزاء يې څه سوه، د عاد، ثمود، قوم لوط، فرعون، هامان او داسي نور.. وگورئ، چي د هغو دنگ دنگ په غرو کي جوړ سوي عمارتونه وگورئ، هغه کورونه او محلونه يې سته او دوی نسته، د فرعون، هامان، شداد، نمرود او داسي نورو... غټو کفارو انجام وگورئ د دوی تعميرونه تر اوسه سته، د بنکلا توکي، سامانونه، زيورات يعني هر څه يې سته، مگر دوی نسته او د دوی انجام اخير څه سو؟

علامه ابن جرير طبري (رحمة الله عليه) په خپل تفسير جامع البيان کي ليکي: د مفسرينو په اند د (لهوا لحدیث) اصطلاح ددي درو (۳) شيانو لپاره استعماليري: ۱: غزل ويل او اوريدل. ۲: د بنځينه او نارينه غزل ويونکو يعني غزل چيانو چوپړ او کاروبار كول. ۳: د موسيقي د آلاتو استعمال، رانيول او کاروبار كول. (تفسير طبري)

د موسيقي تاوانونه د لويديځ پوهانو له نظره: ۱: د امريکا د شکاگو د پوهنتون يو مفکر او ساينس پوه ايلن بلوم (Allan Bloom) پخپل يو کتاب (The Closing of the American Mind) کي وايي: نن سبا موسيقي يوازي او يوازي انسان و جنسي خواهشاتو او جذباتو ته کشوي، دا مينه نه ده، بلکي ترتيب سوی فحش، بربندتوب د جنسي اړيکو خواهش او يوازينی شيطاني آرزو ده.

۲: په ۱۹۹۲م کال کي په يوه ژورنال کي Social Forces دوو نړيوالو څيرونکو سينون ستاک او جيم يوه څيړنه خپره کړي وه، چي په کبني ليکلي يې وه: مور د امريکا په نه څلويښتو (۴۹) ايالاتو کي پر ځان وژنو باندي څيړنه وکړه او دې پايلو ته ورسيدو: څومري سپين پوستي امريکايان چي موسيقي اوري په هغو کي د ځان وژنو گراف لوړ وو، دا ځکه خپله موسيقي دوی دې ته هڅوي چي ځان وژنه وکړي، غولونکي مينه، خيالي ودونه او نشه ددي سبب سي چي يو انسان پخپله خوښه سره ځان وژنه وکړي، موسيقي صرف د مايوسۍ، منافقت او شيطاني خيال پلو تربيه ورکوي، چي دا خپله هلاکت دی.

۳: د روانشناسۍ د علم نړيوالو پوه ډاکتر مارتينو دا ثابته کړي ده: د موسيقي له کبله د ټولني ځوانان داسي حالت ته رارسيدلي دي چي هره بنځه د جنسي اړيکو يوه آله ورته بنکاري او ځيني په داسي حالاتو کي دي چي د بنځي په ليدو سره حمله پرې کوي او خپل د عقل د کنترول توان يې د لاسه ورکړی دی، دا حالت نه زغمونکی او ډيري بد عواقب لري.

۴: د لويديځ وتلی ساينس پوه پارډون (Pardun) وايي: د بربندتوب او فحاشۍ ټول مواد او اسباب په موسيقي کي نغښتي دي.

۵: پروفیسر ډاکټر (RL) بيکسٽر د موسيقي په اړه وايي: په موسيقي کي (۶۰) سلنه د جنسي اړيکو جذبات، احساسات او تمايلات دي، چي په ډيره اندازه سره په موسيقي کي فحش غزلي، فحش جامي او حرکتونه د يادوني وړ دي.

۶: د يونان مشهوره فليسوف افلاطون وايي: د موسيقي آواز، سرور او رقص دا ټوله په اصل کي د انسان روح وحشي او درنده طبع جوړوي، چي بيا د هيڅ شي پروا نه لري. افلاطون په خپل کتاب جمهوريت (Republic) کي وايي: عوام خلگ بايد په جدي ډول سره د موسيقي څخه وژغورل سي دا ځکه چي دوی گمراه کوي، د دوی اخلاق بربادوي او فاسدوي، وناوړه کارونو او کړنو ته يې هڅوي.

۷: الزبت براون او ډاکټر وليم هيندي په دې يقين دي او وايي: نوي ځوانان چي کله موسيقي اوري نو دوی د خپل ژوند ټول الهام د موسيقي څخه اخلي، د ژوند په هره برخه کي يې عملي کوي او دا اغيزې تر ډيره مهاله پوري پاته کيږي.

۸: د امريکا په مشهوره طبي جريده (Postgraduate Medicine) کي راغلي دي: د دلائلو او شواهدو څخه دا په لاس راځي چي موسيقي اوريدونکي کسان د جنسي بې لاری، تشدد او لوړو رجحاناتو بنسټ کار دي.

۹: ډاکټر ادم کنسټي وايي: موسيقي ډيره قوي نشه ده، موسيقي ستا په بدن کي زهر پاشي، ستا جذبه لوړوي او کله دي ناروغه کوي هم، مگر تا ته يې سبب هم نه معلوميري. س

۱۰: د امريکا د لاس انجلس د غورونو د څيړنو د يوه مرکز د روغتون ساينس پوهه ډاکټره ريکل کروزي وايي: په ۱۹۶۰م کال کي د پاپ موزيک د اوريدلو له کبله د ډيرو عامو امريکايانو د اوريدلو توان ډير کمزوری سو، اوس زموږ مشاهده او تجربه دا ده: هغه انجينران او د موسيقي کار کوونکي چي د موسيقي سره يې اړيکي او کار دي، دوی د اوريدلو توان د کمزوری سره لاس او گريوان دي، د مشکلاتو سره مخامخ دي، او دا هغه تکليفونه دي چي درملنه يې ناشوني ده، دا ځکه چي د سامعي حس يو مخ د فعاليتته وځي.

۱۱: پروفیسر جانسن ډيو په يوه نړيوال کانفرانس کي وويل: افرين د مسلمانانو ټولني تاسي خپل حياء ساتلي ده، تاسي خپل مذهبي تهذيب ساتلی دی، ستاسو دين و تاسو ته داسي قوانين وضع کړي دي، چي په هيڅ ټولنه کي نسته، مسلمانانې بنځي زه وينم په امريکا او اروپا کي حجاب کوي، ټولي سر تر پايه په حجاب کي پټي وي، کله چي د شرابو او موسيقي مست ورته وگوري نو شوق يې نه ورته کيږي او مخ ځيني اړوي، دا په اصل کي د مسلمانانو کمال نه دی، بلکي د دوی د الهي کتاب قرآن کریم کمال دی، چي ټولي مسلمانانې بنځي يې د هر ډول لعنت او فحشاء او جراثيمو څخه ساتلي دي، دا ځکه په اسلام کي موسيقي، شراب، زنا، همجنسبازی، ځمار او نور ناوړه کارونه ټول منع دي، چي زه و مسلمانانو ته افرين وایم، يو وخت زموږ په کلیساوو کي هم حجاب وو، په بنارونو او کورونو کي هم حجاب وو،

مگر زموږ د ناقصو ډيموکراتيکو قوانينو مور ته فحشاء، شراب، موسيقي او بربنډتوب په سوغات کي راکړل، پايله يې دا سوه چې مور په اصل کي د اخلاقي نزول، بشري فساد او ستر تاريخي ناورين سره مخ يو، زه فکر نه کوم چې مور دي تر اسلامي ټولنو لوړ اخلاقي معيار ولرو.

۱۲: د امريکا د باسټن د پوهنتون (Boston University) د اوريدلو پوهني يو تجربه کاره پروفيسر کلارک کاکس وايي: په دې کي شک نسته چې موسيقي په لوړ آواز اوريدل د انسان د اوريدلو حس له منځه وړي. د لوړ آواز د اوريدلو په وجه نه يوازي د اوريدلو توان له منځه ځي، بلکي د زړه حرکت او ضربان هم زياتوي، د ويني فشار لوړوي، بې خوابي راولي، تنفسي نظام د طبعي او عادي حالت څخه باسي، وينه په شريانو کي خرابوي او نوري داسي بدي اغيزې پر اعصابو او ټول بدن باندې لري چې بيا يې درملنه ناشوني ده.

۱۳: ډاکټر ولف آدلر د کلمبيا د پوهنتون پروفيسور وايي: علاوه پر دې چې موسيقي ته په غيري طبيعي توگه ډيره توجه کول زموږ اعصاب ډير ستري کوي، بلکي د موسيقي د برغ څخه د ارتعاشاتو د پورته کيدلو له وجهي د انسان په پوست کي غيري معمول عکس العمل را پورته کيږي چې ډير تاوان او زيان لري.

۱۴: ډاکټر آلکسيس کارل لوی فرانسوي فيزيولوژست وايي: موسيقي د انسان په بدن کي ډير کهالت او سستي راولي او زموږ د اولادونو روحيه فلج کوي.

۱۵: ډاکټر ارنولد فريدماني په نيويورک کي دروغتون ډاکټر او د سردردی د کلينیک رئيس د الکترونيکي دستگاو په مټ چې مغزي امواج ورباندې معلوميري ډډيري ناروغانو د کتلو او د هغوی څخه د ټسټونو د اخيستلو وروسته په تجربه ورته ثابته سوي ده، چې د روحي او فکري ستريا او عصبي سردردونو د لويو لاملونو څخه يو هم موسيقي ته غور نيول دي، په خاصه توگه هغه خلکو ته چې په ډير دقت او غور ورته غور نيسي.

۱۶: ډاکټر رابرت چې په انگليستان کي د ماشومانو د اروا پوهني متخصص دی وايي: ماشومان د مور په رحم کي د موسيقي تر منفي تاثير لاندې راځي، حامله ميرمن چې موسيقي ته غور نيسي په رحم کي يې د ماشوم د زړه تکان ډيريري البته (۶) مياشتي د حمل وروسته.

۱۷: ډاکټر اوريزن اسوت مارون وايي: هغه نشه او حالت چې انسان ته د موسيقي د اوريدلو له کبله پيدا کيږي تر ټولو لوی لامل او عامل د قلبي سکتې کيدلای سي.

۱۸: ځيني کارپوهان په دې نظر دي چې موسيقي، په خاصه توگه هغه موسيقي چې ډيره تنده وي په سمپاتيک او پاراسمپاتيک سيستم کي تحريکات را پورته کوي چې په نتيجه کي اعصاب خپل تعادل د لاسه ورکوي، هم مهاله د اعصابو ضعف، د حواسو گډوډ کيدل، خوابدي پيدا کيدل، ليونتوب، په اوريدلو او ليدلو کي ستونزه پيدا کيدل او نور مشکلات زيروي.

د موسیقي دنیوي تاوانونه: ۱: موسیقي د اخلاقي فساد مهم عامل دی. ۲: د پربنتو یا ملائیکو د را نازلیدو څخه مخنیوی کوي. ۳: په زړه کې نفاق زرغونوي. ۴: د زنا طرف ته د تشویق وسیله ده. ۵: د الله (جل جلاله) د رحمت څخه د لیریوالي باعث گرځي. ۶: د کور څخه د خیر او برکت د تلو او مسکنی باعث گرځي. ۷: د زړه د سختی باعث گرځي.

ځیني خلک په دې عقیده دي چې موسیقي د روح غذا ده، مگر که حقیقت ته وگورو نو د دوی دا دعوه بې ځایه ده ځکه که چیرې موسیقي د روح غذا وای، نو ولې په غرب او اروپا کې د موسیقي د پیرې خپریدو سره سره اخلاقي فساد او عصبي ناروغی ورځ په ورځ پیریري؟ همدارنگه اوس په نړۍ کې موسیقي د مخدره موادو په حیث پیژندل سوې ده، ځکه هغه کسان چې د موسیقي سره عادت سوي دي د هغوی ټول فکر د موسیقي په هکله وي، د دوی په اعصابو باندې یو ډول سستي حاکمه وي او بیا دا خلک غیری د شهوت، عشق بازی، بنکلا پرستی څخه نور څه نه پیژني او د دوی عقل د موسیقي پواسطه داسې محاصره سوي وي چې بیا دوی د عفت او حیاء، عدالت او انصاف، ورورولۍ او غیرت څخه خلاصیري.

د موسیقي تاوانونه د طب له نظره: ۱: ډاکټرانو دا ثابتې کړې ده چې موسیقي د اعصابو د ضعیفوالي باعث گرځي او د ډاکټرانو څو اتحادیو د حکومت څخه غوښتي چې په عامه ځایونو کې د موسیقي او کنسرت څخه مخنیوی وکړي، تر څو په نړۍ کې د عصبي ناروغیو مخه ونیول سي. ۲: د انسان په بدن کې د سیمپاتیک او پاراسیمپاتیک په نامه دوه ډوله اتومات یعنی خودکاره اعصاب موجود دي، دواړه د برابری په حالت کې دي او د دوی برابری د بدن د نظم باعث گرځي، هر کله چې د خارجي عواملو په نتیجه کې ددې عصبي سیستم نظم له منځه ولاړ سي، نو انسان د پيرو جسمي او عصبي ضررونو سره مخامخ کوي، یو د دغو عواملو څخه چې د دغه عصبي سیستم نظم له منځه وړي موسیقي ده. ۳: موسیقي د زړه د حملې او زړه دریدو باعث گرځي. طب وایي: د زړه د دریدو یو مهم عامل هیجانان یعنی پیره خوشحالي یا پیر خفگان دی او دا چې د موسیقي د اوریدو په اثر په انسان کې یو ډول هیجاني حالت را منځته کیږي ځکه نو د زړه د حملې باعث گرځي او پیر ځله لیدل سوي چې سندر غاړې د زړه د حملې له امله مړه سوي دي. ۴: موسیقي د وینې د فشار د لوړیدو او ټیټیدو باعث گرځي. په دې هکله یو اروپایي پروفیسور خپله تجربې کړې او نتیجه یې داسې کړې ده: نوموړي ډاکټر د یو ناروغ د فشار د کتلو پر وخت هغه ته آرامه موسیقي واوروله نو په تعجب سره یې ولیدل چې د ناروغ د وینې فشار د نارمل حالت څخه پیر کښته سو، او کله چې یې سخته یا غلیظه موسیقي ورته واوروله وینې لیدل چې د ناروغ فشار د عادي حالت څخه پیر لوړ سو. یو بل آلماني ډاکټر دا ثابتې کړې ده: موسیقي د سر دردي، روجي او فکري خستگي باعث هم گرځي. ۵: لیونتوب او جنون. ۶: موسیقي د ځان وژني عامل ده. ۷: د لیدو او اوریدو د حس ضعیفوالی. ۸: د ظلم او جنایت سبب ده. ۹: د الله (جل جلاله) د ذکر او یاد څخه د مخنیوي وسیله ده ځکه په هغه زړه کې چې د شیطان فاسد آواز ځای ونیسي هلته بیا د الله (جل جلاله) ذکر قرار نه نیسي او آرام نه مومي.

خوانه د گناهونو څخه د توبې کښلو نیت نه لري؟

مور ټول پوهیږو چې انسان یو ضعیف موجود دی، له دې امله د سهوي او خطاء څخه خالي نه دی او د هر چا څخه په یو ډول نه یو ډول گناه ترسره کیږي، ان زموږ لومړنی پلار ابو البشر حضرت آدم (عليه السلام) او حضرت حوا انا (عليه السلام) د بشري ضعفونو له مخي شیطان خطاء ایستل او له امله یې د جنت د نعمتونو څخه د مخکي ستونزو او مصیبتونو ته ولیرل سول، د یوې خوا جنې او انسي شیطانان تل تر تله لاس په کار دي، د انسانانو په خطاء ایستلو او بنویولو پسې دي، د بله پلوه د انسان نفس اماره بالسوء یعنی په بدو کارونو امر کوونکی دی، همدا راز دا دنیا هم یوه ډیره مکاره ده، چې انسان غرور، خوندونو او شهوتونو ته وربولي، له بله پلوه انسان د ژوند په لومړیو پړاوونو کې کم سنه وي، خام او بې تجربې وي، بې علمه وي، ځوان وي، احساساتي وي، چې له دې امله ژر غولیري او د ټولني شیطان صفتو ساکښان یې د حسن نیت او بنو احساساتو څخه بده گټه اخلي.

د توبې فضایل، دیني او دنیوي گټې: هر هغه عبادت چې الله (جل جلاله) خپلو بنده گانو ته د ترسره کولو امر یې کړی دی، هر ورو مرو فضیلتونه، بیلا بیلې گټې، اسرار او ښیگنې لري او په دې کې شک نسته چې توبه افضل د عباداتو ده، بلکې د حنبلي مذهب یو ستر امام ابن رجب (رحمة الله علیه) وایي: توبه د ټول عمر وظیفه ده.

۱: د توبې د سترو فضایلو څخه د توبه ایستونکي سره د الله (جل جلاله) مینه او محبت دی، په دې توگه د توبې عبودیت الله (جل جلاله) ته تر ټولو غوره او خوښ عبودیت دی. ابن قیم (رحمة الله علیه) فرمایي: که الله (جل جلاله) ته توبه تر ډیرو شیانو غوره او خوښه نه وای، نو به یې خپل بنده گان په گناهونو نه اخته کولای، دا د توبې او توبه کوونکي سره د الله (جل جلاله) ځانگړې مینه ده چې هغه په گناه اخته کوي، بیا یې د توبې کښلو ته هڅوي او بیا فرمایي: زه توبه کښونکي او خواپاکي خلگ خوښوم. ۲: همدا راز د توبې د فضایلو څخه په هغې باندي د الله (جل جلاله) خوشالي ده، البته هر مسلمان هیله لري او غواړي چې د الله (جل جلاله) محبت ورسره ولري او په توبه یې خوشاله سي. دغه خوښي د توبه کوونکي پر حال احوالو او زړه باندي ستر اغیز بڼدي، په دې ډول گناه کار بنده په توبه سره د الله (جل جلاله) د محبوب درجې ته رسیږي، د الله (جل جلاله) حبيب او دوست بلل کیدای سي. ۳: توبه د دواړو جهانونو کې سعادت او نیکمرغي ده. د توبې فضیلت د خیر ښیگنې، برکتونو، ظاهري او باطني عافیت او د زړونو د ډاډ، د نیکمرغي، هوسایي، سوکالی او ښې روغتیا رامنځته کیده، د پر وخت، ښو او گټورو اوربستونو اوریده، د آفتونو او ډول ډول توپانونو لږیده، پر دوښمنانو باندي بری، قوت او امن دی. ۴: توبه د بنده گناهونه په نیکیو او حسناتو بدلوي، خلاصه دا چې په قرآن کریم او نبوي احادیثو کې په ډیرو څرگندو الفاظو د توبې او استغفار ډیري زیاتي دنیوي او اخروي گټې بیان سوي دي، ځکه نو پر ټوله اسلامي امت باندي لازمه ده چې گناهونه پریردي، توبه وکاري او د الله (جل جلاله) په توبه، استغفار او عفو غوښتلو سره ځانونه د عزت، شوکت،

ددې دنيا او هغې دنيا د گټو څخه برخمن کړي. ۵: توبه کونکي کس ته ملائیکي د مغفرت دعاوي کوي، وگورئ پر الله (جل جلاله) باندي مومن په تیره بیا توبه کنبونکی مسلمان څومره گران دی، هغه په حای کي پروت وي خوب کوي او ملائیکي د بخښني دعاوي ورته کوي.

د توبې لغوي معنا: توبه په لغت کي د معصیت يعني گناه او نافرمانی څخه د طاعت پر لور رجوع ته وايي. الله (جل جلاله) توبه قبلوونکی دی، کله چي بنده د خپلي گناه څخه توبه وکاري، د هغه توبه په خپل فضل سره قبلوي.

د توبې شرعي تعريف: توبه په شريعت کي پر تيرو ناوړو کارونو او گناهونو يعني کړنو او ويناو باندي د هغو په بدوالي باندي په پوهيدو سره پيښماني، د تل لپاره د هغو د پريښوولو په هکله ټينگ عزم او هوډ دی، البته که يې د چا څخه څه په ظلم او ناحقه تر لاسه کړي وي، هغه به بيرته ورکوي او يا به بخښنه ځيني غواړي. دا توبه به الله (جل جلاله) ته او د الله (جل جلاله) په حضور کي او د الله (جل جلاله) لپاره وي، نه د دنيوي گټي او کوم ضرر د مخنيوي لپاره.

حضرت حسن بصري (رحمة الله عليه) فرمايلي دي: څوک چي د گناه څخه په زړه کي پيښمانه سي، په ژبه د الله (جل جلاله) څخه بخښنه و غواړي، د بدن په غړو د گناه ترسره کول پريږدي، توبه په زړه کي پټه وساتي او بيا ور ونه گرځي، دې ته توبه ويل کيږي.

امام غزالي (رحمة الله عليه) فرمايلي دي: څوک چي گناهونه سمدستي پريږدي، په راتلونکي کي يې د پريښوولو هوډ او عزم وکړي، کوم تقصيرات چي پخوا ځيني ترسره سوي دي، په ښو اعمالو يې تدارک او جبران کړي دې توبه ويل کيږي.

امام ابن القيم (رحمة الله عليه) فرمايلي دي: توبه د هغو څخه چي الله (جل جلاله) يې نه خوښوي، هغو ته چي الله (جل جلاله) يې خوښوي رجوع او گرځيده دي، هغه که په پټه وي که په ښکاره وي، چي اسلام، ايمان، احسان او نور ټول مسايل په کښي راځي.

دا توبه به الله (جل جلاله) ته په اخلاص، د الله (جل جلاله) څخه د ثواب په هيله او د الله (جل جلاله) د عقاب څخه په بیره کي وي، تر زکندن او د لويديځ څخه د لمر تر راختو د مخه به وي. يادونه: که د حقوقو د څښتنانو او د هغو د ورته وو معلومات نه پيدا کيدل، نو بيا په زور او ظلم اخیستل سوی مال د هغه د خاوندانو له خوا خيرات کړئ او پخپله يې د ثواب هيله مه کوئ.

د ژبي توبه: البته که په پورته ډول توبه ونه کښل سي، يوازي په ژبه توبه توبه لري، د زړه څخه يې د گناه خوند او لذت نه وي وتلی، نو دې ته علماء فاسده توبه وايي، دا نه ده صحيح، بلکي له دې څخه هم بايد توبه وکښل سي. رښتيا هم دا توبه نه ده، بلکي د توبې الفاظ دي. نامتو عالم ډاکټر يوسف قرضاوي وايي: د عوامو د فکرونو په خلاف يوازي په ژبه توبه کښل، توبه نه شميرل کيږي. يعني توبه کښل داسي ساده خبره هم نه ده، بلکي توبه تر دې سخته او يوه ستره چاره ده.

البته په توبه تلفظ کول مطلوب دی، مگر تر قطعي تصميم او د الله (جل جلاله) په وړاندي پر گناه باندي تر اقرار او اعتراف وروسته به وي. اما يوازي په ژبه استغفار او د توبي اعلان، د زړه بيله هوډ او تصميمه د ذوالنون مصري په وينا دا د درواغجنو توبه ده.

درواغنه توبه:- منصور بن عمار وايي: ما يو آشناى درلودى چې د گناهونو په ترسره کولو سره يې پر ځان ظلم کوى، يو وخت يې توبه وکېنل، ما به هغه ډير ليدى چې په بنو کارونو، عبادت، لمانځه روژو نيولو، تهجد لمانځه او داسي نورو... به بوخت وو، بيا هغه وو چې څو ورځي مي ونه ليدى. بيا چا را ته وويل: هغه ناروغه دى. نو زه يې د پوښتني لپاره کور ته ورغلم. کله چې مي دروازه وروټکول لور يې را ووتل او را ته ويې ويل: څوک دي په کار دى؟ ما ورته وويل: پلار ته دي ووايه پلانى راغلى دى. نو هغه وو چې ما ته يې کور ته د ننوتلو اجازه راکړه. کله چې کور ته ورننوتلم ومي ليدل چې د کور د غولي په منځ کي يې پر کت باندي اړخ وهلى دى، او مخ يې خورا ډير تور سوي وو، سترگي يې بې نوره سوي وي، شونډان يې وچ سوي او ترڅي ترڅي چاودلي وي، ما په داسي حال کي چې د قواري څخه يې وبيريدم، ورته وويل: (لا اله الا الله) ډير ډير وايه. هغه سترگي په ډير تکليف خلاصي کړي، راته ويې کتل او بيرته بې سده سو، بيا مي ورته وويل: وروره د (لا اله الا الله) کلمه ډيره ووايه او بيا مي هم کلمه ورته تکرار کړه. دغه مهال يې سترگي خلاصي کړي او را ته ويې ويل: اى منصوره وروره! دا داسي کلمه ده چې زما او د هغي تر منځ واټن راغلى دى.

ما وويل: (لا حول ولا قوة الا بالله العلى العظيم). بيا مي ورته وويل: وروره ستا هغه لمونځونه، روژي، تهجد لمونځونه، عبادتونه او ښه کارونه څه سول؟ را ته ويې ويل: دا د الله (جل جلاله) لپاره نه وه، ما په درواغو توبه کېنلې وه، دا کارونه ما ددې لپاره کول چې خلگ ښه را باندي ووايي، دا ټول په رياء سره وه، کله چې به زه په کور کي يوازي سولم ډول ډول نارواوي به مي کولي، نه لمونځ وو، نه بل څه، شراب به مي څښل، ډول ډول سازونه او سندري به وي، زه به وم او په دې ډول مي د الله (جل جلاله) پر ضد هر ناوړه عمل تر سره کوى، تر دې پوري چې ناروغه سوم او د مرگ تر پولي ورسيدم. نو مي دې لور ته وويل: قرآن کریم را ته راوړه. کله چې مي قرآن کریم په لاس کي ونيوى، ومي ويل: الهي ستا د دغه قرآن کریم په برکت ما ته شفاء راکړه، زه ژمنه درسره کوم چې بيا به هيڅکله بد کارونه نه کوم. نو هغه وو چې الله (جل جلاله) رحم راباندي وکړ او روغ سوم. کله چې جوړ سوم شيطان زما او د الله (جل جلاله) تر منځ هغه کړي ژمنه راڅخه هيره کړه، بيرته مي هغو خپلو ناوړو کارونو، خوندونو، ساز او سرود ته لاس ور واچوى، څه موده همداسي راباندي تيره سوه، چې بيا ناروغه سوم، دا ځل بيا د مرگ تر پولي ورسيدم، نو مي د خپل پخواني عادت سره سم ميرمني ته امر وکړ: د کور غولي ته مي وباسئ. بيا مي قرآن مجيد را واخيست، څو آيته مي تلاوت کړ او بيا مي الله (جل جلاله) ته زارى وکړي: ستا د دغه کلام په حق او برکت مي دا وار لا هم جوړ کړه، بيا داسي نه کوم. الله (جل جلاله) مي بيا پر حال رحم وکړ او بيا يې جوړ کړم، مگر ما بيا هغه ناوړه کارونه پيل کړل، دا دى بيا داسي ناروغ سوم، بيا مي قرآن کریم را

واخيست چي تلاوت يې كرم، خو دا خُل هيڅ حرف نه راته معلوميري، نو پوه سوم چي الله (جل جلاله) را ته په قهر سوي دى. نو مي سر آسمان ته پورته كړ او ومي ويل: اى لويه خدايه! دا رنځ را څخه واخلي! يو ږغ مي تر غورو سو، چي را ته وايي: كله چي ناروغ سي توبه كاري او كله چي روغ سي، بيا ته يې او هغه ستا ناوړه كارونه! منصور بن عمار وايي: زما تر سترگو اوبسكي راغلي او ځيني را ووتلم، مگر تر كوره لا نه وم رسيدلى، خبر سوم چي سا يې وركړه.

هو گرانه ځوانه! توبه، په ژبه توبي كينلو ته نه وايي، بلكي توبه په پټه او بسكاره په زړه كې پر گناهونو پيښماني، تير تريخ او ناوړه حالت ته نه ورگرځيدلو ته توبه ويل كيږي. توبه د كوچنيو او لويو يعني صغيره او كبيره گناهونو څخه ايستل كيږي، هر انسان، په تيره بيا توبه كوونكى بايد هغه ناوړي كړني چي توبه ځيني كاري پوه سي او ويې پيژني، كه څه هم په اجمالي توگه وي، خو ډډه ځيني وكړي او كه چيري په اخته سوي وي، توبه دي ځيني وكاري، الله (جل جلاله) په خپل فضل او كرم سره د توبي دروازه خلاصه كړې ده، الله (جل جلاله) په خپل سپيڅلي كتاب قرآن كريم كې د توبي كينلو په هكله ډير ځايونه امر كړي دي، خپل بنده گان يې ورته هڅولي دي، الله (جل جلاله) د هر چا توبه قبلوي، كه كافر وي، كه مشرك، كه منافق وي، كه فاسق، كه مرتد وي كه كوم بل طاغي او باغي، كه ملحد وي او كه زنديق وي، كه ظالم يا په نورو ناوړو چارو او گناهونو اخته وي.

د توبي وجوب: په دين كې توبه كينل ډيره ستره چاره بلل كيږي، په اسلام كې ډير ستر ځاى او منزلت لري، له دې امله د ظاهري او باطني، فقهي او اخلاقي علومو ټولو علماء كرامو د قرآن كريم او نبوي سنتو د نصوصو پر بنسټ فرمايلي دي: د گناهونو څخه توبه سمدستي واجب ده. امام نووي (رحمة الله عليه) فرمايي: د توبي سمدستي وجوب په قرآن كريم، نبوي سنتو او د امت په اجماع ثابت دى. يو بل عالم فرمايي: د توبي سره يو ځاى د هغي درې (۳) اجزاوي، يعني په گناه باندي علم، پر هغي پيښماني او پريښوول يې هم واجب دي. دې كې هيڅ شك او شبهه نسته چي توبه تر گناهونو ترسره كولو وروسته فوري او سمدستي واجب ده، دا ځكه چي گناهونه او معاصي هلاكوونكي او خطرناك بلل په نفس ايمان كې داخل دي، او دا واجب هغه څوك ادا كولاى سي چي د هغه د وجوبه خبر وي. بيله پيغمبرانو (عليهم السلام) چي د گناهونو څخه پاك او معصوم دي، بل هيڅوك د گناه څخه خالي نه دى، كه څوك د گناهونو څخه وژغورل سي، نو د شيطان د وسوسو څخه نه سي ژغورل كيدلاى، ځكه چي شيطان تل د انسان په خطاء ايستلو پسې دى او د الله سبحانه وتعالى د ياده يې غافله كوي.

د توبي شرطونه: علماء كرامو د قرآن كريم د آيتونو او نبوي سنتو پر بنسټ فرمايلي دي: گناه چي هر څه وي او هر څومره كوچنى هم وي د هغي څخه توبه واجب ده. بيا گناه پر دوه (۲) ډوله ده. يوه هغه گناه ده چي په الله سبحانه وتعالى پوري اړه لري، يعني په حقوق الله كې څه كمې سوي وي، ددې گناه د توبي څو شرطونه دي، چي بايد تر سره سي، څو د الله (جل جلاله) له خوا دا توبه ومنل سي، دغه شرايط دا دي: ۱: گناه بايد سمدستي پريښوول سي او بيا گناه كوونكى د هغي گناه ځان ليري وساتي. ۲: بايد پر گناه باندي پيښماني څرگنده سي، البته

که څوک پر گناه باندي پېښماني څرگند نه کړي توبه يې نه صحيح کيږي، او دا شرط په ټولو شرطونو کې مهم دی. ۳: بايد توبه کښل د الله (جل جلاله) سره د اخلاص په رڼا کې وي، دا په ټولو عبادتونو کې شرط دی. ۴: بايد توبه پر خپل وخت باندي وي، د توبې کښل دوه (۲) وخته لري، يو عام وخت دی چې د ټولو خلکو لپاره او تر قيامته دی، کله چې قيامت را ورسېږي بيا توبه نه قبلېږي، دوهم د هر چا لپاره ځانگړی وخت دی، هغه تر زکندن دمخه مهال دی او کله چې د بنده د ژوند وروستی سلگۍ سي د توبې دروازه پرې وتړل سي. ۵: ټينگ هوډ او اراده به کوي چې په راتلونکي کې به گناه نه کوم. ۶: که يې د بنده گانو حقوق خوړلي وي، د هغو حقوق به بيرته ورکوي او يا به بخښنه ځيني غواړي، مگر که يې د چا غيبت يا چغلي کړي وي، يا يې ظالم حکومت يا کفارو ته د کوم مسلمان په هکله جاسوسي کړي وي، يا يې پر چا ناحقه تور تړلی وي، يا يې داسې نور کړي وي، نو پر ده واجب ده چې حق خبره رامنځته او روښانه کړي، ځکه چې ده په داسې ناورو چارو ظلم کړی دی، په دې صورت کې دي هغه چا ته چې داسې ظلم يې ورسره کړی وي د الله (جل جلاله) څخه بخښنه وغواړي او په ښو دي يادونه وکړي. والله اعلم

البته که د دغو شرطونو څخه يو هم ترسره نه سي، نو توبه سمه او صحيح نه ده. ځينو عالمانو د توبې د شرطونو په جمله کې ځيني نور تفصيلات هم ليکلي دي، چې د هغو څخه ځيني دا دي: ۱: توبه به په ځانگړې توگه د الله (جل جلاله) لپاره وي، نه د کوم بل شي په موخه او مقصد. ۲: چې د گناه کولو قدرت يې ختم سي نو توبه وکارې، يا بيا خطاء او گناه نه سي کولای، يا د خلکو د بېرې توبه وکارې، يا يې گناه واک او چوکۍ ته ضرر رسوي، نو توبه وکارې، يا يې گناه روغتيا ته تاوان رسوي، نو توبه وکارې، يا گناه کوي، خو لار ورته پيدا نه کړای سي، نو ووايي: زما توبه ده دا کار نه کوم، يا د شرابو رانيولو پېسي ونه لري او ووايي: زما د شرابو خوړولو څخه توبه ده، يا د توبې څخه يې موخه د خلکو ستايني او تعريفونه وي، او داسې نور...

د توبې مقامات: عالمانو د توبې درې (۳) مقامه ښوولي دي: ۱: توبه. ۲: انابت. ۳: اوابت. ۱: توبه د الله (جل جلاله) د عذاب د بېرې ده. ۲: انابت د ثواب د تر لاسه کيدو لپاره دی. ۳: اوابت د الله (جل جلاله) د فرمان وړلو او منلو لپاره دی. پر دې بنسټ توبه د عامو مسلمانانو مقام بلل کيدای سي. انابت د اولياوو کرامو، د الله (جل جلاله) د مقربينو مقام دی او اوابت د انبياوو کرامو او مرسلينو مقام گڼل سوی دی. ځکه نو د اطاعت سره يو ځای د کبايرو څخه د رجوع نوم توبه دی، د الله (جل جلاله) په مينه او محبت کې د کوچنيو گناهونو څخه د رجوع نوم انابت دی او د خپله ځانه د الله (جل جلاله) لور ته د رجوع نوم اوابت دی.

په اسلام کې د توبې آرزښت: توبه د اسلام په سپېڅلي دين کې ستر ځای او منزلت لري. ابن قيم (رحمة الله عليه) فرمايي: د توبې په نومونو کې اسلام، ايمان، احسان او نور ټول مقامات داخلېږي. ځکه نو عالمانو ويلي دي: د گناه څخه توبه سمدستي واجب ده. د توبې دروازه خلاصه ده: دا هم د الله سبحانه و تعالی لوی رحمت او فضل دی چې پر خپلو بنده گانو يې د توبې دروازه خلاصه کړې ده.

د توبي قبلیدولو علامې: تر توبي کښلو وروسته د توبه کوونکي په ذهن کې دا سوال ورگرځي، آیا د هغه توبه د رب العزت په دربار کې قبوله سوې ده، که څنگه؟ ددې جواب الله (جل جلاله) توبه کوونکي ته د خوب یا مراقبې په حال کې ورکوي، او وروسته د انسان په زړه کې د نیکیو ترسره کولو ته هڅوونکي جذبې او خیالات پیدا سي. چې ځینې معلومیري، د هغه توبه قبوله سوې ده. په دې اړه ځینو علماء کرامو بیا د توبي د قبلیدو لس (۱۰) علامې لیکلي دي:

۱: چا چې رښتیني توبه کښلې وي، خپله ژبه د ټولو گناهونو څخه ساتي، لکه: درواغو، غیبت، چغلی، چټي خبرو، ښکنځلو او داسې نورو... څخه ډډه کوي، له دې ټولو څخه یې بد راسي او پر ځای یې د قرآن کریم په تلاوت، ذکر او داسې نورو... سي. ۲: همداسې د نس د گناهونو څخه هم ډډه کوي، یعنی حلال څه خوري، د حرامو څخه پرهیز کوي. ۳: خپلي سترگي د الله (جل جلاله) د نافرمانۍ څخه ژغوري، او د حرامو د لیدو کتو څخه ډډه کوي، دنیا ته د رغبت په سترگو نه، بلکې د عبرت په سترگو گوري. ۴: غوږونه د سندرو، درواغو، چغلی او چټي خبرو د اوریدو څخه لیري ساتي. ۵: خپل لاسونه حرامو شیانو ته نه غځوي، او نه چا ته تکلیف ورکوي، همدا راز نامحرم ته لاس نه ورکوي او روغبر نه ورسره کوي، بلکې خپل لاسونه د الله (جل جلاله) د رضا لپاره پورته کوي. ۶: خپلي پښې د گناه د ځایه لیري ساتي، په هغو د گناه او معصیت پر ځای، هغو ځایونو ته ځي چې د الله (جل جلاله) رضا وي، یعنی جوماتونو، د خیر ښیگنو ځایونو ته ځي. ۷: زړه د هر ډول ککړتیا څخه پاکوي، په دنیا کې عداوت، بغض او حسد د دنیا لپاره نه کوي، بلکې یوازي د الله (جل جلاله) لپاره بغض کوي او مینه محبت هم د الله (جل جلاله) لپاره کوي. ۸: هر څه چې کوي د الله (جل جلاله) د رضا لپاره یې کوي. ۹: سر تر نوکه د الله (جل جلاله) او پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) سره مینه او محبت گرځیدلی وي، د الله (جل جلاله) پر بنده گانو باندي مهربان، خیرخواه او نصیحت کوونکی وي. ۱۰: په ښو کارونو کې هېڅ ډول ځان ښکاره کول او ریاء نه کوي.

نصوح توبه: نصوح توبه هغه توبې ته ویل کیږي چې رښتیني، خالصه، حقیقي او قطعي وي، هېڅ شېبه او علت په کښي نه وي، بیا هېڅ ماته نه سي او د ټولو گناهونو څخه وي. په التوبة وظيفة العمر کتاب کې وايي: نصوح توبه هغه توبه ده چې یوازي د الله (جل جلاله) د بېرې وي، د جاه، جلال او چوکۍ د خونديتوب مطلب په کښي نه وي، نه د مال او خپل واک د ساتنې لپاره وي، همدا راز ددې لپاره هم نه وي چې خلک یې ښه ووايي او د هغو د بد ویلو څخه د ټښتیدو لپاره وي، البته که داسې نصوح توبه څوک وکاري الله (جل جلاله) به یې ټول گناهونه وبخښي، چې پر دغه توبه ټینگ ودریزي بدۍ په یې په نیکیو واوري.

د توبه النصوح په باره کې د علماء کرامو نور بیلا بیل قولونه هم سته، چې د هغو څخه یې ځینې دا دي: ۱: نصوح هغه توبه ده چې وروسته یې د گناه خوا ته گرځیده داسې ناممکن سي، لکه مړ انسان بیرته ژوندۍ کیدل. ۲: نصوح هغه توبه ده چې ورپسې یې د بنده په زړه کې تل دا بیره وي چې زما توبه به قبوله سي که یا؟ او ددې تر څنګ پر کړو گناهونو باندي سخت پېښمانه هم وي. ۳: نصوح توبه هغه ده چې تر هغې وروسته انسان بیا بیا توبې کولو ته

۴: نصوح توبه هغه ده چي په زړه کي پېښماني، په ژبه استغفار وي، گناه پرېږدي، په راتلونکي کي د گناه نه کولو ټينگ هوډ او عزم وکړي. ۵: نصوح توبه دا ده چي د گناه بدي تل د بنده په ذهن کي ورگرځي، گواکي تل هغه ويني. ۶: نصوح توبه دا ده چي د گناه د دروندوالي له امله يې دا پراخه مخکه تنگه په نظر ورځي او تل د گناه د ورياديدو له امله نفس تنگه وي. ۷: نصوح توبه دا ده چي د خلگو سره ټولي شخړي او لانجې ختمي کړي، د خلگو حقوق ورکړي، ځان د هر څه څخه فارغ کړي او په نيکو اعمالو اخته سي. ۸: په پلاوو پلاوو د گناه له امله خپل ځان ملامت کړي او ټول عمر پېښماني پرې څرگنده کړي، خو د نورو گناهونو د آفته فارغ سي. ۹: گناه تر سره کول يې د ذهن څخه داسي ووځي چي هيڅ يې په ياد کي نه ورگرځي، ددې لپاره چي توبه بنه قبوله سي د الله (جل جلاله) سره ډير محبت کونکي سي او د بل چا مينه د زړه څخه وباسي. ۱۰: نصوح توبه قبولي سوي توبې ته وايي، او په هغې کي د درو (۳) شرطونو موجوديت اړين دی. ۱: د توبې د نه قبليدو بيره. ۲: د قبليدو هيله. ۳- په بنو کارونو مشغوليدل. ځيني بيا وايي: دغه څلور (۴) شرطونه ورته ضروري دي. ۱: په ژبه استغفار. ۲: د بدن غړي د گناه څخه ليري کول. ۳: په زړه کي د گناه نه کولو پوخ عزم کول. ۴: د بدو مجلسونو څخه ډډه کول.

د توبې ځنډول: د توبې کښلو په هکله ډير خلگ ځيني تيروتنې کوي، چي دا د توبې د مفهوم په اړه د ناخبرۍ، د توبې چاري ته د لږ پام اړولو او بي پرواهۍ څخه پېښيږي، د دغو خطاوو څخه يوه هم د توبې ځنډول دي، د توبې سمدستي نه کښل او ځنډول يې ډير تاواني کار دی، دا د انسانانو ډيره لويه خطاء ده، ډيرو خلگو ته د توبې کښل يو ډير کوچنی او عادي کار معلومېږي، ډير خلگ پوهيږي چي گناه مي کړې ده او يا يې اوس هم تر سره کوم، مگر توبه نن او سبا ته ځنډوي، ځيني يې تر واده پوري ځنډوي، ځيني يې تر حج او د عمر د پوختيا پوري ځنډوي او په دې سر نه خلاصوي چي د گناه د ترسره کولو څخه په پيل کي د زړه سختي رامنځته کيږي، بيا کرار کرار انسان کفر او گمراهۍ ته رسوي، له دې امله په توبه کښلو کي تلوار، هوښياري او کوښښ په کار دی، که تاسي هر څه ژر توبه وکارئ نو هيله کيدای سي چي هر څه ژر پر گناهونو باندي د مداومت ناروغي ستاسي د زړه څخه ووځي او د گناهونو د شومتيا بار ستاسي د زړه څخه ليري سي. ابن قيم (رحمة الله عليه) فرمايي: که څوک گناه تر سره کړي پر هغه باندي سمدستي توبه واجب ده او که يې وځنډوي د ځنډيدو له امله گناه کاره کيږي، که بيا وروسته له دې گناه څخه توبه وکارې، نو بله توبه به يې پر غاړه پاته وي چي هماغه د توبې د ځنډيدو توبه ده، په دې حساب بايد داسي څوک دوي توبې وکارې.

د گناه د بيا کولو د بيړي توبه نه کښل: ځيني گناه کار انسانان غواړي چي توبه وکارې، مگر دا کار له دې بيړي نه کوي چي بيا به گناه ځيني تر سره سي، دا يوه تيروتنه ده، گناه کار بايد هر څه ژر توبه وکارې، ځکه ده ته څه معلومه ده که خدای مکره نابيره مرگ ورته راغلی، بيا خو نو افسوس او آرمان هيڅ گټه نه کوي، که څوک توبه وکارې او بيا خدای مکره گناه ځيني وسي بيا دي پر هغې گناه هم توبه وکارې، الله (جل جلاله) نه دا چي پر داسي بيا بيا توبه کښلو په غوسه کيږي، بلکي خوشاله کيږي.

د خلگو خبرو د بيري توبه نه کښل: د ځينو کسانو توبه کښل زړه غواړي، د توبي گټي او طريقه هم ور معلومه وي، مگر د ځينو خلگو د خبرو او عيب لگولو څخه بيريږي، په وهم کي وي چي ما ته په متشدد، وسواسي او داسي نور... ونه وايي. ريښتيا هم زموږ په ټولنه کي داسي خلگ سته چي پر يوه خوا سړی نه پريږدي، که گناه کوي وايي: دا گناهکار دی. او که توبه کارې وايي: دا بيا له کومه دونه ښه سړی او زاهد سو. خو سمه خبره دا ده که کوم گناه کار توبه کارې د خلگو په خبرو پسي دي سر نه گرځوي، ځکه د خلگو د خبرو د بيري توبه نه کښل سم کار نه دی، دی بايد د الله (جل جلاله) څخه وبيريږي، نه د خلگو د خبرو څخه، بيا د توبه کوونکي له خوا د خلگو ناسمي خبري اوريدل د الله (جل جلاله) له خوا يو ډول امتحان دی، په دې توگه الله (جل جلاله) دی امتحانوي چي آيا دی په خپله توبه کي ريښتيني دی او که درواغن. که په لومړيو وختونو کي د خلگو پر خبرو د صبر او حوصلې څخه کار واخلي، نه دا چي توبه به يې د الله (جل جلاله) په نزد ريښتيني او قبوله سي او له دې امله به نيکمرغه سي، بلکي هغه خبري کوونکي به هم ده ته وگوري او هغه به هم توبه وکاري.

د گناه د ډيروالي څخه زړه تور سي او زنگ يې ووهي: څنگه چي په گناهونو کي پرله پسي ډيروالي راځي، همداسي پرله پسي او کرار کرار په زړه کي هغه تور ټکي لويږي، تر څو چي ټول زړه تک تور او زنگ خوړلی کړي، د زړه رڼا او نور له منځه يو سي، بالاخره يې اغيزه او نتيجه داسي چي د مسلمان زړه د نوره بي برخي سي، نه گټور علوم ارزښت ورته لري او نه يې نیک اعمال تر سترگو ښه ايسي، نه د عقل او حکمت خبري تاثير پرې کوي، په دې توگه هغه د شفقت او رحمت د ډير غوره صفت څخه خالي سي، چي نه پر خپل ځان رحم کوي، نه د بل چا سره د رحم او شفقت کړنه کوي، په نهايت کي يې په زړه کي د ظلم، جهل، شر او فتنو تياري ځای ونيسي، پای يې پر گناه جرأت دومره ډير سي چي د معصيت او گناه ژوند غوره کړي، الله (جل جلاله) مو دي په خپل فضل او مرحمت سره د دغه حاله وساتي، آمين.

يوازي د گناه پريښوول هم بسنه نه کوي: که يو څوک د خپلو ځينو غوښتنو يعني خواهشاتو پيروي وکړي او بيا الله (جل جلاله) د توبي توفيق ورکړي، نو يوازي د دغو غوښتنو د پيروي پريښوول توبه نه بلل کيږي، بلکي تر دغو گناهونو دمخه چي يې هر څومره گناوي کړي دي، د هغو تلافی هم ضروري ده، دا ځکه کوم انسان چي کله کومه گناه کوي، نو يې پر زړه باندي يو ډول تياره پريوځي، لکه څوک چي پر هينداره باندي ساه وکاري، هينداره پيکه سي، بيا څه نه په کښي معلومږي، که د گناهونو دغه تياره پور پر پور خپره سي، نو زنگ ځيني جوړ سي، اوس نو که دغه زنگ نور هم ډير سي، د انسان په طبيعت اوږي او تر دې وروسته الله (جل جلاله) د بنده پر زړه مهر لگوي، ځکه په داسي زړه کي د لارښووني اثر او وړتيا ختمه سي، لکه پر هينداره چي خوږ ولويږي او تر ډيره وخته پاکه نه سي، نو په زنگو اوږي او بالاخره يې شفافيت له منځه ولاړ سي، داسي حالت ته ورسږي چي پاکول يې ناشوني کار سي، او څنگه چي کار نه ځيني اخيستل کيږي، نو يې ايسته وغورځوي، همداسي توبه دې ته نه وايي چي ووايي په راتلونکي کي زه گناه نه کوم، بلکي پر زړه چي د گناهونو کومه تياره

پریوتی ده، د هغی له منځه وړل هم اړین بلل کیږي، لکه د هینداری لپاره دا کافی نه ده چې بیا به ساه نه پر کارم، بلکې مخکنی خیري به هم ځیني پاکیري، همداسي د گناهونو څخه پر زړه تیاره خپریري، د نیکیو د ترسره کولو څخه زړه روښانه سي، د گناوو تیاره ځیني لیري سي او د هینداری غوندي پاک سي، ځکه نو انسان ته په هر حال کي د گناهونو د تیارو د لیري کولو لپاره په بنو اعمالو بوختیا په کار ده.

د کومو کسانو توبه نه قبلیري؟ د هر چا توبه قبلیري، مگر بنسټیز شرط یې دا دی چې توبه کونکی به د ایمان خاوند وي، هغه کسان چې د اسلامه پرته د کوم بل مذهب، لکه: یهودیت، عیسویت، الحاد، دهریت، کمونیزم، سیکولریزم او داسي نورو... څخه د یوه پیرو وي، که د خپل باطل مذهب څخه توبه ونه کاري، اسلام رانه وړي او ومري، نو پر کفر مړ دی. البته که کوم مسلمان چې د اسلامه اوښتی او د کمونیستي یا سیکولریستي الحادي عقیدې یا کومي بلي باطلې عقیدې په خپلولو سره مرتد سوی وي، که تر مړیني دمخه توبه ځیني وکاري، بیرته اسلام راوړي دا نیکمرغي الله (جل جلاله) ور په برخه کړي، دغه توبه یې قبلیري. پر دې سربیره اسلام دا رعایت هم ورسره کړی دی چې د بیرته مسلمان سوي مرتد هغه گناهونه چې د ارتداد په حال کي یې کړي دي او هغه عبادتونه چې د ارتداد په وخت کي یې پرې ایښي دي، د هغو قضاء او جبیره نه باندي لازمي. کافر چې مسلمان سي، د بدني او مالي عباداتو او د ده د هغو گناهونو چې پر نفس او مال باندي د جنایتونو له امله ځیني صادر سوي وي، قضاء نه پر لازمیږي. د اسلام راوړلو په صورت کي ده ته عفو ده او د اسلام راوړلو په ساعت کي داسي گرځي، لکه د مور څخه چې تازه زیږیدلی وي.

د حضرت آدم (عليه السلام) توبه: الله (جل جلاله) زمور لومړني پلار ابوالبشر حضرت آدم (عليه السلام) او حوا انا (عليه السلام) ته وفرمایل: تاسي په جنت کي واوسئ او د هغه د میوو څخه د یوې ونې پرته د نورو ټولو میوې خورئ. خو د هغو د بشري ضعفونو له مخي، دوبنمن يعني جني شیطان دوی خطاء ایستل او ورته ویي ویل: تاسي الله (جل جلاله) ددې ونې د میوو د خوړلو څخه نه یاست منع کړي، که زما خبره ومنئ او ددې ونې میوه وخورئ تاسي به ملائیکي سئ او یا به تل د جنت د نعمتونو څخه برخمن سئ. نو هغه وو چې د هغه په وسوسه او اغوا یې د هغې ونې څخه چې د الله (جل جلاله) له خوا منع سوي وه میوه وخوړل. له دې امله الله (جل جلاله) هغوی د جنت د نعمتونو څخه د مخکي ستونزو او مصیبتونو ته ولیرل، په دې ډول الله (جل جلاله) هغو او د هغو راتلونکي توکم ته وښوول چې د انسان بدمرغي د الله (جل جلاله) په نافرمانی کي ده، سعادت او نیکمرغي یې د الله (جل جلاله) په اطاعت او حکم منلو کي نغښتي ده. همدا راز الله (جل جلاله) د حضرت آدم (عليه السلام) اولادې ته په دې ډول څرگنده کړه: ستاسي دوبنمنان يعني جني او انسي شیطانان تاسي د الله (جل جلاله) د طاعت او فرمان وړلو څخه را گرځوي، د الله (جل جلاله) د دنیوي او اخروي نعمتونو څخه مو بي برخي کوي. هغو ته یې وښوول او ورته ممکنه یې کړه چې تاسي باید د شیاطینو مکرونو او غولونو ته متوجه اوسئ، د قیامت تر ورځي د شیاطینو سره وجنگیرئ، د هغو د خطاء ایستنو او غولونو

په وړاندي مقاومت وکړئ، خو هغوی ونه کړای سي چې د حضرت آدم (عليه السلام) صالح اولادونه خپل غوندي بي لاري او دورخيان کړي. کله چې ددي گناه له امله حضرت آدم (عليه السلام) او بي بي حوا (عليه السلام) محکي ته راکښته سول، نو پر خپلو کړو پښيماڼه سول، توبه يې وکښل، د الله (جل جلاله) په حضور کي يې د مغفرت او بخښني غوښتنه وکړه. نو هغه وو چې الله (جل جلاله) د دوی توبه قبوله کړه.

خوانه د مرگ دمخه هر څه ژر توبه وکاره: د حسرت د ورځي څخه د ژغورني لپاره همدا اوس سمدستي بي گټي، کږې او وږې لاري پريږده، همدا نن دستي د فلاح، ژغورني او برياليتوب لار خپله کړه، ځکه چې الله (جل جلاله) هم سمدستي د توبي کښلو امر کړی دی، نه گوري چې مرگ مازي زموږ تر سترگو نهام دی، کله چې راسي هيڅ مهلت نه راکوي، نابيره راځي، لوی او کوچنی، زور او خوان، مور او مسکين نه پيژني.

مالک ابن دینار (رحمة الله عليه) فرمايي: يو وخت زما د گاونډي کور ته د عيادت لپاره ورغلم، کله چې مي وليدی د نفس غرغړ يې وو، په ډير سخت حالت کي وو، کله به پر سد سو، کله به بي سده سو، دمخه به دی تل د دنيا په ټولولو اخته وو، د الله (جل جلاله) عبادت به ځيني پاته وو، دغه مهال ما ورته وويل: الله (جل جلاله) ته توبه وکاره او تر دغه گمراهي دي تير سه، گوندي الله (جل جلاله) شفاء درکړي، په خپل فضل او احسان به تر گناهونو در تير سي. وي ويل: افسوس هغه چې راتلی، دا دی راغلی دی او زه همدا اوس مرم، نو افسوس دی پر هغه عمر چې په باطلو کي مي تير کړ.

همدا اوس دستي توبه وکاره، خدای مکره بيله توبي تر دنيا تير نه سو، دا ښه نه ده چې بيله توبي د الله (جل جلاله) د مغفرت هيله ولرو، دا صحي ده چې الله (جل جلاله) غفور او رحيم ذات دی، مگر که موږ د ناوړو چارو څخه توبه ونه کارو، نو بيا قهار ذات هم دی. همدا اوس د توبي کښلو وخت سته. بيا داسي نه سي چې دا وخت دي د لاسه ورکړی وي، کله چې نابيره مرگ راسي بيا خبره خرابيږي، دغه مهال هر امید او هيله قطع کيږي، يوازي به آرمان، درد او حسرتونه پاته وي، گرانه خوانه تر مړيني دمخه همدا اوس توبه وکاره، د الله (جل جلاله) خوښي، ددي او هغي دنيا سعادت او نيکمرغي په لاس راوړه.

پای

غفلت، هیره او تلوار، د نفس او هوا، هوس او خوندونو، شهوتونو او واک غوښتنې، استکبار او حُان غوښتنې، د مادیاتو د تر لاسه کولو، وینو تویولو، فسادونو او داسې نورو... ظلمونو او جنایتونو غرایز او صفات د انسانان په خټه او طبیعت کې اخیښل سوي دي، ځکه نو انسان ډیر کله د آخرت څخه غافله وي، دنیوي خوندونو او د خپلو همنوعو پر حقونو تیري ته ليوال وي او د هغو نعمتونو پر ځای چې په هغه دنیا کې ورکول کېږي، ددې دنیا نعمتونو ته ترجیح ورکوي، دا شیان بشکلي او ښه ورته معلومېږي، دا چې غفلت، تیروتنې او ښویدني د انسان په خټه او طبیعت کې اخیښلي دي، مگر د الله (جل جلاله) قانون دا دی چې په خپل لطف او کرم یې د توبې کښلو چاره بیخي ډیره آسانه کړې ده او هغه څوک چې د توبې کښلو اراده وکړي.

که کافر وي، که مشرک، که مرتد وي، که منافق، که ظالم وي او که بل هر څوک، مطلب هر گناه کار چې وي د توبې دروازه یې ورته خلاصه ده، د الله (جل جلاله) د لوی او عظیم الشان دربار دروازه هم تل خلاصه ده، پر خپلو بنده گانو یې رحم او شفقت زښت ډیر زیات دی، الله (جل جلاله) هر چا ته د خپلې بڅښني او مهربانۍ په پراخه لمن کې ځای ورکوي، خو چې هغه ریښتیني توبه وکاري اورجوع ورته وکړي، توبه د بنده د ټول عمر دنده ده او دا د بنده پیل او پای او د عبودیت د لومړیو، منځنیو او وروستیو منزلو څخه بلل کېږي، بنده بیله توبې بله چاره نه لري، نو مور ټول باید په دې پوه سو، نیکمرغه هغه کس دی چې د عمر اخیر او انجام یې سم سي.

الهي زمور ټینگه او نصوحه توبه په نصب کړه، مور تاته رجوع کړې ده، مور هر څه ستا څخه غواړو، مور ستا څخه د کړو گناهونو بڅښنه هم غواړو، بیله تا پر بل هیچا تکیه نه کوو، یوازي ستا په هیله او امید یو، تاته غاړه ايردو، پر تا ځانونه سپارو، پر تا توکل کوو، ستا رضا مو هدف دی، لکه هر څه چې دي راکړي دي، همداسي هر څه ستا څخه غواړو، تاته شکرونه کارو، یوازي ستا عبادت کوو، ستا څخه مرسته غواړو او تاته پناه درورو، نو الهي ته مو مل او ملگری سه! الهي مور و بڅښنه، زمور توبه قبوله کړه، د گناهونو د قیده مو وژغوره، د نفس او شیطان، هوا او هوس د شره مو په آمان کې کړه، علم او عمل مو ستا لپاره کړه، د ریاء او شهرت څخه مو وساته، الهي ستا دیدار مو په نصیب کړه، ستا د دوستانو په ډله کې مو داخل کړه، الهي ستا په قضا مو راضي کړه، پر کړاوونو صبر را کړه، ستا چې پر مور څه پیرزو وي، په هغو مو قانع کړه، حلاله روزي راکړه، د حرامو مو وساته، پر گناه او سرکښۍ باندي وس مه راکوه، الهي د همت د خاوندانو، ستا د لاري د لارویانو، نیکانو ژوند، د حق د خاوندانو برخلیک او د شهیدانو مړینه را په برخه کړه. آمین

ماخذونه

- ۱: په اسلام کي د ځوان او ځوانۍ اهميت، ليکوال: دکتور رحمت الله زاهد.
- ۲: مسلمان ځوان څه مسووليت لري؟ د واجب الشباب المسلم اليوم د کتاب څخه، مؤلف: دوکتور يوسف القرضاوي، ژباړن: سيد محبوب شاه ساجد.
- ۳: مسلمان ځوانه! د ژوند اصلي مسير درک کړه! ليکوال: خاکسار.
- ۴: يو مسلمان څه ډول بايد ژوند وکړي؟ ليکوال: مولانا محمد عاشق الهی، ژباړن: بسم الله علميار.
- ۵: مسلمانان ولي وروسته پاتي شول؟ ليکوال: کریم الله (صمد يار).
- ۶: د ځوان نسل فکري روزنه، ليکوال: امام سيد ابوالحسن علي ندوي، ژباړن: ابو معاذ.
- ۷: تفسير ديوبندي، مرتب: الحاج مولوي عبدالحنان صاحب.
- ۸: اسلام او سياسي اندونه، مؤلف: علامه مفتي محمد تقي عثمانی.
- ۹: په سياسي لحاظ د اسلامي هيوادونو د ضعف عوامل، ليکوال: ممتاز الدين ممتاز.
- ۱۰: د دعوت اصول او آداب، ليکوال: مولانا نصيب الرحمن علوي، ژباړونکي: ديوه (همت لور).
- ۱۱: د بريالتوب لار، ليکوال: محمد مقتي، ژباړن: شفيق الله آمين.
- ۱۲: د وخت آرزبنت، ليکوال: مفتي رفيع الله نعماني.
- ۱۳: بي خونده گناهونه، مرتب مفتي اعظم حضرت مولانا محمد شفيع صاحب.
- ۱۴: غربي تمدن، ليکوال: دوکتور مصباح الله عبدالباقي.
- ۱۵: فکري پوهنه، ليکوال: مولوي عبدالهادي (مجاهد).
- ۱۶: ځوانان د سيرت نبوي په رڼا کښي، ليکوال: مفتي حسين احمد مدني.
- ۱۷: په اروپا کي د مسلمانانو د برياوو تاريخ، ليکوال: علامه شکيب ارسلان، ژباړن: محب الله.
- ۱۸: فکري جگړه، ليکوال: يحيى محمد الياس، ژباړن: مولوي عبدالهادي (حماد).
- ۱۹: ځوانه د وخت آرزبنت ته تم سه، ليکوال: خالد عثمان زوی.
- ۲۰: موسيقي په اسلام او ساينس کي، ليکنه او څيړنه: عبدالغفار جبير.
- ۲۱: له ځانه سره حساب، ليکوال: مولوي عصمت الله عزام.
- ۲۲: فکري جگړي لاري، ليکوالان: دوکتور محمد جريشه او محمد شريف الزبيق.
- ۲۳: راضي توبه وکارو، ليکوال: عبدالمالک (همت).
- ۲۴: د مسلمان ځوان ځانگړتياوي، سرچينه: موقع دعوة الإسلام، ژباړه: خليل الرحمن حنيف.
- ۲۵: تعليم الاسلام ويب پاڼه او تعليم الاسلام مجله: ۲۶، ۱۱ او ۲۲ گڼه.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**